A Magyar Művészeti Akadémia

Évkönyve 2024

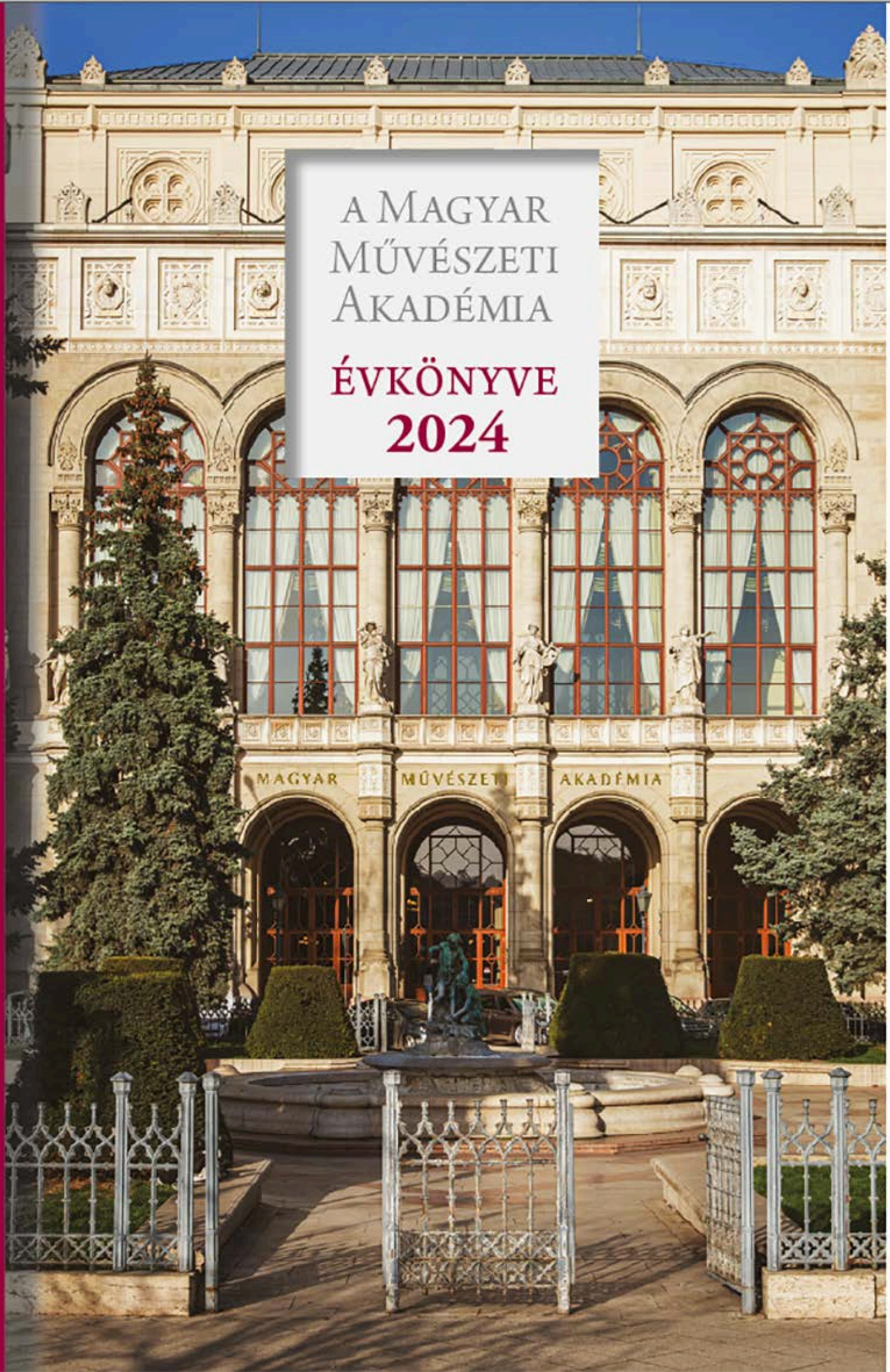

A Magyar Művészeti Akadémia Évkönyve ▪ 2024

A Magyar
Művészeti
Akadémia
Évkönyve
2024

A Magyar Művészeti Akadémia

Évkönyve 2024

Magyar Művészeti Akadémia

- AJÁNLÁS – Turi Attila 6

A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA HITVALLÁSA ÉS FELADATAI

- Hitvallás és feladat 8
- A köztestület testületei, tisztségviselői és működése 9

BESZÉLGETÉSEK

- Beszélgetés Turi Attilával, a Magyar Művészeti Akadémia elnökével 12
- Interjú dr. Richly Gáborral, a Magyar Művészeti Akadémia főtitkárával 15
- Beszélgetés Kiss Jánossal, a Magyar Művészeti Akadémia alelnökével 18
- Beszélgetés Rátóti Zoltánnal, a Magyar Művészeti Akadémia alelnökével 20

KIEMELT ESEMÉNYEINK VOLTAK

- Akadémiai napló 24
- Tagozati programok 37
  - Építőművészet 37
  - Film- és Fotóművészet 39
  - Iparművészet és Tervezőművészet 42
  - Irodalom 45
  - Képzőművészet 48
  - Művészetelmélet 51
  - Népművészet 54
  - Színházművészet 57
  - Zeneművészet 59
- A regionális munkacsoportok programjai 62
- Nemzetközi tevékenység 77

INTÉZMÉNYEK, PROGRAMOK

- Pesti Vigadó 80
- Műcsarnok 84
- Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet 88
- Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ 97
- Magyar Művészeti Akadémia Kiadó 102

TALÁLKOZÁSOK A MAKOVECZ IMRE UTCÁBAN

- Klubestek időrendi proramlistája 112

IN MEMORIAM

- András Ferenc 124
- Czakó Gábor 126
- Duba Gyula 131
- Ferdinandy György 132
- Finta József 136
- Katona Szabó Erzsébet 139
- Kévés György 142
- Király Levente 148
- Novák Ferenc 150
- Sánta Ferenc 153
- Szalai Györgyi 155
- Szilágyi István 158
- Vadász György 161

A NEMZET MŰVÉSZEI 166

AKADÉMIAI ARCKÉPCSARNOK

- A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjai 178
- A Magyar Művészeti Akadémia levelező tagjai 196
- A Magyar Művészeti Akadémia tiszteletbeli tagjai 199
- A Magyar Művészeti Akadémia pártoló tagjai 200
- A Magyar Művészeti Akadémia néhai tagjai 201
- A Magyar Művészeti Akadémia postumus honoris causa tagjai 208
- A Magyar Művészeti Akadémia posztumusz tiszteleti tagjai 209
- A Magyar Művészeti Akadémia nem akadémikus köztestületi tagjai és közgyűlési képviselői 214
- A Magyar Művészeti Akadémia örökös tiszteleti elnöke és főtitkára 218
- A Magyar Művészeti Akadémia Elnöksége 218
- A Magyar Művészeti Akadémia művészeti tagozatainak vezetői 219
- A Magyar Művészeti Akadémia Felügyelő Testülete 219
- A Magyar Művészeti Akadémia Társadalmi Tanácsadó Testülete 219
- A Magyar Művészet folyóirat szerkesztősége 220
- A Magyar Művészeti Akadémia intézményeinek vezetői 221
- A Magyar Művészeti Akadémia regionális munkacsoportjainak vezetői 221
- A Magyar Művészeti Akadémia állandó bizottságai 222

AJÁNLÁS

Hagyományosan megjelenő, ugyanakkor megújult tartalmú Évkönyvünket ajánlom ezúton Olvasóink figyelmébe. Olyan krónikát vehetnek most a kezükbe, amely évről évre megajándékoz bennünket a visszaemlékezéssel és az elmélyüléssel. Felidézi legfontosabb eseményeinket, és nem hagyja a feledés homályába veszni örömeinket és veszteségeinket. Találkozások, ünnepek és búcsúzások sora ez a kötet, amely megerősíti összetartozásunkat, és erőt ad a jövő feladataihoz.

A Magyar Művészeti Akadémia 2024-ben a Nemzeti Kulturális Tanács felkérésére a köztestület tagozatai, bizottságai és regionális munkacsoportjai révén olyan kulturális stratégiai dokumentumot készített, amelynek elsődleges célja az volt, hogy az Akadémia a következő évtizedekre javaslataival és észrevételeivel támaszt nyújtson a kulturális kormányzat számára. Ez az átfogó anyag azzal az elvi alapvetéssel zárul, hogy a kultúránkba való befektetésnek az a tétje, hogy milyen igényes polgárok fogják alkotni ezt a nemzetet a jövőben.

A 2024. esztendőt áttekintő összeállítás erre a gondolkodásmódra építve és alkotmányos köztestületünk tevékenységének e folyamatban betöltött különleges szerepére mutat be számos példát. A kötet középpontjában a működés alapját képező közösségek kiemelt eseményei állnak. Ilyen fundamentális egységek az MMA tagozatai és regionális központjai (amelyek sorát – a 2024. évi előkészítő munka eredményeként – 2025-től az Erdélyi Bizottság is gyarapítja), valamint az akadémia intézménycsaládja. Az Évkönyv lapjairól e szellemi, közösségteremtő, a kortárs magyar kultúrát gazdagító törekvéseink köszönnek vissza. A kiadvány beszámol az MMA nemzetközi kapcsolatépítésének újabb állomásairól éppúgy, mint a maradandó hazai életművek létrehozását szolgáló művészeti ösztöndíjakról és pályázatokról. Bemutatja az MMA kiemelt beruházásának, a Magyar Építészeti Központ és Múzeum és az ahhoz szorosan köthető Művészliget tervezésének inspiráló folyamatát.

Fontosnak tartom hangsúlyozni azokat az erőfeszítéseket is, amelyek akadémikusaink és köztestületi tagjaink társadalmi kapcsolatrendszerének elmélyítését, belső kommunikációjának erősítését szolgálják. A kulturális hálózatépítés jegyében indítottuk útjára az akadémiai klubesteket irodaházunkban, a köztestületen belüli intenzívebb eszmecseréket pedig az akadémikusi napok és a havi rendszerességű alelnöki konzultációk segítik.

Reményeim szerint az Évkönyv tartalmas lenyomata a 2024. évben megvalósult partneri együttműködéseink és kulturális eseményeink sorának – határainkon innen és túl. Fogadják szeretettel, és olvassák e kötetet úgy, mint egy krónikát, amely megőrzi és felidézi művészeti életünk sok-sok színes pillanatát.

Turi Attila
a Magyar Művészeti Akadémia elnöke

A Magyar Művészeti Akadémia hitvallása és feladatai

Hitvallás és feladat

A Magyar Művészeti Akadémia a művészettel – különösen az irodalommal, a zenével, a képzőművészettel, az iparművészettel, a tervezőművészettel, valamint az építészettel, a fotó-, a film-, az előadó-, a népművészettel – továbbá a művészet elemzésével, támogatásával, oktatásával, hazai és nemzetközi bemutatásával, közkinccsé tételével és a magyar művészek képviseletével összefüggő országos közfeladatokat ellátó köztestület.

Az MMA köztestület tagjai a magyar művészeti életben kimagasló alkotói, szellemi teljesítményt felmutató művészek. Az MMA tagjai a rendes, a levelező, a tiszteletbeli és a pártoló tagok. Az MMA rendes tagjainak száma 2024-ben a Nemzet Művésze címet viselő rendes tagokkal együttesen legfeljebb 315 fő. A levelező tagok száma nem lehet több 50 főnél. Az MMA tagjait a közgyűlés választja közvetlen és titkos szavazás útján.

Az MMA fő feladata, hogy elősegítse a magyar és az egyetemes kultúra értékeinek érvényesülését, megóvását, a magyar művészeti élet hagyományainak tiszteletét, új, értékes alkotások születését.

Ellátja a művészeti élet képviseletét a közéletben, valamint mindazon testületekben, amelyekre jogszabály kötelezi, illetve amelyekben való részvételre kormányzati vagy egyéb országos hatáskörű állami szerv felkéri.

Segíti a művészetoktatást, a művészképzést és a művészettel nevelést, valamint a művészeti tárgyú tudományos tevékenységet. Ösztöndíjak, pályadíjak kiírásával és más módszerek segítségével támogatói szerepet vállal a magyar művészeti életben, különösen a fiatal művészek és a művészet népszerűsítésével. Lehetővé teszi, hogy a művészeti élet hazai és külföldön élő, elismert képviselői jelentős véleményformáló erőként részt vehessenek a művészeti kérdések megvitatásában, valamint az ezt meghatározó döntések előkészítésében és kialakításában. Figyelemmel kíséri a magyar szellemi és művészeti élet meghatározó folyamatait, és ezek problémafeltáró kifejtéséhez szakmai találkozók, konferenciák rendezésével fórumot teremt. Őrködik a magyar művészeti élet szabadsága és a művészeti közélet tisztasága felett.

Együttműködik a Magyar Tudományos Akadémiával és a magyarországi országos művészeti intézményekkel és szervezetekkel, támogatja a különböző művészeti ágak országos civil szervezeteinek, szövetségeinek működését. Együttműködik a határon túli magyar kulturális és művészeti szervezetekkel és a külföldi hasonló rendeltetésű intézményekkel.

Kutatja, dokumentálja és népszerűsíti a magyar művészeti életet, amelynek érdekében folyóirat-, könyv- és digitális kiadói tevékenységet folytat és támogat. Részt vesz a magyar kulturális értékek nemzeti nyilvántartásában. Az MMA tagjairól dokumentációt készít, gondoskodik műveik eredeti és/vagy digitalizált változatának gyűjtéséről, kutatásáról, megőrzéséről.

Költségvetési lehetőségeihez mérten segíti, támogatja a különböző művészeti ágak legjelentősebb hazai civil szervezeteit, azok központi dokumentációs folyóiratainak kiadását.

Gondoskodik a magyar művészeti élet szereplőinek személyes megbecsüléséről. Pályázatokkal, díjak, ösztöndíjak adományozásával segíti műalkotások megszületését, nyilvánosságra kerülését és fiatal alkotók pályakezdését.

A köztestület testületei, tisztségviselői és működése

A Magyar Művészeti Akadémia közgyűlése
A közgyűlés a köztestület legfőbb döntéshozó szerve, azt a rendes tagok, a levelező tagok és a közgyűlési képviselők alkotják, akik köztestületi jogaikat a közgyűlésen szavazati joguk útján gyakorolják. A közgyűlés titkos szavazással meghatározott időtartamra választja meg többek között az MMA elnökét, két alelnökét, az elnökség tagjait, és az elnökség ajánlására dönthet tiszteletbeli elnöki cím adományozásáról.

Elnökség
Két közgyűlés között (néhány kivétellel) az elnökség az MMA döntéshozó testülete.

Az MMA elnökségének tagjai: az elnök, a két alelnök, a főtitkár és négy, a közgyűlés által három évre elnökségi taggá választott akadémikus. Az elnökség irányítja az MMA működését, előkészíti az MMA éves programtervét, és felügyeli annak végrehajtását; megtárgyalja az MMA következő évi költségvetésének irányelveit és az előző évi költségvetés végrehajtásáról szóló beszámolót, továbbá elfogadja az MMA éves költségvetését; gondoskodik a közgyűlés döntéseinek végrehajtásáról.

Elnök
Az MMA elnökét a közgyűlés választja a magyar állampolgárságú akadémikusok közül, megbízatása három évre szól. Az elnököt tisztségében a köztársasági elnök megerősíti. Az elnök legfeljebb egy alkalommal választható újra.

Alelnökök
Az elnököt feladatai ellátásában két alelnök segíti, akiket a közgyűlés három évre, az akadémikusok közül választ. Az alelnök legfeljebb egy alkalommal újraválasztható.

Tiszteletbeli elnök
A közgyűlés – az elnökség ajánlására – tiszteletbeli elnöki címet adományozhat az MMA egy rendes tagja számára, aki kiemelkedő egyéniségével és életművével az MMA céljainak szimbolizálására egy személyben is alkalmas. A tiszteletbeli elnök az elnökség tagja, és az elnökség ülésein szavazati joggal rendelkezik.

Főtitkár
Az MMA Titkársága az MMA irányítása alá tartozó költségvetési szerv, amelynek a közfeladat-szervezési, igazgatási és gazdálkodási feladatokat ellátó alkalmazottja – a főtitkárt és a főtitkár-helyettest is ideértve – közszolgálati jogviszonyban álló köztisztviselő.

A főtitkárt – öt évre – a közgyűlés választja az Alapszabályban meghatározott módon. A főtitkár vezeti az MMA működését biztosító költségvetési szervet.

Tagozatok
Az MMA közfeladatainak ellátását tagozatok segítik. A tagozat az MMA-nak az akadémikusokat és a közgyűlési képviselőket magában foglaló egysége. A tagozat működését az Alapszabály és a tagozat ügyrendje által meghatározott jogkörrel a tagozatvezető irányítja, és képviseli a tagozatot. A tagozatvezetőt a tagozaton belül szavazati joggal rendelkező akadémikusok közül a tagozat négy évre választja titkos szavazás útján.

Felügyelő Testület
A köztestületi vagyonkezelés és a köztestület gazdálkodásának törvényességét, a vagyonkezelés és gazdálkodás során e törvény céljainak érvényesülését öttagú felügyelő testület ellenőrzi. A felügyelő testület egy tagját a Kormány, egy tagját az Országgyűlés kulturális ügyekért felelős bizottsága nevezi ki és hívja vissza, további három tagját – az akadémikusok közül – a közgyűlés, és a közgyűlés hívja vissza.

Állandó bizottságok

- Etikai Bizottság
  Az Alapszabály értelmében a köztestület őrködik a magyar művészeti élet szabadsága és a művészeti közélet tisztasága felett; ennek érdekében a Magyar Művészeti Akadémia etikai kódexet alkot, és etikai bizottságot működtet.

- Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottság
  Az Alapszabály értelmében a köztestület tevékenységével segíti a művészetoktatást és a művészképzést, valamint a művészeti tudományos tevékenységet, és erre a célra tagjaiból oktatási, képzési, tudományos állandó bizottságot működtet.
  Az MMA Oktatási, Képzési és Tudományos Bizottságának tagjait az akadémikusok a Magyar Művészeti Akadémia köztestület rendes és levelező tagjai közül választják, tagozatonként egy-egy művészt delegálva.

- Nemzetközi és Határon Túli Bizottság
  Az MMA törvényben foglaltak szerint a köztestület együttműködik a határon túli magyar művészeti szervezetekkel és hasonló rendeltetésű külföldi intézményekkel; az Alapszabály értelmében az MMA a külföldi és nemzetközi művészeti szervezetekkel való kapcsolatok elvi kérdéseinek kidolgozását, a kapcsolattartás módját és gyakorlati megvalósítását előkészítő, valamint ezek gyakorlati megvalósításában részt vállaló határon túli, illetve nemzetközi önálló állandó bizottságot működtet.

- Professzori Felterjesztések Bizottsága
  Az Alapszabály értelmében az MMA a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény rendelkezései szerint főiskolai vagy egyetemi tanár kinevezését kezdeményezheti, és ennek előkészítése érdekében bizottságot működtet.

Beszélgetések

Láthatóbbá kell válnunk!

Beszélgetés Turi Attilával, a Magyar Művészeti Akadémia elnökével az év legjelentősebb eredményeiről, a Magyar Építészeti Központ és Múzeum tervezéséről és a regionális központok aktivizálásáról, valamint az akadémiai klubélet fellendítéséről

■ *– Jelenleg a Magyar Művészeti Akadémia legnagyobb projektje a Magyar Építészeti Központ és Múzeum. Hol tart most a beruházás előkészítése?*

– 2017-ben egy kormányzati intézkedéssel került a Városligeti fasorban található ingatlanegyüttes a Magyar Művészeti Akadémia tulajdonába azzal a céllal, hogy a későbbiekben itt a Magyar Építészeti Központ és Múzeum építészeti-építészettörténeti gyűjteményének védelmére és közkinccsé tételére alkalmas intézmény működhessen. Ezzel egy sok milliárd forint értékű ingatlant – közel két hektár területet – kaptunk meg Budapest szívében.

2023 decemberében lefolytattunk egy sikeres terv–pályázatot, és 2024 februárjában szerződést kötöttünk a nyertes pályázókkal: a BIVAK stúdióval, illetve a Tér és Forma Szeged Építéstervező Kft.-vel. A jelentős tapasztalathoz – mindkét cég esetében – innovatív gondolkodás párosul. A kormány hárommilliárd forintos támogatást nyújtott a tervezési folyamat lebonyolításához, a részletes kiviteli tervek elkészítéséhez. A tervezők márciusban leadták az ellenőrzött kiviteli terveket, ezzel az előkészítő fázis befejeződött.

– Mi történik a tervek megszületése után?

– A beruházás két részre osztható: annak egyik eleme maga a Művészliget és a múzeum, amely a főépület megvalósítását és a két villaépület felújítását foglalja magában, a másik pedig a mérnöki és köztestületek elhelyezését biztosító Köztestületek Házának megvalósulása. Ez utóbbi megelőzi a múzeum építését, mert az érintett kamarák elhelyezésének igénye – a jelenlegi helyzet tarthatatlansága és az építészeti központhoz kötődő működése okán – sürgető.

A kulturális térként, összművészeti intézményként és építészeti centrumként egyaránt definiálható Művészliget működésének egyik leghangsúlyosabb eleme a Kárpát-medencei és a magyarországi lakhatási, környezetalakítási körülmények középpontba állítása. Annak tudatosítása a társadalom tagjai felé, hogy mind az építészeti tervezéssel, mind pedig a kivitelezéssel és a megvalósítással összefüggő kérdésekben a Bajza utca–Városligeti fasor sarkán kaphatóak szakszerű válaszok. A hangsúly – az összművészeti célok érvényre juttatásán túl – az intézmény szolgáltató funkciójában is tetten érhető.

– Mikor várható a kivitelezés?

– Természetesen igen jelentős anyagi forrás szükséges a tervek megvalósításához. Erőfeszítéseink arra irányulnak, hogy 2025-ben ki tudjuk írni a múzeumi épület kivitelezésére vonatkozó közbeszerzési eljárást. A Köztestületek Házának megvalósítására vonatkozó eljárás már folyamatban van, s várhatóan áprilisban le is zárul; e tekintetben szeretnénk már tavasz végén az építkezést is megkezdeni, ha a szükséges forrás rendelkezésre áll.

A Magyar Művészeti Akadémia már eddig is több milliárd forintot fordított a beruházásra: a közkedvelt kiállítóhelynek tekinthető Walter Rózsi-villát felújítottuk, lebontottuk a korszerűtlen épületeket, a déli térfal földszintjén egy népszerű pop-up kiállítóhelyet üzemeltetünk, azaz megteremtettük az alapját a jövőbeni fejlesztéseknek. Eddig tartott az önerő, a további munkákat költségvetési forrásból tudjuk fedezni. A háború és ennek a közelsége, az ezzel összefüggő válság alakítja – korlátozza – lehetőségeinket.

– Milyen lesz várhatóan az új múzeum?

– Állandó és időszaki kiállítások egyaránt megvalósulnak a múzeumban. A Magyar Építészeti Múzeum munkatársai Európában és Észak-Amerikában több mint hatvan építészeti és designkiállítást látogattak meg. Párizstól Stockholmig, Tallinntól Washingtonig összegyűjtöttük a legjobb gyakorlatokat, közlési módokat és immerzív elemeket, így mérvadó intézményektől rendelkezünk kellő tapasztalattal és inspirációval arról, hogy miként érdemes egy ilyen múzeumot megtervezni, s miként lehet élményszerűen átadni azt a tudást és ismeretanyagot, amely segíti az embereket otthonuk és környezetük éltetésében.

Azt szeretném, ha ez egy olyan helyszín lenne, ahová a fiatalok – akár – randevúzni is járhatnak. Ahol jólesik időt tölteni. Hiszen a spacebox, a kiállítások, de maguk az épületek és a park is nyitott és szelfiképes. Egy kattintás a telefonommal, s elküldöm innen a képet. Aki pedig meglátja ezt, rögtön kedvet kap rá, hogy csatlakozzon.

– Milyen üzeneteket ad majd át a múzeum a közönségnek?

– Magyarország az építészeti és a környezetkultúra tekintetében jelentősen elmaradt Nyugat-Európától. A kommunizmus évtizedeiben megszakadt a lakhatás- és környezetalakításnak az addig létező tudata. Kivágták például azokat a fasorokat, amelyeket annak idején azért létesítettek, hogy megfogják a szelet, feltartsák a futóhomokot, s járhatóak legyenek az utak. A főúri kastélyokat állami kezelésbe vették, és – szégyenletes módon – zárt osztállyá, elfekvő intézménnyé vagy méltatlan funkciójúvá alakították. Ez legkevésbé sem segítette azt a folyamatot, hogy ezek az épületek megőrizzék patinájukat, szépségüket, szellemiségüket, példamutató és kulturális értékhordozó szerepüket. Ugyanez történt a falusi házakkal és a polgári jó ízlést kifejező épületeinkkel, hiszen a múlt végképp történő eltörlése volt a vállalt politikai szándék.

– Budapest külső kerületeiben a falusias településszerkezetet felszámolták a 70-es években, és az embereket a gyárak közelébe, panel lakótelepekre zsúfolták arra hivatkozással, hogy a lakhatást kell megoldani.

– Kétségtelenül szükségessé vált a lakhatási körülmények megújítása a 70-es évek elejére. De rendkívül veszélyes az, amikor a környezetalakítás eldöntendő kérdéssé válik: megoldjuk sok ember lakhatását, de ezzel elvész az otthonosság érzete. Rossz kérdésre csak rossz választ lehet adni. A földtől való elszakadás a régóta fennálló közösségtől való elszakadást is jelentette. Bodonyi Csaba építészmester – akadémiánk alapító tagja – erről azt vallja, hogy nem lenne szabad a lombkorona fölött lakni. Nem arra teremtetett az ember, hogy elszakadjon a földtől. Bizonyítható, hogy a négy-öt szintes – közösségi keretek közé szervezett – struktúrák azonos vagy magasabb hatékonysággal, de jobb életminőséget biztosítva oldják meg a szociális kérdéseket, egyúttal lehetőséget adnak – már csak léptéküknél fogva is – a befogadható környezet kialakítására.

Emellett óriási probléma az épületek élettartamának csökkenése. Mindenki képzeljen maga elé egy százéves kastélyt vagy egy kúriát, esetleg egy módosabb polgári házat, amelynek megrogyott a teteje, kitörtek az ablakai, hámlik a vakolat. Mégis azt mondjuk, amikor elmegyünk mellette, hogy helyénvaló volna, ha rendbe hoznák. De mit mondunk egy alig hatvanéves – elhagyott – egyenkocka-épületre? Azt, hogy inkább bontsák le, és építsünk a helyére újat. Mi a kettő között a különbség? A szellemi érték. Az egyik még romjaiban is hordozza ezt az értéket, a másikat pedig sérült állapotában már bontásra ítéljük. Az épületek, az épített környezet hosszú életét – értékállóságát – nem az építőanyag jellege, hanem az azt valójában összetartó szellemi minőség biztosítja. Azzal, hogy leharmadoljuk épületeink élettartamát, bűnt követünk el, egyidejűleg megnöveljük az ökológiai lábnyomot, és egy visszafordíthatatlanul kiszolgáltatott szociális helyzetet idézünk elő azzal, ha az épületeink velünk együtt „meghalnak": lényegében kiiktatjuk a jövő generáció életkezdését segítő öröklés folyamatát. Ez nem játék, s nem lehet múlékony divatok vagy változékony trendek kérdése sem!

Ilyen helyzetben tehát megszakad az a fajta tudat vagy állandóság, amely kialakítja a környezethez való viszonyt. A Művészligetnek és benne a múzeumnak az is az egyik célkitűzése, hogy helyreállítsa ezt a sebesült állapotot.

– Elnöki programjának markáns eleme, hogy az Akadémia Budapesten kívül is legyen aktívabb.

– Kiss János alelnök úr sikerrel felügyeli és segíti a regionális csoportok tevékenységét. Ezek a közösségek kezdenek magukra találni, egyre szervezettebben működnek. Az az érzésem, hogy akadémiánk jóval több eredményt tud felmutatni, mint amennyi elhangzik róla. Ezért élénkítettük a regionális központok kommunikációját is annak érdekében, hogy helyismerettel rendelkező szakemberekkel dolgozzanak együtt. 2025-ben pedig már átlépjük az országhatárt, az Erdélyi Bizottság is megalakul.

– Milyen tervei vannak a 2024 őszén indult akadémiai klubbal?

– Az Andrássy úti épületbe meghívunk kormányzati döntéshozókat és a kulturális közélet szereplőit, akikkel Gulyás István televíziós személyiség folytat eszmecserét. Az a célkitűzésünk, hogy létrehozzuk és fenntartsuk a párbeszédet egyfelől az akadémikusok, másfelől pedig a döntéshozók, irányítók vagy a kulturális élet vezetői között. Meghallgatjuk, milyen szempontok alapján hoznak döntéseket a kultúrpolitikában, a vendégeket pedig első kézből tájékoztatjuk a művészek számára fontos ügyekről.

Az az álmom, hogy némi átalakítást követően irodaházunkban egy napközben is nyitva álló klub jöjjön létre, ahol az akadémikusok egy ízletes kávé mellett, igényes környezetben tárgyalhatnak, beszélgethetnek.

Arra biztatom egyébként az akadémikusokat, hogy a mindennapokban ők is segítsenek az akadémiai programok kialakításában, javasoljanak témákat vagy akár meghívottakat is. Egyik ilyen kiemelt témánk lehet a művészettel nevelés kérdésköre, ebben a tárgyban is igyekszünk megtalálni a legjobb gyakorlatokat. Nem kérdés, hogy az oktatásban a gyermekért történik minden, a gyermek áll a középpontban; s az is éppoly egyértelmű, hogy a szülőnek is ki kell vennie a részét gyermeke fejlesztéséből. E témában tevékenykedik a Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet is, Csáji László Koppány igazgató úr vezetése mellett konferenciákat szerveznek, kutatóhálózatot működtetnek. Ezt a feladatot vállalta fel – Balázs Mihály akadémikus úr vezetése mellett – köztestületünk Oktatási, Képzési és Tudományos Bizottsága is; folyamatosan dolgozunk azon, hogy a jelenlegi oktatási rendszerbe miként lehet a művészettel nevelést, az élményalapú ismeret- és önismeretszerzést beépíteni, s ehhez milyen innovációra van szükség.

– Milyen további eredményeket ért el a Művészeti Akadémia, és milyen célok állnak még előttünk?

– Hálás vagyok azért, hogy alelnök urak havonta konzultálnak akadémikus társainkkal, és ezzel is szélesítik az aktívan közreműködők körét. Sikerült átültetnünk azt az elvet a gyakorlatba, hogy az alelnököknek meghatározott – dedikált – feladataik legyenek. Rátóti Zoltán alelnök úr felelősségi körébe tartozik a Pesti Vigadó arculatának karakteresebbé tétele, illetve az intézmény kulturális életbe való beágyazottságának erősítése, emellett aktívan részt vesz a nemzetközi kapcsolataink formálásában. Kiss János alelnök úrnak pedig a helyi közösségek kulturális identitását erősítő regionális csoportok működésének elvi irányítása a fő feladata.

Társintézményeink közül – a közeljövő sürgető céljait érintően – kiemelném az MMA Kiadót, melynek szeretnénk hatékonyabbá tenni a működését, növelni kívánjuk a magyar kulturális életben elfoglalt szerepét. Fontos a kulturális értékmentés, hiszen olyan műveket is kiadunk, amelyekre más intézménynek nincs forrása, s kívánatos volna a kiadványokat minél szélesebb körben eljuttatni az olvasóközönséghez.

Előttünk áll még a művészeti hagyatékok rendezésének kérdése. Szeretnénk olyan rendszert kidolgozni, amely lehetővé teszi, hogy egyetlen ránk maradt hagyaték se vesszen el, hanem – indokolt esetben – váljon nemzeti örökséggé. Ehhez első lépésben a katalogizálást és digitális feldolgozást szükséges fejlesztenünk.

Lényeges az alkotóházak, alkotótáborok rendszerét működésében és eszmeiségében is korszerűbbé tenni. Ezek jelenleg inkább pihenőhelyként funkcionálnak, fenntartásuk ráfizetéses. Életképes és fenntartható megoldást keresünk ezek üzemben tartására, e tervünk megvalósításába – többek között – az oktatási intézményeket és a gazdasági élet szereplőit is be kívánjuk vonni. Javaslataink kidolgozására elnöki bizottságot alakítottunk, amely hamarosan megkezdi munkáját.

Egyre több fiatalt igyekszünk bekapcsolni az Akadémia életébe, e célunk teljesítésében zászlóshajónk a már évek óta sikeresen futó hároméves ösztöndíjprogram. Fontosnak tartom, hogy a tagozatok mentorálással, rendszeres találkozókkal sarkallják még aktívabb részvételre az ösztöndíjasokat. Alapvető elvárásom, hogy az ösztöndíjast – vállalt programjának megvalósítása mellett – a mentoráló akadémikusaink tereljék abba az irányba, ahol tehetségük kibontakozhat, s azzal a módszerrel, hogy felhívják a figyelmüket a személyiségüket is fejlesztő szellemi folyamatokra (s amelyek a későbbiekben beépülhetnek különböző formában ösztöndíjasaink portfóliójába is). S mindezeken túl az sem elhanyagolható szempont, hogy a már végzett ösztöndíjas közösséggel is hosszú távon tervezzünk.

– Hogyan látja a Magyar Művészeti Akadémia szerepét ma Magyarországon?

– Akadémiánk Magyarország, sőt a teljes magyar nemzet számára hiteles és mértékadó testület. Ahogyan a Magyar Tudományos Akadémia megalapozott állásfoglalásokat kíván megfogalmazni a tudományos életben, úgy – bár a művészetek a tudományokhoz képest kevésbé egzakt jellegűek – akadémiánk is nagy bizonyossággal tudja a művészeti élet folyamatait, irányait pontosan figyelemmel kísérni, a problémákat feltárni, és javaslatait eljuttatni a kormányzat vagy a nyilvánosság számára. A kulturális vonatkozású kérdéseken túl egyéb, a művészetekkel kapcsolatos kérdésekben – akár a neveléssel vagy az oktatással összefüggő ügyekben – is felkészültek vagyunk ahhoz, hogy jóra való iniciatívákkal lássuk el a kormányzati szereplőket és az ebben a folyamatban részt vevő szakembereket, illetve – közvetve – a magyar társadalmat. Meggyőződésem, hogy ezek a nemes célok kizárólag az aktívan közreműködő akadémikusok és köztestületi tagok nélkülözhetetlen támogatása mellett valósulhatnak meg.

Akadémiánk tevékenységének fundamentuma a nemzetnek mint kulturális egységnek erősítése, az összetartást szolgáló impulzusok közvetítése. Akadémikusként ezt nem csupán alkotásainkkal és művészetünkkel, de lélekemelő kezdeményezéseinkkel is szolgálni kívánjuk.

Tóth Zoltán András

Közös feladatunk a művészeti élet hatékony támogatása

Interjú Richly Gábor főtitkárral

■ *– A Magyar Művészeti Akadémia főtitkára egyfelől a köztestület elnökségének tagja, másfelől az önálló költségvetési szervként működő Titkárságot vezető köztisztviselő. Viszonylag ritkábban esik szó arról, hogy milyen munka folyik a Titkárságon. Hogyan lehet ezt felvázolni?*

– A Titkárság végzi a hivatali háttérmunkát a legfeljebb 365 akadémikust és immár közel ezer további tagot számláló köztestület törvényben meghatározott feladatainak segítése, valamint a három költségvetési szervből és három gazdasági társaságból álló intézménycsaládunk szerteágazó tevékenységének támogatása érdekében. A főtitkár irányításával több mint száz titkársági munkatárs gondoskodik a döntés-előkészítésről, a köztestületi határozatok végrehajtásáról, a szabályszerű és megbízható működésről. Közvetlenül Bedők Julianna főtitkárhelyettes asszonyhoz delegált további fontos feladat az Országgyűlés részéről az Akadémia rendelkezésére bocsátott, nagyságrendileg évi tizenhárom milliárd forint hatékony és szabályos felhasználása, a takarékos és kiszámítható gazdálkodás biztosítása.

Ami a köztestület különböző grémiumainak, döntéshozó szerveinek a támogatását illeti, a Titkárság készíti elő a munkaüléseket, kollégáim szövegezik meg mindazokat az előterjesztéseket, amelyek alapján megszületnek a köztestületi határozatok. Ennek a munkának a volumenét néhány számadattal lehet a leginkább szemléltetni.

Akadémiai működés – számokban

Az Akadémia legfontosabb döntéshozó testülete a közgyűlés, amely 2024-ben tizenhat határozatot hozott. Az elnökség tíz alkalommal ülésezett, közel száz határozatot hozva, míg a Tagozatvezetők Egyeztető Fóruma további hét határozatot igénylő előterjesztést tárgyalt meg. A kilenc művészeti tagozat összesen hatvanegy ülést tartott, és közel száztíz tagozati programot szervezett vagy támogatott. Az egész országot lefedő hét regionális munkacsoport több mint húsz ülésen százharmincöt vidéki és határon túli művészeti program megvalósításáról, illetve támogatásáról döntött. A köztestület négy állandó bizottsága – Etikai Bizottság; Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottság; Nemzetközi és Határon Túli Bizottság; Professzori Felterjesztések Bizottsága – tizenkét ülésen tizenöt határozatot hozott.

A Nemzet Művésze díj Bizottság nyolc Kossuth-díjas művész részére ítélte oda a Nemzet Művésze címet. 2023-ban vált aktuálissá az akadémia jelentős tagbővítése – amivel utolérte a Magyar Tudományos Akadémia akadémikusi létszámát –, ennek a nyomán kerülhetett sor 2024-ben negyvenkét ünnepélyes akadémiai székfoglaló megtartására, amit szintén a Titkárság szervezett meg.

A gazdálkodás nagyságrendjét is ki lehet fejezni számokkal. Az év során harminc új közbeszerzési eljárást indított a Titkárság, a Jogi Osztály mintegy ötszáz megállapodás létrejöttében működött közre. A Gazdasági és Pénzügyi Főosztály négy és félezer kötelezettségvállalás, több mint hatezer számla és közel százezer könyvelési tétel érvényesítését és kifizetését koordinálta. Az Iratkezelési Osztály több mint négyezer ügyiratot helyezett irattárba, míg a bejövő és kimenő küldemények révén közel tizenkétezer irat kézbesítéséről gondoskodott. Mind olyan adat, amelyek a titkársági munka kevésbé látványos, és ezért ritkábban méltatott területeire világítanak rá, de ezek is nélkülözhetetlenek a célok eléréséhez.

– Az említett számok valóban magukért beszélnek. A számokon túl miként jellemezné ezt a külvilág számára kevéssé látható munkát?

– Ekkora hivatal és ilyen szerteágazó tevékenység természetesen nem működtethető olyan vezetői attitűddel, amely elvárja, hogy a főtitkárnak mindenről tudnia kell, és feltételezi, hogy minden kérdésben ő áll elő a legjobb megoldással. Mindig is azt vallottam, hogy meg kell találni az egyes területek felkészült, elkötelezett vezetőit, és utána már

az ő szakmai tudásukra alapozva, az ő felelősségi körükben kell zajlania a napi munkának. A főtitkár pedig nem mindenbe „belebeszélve", hanem lehetőleg konzisztens iránymutatásokkal, valamint az egymáshoz kapcsolódó titkársági és köztestületi munkát igénylő feladatok koordinálásával segítheti a célszerű megoldások közös kialakítását.

Úgy érzem, ebből a szempontból jó irányba haladunk, még ha vannak is olyan területek, amik több felsővezetői odafigyelést, gyakoribb korrekciót igényelnek. Az említett mennyiségű és igen sokféle hivatali ügyek intézése során természetesen mindig előfordulnak hibák, döccenők, de bátran kijelenthető, hogy a Titkárság megbízhatóan és tervezetten végzi a feladatait. A folyamatok belső szabályozásával is kezdjük utolérni magunkat. Az Akadémia és az intézményeink alapításától eltelt bő évtized olyan rendkívül gyors építkezés jegyében telt, ami nem mindig hagyott elegendő időt a részletkérdések körültekintő tisztázására, ezeket a korábbi hiányokat folyamatosan pótoljuk.

– Mostanában egyre több szó esik arról, hogy egy munkahely miként motiválhatja az ott dolgozókat. Ebből a szempontból milyenek a Titkárság hétköznapjai, milyen perspektívát kínál az alkalmazottaknak?

– Azt gondolom, a legjobb motiváció, ha a kollégák is át tudják érezni, milyen fontos célokért dolgoznak akár közvetve, akár közvetlenül. Visszajelzéseik alapján számukra is erőt adó belegondolni a már említett több száz művészeti program nagyszerűségébe, amelyek az Akadémia nélkül nem jöhettek volna létre. Ugyanilyen lelkesítő lehet például a Támogatáskezelési Osztály munkatársai számára, hogy közel ezerötszáz pályázat feldolgozása révén végül hétszázhatvanhárom pályázó nyerhetett el támogatást több mint hatszázmillió forint értékben. A Nemzetközi Osztály ötven külföldi művészeti projekt megvalósulását segíthette, amelyeket az Akadémia százhúszmillió forinttal támogatott. Az akadémikusi életjáradékon kívül több mint ezerötszáz idős művész számára utaljuk a havi művészjáradékot, közel négyszáz kiváló alkotó számára folyósítottunk ösztöndíjat vagy akadémiai elismerésekkel járó pénzjutalmat. És még hosszan folytatható lenne, hogy hányféleképpen segíti az Akadémia a kortárs magyar művészeti életet, ami jó érzéssel töltheti el a kollégákat.

A lelkesítő célok mellett persze az anyagi szempontok sem mellékesek. Az Akadémia költségvetése sajnos nem tette lehetővé, hogy a bérek lépést tartsanak az elmúlt időszak jelentős inflációjával, de a reálbér kétségtelen romlása helyett inkább azt szoktam kiemelni, hogy a közszféra bérszintjéhez képest még mindig elég jó feltételeket tudunk kínálni a kollégáinknak. Ez azért is fontos, mert a Titkárságon végzett munka az átlagosnál jobb készségeket, több kreativitást és nagyobb rugalmasságot igényel, ilyen munkatársakat viszont vonzó bérrel lehet megnyerni és megtartani.

– Az általános helyzetkép után speciálisabb szakmai kérdésekre váltva: a Titkárság vette át a Kutatóintézettől az akadémikusok életművét reprezentáló szakkönyvtár fenntartásának és a korszerű adatbázis kialakításának feladatát. Ezen a téren mit sikerült elvégezni az év során?

– Az új főosztályként felállított Digitalizációs Központ és Akadémiai Szakkönyvtár elkészítette az A-Z OPUS nevű művészeti életút-adatbázis induló verzióját, amelyet 2025 elején, a Magyar Kultúra Napjához kapcsolódva tervezünk nyilvánossá tenni. A fejlesztés egyik rögtön szembetűnő vonzereje a jól átgondolt, látványos vizualitás, ami mobiltelefonra és számítógépre is optimalizálva lett. Ehhez a nagy léptékű feladathoz beszereztük a digitalizáláshoz szükséges infrastruktúrát, speciális keretrendszerben rögzítettük több mint ötszáz akadémikus szakmai életútjának adatait és több mint negyvenezer alkotásukat. Az Akadémiai Szakkönyvtár újabb – akadémikusokhoz kapcsolódó – könyveket szerzett be, közel hétszáz könyvvel és egyéb fizikai dokumentummal bővült az állomány. Folytatódott a korábbi évek bibliografizálási és állományfeldolgozási hiányosságainak felszámolása, az állomány szakszerű jelzetelése, és a HunTéka integrált könyvtári adatbázisban való feldolgozása.

– A Titkárság része a Kommunikációs Főosztály is. Ezen a területen milyen eredményeket tart a legfontosabbnak?

– A Kommunikációs Főosztály továbbra is dinamikusan – a korábbi évhez viszonyítva huszonöt százalékkal – növelte az mma.hu weboldalon megjelenített tartalmak számát, így már több mint évi ezer saját előállítású tartalmi elemmel, cikkel frissült a honlapunk, többször videós tartalmak beágyazásával. E honlapcikkek a médiumok széles köréhez eljuttatott sajtóközlemények, havi általános hírlevelek és hetente megjelenő tagozati tematikus hírlevelek alapjául szolgáltak, továbbá a közösségi médiában közzétett, napi három új poszt tartalmi frissítésének a gerincét adták. Folytatódott audió- és videópodcast-sorozatunk is a regionális munkacsoportok és a kiemelkedő tagozati események népszerűsítésére. Ebben a műfajban a jövőben további előrelépést várok. Lényeges fejlesztés, hogy a regionális központjaink helyi médiamunkatársakat kaptak, akik a vidéki eredmények megismertetését, népszerűsítését segítik. Hasonlóan fontosnak tartom a negyedévente megjelenő *Művészkör* magazin elindítását, amely a korábbi nyomtatott, elsősorban belső Hírlevél funkcióját megújult formában és frissített tartalommal vette át, immár a széles közönség számára is vonzó, olvasmányos módon. Szintén újdonság a heti rendszerességgel összeállított, közel ötezer címzetthez eljutó, tematikus elektronikus hírlevelek aktuális programajánló melléklete. Végül, de nem utolsósorban: a korábbi évekhez képest gazdagabb tartalommal és korábbra időzítve látott napvilágot a 2023. évről számot adó MMA Évkönyv, amit a jelen kiadványnak a formátuma még tovább csiszolt.

– A Titkárság munkájának áttekintése után még arra kérnék rövid választ, hogy a jövőre nézve mit tart fontosnak a Magyar Művészeti Akadémia hatékony köztestületi működése szempontjából?

– Nagyon fontosnak tartom, hogy a köztestület és az intézménycsalád működésében következetesen haladunk a főtitkári programomban is hangsúlyozott elvek gyakorlati megvalósításában. Egyrészt igyekszünk mindinkább a kortárs magyar művészeti élet kihívásaira és támogatására koncentrálni, ami egyfajta profiltisztításnak tekinthető. Korábban volt egyfajta hajlam a mindent magához ölelő attitűdre, amitől már csak anyagi forrásaink és feladatmegoldó kapacitásaink végessége miatt is tartózkodnunk kell. Másrészt következetesnek kell lennünk az együttműködő, mindig új szakmai partnereket kereső, „híd-szerep" érvényre juttatásában, különös tekintettel a társadalmunkat – és ennek szerves részeként a művészeket is – megosztó törésvonalak felmérhetetlenül káros voltára.

Ami a köztestület belső munkaszervezését illeti, az egyéni döntések helyett immár rendszerszerűen törekszünk testületi álláspontokra támaszkodni, hiszen a közös bölcsesség általában biztosabban vezet helyes felismeréshez, mint az egyéni meglátás. Komoly kihívás továbbá a nem akadémikus köztestületi tagok még aktívabb bevonása közfeladataink ellátásába, mert a szükségszerűen magas átlagéletkorú akadémikusi testület nem feltétlenül képes egymagában ellátni egyre gyarapodó feladatainkat. Ebből a szempontból örvendetes, hogy az ösztöndíjas és nyílt pályázatokat elbíráló szakmai bizottságokba immár paritásos alapon delegáljuk az akadémikus és nem akadémikus tagokat, és az életjáradékban nem részesülő bizottsági tagok anyagi ellenszolgáltatást is kapnak a munkájukért. Mint ahogy azt is helyes iránynak tartom, hogy a nemrég alakult regionális munkacsoportokba már nagyobb arányban delegálhatnak szavazati joggal rendelkező képviselőket a nem akadémikus köztestületi tagok, mint az Akadémia alapítása óta létező közgyűlésbe és tagozatokba.

Említettem tagozataink, szakbizottságaink, regionális munkacsoportjaink nagy számát. A belső kommunikáció erősítése, a köztestület különböző szervei közötti szinergiák erősítése szintén elengedhetetlen a hatékonyság érdekében. A regionális munkacsoportjainknak például nem csupán az a feladatuk, hogy helyi partnereikkel közösen vidéki programokat szervezzenek és támogassanak, hanem az is, hogy a Budapestről nem látható tehetségekre felhívják a figyelmet, többek között tagozati és köztestületi díjakra jelölve őket, vagy ösztöndíjas és pályázati lehetőségeinket ajánlva az arra érdemesek figyelmébe. Tehát az Akadémia alapítása óta kialakult gyakorlattal működő tagozatok és a legutóbb létrehozott munkacsoportok közötti kölcsönös együttműködés szorosabbá válása még hatékonyabbá teheti az egész kortárs magyar művészeti élet érdekében végzett munkánkat.

Gózon Ákos

„Az Akadémia folyamatos megújulásban és építkezésben van…”

Beszélgetés Kiss Jánossal, a Magyar Művészeti Akadémia alelnökével a regionális fejlesztésekről és a művészeti ösztöndíjprogramról

▪ *– Az MMA vidéki és most már határon túli kulturális építkezéséért is felelős alelnökként hogyan összegezné a regionális központok tevékenységének oldaláról az évet? Mik voltak a legfontosabb mérföldkövek ön szerint?*

– Mielőtt konkrétan válaszolnék, engedjen meg egy összegző visszatekintést. Három évvel ezelőtt kezdtük el a hét regionális központ kialakításának előkészületeit, majd 2022 decemberében hivatalosan megalakult a legelső munkacsoportunk Győrben. A következő év márciusának végére a többi hat regionális központunk is elindult – nem győzöm időről időre hangsúlyozni, hogy mennyire hálás vagyok azoknak az akadémikus társaknak és köztestületi tagoknak, akik ebben az építkezésben részt vállaltak és jelenleg is részt vesznek. Továbbra is, folyamatosan várjuk elhivatott és tettre kész tagjaink jelentkezését az egyes régiók munkacsoportjaiba, akik tevékenységükkel érdemben tudják segíteni a helyi kulturális és szakmai, emellett felsőoktatási és egyházi intézményekkel való partnerségek kialakítását, működtetését, az értékes művészeti projektek, kezdeményezések felkarolását, melyek egyaránt köthetők fiatalabb és idősebb alkotókhoz is. Gyakran szoktam mondani, hogy akadémiánk természetesen – erőihez mérten – anyagi segítséget is nyújt mindehhez, de a régiókban dolgozó akadémikus és köztestületi tagjaink elsősorban azokat a szereplőket kutassák fel, akikkel financiális értelemben is össze tudunk fogni, megtöbbszörözve így a lehetőségeket. Az erők egyesítése mind infrastrukturális, mind pedig szervezési oldalon is megnyilvánul.

Ide kapcsolódik az a szintén 2022-es történelmi pillanat, amikor előző elnökünk, Vashegyi György és Freund Tamás, az MTA elnöke a nemzet érdekében aláírta a Magyar Tudományos Akadémián a két köztestület közötti stratégiai célú együttműködési szándéknyilatkozatot, hangsúlyozva azt, hogy a tudomány és a művészet valójában egyenrangú. Erre vagyok talán a legbüszkébb. Azóta is szorosan együttműködünk: régiós irodáink vannak az MTA öt vidéki székházában (Debrecenben, Miskolcon, Pécsen, Szegeden és Veszprémben), emellett közösen szervezzük a tudományos jellegű programjainkat.

A hét régiós központ megalakulását követően az MMA elnökségének vállalása az volt, hogy három év elteltével értékeljük a regionális munkacsoportok tevékenységét hatékonyság és eredményesség szempontjából, s amennyiben a mérleg nyelve pozitív irányba mutat, akkor nagy erőkkel folytatjuk a fejlesztéseket. Bár még nem telt le a három, teljes esztendő, mégis ki merem jelenteni, hogy eddig a munkacsoportjaink fantasztikus munkát végeztek – egyre inkább megjelenünk a Budapesten kívüli köztudatban is, emellett sikerült érdemben megszólítani és bevonni az egyes régiók kulturális szereplőit, civil szervezeteit az MMA helyi tevékenységeibe. Az érintett szervezetekkel és a városvezetéssel igazán kiváló a kapcsolat, s minden erőnkkel arra törekszünk, hogy ezeket az együttműködéseket folyamatosan fejlesszük, közben tágítva a partneri kört. Elégedettek sosem lehetünk, de azt a korábban megfogalmazott célt, miszerint az MMA kulcsszerepet vállal a vidéki művészeti élet fellendítésében, idén is teljesítettük.

Visszatérve a 2024-es év konkrét történéseire: régebb óta tervezzük a Magyar Művészeti Akadémia kulturális szerepvállalásának határon túlra való kiterjesztését. A Kárpát-medencét érintő regionális bővítés első állomásaként október közepén Turi Attila, az MMA elnöke és Richly Gábor főtitkár aktív közreműködésével javaslatot tettünk az erdélyi aktivitás eseti elnöki bizottság formájában történő megindítására. Ezt jövő év januárjában egy nagyváradi informális találkozó fogja követni, melynek során egyeztetés történik a bizottság megalakulásának konkrét lépéseiről a bizottsági tagságra felkért akadémikusok részvételével. Lépésről lépésre haladunk, és bízom benne, hogy az MMA erdélyi jelenléte gyorsan és láthatóan megerősödik majd, hisz az akadémikusainkon és köztestületi tagjainkon túl az ösztöndíjasaink is érdemi szerepet vállalnak a regionális építkezésben. E terv megvalósulása újabb mérföldkövet jelent majd a köztestület történetében.

– Melyek a regionalitás terén a legfontosabb tervek, fejlesztési pontok?

– A regionális munkacsoportokhoz szeptemberben érkeztek be a programjavaslatok, támogatási igények a 2025-ös évre vonatkozóan. A munkacsoportok ezek figyelembevételével, arra törekedve, hogy a különböző művészeti ágak, valamint a különböző régiós helyszínek egyaránt képviselve legyenek, alakították ki 2025. évi munkaterveiket. Ezek elfogadását követően elindulhat a szerződések, kiemelt partnerek esetében együttműködési megállapodások előkészítése, aláírása.

Már most látszik a tervezett tárlatok, irodalmi és összművészeti estek, színházi előadások, koncertek, rendezvénysorozatok nem kevés számából, hogy a 2025-ös év sem fog szűkölködni az MMA által szervezett és támogatott kulturális eseményekben – abszolút színes és gazdag esztendő előtt állunk ilyen értelemben. E programokon túl a Magyar Tudományos Akadémiával szervezendő közös rendezvényeket is megemlíteném, kiemelve a tudománynapi konferenciákat, előadásokat.

A legfontosabb cél, hogy hálózatot építsünk, ami az elkövetkező évre is kiemelt teendőnk – az adott város és régió kulturális szereplőivel aktív kapcsolatot, kiváló viszonyt kell ápolnunk, melyet hosszabb távon fenn is szükséges tartani. Emellett a már említett határon túli stabil jelenlét megteremtése és az alakulóban lévő erdélyi elnöki bizottság tevékenységének koordinációja is feladatunk.

– Hogyan teszik mindezt láthatóvá a nagyközönség számára?

– Az év szintén fontos fejlesztési tevékenysége volt egy regionális kommunikációs szakemberi hálózat létrehozása, majd működtetése szeptembertől, amelyet az MMA Titkárságának Kommunikációs Főosztálya irányít és koordinál, előzetes havi szakmai tervek alapján. Az egyes régiókban célzott sajtószervezési munka is zajlik, amelyhez a közösségi médiában – elsősorban a Facebookon – való rendszeres jelenlét is kapcsolódik, a régiós titkárok és az említett médiaszakemberek bevonásával.

– Térjünk most át egy másik kiemelt területre. Évek óta az MMA 2018-ban indult hároméves művészeti ösztöndíjprogramjának egyik markáns szereplője az elnökség képviseletében. Hogyan látja az ösztöndíjprogram alakulását, eredményeit?

– Nem kevés említésre méltó, egyben örömteli dolog történt az MMA életében, mióta alkotmányos köztestületi minőségben működik. Az új éra egyik elsődleges céljaként fogalmazódott meg a fiatalokkal történő kapcsolatfelvétel, egyben támogatásuk, aktív bevonásuk az Akadémia életébe. E téren kikerülhetetlen mérföldkő az MMA hároméves ösztöndíjprogramjának létrehozása, majd azt követően annak évről évre történő lebonyolítása, melyben a 2022-ben, a tragikusan korán elhunyt Kocsis Miklós, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetének (MMA MMKI) akkori igazgatója meghatározó szerepet játszott. Mint ismeretes, az ösztöndíjprogram célja a magas színvonalú alkotó- és előadó-művészeti, valamint művészetelméleti tevékenység támogatása. Népszerűsége a pályázati lehetőséggel élni kívánók egyre növekvő számában, a rendszeressé váló – az utóbbi pár esztendőben már tízszeres méretű – túljelentkezésben is megmutatkozik.

Ugyanis a tizennyolc és ötven év közötti ösztöndíjas művészek a havi anyagi támogatás mellett folyamatos mentorálást, valamint publikálási és bemutatkozási lehetőséget is kapnak, továbbá rendszeres szakmai találkozón vesznek részt az MMA MMKI központjaként működő Hild-villában, amelyen beszámolhatnak az addig elért eredményeikről, emellett tovább bővíthetik szakmai kapcsolatrendszerüket. Jelenleg háromszáz aktív, az indulástól számítva már összesen hétszáz ösztöndíjasunk van, akik negyedévente célzottan találkoznak egymással mentorszerepet vállaló akadémikusaink vezetésével. E fiatal művészekből álló csoportok egymást érezhetően inspirálják – ennek eredményeként kimagasló alkotások és tartós barátságok is születtek. Magam is rengeteget kaptam és tanultam az ösztöndíjasainktól, amikor mentorként részt vettem e találkozókon, melyeken valós, egymásra pozitívan ható párbeszéd tudott zajlani az idősebb és a fiatalabb generációk között.

E témához kapcsolódik a 2023-ban elindított *Essentia Artis* elnevezésű összművészeti kiállítás és programsorozat is, amelyet székházunkban, a Pesti Vigadóban rendezünk meg minden tavasszal, egyre gazdagabb programkínálattal és több száz művész közreműködésével. Az esemény keretében az építészet, a film- és fotóművészet, az irodalom, az ipar- és tervezőművészet, a képzőművészet, a népművészet, a színház, a zene és a művészetelmélet területén tevékenykedő MMA-ösztöndíjas alkotók mutatkoznak be az MMA MMKI kitűnő, professzionális szervezésében. Emellett rengeteg program várja több héten át a családokat is, kicsiket és nagyokat egyaránt: filmvetítések, koncertek, tánc- és színházművészeti előadások, könyvbemutatók, kézműves foglalkozások és bábelőadások is megtalálhatók a kínálatban. A tervek szerint jövőre már a külföldi közönség felé is nyitni fog a programsorozat, ami

nem egy „bebetonozott” rendszerben létezik: folyamatosan alakul és újul meg.

– Az MMA alelnökeként a fentieken túl mit lát az év igazi sikerének?

– Az MMA folyamatos változásban és építkezésben van. Alapítóinkra gyakran gondolok, s hálát adok azért, hogy ismerhettem őket, hogy dolgozhattam velük. A múlt szellemének tiszteletben tartásával is kell felelnünk a jelen kihívásaira amellett, hogy folyamatosan tisztán kell látnunk a kor diktálta változásokat és elvárásokat is. Sikernek gondolom azt, hogy ez az év kifejezetten a megújulásról szólt rendszerszinten, emellett egyre több köztestületi tagot sikerült megszólítanunk s bevonnunk akadémiánk életébe, akik nélkül mindazt, amit el szeretnénk érni, nem tudnánk megvalósítani.

Szathmáry Melinda

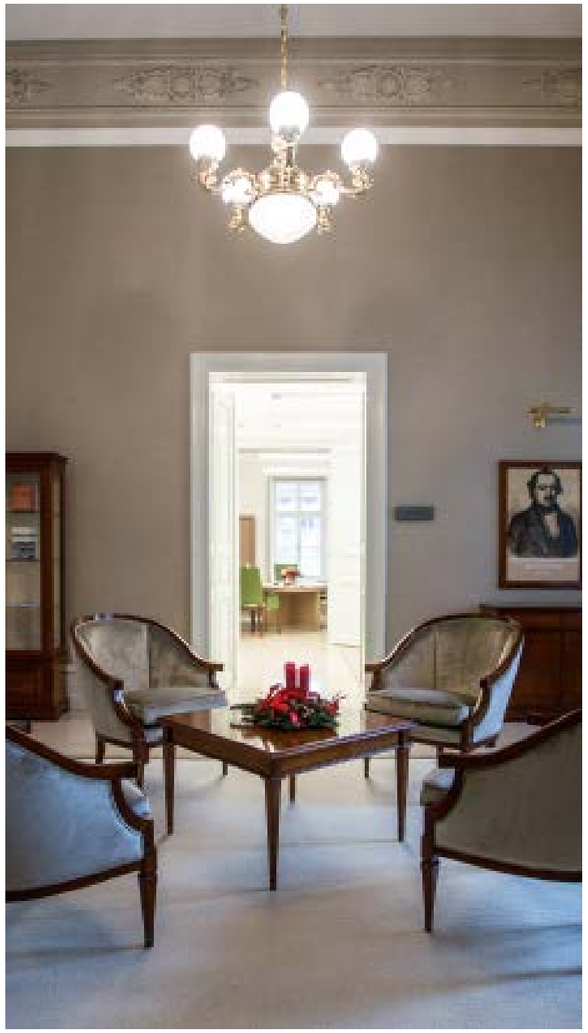

A Vigadó megújulása – bővülő nemzetközi kapcsolatok

Beszélgetés Rátóti Zoltánnal, a Magyar Művészeti Akadémia alelnökével a Vigadó kulturális életéről, kultúrdiplomáciai feladatokról

■ *– Ön kíséri figyelemmel az elnökség részéről a Pesti Vigadó kulturális programtervét. Milyen eredményekre tekint vissza 2024-ben?*

– Budapest egyik legszebb helyén fekszik ez a gyönyörű épület. Vezetésére alig több mint egy éve, 2023 decemberében új igazgatót nevezett ki az MMA elnöksége. Nagy Zsombor feltett szándéka volt, hogy a Vigadó a korábbiaknál markánsabban legyen jelen Budapest kulturális térképén. Nem mintha addig nem jegyezték volna ezen a térképen, de ahhoz, hogy elevenen lüktető intézményként működjék, sok mindenen változtatni kellett. Arra törekszünk, hogy a Vigadó gazdag programokat kínáló, mindenki számára elérhető és vonzó kulturális központ legyen.

Ennek a változtatásnak egyik fontos állomásához érkezünk majd a 2025-ös esztendő első napjaiban, de az arculati megújulás ezzel még nem fejeződik be. Számos tapasztalat alapján jutottunk el oda, hogy miért kell még láthatóbbá tenni ezt az elegáns, reprezentatív épületet. Sokan – beleértve a turistákat is – úgy mennek el az épület mellett, hogy nem is tudják, milyen érdekes és színvonalas eseményekkel találkozhatnának odabent.

A másik fontos alaptétele volt Nagy Zsombor igazgatói pályázatának, hogy tegyük nyitottá a Vigadót, ezzel együtt a Magyar Művészeti Akadémiát. Sokszor ugyanis azt vetették a szemünkre, hogy belterjes programok születnek, és a Vigadó csak az akadémikusoknak nyújt megjelenési lehetőséget, ami persze korántsem igaz.

Arra is figyelmet fordítottunk, hogy a Vigadó kulturális eseményei rugalmasan alkalmazkodjanak a közönség érdeklődéséhez. Egy példa a nyitásra: 2024 decemberében az egyik jó nevű zeneiskola diákjai a Makovecz teremben tartották zongorahangversenyüket. Eljöttek a szülők is, akik feltehetően még sosem jártak a Vigadó épületében. Az igazgató úr pedig lehetővé tette számukra, hogy megtekintsék az egész épületet.

Hasonlóképpen sikeresnek gondolom a Rákóczi Szövetséggel ápolt kapcsolatunkat. A határon túli középiskolások budapesti látogatásának egyik emlékezetes programpontja a Vigadó épületének megtekintése. Fontosnak tartjuk ezt a missziót, amelynek keretében a fiatalok kipróbálhatták például a nevezetes Bogányi-zongorát.

– Hallani lehet műszaki, technikai fejlesztésekről is.

– Tervbe vettünk bizonyos akusztikai munkálatokat, hogy hangtechnikai szempontból jobban elválasztott termeink legyenek. Ma ugyanis még sok az áthallás a nagyteremből a Sinkovits Imre Kamaraszínpadra. Akusztikai tanulmányokat végeztettünk annak érdekében, hogy a nagyteremben folyó hangverseny ne zavarja az előadást a Sinkovits Imre Kamaraszínpadon.

– Kultúrdiplomáciai feladatokat is ellátott.

– Az MMA egyre kiterjedtebb nemzetközi tevékenységet folytat. A múlt évben volt szerencsém néhány külföldi kiállítást megnyitni. Ezek során külföldi partnereink az MMA nevének hallatán arra gondoltak, hogy az Akadémia oktatási tevékenységet folytat, mert első kérdésük erre vonatkozott. El kellett magyaráznunk, hogy klasszikus értelemben vett akadémiai működésről van szó, a szerteágazó művészeti ágak összefogásáról és tevékenységük koordinálásáról. Éppen ezért fontos a közelmúltban az angol és magyar nyelven megjelent kiadvány, amely az Akadémia nemzetközi tevékenységét mutatja be. Az akadémiai élet áttekintése után bepillantást enged az egyes tagozatok munkájába. Ilyen értelemben hiánypótló kiadvány, amelynek tervezési és kivitelezési munkálatai másfél évet vettek igénybe. A tartalmi koncepció, a szöveg megfogalmazása Richly Gábor főtitkár munkáját dicséri. Egykori ösztöndíjasaink közül Strohner Márton, aki ma már a Nemzetközi és Regionális Főosztály vezetője, Simon Péter Bencével közösen tervezte meg a grafikai és külső megjelenést.

Az Akadémia alelnökeként hívtak meg Isztambulba és Alsó-Ausztriába. Isztambulban nagy segítségünkre volt az ottani Magyar Kulturális Intézet vezetője, aki megismertetett bennünket az ottani múzeumok igazgatóival, és az együttműködésről tárgyaltunk. Ne csak mi vigyünk oda kiállítást, hanem ők is bemutatkozhassanak Magyarországon. Hasonlóan gyümölcsöző kapcsolatot sikerült kialakítanunk az alsó-ausztriai osztrák képzőművészekkel. Meghívtuk őket a Vigadóba, hogy alkotásaikat a magyar közönség is megismerhesse. December elején a hazai kárpitművészek kiállítását nyitottam meg Rómában.

– Tavaly decemberben kezdődött a katolikus egyház jubileumi, 2025-ös szentéve Rómában. Az MMA ehhez is kapcsolódott.

– Szemadám György nyitotta meg Jankovics Marcell kiállítását a Vatikánban. Magyar szempontból a szentév színvonalas, fontos kezdetének tekinthető Jankovics művészetének bemutatása. Folyamatos kapcsolatban állunk a Római Magyar Akadémiával, és a szentév során további programokat is tervezünk.

Elmer István

Kiemelt eseményeink voltak

Akadémiai Napló 2024

▪ Január

2. Felhívás a Magyar Művészeti Akadémia nem akadémikus tagjaként való felvételre

A Magyar Művészeti Akadémia ismételten biztosította felvételi kérelem benyújtásának lehetőségét a nem akadémikus köztestületi tagságra. A felvételi jelentkezés benyújtásához formanyomtatvány áll rendelkezésre, amelyhez csatolni kell a jogosultság igazolását, a kérelmező által aláírt szakmai önéletrajzot, valamint az adatkezelési nyilatkozatot.

A felvételi kérelmet – kizárólag postai úton, tértivevényes küldeményként, 2024. január 2. napjától 2024. február 2-ig – a Magyar Művészeti Akadémia Titkárságának postacímére kellett beküldeni.

9. Művészeti program pályázati kiírása

A Magyar Művészeti Akadémia nyílt pályázatot hirdetett az államháztartás központi alrendszerén belüli és kívüli, a Magyar Művészeti Akadémia alapszabályában nevesített művészeti ágak területén működő civil és – a központi költségvetési szervek kivételével – egyéb szervezetek részére, művészeti szakmai programjuk megvalósításának támogatására. A benyújtási határidő 2024. február 7. volt.

17. Államtitkári látogatás az MMA-ban

Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke bemutatkozó látogatáson fogadta Maruzsa Zoltánt, a Belügyminisztérium köznevelési államtitkárát az MMA Andrássy úti irodaházában.

A találkozó során a felek megvitatták a művészeti és művészettel nevelés helyzetét, lehetőségeit a köznevelésben, valamint ennek jó gyakorlatait. Az Akadémiának és a Köznevelési Államtitkárságnak egyaránt kiemelt célja a művészetet értő, művelt közönség kinevelése, aminek kulcskérdése a pedagógusok megfelelő felkészültsége. A találkozón többek között szóba került a Magyar Művészeti Akadémia és az Oktatási Hivatal együttműködésével kidolgozható, akkreditált művészeti pedagógus-továbbképzések lehetősége. A találkozón részt vett Richly Gábor, az MMA főtitkára és Balázs Mihály, az MMA Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottságának elnöke is.

22. Elnökségi ülés Pannonhalmán

Kihelyezett, ünnepi ülést tartott a Magyar Művészeti Akadémia elnöksége a magyar kultúra napja alkalmából a Pannonhalmi Bencés Főapátság és Bencés Gimnázium épületében. A résztvevőket Hortobágyi T. Cirill főapát köszöntötte, hangsúlyozva, hogy az MMA elnöksége kultúraközvetítő tevékenységével jó elhatározást, nemes célt szolgál. Turi Attila, az MMA elnöke válaszában kifejtette: nagy megtiszteltetés az MMA számára, hogy Pannonhalmán rendezheti ünnepi elnökségi ülését, kétszázegy évvel azután, hogy Kölcsey Ferenc lezárta nemzeti imádságunk, a *Himnusz* kéziratát. A köztestületet és a Bencés Főapátságot összeköti a keresztény eszmeiség és erkölcs, ami szilárd alapja mindkét közösség működésének – emelte ki az MMA elnöke. Dr. Dejcsics Konrád bencés szerzetes, a Főapátság kulturális igazgatója üdvözlő beszédében kiemelte, hogy a pannonhalmi – korábban Szent Márton-hegyi – bazilika nyolcszáz éves jubileumi esztendejének egyik hívószava a hídépítés lesz, aminek jegyében a kulturális-művészeti élet meghatározó szereplőivel, így az MMA-val is szoros együttműködésre készülnek a főapátsági szervezők.

Závogyán Magdolna, a Kulturális és Innovációs Minisztérium kultúráért felelős államtitkára és Szentmártoni János helyettes államtitkár a magyar kultúra napja alkalmából díjakat adott át, a díjátadó ünnepségen az MMA-t Kiss János alelnök képviselte.

A Magyar Művészeti Akadémia tagjai az ország számos pontján és külhoni rendezvényeken is részt vettek a *Himnusz* születésének évfordulójához kapcsolódó rendezvényeken.

Államtitkári látogatás az MMA-ban

Kihelyezett, ünnepi ülést tartott az MMA elnöksége a magyar kultúra napja alkalmából a Pannonhalmi Bencés Főapátság és Bencés Gimnázium épületében

▪ Február

9. Turi Attila a Nemzeti Kulturális Tanács élén
Turi Attila Kossuth- és Ybl-díjas építészt, az MMA elnökét nevezte ki Orbán Viktor miniszterelnök a Nemzeti Kulturális Tanács élére. A tizenhét kultúrstratégiai intézmény vezetőjéből álló szervezetet február 9-től vezeti, a társelnök továbbra is Csák János, kulturális és innovációs miniszter.

A tanács, amelyet az elmúlt időszakban Vashegyi György, az MMA korábbi elnöke vezetett, biztosítja a kulturális ágazatok egységes kormányzati stratégiai irányításának szakmai alapjait, javaslatot tesz a kormány részére a kultúra kormányzati stratégiájára, véleményezi és összehangolja a kulturális ágazati fejlesztési terveket.

20. Aláírták a Magyar Építészeti Múzeum és Központ tervezési szerződését
Újabb szakaszához érkezett a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ (MÉM MDK) gyűjteményeinek és új kiállítóhelyének elhelyezésére, valamint közintézményi funkcióinak ellátására szolgáló épületegyüttes létrehozása.

A tervezési szerződést a Magyar Művészeti Akadémia részéről Turi Attila elnök, az MMA Titkársága részéről Richly Gábor főtitkár írta alá, s a nyertes ajánlattevők is ellátták kézjegyükkel: a BIVAK Studio Kft. ügyvezetője, Vass-Eysen Áron építész (aki egyben az egyik tervező is), valamint a Tér és Forma Szeged Kft. ügyvezetője, Vesmásné Zákányi Ildikó Erzsébet. Az MMA irodaházában rendezett ünnepélyes aláíráson jelen volt Vesmás Péter Ybl-díjas építész, az MMA rendes tagja és Máté Tamás építész, mindketten a nyertes pályázatot benyújtó tervezői közösség alkotói.

21. Tavasszal ismét *Essentia Artis* a Pesti Vigadóban
A március elején kezdődött grandiózus összművészeti esemény mintegy százhatvan kortárs művész közreműködésével, több mint két hónapon át várta az érdeklődőket a Pesti Vigadóban, az MMA székházában – jelentették be a szervezők február 21-én, a Centrál Kávéházban rendezett sajtótájékoztatón.

Március 1. és május 7. között volt látogatható az *Essentia Artis*, a Magyar Művészeti Akadémia 2023-ban végzett művészeti ösztöndíjasainak kiállítása és programsorozata. Az esemény keretében az építészet, a film- és fotóművészet, az irodalom, az ipar- és tervezőművészet, a képzőművészet, a népművészet, a színház, a zene és a művészetelmélet területén tevékenykedő alkotók mutatkoztak be.

▪ Március

12. Harmincöt éves a Helyi Televíziók Országos Egyesülete
Átadták a Nemeskürty István-díjat.

A helyi televíziózás negyven éve indult el hazánkban. Az egyesülési törvény 1989-es hatályba lépését követően azonnal összefogtak az akkori települési televíziók, és megalakították érdekvédelmi szervezetüket. A születésnapi ünnepségnek a Néprajzi Múzeum adott otthont. A helyi televíziók által alapított Nemeskürty István-díjat, amit az MMA néhai tagjáról neveztek el, elsőként Kollarik Tamás kapta meg. A rendezvényen köszöntőt mondott Rátóti Zoltán, a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke is, aki köszöntőjében elmondta: „»… Új életet kell építeni a semmi helyén úgy, hogy elővesszük a régi képeket, bejárjuk a vidéket… Ez hosszú, szívós munkát igényel, város és község következetes, értő támogatását, akaratát.« Makovecz Imre fogalmazott így a kultúra helyi kötődéseinek a fontosságáról. A Magyar Művészeti Akadémia alapító, örökös elnöke ezeket a gondolatait – a maguk konkrétságában – az építőművészet helyi kapcsolódási pontjai, hagyományai feltérképezésének a szükségességéről fogalmazta meg. De nyugodtan tekinthetjük ezeket az elveket parabolának és programnak: a kultúra egészére és ezen belül a médiára vonatkoztatva is."

14. Állami kitüntetések a nemzeti ünnepen
Az 1848–49-es forradalom és szabadságharc évfordulója. március 15. alkalmából az Országházban, illetve a Pesti Vigadóban átadták a Kossuth- és Széchenyi-díjakat, valamint a Magyar Érdemrend kitüntetéseit, továbbá a Magyar Arany Érdemkereszt, érdemes művész, kiváló művész, valamint Babérkoszorú kitüntetéseket. Széchenyi-díjat kapott Pávai István, Kossuth-díjat kapott Cakó Ferenc, Salamin Ferenc, Szőcs Miklós TUI és Vashegyi György. Haris László Magyarország Kiváló Művésze díjat vehetett át, Magyarország Érdemes Művésze díjban részesült Budainé Kósa Klára, Hefkó Mihály, Jovián György és Kassai István. Kékedi László a Magyar Érdemrend Lovagkereszt polgári tagozat kitüntetésben, míg Fábián Éva Liszt Ferenc-díjban részesült.

15. Kitüntetett kiválóságok köszöntése
Sulyok Tamás köztársasági elnök és felesége, Nagy Zsuzsanna, Orbán Viktor miniszterelnök és felesége, Lévai Anikó, valamint Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke díszvacsorát adott a Kossuth-díjjal kitüntetett kiválóságok tiszteletére nemzeti ünnepünkön, március 15-én az MMA székházában, a Pesti Vigadóban.

▪ Április

12. Elnöki Elismerő Oklevél Mario López Magdalenónak
A Magyar Művészeti Akadémia elismerő oklevéllel fejezte ki köszönetét Mario López Magdalenónak, a Magtel vezérigazgatójának az 1992-es sevillai világkiállítás Makovecz Imre által tervezett Magyar Pavilonja megmentéséért. A spanyol üzletember vásárolta meg az MMA alapító, örökös tiszteleti elnöke által megálmodott, de az elmúlt évek alatt erősen leromlott állapotú épületet, biztosítva ezáltal a Magyar Pavilon rövid időn belüli, teljes körű rekonstrukcióját.

19. Párbeszédben a Magyar Építészeti Központ és Múzeumért
Szakmai műhelybeszélgetést szervezett a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ (MÉM MDK) a Magyar Építészeti Központ és Múzeumra 2023-ban kiírt nemzetközi tervpályázattal kapcsolatban. Az épület, amelynek koncepciótervén több mint százan dolgoztak a múltheti leadásig, már nem csak a rajzokon létezik: maketteken, tetőhéjának kerámiáin keresztül tapinthatóvá vált. Az eseményen a legjobb terveket személyesen mutatták be készítőik. A MÉM MDK Műhelyterében rendezett találkozón Turi Attila építész, az MMA elnöke, a Bíráló Bizottság elnöke is beszédet mondott.

Aláírták a Magyar Építészeti Múzeum és Központ tervezési szerződését

< Kitüntetett kiválóságok köszöntése

Párbeszédben a Magyar Építészeti Központ és Múzeumért – a MÉM MDK szakmai műhelybeszélgetése

▪ Május

7. A Pesti Vigadó adott otthont az MTA közgyűlésének.

Az MMA Székházában tartotta meg a Magyar Tudományos Akadémia százkilencvenhetedik közgyűlését

A Magyar Tudományos Akadémia és Könyvtára alapításának kétszáz éves évfordulójára készülő MTA elnökeként Freund Tamás köszönetét fejezte ki az MMA-nak, amiért az MTA székházának felújítása idején a Pesti Vigadó adott otthont a tudományos köztestület közgyűlésének. A közgyűlés nyitóünnepségén részt vett Turi Attila, az MMA elnöke és Richly Gábor, az MMA főtitkára is. Az MTA elnöke közgyűlési nyitóbeszédében elmondta, hogy egy székház felújítása nehéz, komoly kihívást is jelentő, de egyben gyönyörű feladat, hozzátéve: „köszönettel tartozunk az MMA-nak, hogy nemcsak az idei közgyűlésünket, de számos művészeti, tudományos rendezvényünket is befogadta."

HelyiÉrték > / III. Építőművészeti Nemzeti Szalon

8. Kortárs magyar képzőművészek kiállítása Ausztriában

A Magyar Művészeti Akadémia ösztöndíjas képzőművészeinek nyílt kiállítása az osztrák Sankt Pöltenben, a Gallery Ausstellungsbrückében. A megnyitón üdvözlőbeszédet mondott Katka Krejcova,

Kortárs magyar képzőművészek kiállítása Ausztriában

az Alsó-Ausztria Tartományi Kormányhivatal Művészeti és Kulturális Osztályának munkatársa, a kiállítást köszöntötte Rátóti Zoltán, a Magyar Művészeti Akadémia alelnöke. A 2024. május 9-től látogatható tárlatot Johanna Mikl-Leitner kormányzónő nevében az Alsó-Ausztria Állami Parlament képviselője, Doris Schmidl nyitotta meg. A Magyar Művészeti Akadémia együttműködése az Alsó-Ausztria Tartományi Kormányhivatallal nem új keletű. 2020-ban *Elfolyó idő / Verstrichene Zeit* címmel olyan nemzetközi képzőművészeti kiállítást rendeztek, amely az 1989-es nyugati határnyitás harmincéves évfordulóját idézte és ünnepelte, többek között az MMA akadémikusainak munkáival. A *Young Hungarian Contemporaries* című kiállítás 2024. június 9-ig volt megtekinthető.

10. HelyiÉrték / III. Építőművészeti Nemzeti Szalon

Május 10-én nyílt meg a Magyar Művészeti Akadémia soron következő Nemzeti Szalonja. A kiállításon négy teremben láthatták az érdeklődők az elmúlt fél évtized építészeti eredményeit: új építésű állami és egyházi nagy beruházásokat, magánszemélyek megbízásából épített házakat, rekonstrukciókat és felújításokat, terveket, rajzokat és maketteket. A magyar építészet monumentális seregszemléje szeptember 15-ig volt látogatható a Műcsarnokban.

A megnyitón Turi Attila építész, az MMA elnöke köszöntőjében kiemelte, hogy a harmadik alkalommal megrendezett szalon a közelítés és a megértés lehetőségére ad alkalmat mind önmagában, mind a kiegészítő programokkal. Hangsúlyozta, hogy az állami beruházásokról szóló új törvény középpontjában az a szemlélet áll, amely szerint az építészet kultúrahordozó, szemléletformáló tényező és öröksége jóval gazdagabb, mint a ránk hagyományozott műemlékek. A kiállítás címére utalva úgy fogalmazott, hogy az egy „individuális jellemzőket magasra értékelő korban felhívja figyelmünket egymásra utaltságunkra". Zárásként hozzátette: a kiállítás az építészek, tájépítészek, belsőépítészek ünnepe, amely arra a megtartó erőre mutat, ami az építészet lényege.

A tárlatot Dénes Eszter építész, építészeti szakíró, főkurátor, az MMA köztestületi tagja mutatta be a jelenlévőknek, és beszédében kiemelte:

A Magyar Művészeti Akadémia megtartotta tavaszi közgyűlését

a matematikából ismert görög szigma jelölést logójául választó, öt év építészetét összegző kiállításon a látogató struktúrába rendezve ismerhet meg különböző építészeti gondolatokat. Mérlegelheti, hogy helyes és korszerű-e, amit lát, helyénvaló-e az adott építészeti viselkedés, és elmélkedhet arról, hogy mi lehet egy-egy építészeti beavatkozás, épület valódi értéke.

15. A Magyar Művészeti Akadémia megtartotta tavaszi közgyűlését

A Magyar Művészeti Akadémia 2024. május 15-én megtartotta évi első rendes közgyűlését a Pesti Vigadó dísztermében. A közgyűlésen elfogadták az elnök, az elnökség, a művészeti tagozatok, a regionális központok, a bizottságok és a főtitkár beszámolóját, és tájékoztatták a közgyűlést az MMA idei művészeti, szakmai programtervéről, valamint megerősítették a 2024. évi köztestületi állandó díjak adományozásáról szóló elnöki döntést. Elfogadták a Magyar Művészeti Akadémia elnökének a köztestület 2022–2023. évi munkájáról és a magyar művészeti élet általános helyzetéről szóló, az országgyűlés számára készülő beszámolója koncepcióját.

▪ Június

3. Művészeti program pályázati kiírása 2024-P2

A Magyar Művészeti Akadémia nyílt pályázatot hirdetett az államháztartás központi alrendszerén belüli és kívüli, a Magyar Művészeti Akadémia alapszabályában nevesített művészeti ágak területén működő civil és – a központi költségvetési szervek kivételével – egyéb szervezetek részére, művészeti szakmai programjuk megvalósításának támogatására. A benyújtási határidő július 3. volt.

4. II. Művészetpedagógiai műhelytalálkozó

A tavaly októberben indult kezdeményezés folytatásaként az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete másodszor látta vendégül a művészettel nevelés iránt érdeklődőket a Pesti Vigadóban. Az eseményen előadást tartott többek közt Freund Tamás, az MTA elnöke, Balázs Mihály építész, az MMA Oktatási, Képzési és Tudományos Bizottságának vezetője és Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója. Köszöntőt mondott Rátóti Zoltán, az MMA alelnöke. A konferencián részt vett Richly Gábor, az MMA főtitkára is, valamint Solymosi-Tari Emőke, az MMA Művészetelméleti Tagozatának vezetője, aki Balázs Mihállyal közösen műhelybeszélgetést vezetett a délután során. A műhelybeszélgetések munkájába bekapcsolódtak Landgráf Katalin és Farkas Ádám, az MMA rendes tagjai is.

II. Művészetpedagógiai műhelytalálkozó a Pesti Vigadóban

Az MMA 2024. évi köztestületi díjainak átadása

21. Átadták a Magyar Művészeti Akadémia 2024. évi köztestületi díjait

A Magyar Művészeti Akadémia köztestületi díjait a magyar szellemi élet azon jeles képviselői kapják, akik kiemelkedő munkásságuk, életművük révén maradandót alkottak a művészet, a művészetelmélet vagy a művészetszervezés területén. Az MMA díjátadó ünnepségét az MMA székházában, a Pesti Vigadóban megtisztelte jelenlétével Sulyok Tamás köztársasági elnök, Varga Zsolt András, a Kúria elnöke, Freund Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke és Spányi Antal székesfehérvári megyéspüspök. Az eseményen köszöntő beszédet mondott Hankó Balázs kinevezett kulturális és innovációs miniszter.

26. Farkas Panna kapta idén a Samu Géza-díjat

A Magyar Művészeti Akadémia Makovecz Imre utcai szalonjában hagyományosan évadzáró ünnepség keretében adták át a Samu Géza-díjat és a postumus honoris causa emléklapot. A Samu Géza-díjat Farkas Panna, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Szobrász Tanszékének végzős hallgatója érdemelte ki. A postumus honoris causa emléklapot Pallai Márta, Samu Géza szobrászművész özvegye vette át.

26. A 2024–2027. évi Művészeti Ösztöndíjprogram nyertesei.

Idén közel tízszeres túljelentkezéssel több mint kilencszáz művész adta be pályázatát a hároméves művészeti alkotómunkát támogató ösztöndíjra, amelyet immár hetedik alkalommal hirdetett meg a Magyar Művészeti Akadémia. A program szakmai lebonyolítója az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet volt.

▪ Július

2. Köztestületek Háza

A Magyar Művészeti Akadémia Andrássy úti irodaházában került sor a Köztestületek Háza együttműködési megállapodás aláírására, amelynek célja, hogy a Magyar Építészeti Központ és Múzeum tervezése és kivitelezése során a felek együttműködjenek annak érdekében, hogy az úgynevezett 7. számú épületet a Kamarák számára, irodai céllal alakítsák ki.

A Köztestületek Háza együttműködési megállapodás aláírása

Az együttműködésről szóló dokumentumot egyrészről a Magyar Művészeti Akadémia és a Titkársága részéről Turi Attila elnök, illetve Richly Gábor főtitkár írta alá. Az Építési és Közlekedési Minisztérium nevében Lánszki Regő építészeti államtitkár, országos főépítész látta el kézjegyével a megállapodást. A kamarai oldalról a Magyar Építész Kamara nevében Tutervai Mátyás alelnök, a Budapesti Építész Kamara képviseletében Eltér István elnök, a Magyar Mérnöki Kamarát reprezentálva Wagner Ernő elnök, továbbá a Budapesti és Pest Vármegyei Mérnöki Kamara részéről Szőllőssy Gábor elnök írta alá a dokumentumot.

10. Megalakult az Építészeti Tanácsadó Testület

Megtartotta alakuló ülését az Építészeti Tanácsadó Testület, amelyben a szakma kitüntetett képviselői segítik az Építési és Közlekedési Minisztérium munkáját. A grémiumban Turi Attila, az MMA elnöke, Salamin Ferenc, az MMA Építőművészeti Tagozatának vezetője és az MMA rendes tagjai is helyet kaptak.

▪ Augusztus

18. Állami kitüntetések nemzeti ünnepünkön

Nemzeti ünnepünkön a Magyar Művészeti Akadémia tagjai is kitüntetésben részesültek.

Augusztus 20. alkalmából adományozható állami kitüntetéseket és a Népművészet mestere díjakat adott át Hankó Balázs kultúráért és innovációért felelős miniszter Zsigó Róberttel és Závogyán Magdolnával, a tárca államtitkáraival augusztus 16-án a Pesti Vigadóban, az MMA székházában.

Kiemelkedő színvonalú munkája elismeréseként Magyar Érdemrend tisztikereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült többek között Fodorné László Mária kéziszövő népi iparművész, a népművészet mestere, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, dr. Sturcz János művészettörténész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a Magyar Képzőművészeti Egyetem egyetemi tanára.

Magas színvonalú munkájáért Magyar Érdemrend lovagkereszt polgári tagozat kitüntetést vehetett át mások mellett dr. Anthony John Gall Ybl Miklós-díjas építészmérnök, a Magyar Művészeti Akadémia tiszteletbeli tagja, Felsmann Tamás DLA Munkácsy Mihály-díjas tervezőgrafikus művész, a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja, Gaál József Munkácsy Mihály-díjas képzőművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, Landgráf Katalin textilművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

A Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült Vinczeffy László Munkácsy Mihály-díjas festőművész, restaurátor, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Magas színvonalú szakmai munkájáért Magyar Ezüst Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetést vehetett át Bedők Julianna, a Magyar Művészeti Akadémia főtitkárhelyettese.

Martin György-díjban részesült többek között Juhász Zoltán népzenész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

30. Elbúcsúztatták az MMA művészeti ösztöndíjasok 2021–2024-es évfolyamát

Megrendezték a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Ösztöndíjprogram ösztöndíját 2021-ben elnyert művészek záróünnepségét a Hild-villában. Csáji László Koppány, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója üdvözlő beszédében kiemelte, hogy az intézmények egyértelmű törekvése az, hogy a szakmai kapcsolat továbbra is fennálljon köztük, illetve az egykori ösztöndíjas művészek között. Ezt a törekvést támogatja a minden év tavaszán megrendezett *Essentia Artis* összművészeti kiállítás- és programsorozat, az alkotótáborok, valamint az ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programja is.

Haris László akadémikus, az MMA elnökségi tagja, az ösztöndíjprogram film- és fotóművészet szekciójának egyik szekcióvezetője beszédében elmondta: meglátása szerint, mivel már az ösztöndíjprogramba való bekerülésnek is feltétele az értékes és elismert művészi tevékenység, az MMA tagjai és az ösztöndíjasok kezdettől fogva kollegiális kapcsolatban állnak, amelyben egyaránt fejlődnek és formálódnak a fiatal alkotók, tőlük pedig rengeteget tanulhatnak az őket mentoráló művészek.

Turi Attila, az MMA elnöke köszöntőjében a kitartó munkát emelte ki. Mint mondta, az időtartamában és az alkotói szabadság tekintetében is egyedülálló ösztöndíjprogram létrehozása, fenntartása – sőt, a benne való részvétel is – komoly elhivatottságot követel. Úgy fogalmazott, „az anyagi és a szakmai körülmények megléte szükséges, de nem elégséges feltétele az ideák megvalósításának”, elhivatottságra is szüksége volt a részt vevő művészeknek ahhoz, hogy sikerrel teljesítsék az önként vállalt ösztöndíjas munkát.

▪ Szeptember

3. Regionális munkacsoporti elnökök találkoztak Budapesten

Megtartotta az MMA a regionális munkacsoporti elnökök találkozóját a Titkárság Andrássy úti irodaházában. Az eseményen részt vettek az MMA elnökségének tagjai, az MMA regionális

munkacsoportjainak elnökei, az MMA főtitkára és főtitkárhelyettese, az MMAT érintett főosztályainak meghívott vezetői. A találkozó kiemelt programpontja volt a hét regionális elnök részletes beszámolója az idei év eddigi eredményeiről, a 2025-re már beérkezett programjavaslatokról és a munkacsoportok további terveiről.

23. Filmművészeti elismerő oklevelek

A Pesti Vigadóban, az MMA székházában adták át a testület Film- és Fotóművészeti Tagozatának elismeréseit. Az ünnepélyes eseményen Tímár Péter filmrendező, Szilágyi Andor forgatókönyvíró, író, filmrendező és Schelb Gyula hangmérnök vehetett át díjat. Az akadémia részéről Buglya Sándor és Haris László, az MMA elnökségének tagjai, valamint Zsigmond Dezső, a Film- és Fotóművészeti Tagozat vezetője vett részt a rendezvényen.

Átadák az MMA Film- és Fotóművészeti Tagozatának elismeréseit

25. Átadták az MMA tagozatainak idei díjait

A Magyar Művészeti Akadémia tagozatai idén is díjazták a magyar szellemi élet kiemelkedő egyéniségeit, akik a művészet, a művészetelmélet, a művészetszervezés és a művészetigazgatás terén egyedülálló életművet mutatnak fel. Az MMA tagozatai minden évben két-két személynek ítélik díjaikat, amelyek egyike lehetőség szerint külhoni művészek és szakemberek pályáját és alkotásait ismeri el.

Az MMA székházában, a Pesti Vigadóban rendezett ünnepségen Turi Attila elnök elmondta: a Magyar Művészeti Akadémia felelősséget visel a teljes magyar kulturális életért itthon és határainkon túl, képviselve és hangsúlyozva a magyarság kulturális egységét, amelyet minden sokszínűségével a magunkénak mondhatunk. Az elnök Makovecz Imre szavait idézte, aki szerint egy műalkotás valódi értékét nem az önkifejezés, hanem a kultúra valós közvetítése adja. Turi Attila megköszönte a díjazottak elkötelezettségét, kiemelve, hogy „a díjazottak vállalják, hogy lelkeinket röptetik, világunkat tágítják a magasabb dimenziók felé".

A Magyar Művészeti Akadémia építőművészeti díját Balogh Balázs és Mányi István építészek kapták. A Magyar Művészeti Akadémia film- és fotóművészeti díjában, Szőts István-díjban részesült Heves László fővilágosító és Kaiser Ottó fotóművész. A Magyar Művészeti Akadémia iparművészeti és tervezőművészeti díját Illés Csaba és Üveges Péter formatervezők kapták. Illyés Gyula-díj – a Magyar Művészeti Akadémia irodalmi díjában részesült Cseke Péter irodalomtörténész és Veszelka Attila költő. A Magyar Művészeti Akadémia képzőművészeti díját Olajos György képzőművész és Éltes Barna szobrászművész kapta. Cs. Szabó László-díj – a Magyar Művészeti Akadémia művészetelméleti díjában dr. Palotai János esztéta és Biernaczky Szilárd etnológus, irodalomtörténész, költő részesült. Erdélyi Zsuzsanna-díj – a Magyar Művészeti Akadémia népművészeti díját Ament Éva népi iparművész és Horváth Szilárd művészetpedagógus, televíziós szerkesztő-műsorvezető vehette át. A Magyar Művészeti Akadémia színházművészeti díjában Lőrincz Ágnes és Koltai János színművészek részesültek. A Magyar Művészeti Akadémia zeneművészeti díját, a Szőnyi Erzsébet-díjat Némethy Attila zongoraművész és Zelinka Tamás zenei ismeretterjesztő, a *Parlando* szerkesztője kapta.

Átadták az MMA tagozatainak idei díjait

▪ Október

15. Közgyűlést tartott a Magyar Művészeti Akadémia

A Pesti Vigadóban, a Magyar Művészeti Akadémia székházában tartotta őszi közgyűlését az MMA.

A közgyűlésen, amelynek résztvevőit Turi Attila, az MMA elnöke köszöntötte, Baán László miniszteri biztos a Kulturális és Innovációs Minisztérium képviseletében Makovecz Imre építészre, az MMA alapító örökös elnökére emlékezett. A miniszteri biztos kiemelte: az MMA megálmodója és létrehozója nagy magyar géniusz volt. Hozzátette: az általa vallott és beteljesített életfeladatot, a magyar nemzeti közösség megőrzését és küldetésének ébrentartását egy törvényben rögzített, intézményes közösség viszi tovább. Az MMA köztestülete az a maradandó és méltó intézményes közösség, amely Makovecz Imre örökébe lépve erre a feladatra hivatott, hangsúlyozta.

A közgyűlésen Turi Attila összefoglalta a 2024. január 1-jétől 2024. július 31-ig terjedő időszakra vonatkozóan az elnök és az elnökség munkáját. A témakörök közt szerepelt egyebek mellett a művészeti középdíjak rendezése, valamint a Magyar Építészeti Központ és Múzeum épületének tervezése és megvalósítása. Az MMA felügyelő testülete tájékoztatást adott az elmúlt egy évben, 2023 októberétől eltelt időszakban végzett munkájáról. A testület összetétele változott 2024. május 31-ét követően. Az Országgyűlés Kulturális Bizottsága Halász János országgyűlési képviselőt delegálta a testületbe, a tagok pedig őt választották elnökül.

Az MMA alapszabálya szerint a testület postumus honoris causa címet adományozhat azon személyeknek, akik életük során kimagasló művészi tevékenységet folytattak, a köztestület megalakulása előtt vagy azt követően – tagjelöltként – megválasztásuk előtt elhunytak, és nem voltak az MMA társadalmi szervezet tagjai. Az elnökség előterjesztését a cím adományozásáról Pogány Frigyes (1909–1976) építész, művészettörténész, Huszárik Zoltán (1931–1981) filmrendező,

Az MMA őszi közgyűlése a Pesti Vigadóban

forgatókönyvíró, Makoldi Sándor (1945–2017) festőművész, néprajzkutató, Mensáros László (1926–1993) színművész és Kistétényi Melinda (1926–1999) zeneszerző, orgonaművész részére a közgyűlés elfogadta. Zárszavában Turi Attila az MMA erdélyi munkacsoportjának alakulási folyamatáról adott rövid tájékoztatást, hozzátéve, hogy a munkacsoport a magyarországi regionális központokhoz hasonlóan a kulturális szakmai együttműködés helyi partnere és ösztönzője lehet, illetve konkrét programokra is tehet majd javaslatot. Az elnök hangsúlyozta, reméli, a szükséges feltételek mielőbb teljesülnek, és így nem lesz akadálya az első határon túli munkacsoport megalakulásának.

Életút-díjakat és Elismerő Okleveleket adtak át

16. Életút-díjakat és Elismerő Okleveleket adott át a Magyar Művészeti Akadémia

Kitüntetéseket adományozott a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti Tagozata a Makovecz utcai akadémiai szalonban. Életút-díjat kapott Bauer Vendel, Barcs díszpolgára, a helyi zeneiskola volt igazgatója és Kerényi Mária zenekritikus, szerkesztő. Elismerő oklevelet vehetett át Pászthy Júlia operaénekes, Ónody Márta operaénekes, Hudivók Marianna szolfézstanár, egyházzenész és Győrffy István zeneelmélet szaktanár, zeneszerző. Az ünnepi alkalmon közreműködtek az Óbudai Népzenei Iskola növendékei.

▪ November

5. Nyolcan vehették át idén a Nemzet Művésze elismerést

2024-ben nyolcan vehették át a legrangosabb magyarországi művészeti elismerésnek számító Nemzet Művésze díjat Turi Attilától, az MMA elnökétől a Magyar Művészeti Akadémia székházában, a Pesti Vigadóban. A Nemzet Művésze díj Bizottság Berecz András népdalénekes, mesemondó, az MMA rendes tagja, Ferenczfy-Kovács Attila építész, belsőépítész, látványtervező, az MMA levelező tagja, Kende János operatőr, Lázár Antal építész, Mezei Gábor belsőépítész, bútortervező, az MMA rendes tagja, Tamás Menyhért költő, író, műfordító, az MMA rendes tagja, Temesi Ferenc író, az MMA rendes tagja, valamint Uhrik Teodóra táncművész, táncpedagógus részére ítélte oda az elismerést.

2024-ben nyolcan vehették át a Nemzet Művésze elismerést

< Kitüntetéseket adományozott az MMA Művészetelméleti Tagozata művészetpedagógusoknak

▪ December

4. Mindennapos katarzis

A Magyar Művészeti Akadémia 2016 óta adományoz Elismerő Oklevelet a művészetoktatásban kimagasló teljesítményt elért pedagógusok, művésztanárok, művészetpedagógiai kutatók, továbbá közösségek, intézmények részére. Az elismerésből évente legfeljebb öt adományozható az Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottság javaslatára, az elnökség döntése alapján.

Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke és Balázs Mihály építész, az MMA Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottságának elnöke elismerő okleveleket adott át a művészetoktatás területén kimagasló eredményt elért szakembereknek az MMA Akadémiai Klubjában. A díjazottak: Auth Attila, Lányi György, Simon Ferenc, Stalter György és a Szentendrei Óvónők Néphagyományt Éltető Közössége.

„A Magyar Művészeti Akadémia a magyar kulturális élet kimagasló alkotói, szellemi teljesítményt felmutató művészeinek közössége. Megalakulása óta kiemelt figyelmet szentel a művészet népszerűsítésének, közkinccsé tételének és a művészetoktatás, a művészettel nevelés társadalmi szintű elismerésének" – mondta Turi Attila, az MMA elnöke a díjátadó ünnepségen.

26. Elismerés művészetpedagógusoknak

Kitüntetéseket adományozott a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti Tagozata az MMA Akadémiai Klubjában. Életút-díjat kapott Borcsa János irodalomkritikus és Orient Enikő textilművész, művésztanár. Művészetpedagógiai elismerő oklevelet vehetett át Benedek Krisztina Mária néptánc- és népiének-művésztanár, táncelméleti szakíró, Fülöp Katalin könyvtáros-tanár, Hock Bertalan orgonaművész, tanár, Simon Izabella zongoraművész, Szabó István ütőhangszeres művész, egyetemi tanár, Szászné Réger Judit hegedűtanár, a Weiner–Szász Kamarazenekar alapítója, Tölgyesi Katalin művészetpedagógus, kurátor és Vona Éva drámapedagógus.

Átadták az MMA Elismerő Okleveleit

16. Állami építészeti díjakat adtak át a Pesti Vigadóban

Idén már második alkalommal adták át az állami építészeti díjakat a magyar építészet napján. A Kós Károly-életműdíjat Ferencz István építész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja vehette át a Pesti Vigadóban, a Magyar Művészeti Akadémia székházában. Az ünnepségen Lázár János építési és közlekedési miniszter és Turi Attila építész, az MMA elnöke mellett beszédet mondott az esemény díszvendége, Kelemen Hunor, a Romániai Magyar Demokrata Szövetség elnöke. A rendezvényen részt vett Richly Gábor, az MMA főtitkára is.

18. Átadták a postumus honoris causa címeket.

Az idei elismeréseket, amiket a közgyűlés őszi ülésén adományozott, Turi Attila elnök a köztestület Makovecz Imre utcai szalonjában adta át. A Magyar Művészeti Akadémia közgyűlése október 15-én postumus honoris causa címet adományozott Pogány Frigyes (1909–1976) építész, művészettörténész, Huszárik Zoltán (1931–1981) filmrendező, forgatókönyvíró, Makoldi Sándor (1945–2017) festőművész, néprajzkutató, Mensáros László (1926–1993) színművész és Kistétényi Melinda (1926–1999) zeneszerző, orgonaművész részére.

A Kós Károly-életműdíjat Ferencz István építész vehette át a Pesti Vigadóban

Tagozati programok

▪ ÉPÍTŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

Köszöntöm az építészet iránt érdeklődő, egyre szélesedő közösséget, az Építőművészeti Tagozat nevében köszönöm a kitüntetett figyelmet.

Az építőművészet és tájépítészet szerepe az ember életében meghatározó, hiszen az otthonunk, a településünk, a hazánk épületekben, települési köztereken és táji környezetben testesül meg. Ezek között az élő és látszólag élettelen, lelkünk rezdüléseire ható objektumok között töltjük el „földi vendégségünket", és nem lehet eléggé hangsúlyozni az épített és táji környezet fontosságát testi-lelki egészségünkre. A jó építészet megfelelő teret ad az összes többi művészeti ágnak is, és együttes erővel gyógyító hatással lehetnek zaklatott világunkra.

Az Építőművészeti Tagozat nagy hangsúlyt fektet művészeti területének bemutatására, eredményeinek közzétételére, minél több fiatal építész és szakmai közösség bevonására, a magas színvonalú építészi tettek és életművek elismerésére. Tevékenységével kovász kíván lenni művészeti életünkben, az összművészet víziójának közeli elérésében.

Salamin Ferenc tagozatvezető

A tagozat bemutatása

Az Építőművészeti Tagozat létszáma harminchat fő, harminc rendes és hat levelező tag, vezetője Salamin Ferenc. A tagozat nem akadémikus köztestületi tagjainak száma jelenleg kilencven fő, a közgyűlési képviselők Dénes György és Lenzsér Péter.

A tagozat tevékenysége szerteágazó: tagozati üléseket évente hét-tíz alkalommal tartunk, delegáltjaink alkotják az MMA művészeti program pályázatának tagozati döntés-előkészítő bizottságát. Az új tagok székfoglaló előadáson mutatják be tevékenységüket.

A legfontosabb tagozati programok

Az Építőművészeti Tagozat az építészet ügyét segítendő több jelentős programot szervez, illetve támogat (például kiállítások, konferenciák, pályázatok, kiadványok, díjak stb.).

A tagozat kiemelt figyelmet fordít a fiatal építészgenerációra: feladatának tekinti, hogy segítse az értékfelismerést, a tehetségek szakmai előmenetelét, ezért 2013 óta minden évben pályázatot hirdet fiatal – negyven év alatti – építészek számára, évente más-más tematikával.

• 2024. február 15-én került sor az Építőművészeti Tagozat *Nagyharsányi csata emlékhelye 2023* című pályázatának ünnepélyes eredményhirdetésére a pályaműveket bemutató kiállítás megnyitójával együtt. A tizenegyedik alkalommal meghirdetett pályázat keretében innovatív építészeti-tájépítészeti eszközökkel megfogalmazott javaslatok érkeztek egy magas színvonalú emlékpark kialakítására az 1687. évi nagyharsányi csata emlékezetére. A pályázatra benyújtott tizennyolc tervet az MMA honlapján elérhető virtuális kiállításon tekinthetik meg az érdeklődők.

• Az Építészklub keretében Potzner Ferenc köztestületi tag *Az újragondolt hagyomány,* és Lenzsér Péter köztestületi tag *Terek, Tárgyak, Történetek* címmel tartottak előadást.

• A tagozat hetedik alkalommal szervezte meg tanulmányútját a Kárpát-medence határon túli, magyarok lakta területei, a helyi épített környezet megismerése céljából. A szakmai utazás főbb állomásai voltak: Füzér, Borsi, Kassa, Besztercebánya, Selmecbánya. Az idei tanulmányúton a várak mellett a templomok, műemlék épületek kaptak nagy hangsúlyt.

• *Örökség és Jelen – A szegedi nagytáj építészete* címmel rendezett szakmai konferenciát az építészet világnapja alkalmából az MMA szegedi regionális munkacsoportja, a tagozattal együttműködésben.

• A Pesti Vigadóban emlékeztünk dr. Szűcs Endre (1944–2023) építészre, a *Szűcs Endre alkotóművészete – Az életmű kapcsolódási pontjai a pályatársak és a tanítványok munkáiban* című konferencián. A rendezvény célja az alkotómunkásság összegzése és a kapcsolódási pontok bemutatása, a folytatás a következő generációk munkáinak ismertetése volt. A konferencia résztvevői képet kaphattak a sokoldalú alkotóról, aki szinte minden művészeti ág képviselőivel élő kapcsolatban állt, és munkáit beleoltotta a maga életművébe. A rendezvény a tagozat, a Mérmű Stúdió – Hetedhét Építész Kft., a Mathias Corvinus Collegium és a Kós Károly Egyesülés

együttműködésének eredményeként jött létre. A konferencián elhangzott előadások az életmű összefoglalásán túl felhívták a figyelmet a társművészetekkel való együttműködésre, a szakmai kapcsolatok építésére, a fenntartható építészet hagyományokban gyökerező fontosságára. Az előadások publikálását az *Országépítő* folyóirat internetes felülete vállalta.

• A Pesti Vigadóban – a Művészetelméleti Tagozattal közös szervezésben – rendeztük meg *A magyar Vatikán. Múltra épülő jövő – Esztergom* című konferenciát. Az egész napos rendezvény első részének előadásai – *Magyar Vatikán a hegyen* címmel – az Esztergomi bazilikáról, építtetőjéről, a Magyar Vatikán-gondolatról, az épület tervezőjéről szóltak, míg a második részben elhangzott előadások Esztergom városát helyezték a középpontba.

• Az Építőművészeti Tagozat, együttműködve az Abasári Népfőiskola Alapítványnal és a Magyarságkutató Intézettel, az abasári ásatás eddigi eredményeit feldolgozó harmadik konferenciát rendezte a Pesti Vigadóban, *Abasár királyi központ – történelmi emlékhely régészeti/történeti/építészeti programkialakítása* címmel. A program első részének előadásai az előzmények összefoglalásáról, értékeléséről szóltak. Bemutatták az abasári Bolt-tető régészeti feltárásának eredményeit, az abasári sírok archeogenetikai vizsgálatait, továbbá a X–XI. század monostorépítészetéről és a környék kora Árpád-kori épített örökségéről szóló mai tudásunkat. A második részben azt szemléltették, hogy nemzeti és történelmi emlékhelyeink miként állnak az ifjúságnevelés szolgálatában. Több előadás ismertette a hazai és az európai példákat a történelmi emlékhelyek kortárs építészeti megoldásaira.

• *Vadásztársaság – Vadász Bence 60* címmel nyílt kiállítás a Pesti Vigadó földszinti és alsó szinti tereiben, amely Vadász Bence közel negyvenéves alkotói pályája mellett az építész család három generációjának (Vadász Mihály 1900–1967, Vadász György 1933–2024 és Vadász Bence 1964–) egymásba fonódó és egymásból következő alkotói periódusait mutatta be. Mindezek mellett az alkotótársaknak, a Vadász Stúdió tagjainak alkotásait is megismerhettük. A kiállítást Turi Attila, az MMA elnöke nyitotta meg, zongorán közreműködött: Vadász Vilma és Vadász Borbála, a rendezvényen fellépett Básti Juli színművész. Több alkotói és kurátori tárlatvezetés kapcsolódik a kiállításhoz, az érdeklődők 2025. február 16-ig tekinthették meg a tárlatot, amelyet később további helyszíneken mutatnak be. A kiállítás kurátora Dénes Eszter volt.

• 2024-ben a tagozat immár tizenkettedik alkalommal hirdette meg a fiatal, negyven év alatti építészek számára kiírt pályázatát. A *Borsi, Rákóczi-kastély déli térfala 2024* című ötletpályázat – a korábbiakhoz hasonlóan – lehetőséget kívánt adni a fiatal építészeknek, hogy az aktuális témára javaslatot adjanak, és ezeket konkrét tervi és rajzi formában mutathassák meg a szakmai közönségnek és az építészet iránt érdeklődőknek. Az ötletpályázat célja a szellemi vetélkedés, a megmérettetés, hogy a lehetséges jövő különböző képeit felvázolja, és azokat megfontolva, továbbgondolva elfogadják vagy elvessék.

• Az Építőművészeti Tagozat Elismerő Oklevele ünnepélyes átadására 2024. december 18-án került sor a Makovecz utcai Akadémiai Szalonban. A díjazásban Várlaki Erzsébet részesült több évtizedes kiemelkedő szakmai tevékenysége elismeréséül.

• Az MMA művészeti program pályázatában az Építőművészeti Tagozat az alábbi négy témát preferálta: 1. építész nyári alkotótáborok megvalósítása, 2. építészeti értékek népszerűsítésének támogatása nyomtatott és elektronikus médiumokon, 3. építészeti kiállítás megvalósítása, 4. regionális építészeti értékek gyűjtőtárának létrehozása, bővítésük támogatása. A tagozathoz érkezett MMA-24-P1 kódjelű művészeti programpályázatok közül harminckettő kapott támogatást, míg az MMA-24-P2 kódjelű felhívásra beérkezettek közül további tíz pályázatot támogattak.

Díjak, ösztöndíjak

Az Építőművészeti Tagozat javaslatai, illetve döntései alapján több építész kapott idén elismerést.

Az MMA Építőművészeti-díját Balogh Balázs és Mányi István építészek kapták.

Tagozati ösztöndíjban részesült: Bereczki Zoltán, Szendrei Zsolt, Tóth Márton, Vadász Balázs.

Életút-díjban részesültek Deák László és Vas Tibor építészek.

Kossuth-díjban részesült Salamin Ferenc Ybl Miklós-díjas építész.

A Magyar Érdemrend lovagkereszt polgári tagozat kitüntetést vehetett át dr. Anthony John Gall Ybl Miklós-díjas építészmérnök, az MMA tiszteletbeli tagja.

A Magyar Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozat kitüntetésben részesült dr. Csizmadi Péter.

Kós Károly-életműdíjat kapott Ferencz István Kossuth- és Ybl Miklós-díjas építész, akadémikus, a Nemzet Művésze.

Ybl Miklós-díjban részesült dr. Paulinyi Gergely építész, az MMA köztestületi tagja.

▪ FILM- ÉS FOTÓMŰVÉSZETI TAGOZAT

A Magyar Művészeti Akadémia Film- és Fotóművészeti Tagozata nevében szeretettel köszöntöm Önöket!

Úgy gondolom, hogy Szőts István, a magyar filmművészet egyik meghatározó alakja 1945-ben, egy értékválságos időszakban megfogalmazott gondolata ma érvényesebb, mint valaha: „Jövőt, függetlenséget csak akkor remélhetünk, ha minőségi embertípust, mély kultúrájú nemzetet tudunk teremteni.” Az értékválságot ma sem mélyíteni, hanem felszámolni vagyunk hivatottak.

E szavak tükrében fogalmaztuk meg 2024. évi tagozati programunkat.

Zsigmond Dezső tagozatvezető

A legfontosabb tagozati programok

2024-ben kiemelt célunk volt, hogy rendezzük végre kapcsolatunkat a magyar filmgyártással és a közszolgálati televíziókkal. A mindannyiunkat érintő, hosszú ideje húzódó, akut problémák megvitatására sikerült megnyernünk Káel Csaba kormánybiztos urat és az MTVA Programigazgatóságának felelős vezetőit.

Az NFI-vel való kapcsolat rendezését segítette a *Kortárs Magyar Filmklub* címmel meghirdetett zártkörű rendezvénysorozat, amelynek célja az új magyar filmtermés megismerése és megismertetése a tagozat tagjaival, valamint a vetítések után szakmai véleményformálás volt. Az elmúlt három év alkotásaiból válogató tízalkalmas retrospektív sorozat 2024 januárjától egészen decemberig tartott.

• 2024. június 20-án Koltai Lajos *Semmelweis* című filmjének rendkívül sikeres, több mint négyszáz nézőt megmozgató vetítése után találkoztunk Káel Csaba Kossuth- és Nádasdy Kálmán-díjas filmrendezővel, érdemes művésszel, az MMA levelező tagjával, a mozgóképipar fejlesztésért felelős kormánybiztossal. Az informális tagozati ülés a szakmai együtt gondolkodás fontosságát szem előtt tartva a magyar film jelenéről és jövőjéről szólt.

• 2024. június 11-én a közszolgálati televíziózás aktuális kérdéseiről tartott szakmai egyeztetést a tagozatunk, amelyen többen részt vettek a Színházművészeti Tagozat akadémikusai közül is. A személyes megbeszélés keretében megvitattuk és összegyűjtöttük azokat a kérdéseket, javaslatokat, amelyet tagozatvezetőként a későbbiekben továbbítottam dr. Pető Zoltán, az MTVA operatív vezérigazgató-helyettese és megbízott program-főigazgató, valamint Merkl László, az M5 Kulturális Televízió vezető szerkesztője felé. A folyamatos kapcsolattartás eredményeképpen dokumentumfilmes sáv indult az M5-ön, a tagozat

akadémikusai és a nem akadémikus köztestületi tagok pedig a közeljövőben ajánlásokat tehetnek a program színesítésére, bővítésére.

• 2024. február 17-én került sor az MMA Film- és Fotóművészeti Tagozatának szervezésében megrendezett *Generációk* című fotókiállítás finisszázsára. A nagy érdeklődésre számot tartó eseményen Nagy Zopán fotóművész, költő, a kiállítás kurátora tartott tárlatvezetést a kiállító művészek közreműködésével. A 2018–2023-as évfolyamok MMA- és tagozati ösztöndíjas fotóművészeinek kiállításán az érzelemmel telített portréfotóktól festői tájképeken és a dokumentáló fotográfia példáin át egészen a különleges kísérleti fotográfiákig gazdag látványvilág várta az érdeklődőket. A fiatal fotóművész-nemzedékek szemléletét és vizuális érzékenységét hűen tükröző fotókiállítást 2024. február 25-ig tekinthette meg a közönség a Pesti Vigadóban.

• A Kortárs Magyar Filmklub mellett folytatódtak a *Mozi a Vigadóban* című sorozat vetítései, amelynek egyes részei a *Dunatáj Alapítvány 30.* jubileumi programsorozatához kapcsolódtak. 2024. március 8-án Zsigmond Dezső *Igában* című filmjének vetítésére, majd március 28-án Balog Gábor *A látogató* című dokumentumfilmjének bemutatójára került sor. A vetítéseket követően a rendezőkkel és a film szereplőivel Péterffy András filmrendező, producer, a Dunatáj Alapítvány elnöke beszélgetett. 2024. április 10-én, a magyar költészet napja előestéjén, Jelenczki István *„… Por és Istenpor vagyunk…" – Filmvers József Attila költeményeire* című filmje vonzott nagyszámú érdeklődőt a Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaraszínpadára.

• 2024. szeptember 23-án, hétfőn ugyanezen a helyszínen került sor a tagozati Elismerő Oklevél átadására és az életútdíjasok köszöntésére. A Magyar Művészeti Akadémia Film- és Fotóművészeti Tagozata Elismerő Oklevelet adományozott Tímár Péter filmrendező részére, kimagasló filmrendezői és operatőri tevékenysége, életműve elismeréseként. Az MMA életútdíját Szilágyi Andor forgatókönyvíró, író, filmrendező és Schelb Gyula hangmérnök vehette át. Néhány idézet Tímár Pétert és Szilágyi Andort méltató tagozatvezetői laudációjából: „Tímár Péternek a magyar kisemberek világát ábrázoló, fájdalmasan groteszk, érzékeny és katartikus filmvígjátékai kísérletező formanyelvükkel a legszélesebb közönséget szólították meg. […] Számomra egyik legkedvesebb filmje a *6:3 avagy Játszd újra Tutti!*, amelynek főhősét az időgép az ötvenes évekbe repíti vissza a magyar–angol mérkőzés napjára. … a kiváló atmoszférateremtés az újra átélt, Szepesi közvetítette mérkőzés izgalmán és a rádióhallgatók plasztikus ábrázolásán túl sokunk számára volt egy másik, párhuzamosan futó vonala is a filmnek. Ez pedig az Eperjes Károly játszotta Tutti igyekezete, hogy időben a kórházba kerülhessen »megszületni«! Amikor a Szalai Kriszta által játszott utcaseprőnő és a Cseh Tamás alakította apafigura a kétkerekű szemeteskordén nagy igyekezettel tolják Eperjest mint leendő magzatukat a kórházba, hogy megszülethessen, elszorul a torkunk. Ez a jelenet egyszerre vígjátéki, groteszk, lírai és drámai, egyszóval tímárpéteri. És amikor beérnek a jellegzetesen ötvenes évekbeli kórházba, s a padról Eperjes eltűnik, hogy megszülethessen, vele együtt mi, nézők is újjászületünk. Mi ez, ha nem katarzis?" „Szilágyi Andor sokszor minimális költségvetésű filmjeire az egységesen magas színvonal a jellemző. A mai filmes világban példaértékű, hogyan lehet kevés pénzből is olyan történelmi filmeket, sorozatokat készíteni, amelyek erősek, hitelesek, s magukkal ragadják a nézőt. Erre legjobb példa a *Mansfeld* című, egészestés mozifilmje a szinte gyerekként kivégzett 56-os hősről, vagy a *Legyetek szeretettel* című, nyolcrészes tévéfilmsorozata Brenner János szerzetes 1957-ben történt, titokzatos és aljas meggyilkolásáról. Ez a film – akárcsak a *Mansfeld* – olyan kőkemény dráma, amely az elsőtől az utolsó percéig a székéhez szögezi nézőit."

• 2024-ben a magyar Művészeti Akadémia Film- és Fotóművészeti díját, a Szőts István-díjat Heves László fővilágosítónak és Kaiser Ottó fotóművésznek ítélte oda. A tagozati díjak ünnepélyes átadására a Pesti Vigadóban, 2024. szeptember 25-én került sor.

• 2024. október 20. és 22. között tagozatunk tanulmányi kirándulást tett Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye szatmári, erdőháti vidékén. A mintegy huszonkét fő szállása a nagyari Luby-kastély panziójában volt, és a színes, változatos programok is innen indultak. Első nap az érkezés után Panyola községben részt vettünk a Szatmári Civil Szervezet díjátadóján, ahol többek közt tiszteletbeli szatmárinak fogadták Erdélyi János Balázs Béla-díjas filmrendezőt, tagozatunk levelező tagját, és a jelen lévő illusztris népzenészek, köztük Pál István Szalonna és bandája, fergeteges hangulatú koncertet adtak a helyi művelődési házban. A tájházban Panyola polgármestere, dr. Muhari Zoltán filmvetítéssel egybekötött tájékoztatást adott a helyi nemzetközi folklórfesztiválról, a februári farsangi „alakoskodásról" és más, a községhez kötődő programokról, népszokásokról. Este az Erdélyi János és Zsigmond Dezső által rendezett, *Amíg az élet ígérve van* című dokumentumfilmet vetítettük, amely a szatmári, erdőháti emberekről (sok közülük már elhunyt), tájakról szólt, mintegy megelőlegezve a másnapi egész napos kirándulást. A következő napon helyi vezetőnkkel, Pásztor Csabával a szatmárcsekei csónakos fejfás temetőben barangoltunk. Kölcsey Ferenc síremléke előtt Tiba Zsolt tiszteletes emlékezett a *Himnusz* szerzőjére, s nemzeti imánkat el is énekeltük. Ezután a máig működőképes túristvándi vízimalmot látogattuk meg, majd az Európa Nostra-díjas sonkádi templom kazettás mennyezetében gyönyörködhettünk. Tiszacsécsén ellátogattunk Móricz Zsigmond szülőházába, a falu fatornyos templomába és a zsoltáros templomkertbe, amelyben bolyongva neves magyar színészek tolmácsolásában szakrális énekeket, idézeteket hallgathattunk. A napot Pásztor Csaba Cseh Tamás-estje zárta. Az utolsó napon a Luby-kastélyban levetítettük a *Petőfi Szatmárban* című filmet, később ki is mentünk a Nagyar község határában lévő Petőfi-fához, ahol a költő *A Tisza* című versét írta: „Ott, hol a kis Túr siet beléje". Kihelyezett, informális tagozati ülésünkön vendégként jelen volt dr. Cservenyák László, a mátészalkai Szatmári Múzeum igazgatója, aki az általa is szervezett Tony Curtis Nemzetközi Filmfesztiválról adott tájékoztatást, és amelynek rekvizitumait hazafelé tartva, a mátészalkai felújított filmszínházban a környék néprajzát bemutató múzeummal együtt tagozatunk a helyszínen is megnézhette.

• *Kivirágzik az égi fa ága* címmel tagozatunk multimédiás műsorral készült Radnóti Miklós halálának nyolcvanadik évfordulójára. November 4-én, a zsúfolt nézőterű Pesti Vigadóban filmbejátszások elevenítették fel a költő utolsó heteinek, napjainak, óráinak történetét a bori (zagubicai) munkatábortól az abdai tömegsírig. A Sinkovits Imre Kamaraszínpadon Radnóti Miklós legszebb, a bori noteszben megtalált versei és az erőltetett menet során az egyetlen kapaszkodót nyújtó Fanni-szerelem költeményei hangzottak el. Közben a filmvásznon a keresztút eredeti helyszínei változtak, a Radnótit, Fannit és a munkaszolgálatosok poklát megidéző fotókkal, Kőszegi Ábel *Töredék* című művének felhasználásával és dr. Csere Péter helyszíni kommentálásával.

Az MMA elnöki és főtitkári támogatásával néhány regionális szervezethez is eljutott az előadás. Budapest után először Kecskeméten, az Otthon Moziban láthatta a közönség, december 9-én. December 11-én Hajdúszoboszló, ezt követően december 16-án a szegedi régióhoz tartozó Mezőberény, majd a szentesi színház adott otthont a rendezvénynek.

Szilágyi Varga Zoltán akadémikus, rajzfilmrendező, grafikusművész így írt az előadásról: „A korunkra oly jellemző értékválságban agresszív, szemet bántó, folyamatos vásári villódzásban élünk. A szemkápráztatás közepette majdhogy devalválódik a fény születésének jelentősége. Ilyen véget nem érő zsivajban egy értéket teremtő előadás jelentette számomra a léleképítő stációt. Egy maroknyi alkotóember jól átgondolt, összetett eszköztárával számtalan fogódzót kínáló előadást alkotott."

Zsigmond Dezső rendezésében a *Kivirágzik az égi fa ága* című Radnóti-est kecskeméti bemutatójáról osztom meg gondolataimat. Egy multimédiás előadásról beszélek, amelyben a téma sokrétű megközelítése ellenére nemes egyszerűséggel tárja elénk Radnóti Miklós emberi, költői, lelki nagyságát, életének drámai végkifejletét. Érzékelhetően komoly kutatómunka előzte meg ezt a minden képzeletet felülmúló nyers valóságot. A tényszerű adatok több forrásból való megközelítése eddig ki nem fejtett valóságrétegeket hozott felszínre. Megdöbbentő, ahogyan Gyarmati Fanni visszaemlékezik Radnóti ifjúkori, szinte csontvázszerű, de szép metszésű kézfejére, ujjaira és ugyanaz a Gyarmati Fanni az exhumáláskor szembesül a költő testi maradványaival. A két dramaturgiai pont közötti ívet szinte kriminológiai pontossággal fűzi össze a rendező, bejárván helyszíneket, válogatván a fennmaradt kivételes szépségű fotográfiákból, dokumentumokból, a megrendítő, ázott, sáros naplóoldalakon Radnóti keze írásával.

A képi kommunikációt élő ember hangok, Jászter Beáta és Vecsei H. Miklós színművészek által elmondottak, valamit Breinich Beáta énekhangja erősíti. Mindezek Faragó Béla zeneszerző muzsikájába ágyazódva. A résztvevő zenészek, Beczner Barbara (hegedű), Kirkósa Tünde (cselló) érzelemdús zenévé nemesítették a kottát. Az előadás korlátozott színpadi lehetőségei ellenére megrendítően hatott a közönségre.

Szép példáját láttuk annak, hogy álságos fények villódzása nélkül ez az előadás képes volt meggyújtani lelkünkben az együttérzés, a meghatódás és a szeretet fényét, melyre oly nagyon vágyakozunk."

▪ IPARMŰVÉSZETI ÉS TERVEZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

A Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozatának nevében szeretettel köszöntöm Önöket!

Nincs befejezés-lezárás, és nincs tiszta új lap, amelyen egy új kezdet megfogalmazható. 2024 év végén a Vigadó hatodik emeletén *Arany Rajzszög* kiállítással búcsúztunk az óévtől, és ezt váltotta a *Nemzetközi PosterFest* már a 2025-ös év kezdetén. Megnyitókon méltatjuk kiállító művészeinket, és búcsúzunk kollégáinktól szomorú alkalmakkor.

Az iparművészet és a tervezőművészet állandóan változó, szerteágazó területét figyelve, megérteni és megértetni akarjuk a változások szellemi és technikai okait, tájékozódni kívánunk az analóg valóság és az erőszakosan ránk települő virtuális köd pusztán technikai csábítása között.

A tárgyakat megfoghatóvá, használhatóvá kell tenni. Legyenek azok autonóm vagy funkcionális rendeltetésűek. Ha nem azok, akkor ez csak szemfényvesztés.

A tervezőművészetek lényege a tárgyak értékét jelentősen növelő, hozzáadott érték. Ennek van értékelhető társadalmi haszna. Itt van értelme és jogosultsága a támogatásoknak. Az új esztendő bőven ad feladatot a tagozat akadémikusainak, akik közül örvendetesen egyre többen vállalnak részt a pályázatok elbírálásában, a közösségi feladatokban.

Kívánom, hogy érzékelve és megértve a minket körülvevő „atmoszférát" és lehetőségeinket, legyen felelősségteljes és sikeres a tagozat 2025-ös esztendeje, valósuljanak meg vállalásaink!

Sára Ernő tagozatvezető

A legfontosabb tagozati programok

• Az Országos Kerámiaművészeti Triennálé 2024. március 9. és április 21. között zajlott le a Zsolnay Kulturális Negyed M21 Galériájában. A pécsi kerámiakiállítás 1968 óta a magyar kerámia ünnepe, fontos eseménye a művészeti életnek. A kiállítás minden generáció számára más jelentéssel bír, a fiatal pályakezdőktől a tapasztalt művészekig. A Kortárs Kerámiaművészetért Alapítvány 2021-ben vette át a kiállítás szervezését, miután a korábbi vezető, Sárkány József elhunyt. Az Alapítvány három évtizede támogatja a magyar alkotókat, és számos fontos esemény fűződik a nevéhez.

A koronavírus-járvány okozta nehézségek ellenére a 2024-es rendezés már triennálé formában folytatódott. Az új helyszín, az M21 Galéria, ezerszáz négyzetméteres területével méltó körülményeket biztosított az alkotások számára. Az előző kiállítás zsúfolt volt, de most a teljes galéria rendelkezésre állt. Az idei pályázati kiírás új lehetőségeket kínált, például külön kategóriát a designtárgyaknak. A kiállításra százhatvan pályázó jelentkezett, és a zsűri száz alkotót választott ki. A rendezéshez szükséges anyagi forrást a Magyar Művészeti Akadémia, a Kulturális és Innovációs Minisztérium, valamint Pécs Város Önkormányzata biztosította. A magyar kerámiaművészet a képzőművészeti megoldások felé mozdult el az iparművészettől, folyamatosan keresi az új utakat. A kiállítás minősége és a fiatal művészek iránti érdeklődés jelentős. Az idősebb generáció stabil munkái mellett a középnemzedék nemzetközi hatásokat tükröz, míg a fiatalok friss színeket hoznak a szakmába. Az új generációk közötti szakadék csökkent, a fiatalok sikeresen pályáznak nemzetközi versenyeken.

A kiállításon több mint kétszáz műalkotás szerepelt, köztük installációk is, amelyek drámai hatásúak. A zsűri a minőséget állította középpontba, és számos alkotót díjazott. A design kategóriában viszont viszonylag kevés erős munka érkezett, de a hallgatók között már egyre több a design jellegű alkotás. A kiállítás sikerét a színvonalas rendezés és a kiállított művek minősége biztosította. Az archív filmek és a Zsolnay Vilmos-idézetek színesítették az eseményt. A következő triennálé remélhetőleg újabb lehetőségeket teremt a magyar kerámiaművészet számára. A kiállítás létrehozásában a Kortárs Kerámiaművészetért Alapítvány és a kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió segédkezett. A kurátor Kontor Enikő és Fusz György volt, akiknek munkáját a PTE MK hallgatói is támogatták. Az esemény újra nemzetközi figyelmet vont a magyar kerámiaművészetre.

• A 24. Tervezőgrafikai Biennálé március 14. és 29. között zajlott a Képzőművészeti Egyetemen. Az esemény a nemzetközi tervezőgrafika fejlődését jelzi, és új kihívások elé állítja a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségét. Felsmann Tamás és Auth Attila, a biennálé társszervezői, fontos kérdéseket vetettek fel a szabad művészi kifejezés és a megrendelések közötti feszültségről. Az egyetem folyosóin a hallgatók munkái voltak láthatók, amelyek között plakátok, arculattervek és analóg grafikai eljárások is megtalálhatók voltak. A tervezőgrafika kihívása, hogy miként lehet a művészi szabadságot megőrizni a megrendelések mellett. Felsmann és Auth egyetértett abban, hogy az alkotás művészet, míg az eladás csak egy „Kunst".

A biennálé elődje, az 1978-ban indult Alkalmazott Grafikai Biennálé, mára nemzetközivé vált. A rendezvény célja, hogy a fiatal grafikusok megismerjék egymás munkáit és a trendeket. A kezdeti időszakban a hagyományos technikák domináltak, de az évek során a digitális nyomatok és különféle grafikai formák váltak népszerűvé. Felsmann hangsúlyozza, hogy a biennálé kuratóriuma nem korlátozza a tartalmat, és mára a legkülönfélébb nyomtatványok váltak gyakorivá. A digitális technika ma a legalkalmasabb a tervezőgrafika számára.

A biennálé anyagában a művészplakátok kapták a főszerepet, amelyek új szerepkört öltöttek magukra. Felsmann Tamás szerint a magyar tervezőgrafika világszinten a mezőny élén áll. Az idei biennáléra ezernégyszáz pályamű érkezett, és a zsűri a legjobbak közül választotta ki a díjazottakat. Auth Attila a növekvő érdeklődés miatt javasolta a nevezési díjak bevezetését, hogy a költségeket

fedezni tudják. Szükség lenne egy nagyobb apparátusra is a rendezvény lebonyolításához.

A tervezőgrafikusok alkalmazkodnak a piaci körülményekhez, és jól megélnek a cégarculat-tervezésből és más grafikai munkákból. Ugyanakkor a tervezőgrafikus és a megrendelő közötti távolság nő, ami nehezíti a munkát. Auth Attila aggasztónak tartotta, hogy a megbízók gyakran nem értik a tervezőgrafika fontosságát, és nem mindig keresnek szakembert a logótervezéshez. Felsmann Tamás és Auth Attila véleménye szerint a tervezőgrafikának meg kell őriznie az esztétikai minőséget, és a megrendelőknek is tudomásul kell venniük, hogy a kreativitás nem árucikk.

A biennálé célja az volt, hogy a fiatal grafikusok megismerjék egymást és a legfrissebb trendeket. A rendezvény nemcsak hazai, hanem nemzetközi szinten is jelentőséggel bírt. Az új trendek és a digitális technikák megjelenése új kihívások elé állítják a tervezőgrafikusokat. A biennálé sikeressége a közönség és a szakma elismerésén múlik, amely a művészi kifejezés és a piaci igények közötti egyensúlyt keresi. A következő biennálé március 14-én nyílt, és a szervezők remélték, hogy a nemzetközi érdeklődés tovább nő. A tervezőgrafikai szakma folyamatosan fejlődik, és a biennálé fontos szerepet játszott ennek a fejlődésnek a bemutatásában.

• A VIII. Nemzetközi Textilművészeti Triennálé 2024. június 21. és augusztus 28. között zajlott a Szombathelyi Képtárban. A rendezvény keretében kétszáthatvannégy kortárs műalkotást mutattak be, közel ezernégyszáz négyzetméteren. A triennálé célja a hazai és nemzetközi textilművészet értékeinek megőrzése és népszerűsítése volt. Az esemény hagyományai több mint ötven évre nyúlnak vissza Szombathelyen. Az előző triennálén, 2021-ben tizenhét ország százhúsz magyar résztvevője volt jelen. A 2024-es mottó a TŰRÉSHATÁR | Tű-Rés-Határ volt, amely a békés együttélés és a társadalmi határok témáira fókuszált. A pályázaton öt kategóriában lehetett jelentkezni, és a művészek a textilművészet kifejezőeszközeivel dolgoztak.

A triennáléra ötszázöt műalkotás érkezett be háromszázhatvannyolc alkotótól. A zsűri a pályaműveket 2023. november 25. és december 4. között bírálta el, magyar és nemzetközi szakértők bevonásával. A rendezvény előkészítését 2019 óta a Kulturális Alapítvány a Textilművészetért végzi. A digitális jelentkezési rendszer bevezetése korszakalkotónak bizonyult. A triennálé célcsoportja közel négyszáz professzionális művész és hallgató volt. Az esemény a textilművészet különböző ágainak bemutatására is alkalmat adott. A kiállításhoz könyvkatalógus készült, amely kutatási alapanyagként szolgál. A bemutatott alkotások között hagyományos és modern technikák is találhatók voltak. A miniatűrtextilek, zászlók és szalagok kiemelkedő szerepet játszottak. Az alkotók sokféle anyagot és technikát használtak.

A triennálé a közönség széles körét vonzotta, beleértve művészeket és kritikusokat is. A kiállítás helyszínén a látogatók különböző arculati elemekkel találkozhattak. A triennálé célja a művészi kifejezés és a tolerancia határainak felfedezése volt. A kiállított munkák szimbolikus és politikai üzeneteket is hordoztak. Az esemény a textilművészet új trendjeit és irányzatait is bemutatta. A triennálé sikerét a járvány utáni érdeklődés is növelte. A műalkotások között találhatóak voltak klasszikus és innovatív technikák. A kiállítás folyamán különböző művészi megközelítések voltak láthatók. A látogatók a művek mellett a szervezők bevezető szavait és kritikáit is megismerhették. A triennálé a kortárs textilművészet sokszínűségét és univerzális értékeit képviselte.

Szombathely régóta meghatározó helyszíne a textilművészeti eseményeknek. A rendezvény célja a művészi párbeszéd elősegítése és a közönség bevonása volt. A triennálé a társadalmi és kulturális diskurzus részeként is értelmezhető volt. Az alkotók sokszínűsége és kreativitása jól tükrözte a textilművészet fejlődését. A rendezvény az iparművészet és a képzőművészet határvonalán helyezkedett el. A triennálé a művészeti közösség számára fontos találkozóhely volt. A kiállítások tematikai sokszínűsége gazdagította a látogatók élményét. A rendezvény célja az volt, hogy a textilművészetet a jövő generációi számára is megőrizze és népszerűsítse.

▪ IRODALMI TAGOZAT

„A gép forog, az alkotó pihen” – írta Madách Imre. Értelmezhetjük szavait úgy is, hogy az alkotás – esetünkben az irodalom – az emberi szellem részévé válva, halló fülekbe jutva, lelkeket művelve látja el rendelt feladatát. De pihenhet az alkotó egyáltalán? Jól tudjuk, s tagozatunk közleményei igazolják – nem, mert rendelt ideje van a pihenésnek is.

Kedves és tisztelt Akadémikus társaim, ennek tudatában, legjobb tudásunk szerint dolgozzunk tovább! A Teremtő örüljön, az Ember pedig lelkében erősödvén okuljon, és szemét tartsa a horizonton, ahol a jövő rakja a fészket!

Vári Fábián László tagozatvezető

2024 nyarán a Magyar Napló Kiadó gondozásában napvilágot látott az Irodalmi tagozat szépirodalmi antológiája. Ahogyan a múló idővel testi és szellemi értelemben változunk, úgy változik stílus és hangnem tekintetében megszólalásunk is. Nagyjából tízévente tehát felmerül az igény egy hasonló kötetre. E mostani, *Időmértéket hord a szél…* című kötetben negyvennégy kiváló szerző verseiben és prózai műveiben merülhet el az olvasó.

Fülszöveg

A táltos és a költő ikertestvérek lehettek valaha. A táltos bejáratos volt az égi hierarchiába, rang és hatáskör szerint ismerte az ott lakó szellemeket. Gyakorta folyamodott hozzájuk a törzstől kapott feladattal, győzködte őket szép szavakkal, alkudozott jóindulatuk elnyeréséért. Elégedett volt, ha sikerrel járt, s még révült állapotban, de küldetéstudatában megerősödve, pozitív üzenettel térhetett vissza az övéihez. A költő – az isteni kreatúrák előtti alázattal – a lélek belső rezdüléseit figyelte, gyűjtötte az erőt, és méregette a szavakat a közösség életét szépítő, gondjait enyhítő megszólaláshoz.

A Magyar Művészeti Akadémia költőinek és íróinak munkáit tartja kezében az olvasó. A lapokon haladva meggyőződhet róla, hogy a harmadik évezred küszöbét átlépő poéták még ismerik és alkalmazzák az ősi varázsszövegeket. Ha helyenként párbeszédbe tud elegyedni velük, szolgáljon mindannyiunk örömére.

Valami azonban – bizonyára egy kóbor oldalszél – megszakítja ezt az eredendően költészetcentrikus gondolatmenetet, s azt susogja: nem érdekelhetnek mindenkit az ősi varázsigék, sem a múlt bűvöletében fogant verssorok. Percig se feszengjen senki miatta, a kortárs költők jó része is így van vele. De van helyette más. Könnyed szójátékokban felvillanó, pillanatnyi hangulatot árasztó, vagy súlyosabb filozófiai szituációkat sugárzó költői beszéd. Éljen hát vele, aki azt kedveli! Az pedig ugyancsak természetes, hogy más műfajok iránt is felkelhet olykor az olvasói vágy – szeszély, hangulat és igény szerint. A széppróza, a dráma, az esszé is szórakoztat, nevel és lelket ápol, ha szeretetlenség éri, szerelem szaggatja vagy gyász töri kerékbe.

Íme a könyv, mely szerzőinek geopolitikai kötődése által, a magyar irodalom egysége nevében felöleli szinte a teljes Kárpát-medencét. Legyen hát az ép lelkeknek öröme, a gyengélkedőknek pedig gyógyír!

Buda Ferenc: *Himnusz haza*
Füziéknek: Áginak és Lacinak szeretettel

Homok-haza Szíkföld-haza
múltam és jövőm halmaza
édes gyümölccsel éltető
aszú füvön tengődtető
Köröskörül kinyílt egek
hová legyek mivé legyek
hátul pogány s pogány elől
jobbról Bizánc Bécs balfelől
Utak pora szíkföld sara
kék hajnalok gyöngyharmata
Hold utdvarát söpörgető
forgószelet sodorgató
homok-világ Homok-haza
Emlőd öled horpad-dagad
tulajdon kölyked megtagad
selyemtüll fátylat lengető
sajgó csontot melengető
tűzzel-faggyal keresztelő
Szúr-vág a szél akár a kés
száraz vihar homokverés
vércsét galambot röptető
hörgőt tüdőt kiköptető
Aszály eső köd zúzmara
te hívsz haza te szívsz haza
Horpad-dagad emlőd öled
Hol van hazám Tekívüled
Két vállamig fölér a gaz
hagynálak itt belémszakadsz
Napod kié? éjed kié?
magzatvető méhed kié?
Akácgyökér kormos falak
szétpergő gyöngy zöld réz-salak
csatok paták törött cserép
veszett csaták pörös cserék
mind fölfalod mind elnyeled
Mi lesz velünk mi lesz veled
Rakosgatok félig vakon
bronztű sisak üres flakon
lókoponya lúd mellcsontja
törött mondat kettőspontja

ami lenn volt itt van felül
mind az egész összevegyül
kő nyílhegyek kengyelvasak
töltényhüvely tejestasak
kondor szakáll mongol redő
türk állkapocs trák fejtető
sváb hetede rác harmada
egybeszakad jász szarmata
birodalom és gyarmata
gót hun görög bolgár kabar
tót kun török alán avar
örmény oláh tatár zsidó
meghódított és hódító
itt fortyog a fél kontinens
minden csontunk ambivalens
és örvénylik és kavarog
magyarok? vagy nem magyarok?
kell rá hitel? van rá hitel?
ki dönti el? mi dönti el?
szöghaj? sasorr? szálkás bajusz?
ítélj ha mersz dönts hát ha tudsz
Bécs balfelől jobbról Bizánc
szánlak, Tiborc – Nagyúr, te szánsz?
Köröskörül kigyúlt egek
mivé lettem hová legyek
Mi vagy te föld Homok-hazám
katlan? huta? kohó? kazán?
napod kié? éjed kié?
magzatvesztő méhed kié?
ki volt előbb ki jött utóbb
melyik konok földönfutód?
kié a nyűg? kié a konc?
ki az akit szívedre vonsz?
a telepest? az itt honost?
a fegyverest? az ostorost?
Válasz nincsen csak állapot
krumplit kapálj tarts állatot
kerék inog tengely törik
mindig a védtelent ölik
mindegy: morogsz rísz vagy kacagsz
gürcölj míg csak belészakadsz
fát vágj befűts füvet kaszálj
Köd zúzmara elő aszály
Múlt hantja jövő torlasza
Szíkföld-haza Homok-haza
gyertyám leég előbb-utóbb
fiad vagyok? földönfutód?
rád-rádlelek elvesztelek
arcomba új makacs szeled
kérdőre von nekemszegül
megvallat könyörtelenül
s én csak hebegek dadogok
dűlőiden elindulok
lesvén ahogy göröngyeid
fölisszák Isten könnyeit

Őszi Irodalmi Gála, 2024

Móra Ferenc

A száznegyvenöt éve született és kilencven éve halott Móra Ferencet a magyar irodalom egyik legsokoldalúbb alkotójaként emlegetjük, de leginkább a magyar ifjúsági irodalom megteremtőjét és művelőjét tiszteljük benne. Nemzedékek sora nőtt fel a *Kincskereső kisködmön* és a *Dióbél királyfi* történetein, és tanult belőlük életre szóló emberséget. De a haladó szellemű publicista, a történelmi regények írója és a magyar régészet napszámosa sem merülhet feledésbe. Tanuljanak tőle gyermekeink, unokáink, és adják tovább majd ők is Móra Ferenc munkásságának ma sem devalválódó értékeit.

Albert Gábor

Néhai akadémikustársunk kilencvenöt éves lenne. Az irodalom csaknem minden műfajában figyelemre méltót alkotott. Érdekelték a magyar múlt nagy fordulatai, az Árpádok kora, az 1848-as szabadságharc utóélete, de a trianoni békediktátum következményeivel is alaposan foglalkozott. Tanulmányaiban a magyar esszé legjobb hagyományait folytatva, korának társadalmi kérdéseire, a magyar sorskérdésekre kereste a választ. Tudósi alapossággal foglalkozott a bukovinai székelyek II. világháború utáni kálváriájával. Munkássága magábafoglalja mindazt, ami a korabeli történelemkönyvekből hiányzott.

Kalász Márton

Akadémikustársunk volt ő is, a Kossuth-díjas költő, prózaíró, műfordító, a nemzet művésze, kilencvenéves lenne. Elgondolkodtató a róla elterjedt közhely, amely szerint a német közösségben született magyar költő csak tízéves korában kezdett magyarul beszélni. Ne csodálkozzunk hát azon, hogy költészete egyszerre több hagyományból táplálkozik, az viszont elgondolkodtató, hogy bizonyára keresztényi alapérzésének köszönhetően, költészete mindvégig derűs és egyben elégikus tudott maradni. A versek, miközben hol alanyi számvetések, hol szerelmet valló vagy Istenhez kéredzkedő szólamok alakját öltik, keze alatt a legfinomabb lírává tudnak teljesedni.

Temesi Ferenc

A Kossuth-díjas író és műfordító nemsokára betölti hetvenötödik életévét. A szegedi születésű író színes, különféle élményterületekről táplálkozó írói világot teremtett magának, amely a szegedi hagyományból éppúgy táplálkozik, mint az angolszász lírából vagy az 1970-es évek avantgárdjából és popzenéjéből. *Por* című szótárregényét a modern magyar irodalom egyik csúcsteljesítményeként méltatja a kritika, de legalább ekkora jelentőséggel bír az ikerregényként értékelt *Bartók* című nagyregénye is. Temesi Ferenc folyamatosan alkot. Tisztelt és megbecsült Akadémikus társunk hamarosan betölti hetvenötödik életévét. Éltesse őt az Isten!

Zalán Tibor

Sokműfajú és méltán népszerű akadémikustársunk hetvenéves lett. Korai korszakában a népies szürrealizmus volt a meghatározó irányzat. Amint költői öntudatra ébredt, szakított ezzel az akkor divatos stílussal, és belekezdett avantgárd korszakába. Amikor az avantgárd kísérletezés is ugyanolyan formalizmussá vált, mint bármi más, kitalált magának egy kategóriát: a radikális eklektikát, ami megengedte számára a szándékosan elkövetett stiláris „következetlenségeket” – akár egyetlen köteten belül is –, amelyek épp szándékosságuk és átgondoltságuk miatt valójában nem is következetlenségek. Ezt megőrizve születtek versei a 2010-es évektől napjainkig. Nem követ egyetlen, kanonizálódott irányzatot sem, mégis sokféle verset ír – mondja róla értő kritikusa, Ménesi Gábor.

Weöres Sándor

Harmincöt éve már, hogy a *Bóbita* és a *Száncsengő* költője elhagyott bennünket, mégis azt érezzük, hogy velünk van egyfolytában. Korán megmutatkozott a primitív és az ősi megnyilatkozási formákhoz való vonzódása, mitikus asszír és ógörög költői művek átírására is több ízben vállalkozott. A *Medúza* című, 1944-es kötetében azonban már saját világát építette. Mítoszaiban és más nagy verseiben a világgal való ősegység helyreállításának, a férfi-nő viszonylatoknak, az anyag és a szellem ellentéteinek, és a művészlétnek a kérdéseit dolgozta fel. Rendkívül virtuóz és meggyőző szerepjátszó készségét a *Psyché* című kötetében bontakoztatta ki, amelyben lenyűgözően beszél a kitalált XVIII. századi költőnő, Lónyai Erzsébet ellentétek közt őrlődő életéről, különös lelkivilágáról.

Dobai Péter

A Nemzet Művésze nyolcvanesztendős. Sokműfajú és termékeny szerző ő is, költemények, prózai művek, regények és filmforgatókönyvek jelzik intellektuális, filozofikus létszemléletét. A költő szerint az emlék „fegyver”, „védelem” a halállal szemben. Emlékek nélkül nincsenek idősíkok, „s már életünkben halottak lennénk”. Dobai Péter prózáiban is fényképek és kimerevített életpillanatok „erőterében” indította el az emlékezés és a gondolkozás asszociatív áramlatát. Forgatókönyvíróként nemzetközi hírnevet szerzett magának azáltal, hogy Klaus Mann regényéből nagy formátumú filmcselekményt írt Szabó István rendezőnek. Az Oscar-díjas *Mephistó*ért 1981-ben Cannes-ban megkapta Az év legjobb forgatókönyve díjat, 1982-ben pedig Cinema Narrativa-díjjal ismerték el Agrigentóban. Éltesse a Teremtő még sokáig!

Lezsák Sándor

Születésének hetvenötödik évfordulóján köszöntöttük a költőt, drámaírót, irodalom- és közösségszervezőt, intézményalapítót, rendszerváltó közéleti személyiséget és politikust. Politikusi tevékenysége valójában az irodalompolitikától indult. Az írónak készülő fiatal tanár 1973-ban csatlakozott a Fiatal Írók József Attila Köréhez, a 80-as évek elejére pedig Csengey Dénes, Tamás Gáspár Miklós, Szilágyi Ákos, Tóth Erzsébet mellett már a FIJAK elnökségi tagja. Írói értékelését Pécsi Györgyi foglalta össze. Ebből egy idézet: „Lezsák Sándor költői, drámaírói, gyermekversírói életműve elválaszthatatlanul összeforrott szellemi erőket organizáló jelenlétével… Sokirányban kiteljesedő, értékőrző és értékteremtő munkássága az ezredforduló megkerülhetetlen életművévé teljesedett.”

Tóth László

A költő, prózaíró, publicista, szerkesztő, a felvidéki kortárs magyar irodalom egyik legtekintélyesebb alkotója hetvenöt éves. Életműve – ahogy maga mondja – a hídon innen, és a hídon túl, egyszerre két kulturális közegben bontakozott ki, jellegét tekintve azonban mindvégig egy irányba tart. Tóth László akadémikus társunk egyik kritikusa szerint „… életművében a költészet gerinc, amely tart és megtart, az emberi mivolt leglényegibb kifejezése.” És ő maga hogyan látja saját alkotói szerepét? „A regény, a novella, a vers úgy része a világnak, ahogy a madár, a fűszál, az alkonyati égbolt s az égbe nyúló sziklaszirt mindig egyszeri, s bennünk mindig megképződő harmóniája, ahogy

kiemelt eseményeink voltak

egy magányunkat, vígasztalan hangulatainkat oldó kutya, ahogy egy ember." Lehetne-e ennél finomabban, érzékletesebben fogalmazni? Isten éltesse Tóth Lászlót!

Tóth Bálint

Kevésszavú, rejtőzködő, de a Balassi-emlékkarddal 1997-ben elsőként kitüntetett költőnk, akadémikus társunk egy esztendőben született Kányádival. Ma kilencvenöt éves lehetne. Tari Orsolya, munkásságának egyik legjobb ismerője így foglalja össze költészetét: „… aktív és passzív, szenvedélyes és letisztult, eszményi és alulstilizált, fájdalmas és jóleső, apokaliptikus és édenkerti. Az ellentétek nemcsak összeférnek, de ki is egészítik egymást. A költő harmóniára törekszik, még ha e harmónia a „zivataros" XX. században gyakran abortálódik is. Keresi az utat vissza a Kerthez, és karddal vagy verssel, de bizonyosan meg fogja találni." Idézzük fel szellemét verseivel, és tartsuk meg emlékezetünkben sokáig!

Radnóti Miklós

Sok mártír költőt adott a magyarság a világnak, de mind közül őt zárta szívébe leginkább az utókor. Annak ellenére, hogy neki jutott a leggyalázatosabb halál. Érző lélek volt, számított rá, mégsem nyílott átokra a szája, s még a föld alól is csak adni tudott: a *Bori notesz* fájdalmasan szép verseit. Száztizenöt éve született, s már nyolcvan esztendeje halott. Ha számolunk egy keveset, kijön, hogy az életre mindössze harmincöt év jutott. Akiknek rövid életet szabott a sors, azok intenzívebben élnek, céltudatosabban alkotnak. Radnóti ilyen volt. Így emlegetjük ma is: Radnóti.

▪ KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

A Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozata elsőrendű feladatának tekinti, hogy tág kitekintéssel a kortárs képzőművészeti szcénára kialakítsa azt a tudásbázisát, amely a képzőművészeti kérdésekben iránymutató lehet a szakma egészének is. Célja, hogy olyan alkotókat hívjon meg soraiba, akik életművükkel immár vitathatatlanul beírták magukat a magyar művészettörténetbe, ugyanakkor tagozati, közösségi tevékenységével, támogatott programjai megvalósításával az eddig méltatlanul háttérbe szorított, marginalizált alkotókra is ráirányítsa a kulturális kánon szereplőinek figyelmét. Együtt kíván működni a különböző, elsősorban a hazai és a határon túli magyar kultúrrégiók kiemelkedő szakmai szervezeteivel, művészeivel. Fentiekben megjelölt, valamint a Magyar Művészeti Akadémia alapszabályában és a tagozat ügyrendjében definiált szakmai feladatait a tagozatbeliek közösségével – etikus és nyitott szakmai szemlélettel – az esztétikai igényesség talaján állva kívánja végezni.

A tagozat legfontosabb deklarált célja az MMA székháza, a Pesti Vigadó kiállítási tereiből a kerek évfordulós akadémikusi életművek, országos seregszemlék, évtizedek óta működő szellemi-szakmai közösségek kvalitásos teljesítményeinek reprezentációival olyan szellemi, kulturális centrumot teremteni, amely egyszerre képes az MMA köztestületi, szervezeti kötelezettségeiből fakadó faladatait maradéktalanul ellátni, ugyanakkor a hasonló, közel azonos értékrendű, a kollektív, önkormányzatiási döntéshozatal elvén és erején nyugvó akadémikusi szakmai társulás társadalmi legitimációját is építeni és megerősíteni.

Stefanovits Péter tagozatvezető

A legfontosabb tagozati programok

• A Pesti Vigadó földszinti és alagsori termeiben 2024. március 13. és június 2. között a *Villanások a múltból és jelenből* címmel megrendezett Csáji-tárlat Megyesi Balázs művészettörténész kurátori válogatásában, Csáji Attila képzőművész akadémikus életművének metszeteit tárta a nagyközönség elé. A folyamatosan kísérletező, a képzőművészet megújítójaként is emlegetett, nyolcvanötödik életévébe lépő akadémikus kiállítása a számos, nemzetközileg is (el)ismert ikonikus lézer- és neonfénymű mellett bemutatta az alkotóművész korai, *Jelrácsok* című sorozatát is. A kiállítás március 12-i megnyitásán köszöntőt mondott Turi Attila, az MMA elnöke, a tárlatot Keserü Katalin művészettörténész, az MMA rendes tagja nyitotta meg.

• Véssey Gábor utóbbi öt évben készült munkái voltak megtekinthetők a festőművész hetvenötödik születésnapja alkalmából, *Őszi ének* címmel, a Pesti Vigadó V. emeletén megrendezett, 2024. május 10. és július 7. között látogatható kiállításon. Az *Őszi ének, A hold hangjai, Érintés, Szívek és évek, Ivók, A fény tanúi* című tematikák köré installált, erőteljes líraiságot sugárzó festmények a figuratívitás és az absztrakció, a rajzolt és festett, a gesztus és faktúra együttes használatával szólaltatták meg a művész sokszor humoros, ironikus, drámaisággal telített festői világát. A tárlat május 9-i ünnepélyes megnyitásán Stefanovits Péter tagozatvezető köszöntötte a jelenlévőket, a kiállított művek interpretációját Gaál József akadémikus szakmai, műelemző megnyitóbeszéde, továbbá a június 27-én lezajlott alkotói tárlatvezetés segítette, amely Lajta Gábor akadémikus együttműködésével valósult meg. A tárlat anyagát az ötszáz példányban megjelentetett katalógus dokumentálja, amelyet Gaál József és Véssey Gábor akadémikusok mutattak be a nagyérdeműnek 2024. május 24-én.

• Az idén hetvenedik születésnapját ünneplő Budaházi Tibor képzőművész, MMA-közgyűlési képviselő a Pesti Vigadóban 2024. július 12. és szeptember 15. között megvalósuló, ötven évet felölelő visszatekintő kiállítása az alkotó főműveire helyezte a hangsúlyt. Az alkotóművész grafikusi és objektművészeti tevékenysége mellett a rétegzett, matériás alkotások általában borongós, melankolikus, mély lírai hangulatokról, szent érzületekről, meditatív átszellemültségekről vallottak. A tárlatot Novotny Tihamér művészeti író, a kiállítás kurátora nyitotta meg, köszöntőt mondott Stefanovits Péter tagozatvezető, közreműködött Dresch Mihály előadóművész.

• A Képzőművészeti Tagozat szervezésében, Szabó Noémi művészettörténész kurátori rendezésében, a Pesti Vigadó V. emeletén, 2024. augusztus 31. és szeptember 29. között megrendezett kamaratárlat a 2022–2023. évben az MMA Képzőművészeti Tagozata Művészeti ösztöndíjában részesített Bukta Norbert, Gaál Tamás, Katona Zoltán és Kopriva Attila képzőművészek, a köztestület 2022. évi Életút-díjával kitüntetett Bardócz Lajos és Szkok Iván képzőművészek, továbbá Antik Sándor és Sulyok Gabriella képzőművészek, az MMA Képzőművészeti Tagozat 2022. évi díjazottjai munkáit interpretálta. A 2024. augusztus 30-i megnyitón Stefanovits Péter tagozatvezető a köszöntő beszédében a hagyományteremtő szándékkal életre hívott tárlat és a díjak történetiségét, Szabó Noémi kurátor megnyitó expozéjában a nyolc, különböző

karakterű kiállító kontemplációra törekvésének közös eredőjét hangsúlyozta.

• Prioritásként kezeljük a kollektív, fiatalabb alkotókat is megszólító, a generációk közötti párbeszédre törekvő, vidéki és határon túli intézményekben installált tematikus, kurátori tárlatok megvalósítását is. E törekvésünknek megfelelően, a tagozat szervezésében, a szegedi Reök-palotában 2024. december 6. és 2025. február 9. között *Tudatos művek* címmel megvalósult csoportos, tematikus tárlat kurátori alapvetése, hogy bemutassa, miként válhat a művészet a társadalmi változások katalizátorává, hogy felhívja a figyelmet az ökológiai rendszerek kölcsönhatására, a környezetvédelem és a megújuló energiaforrások fontosságára.

A kiállítás középpontjában a megoldások keresése, a cselekvésre ösztönzés szándéka áll, ami magábafoglalja az új, megújuló anyagok és technikák alkalmazását, akár a természetből származó naturális alapanyagokat, interaktív installációkat, amelyek közvetlen tapasztalattá teszik az absztrakt környezeti folyamatokat, vagy az olyan közösségi projekteket, amelyek a művészet eszközeivel segítik elő a társadalmi kohéziót és a környezetkímélő gondolkodást. A december 6-i megnyitó rendezvényen Turi Attila elnök és Stefanovits Péter tagozatvezető köszöntötte a nagyérdeműt, a kiállítást a tárlat kurátora, dr. Nátyi Róbert művészettörténész nyitotta meg.

• A Magyar Művészeti Akadémia köztestülete, így tagozatunk is kiemelt feladatának tekinti a hazai alkotóművészek megbecsülését, támogatását és ösztönzését, így évente két díjat adományoz saját művészeti ága kiemelkedő képviselőinek: négy ösztöndíjat a középgeneráció, két életútdíjat az idősebb generáció legjelesebb alkotóművészeinek, valamint a képzőművészet területén közreműködő teoretikusainak. A 2024. évben a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti díjában Éltes Barna szobrászművész és Olajos György grafikusművész részesült.

• A benyújtott munkatervek alapján a tagozat 2024/25. évi ösztöndíjában részesült F. Balogh Erzsébet festőművész a *Kocka* című képzőművészeti projekt fotó, installáció és videó műfajokra történő kiterjesztéséért, Kondor Attila képzőművész a *Kert* tematikájú egyedi festészeti programjának folytatásáért és szerzői animációs filmje megvalósításáért, Richter Sára képző- és textilművész a *Metlaki, Szendvicsgeneráció* és *Hagyaték* című munkaprogramja, valamint Ulrich Gábor képzőművész *Self* című grafikai sorozata művészeti megvalósításáért. A tagozat javaslata alapján az MMA elnöksége Életút díjban részesítette Kopócsy Judit festő- és textilművészt és Szikszai Károly képzőművészt több évtizedes, kiemelkedő kvalitású képzőművészeti alkotó tevékenységükért.

• Tagozatunk rendszeres díjadományozója kiemelkedő, több évtizedes múltra visszatekintő hazai országos képzőművészeti seregszemléknek is.

2024. május 15-én az *55. Tavaszi Tárlat* megnyitó ünnepségén a tagozat szakmai különdíját Stefanovits Péter tagozatvezető megbízásából Barabás Márton akadémikus nyújtotta át P. Boros Ilona képzőművésznek a Pesterzsébeti Múzeumban.

2024. május 18-án a salgótarjáni Dornyay Béla Múzeumban megrendezett *37. Salgótarjáni Tavaszi Tárlat* tagozati szakmai díját Tuzson-Berczeli Péter képzőművész vehette át.

2024. június 17-én az *V. Egri Országos Akvarell Triennálé* megnyitó ünnepségén a Dobó István Vármúzeum Ziffer Sándor Galériájában Gaál József akadémikustól vehette át a tagozat szakmai elismerését Gulyás Andrea képzőművész.

A hódmezővásárhelyi Alföldi Galériában megrendezett *70. Vásárhelyi Őszi Tárlat* tagozati szakmai különdíját a díjzsűri döntése alapján Polgár Botond szobrászművész vette át 2024. október 5-én Sinkó István akadémikustól.

A *Magyar Festészet Napja – Élő Magyar Festészet 2024* című programsorozat központi díjátadó ünnepségén, 2024. október 12-én a tagozat különdíját Stefanovits Péter tagozatvezető nyújtotta át Kopasz Tamás festőművésznek a Pesti Vigadóban.

2024. október 19-én a Szolnoki Képzőművészeti Társaság *FÉNY* címmel megrendezett éves seregszemléje megnyitóján a tagozat szakmai különdíját Boros Miklós János vette át kimagasló művészeti tevékenysége elismeréséül a szolnoki Aba-Novák Agóra Kulturális Központ Galériájában. 2024. október 19-én a szolnoki Alexandre Trauner ART/Film Fesztivál ünnepélyes díjátadó rendezvényén Barabás Márton rendes tag köszöntötte a tagozat különdíjában részesített Balázs Ágnes szerkesztőt.

Az Év Grafikája Díjjal járó juttatás biztosításához a tagozat – hagyományaihoz híven – a 2024. évben is hétszázötvenezer forinttal járult hozzá. A november 13-án lezajlott díjzsűrizés döntése alapján Dobó Bianka grafikusművész Stefanovits Péter tagozatvezetőtől vette át a szakmai elismerést a fővárosi Nádor Galériában.

• Végül, de nem utolsósorban tudatosan fordítunk energiát és időt közösségünk építésére is. 2024. szeptember 11. és 15. között került sor a tagozat szakmai tanulmányútjára, amelynek elsődleges célja a világ egyik legnépszerűbb és legrangosabb művészeti fesztiválja, a *60. Velencei Képzőművészei Biennálé* és kísérőrendezvényeinek megtekintése volt, a művészeti fesztivál a *Stranieri Ovunque (Idegenek mindenütt)* címet kapta. A Stranieri Ovunque eredetileg egy torinói kollektíva nevéből származik, amely a 2000-es évek elején a rasszizmus és az idegengyűlölet ellen harcolt Olaszországban. Magyarországot Nemes Márton *Techno Zen* kiállítása képviselte. A *60. Velencei Képzőművészeti Biennálé*ra készült projektjét Nemes immerzív environmentként, festészeti alapokon nyugvó Gesamtkunstwerkként álmodta meg, jól példázva a festészet műfajának a művész alkotói módszerére egyre jellemzőbb kitágítását, más médiumokra való kiterjesztését. A tanulmányút szakmai ismeretszerzésen felüli legfontosabb célja az akadémikusi szellemi közösségi hálózat megerősítése volt.

▪ MŰVÉSZETELMÉLETI TAGOZAT

„… a tudományos és művészi nagyság alapja is ugyanaz: az igaz ember, a vir justus.” E Kodály Zoltántól származó idézetet választotta mottójául az MMA legfiatalabb tagozata, a 2014-ben, nyolc akadémikus részvételével megalakult Művészetelméleti Tagozat. Ma már huszonöt fős szekciónkban az Akadémia által képviselt valamennyi alkotó- és előadóművészet – építőművészet, film- és fotóművészet, ipar- és tervezőművészet, irodalom, képzőművészet, népművészet, színházművészet, zeneművészet – elméleti megközelítésének szakemberei munkálkodnak. Ez a sokoldalúság lehetőséget ad arra, hogy kapcsolatot teremtsünk a művészetek között, és erősítsük az Akadémia összművészeti jellegét. Hiszünk abban, hogy a művészet és a tudomány egységet képez, hiszen mindkettő út lehet a világ megismeréséhez és a magasabb szférák felé. Tevékenységünkkel igyekszünk a művészi minőséget és a tudományos hitelességet egyaránt szolgálni.

Az MMA elsődleges profiljának megfelelően tagozatunknak is fő feladata a XX. századi és a kortárs magyar művészeti alkotások tudományos feldolgozásában és közvetítésében való részvétel, de odafigyelünk arra is, hogy tudatosítsuk a korábbi századok elfeledett vagy feltáratlan művészeti értékeit. Szeretnénk a magunk eszközeivel elősegíteni, hogy a művészeti alkotások közkinccsé válhassanak, ezért – a legkiválóbb elméleti szakembereknek odaítélt Cs. Szabó László-díj mellett – minden évben elismerünk számos kiemelkedően eredményes művészetpedagógust. Évente két-három konferenciát rendezünk (többször más tagozatokkal együttműködve); ezeken egy-egy alkotó életművét vagy egy-egy fontos kérdéskört járunk körül. Egyik belső konferenciasorozatunkat a határon túli magyarság művészeti témáinak szenteljük. Kutatásokat ösztönzünk, könyvek megszületését és kiadását támogatjuk (számos magyar nyelvű kötetünk mellett angol nyelvű tanulmánykötetet is létrehoztunk), és már körülbelül hatvan pódiumbeszélgetést is tartottunk, amelyeken korábban egy-egy jeles alkotó- vagy előadóművész, illetve művészetelméleti szakember munkáját mutattuk be, az utóbbi időben pedig egy-egy fontos kérdéskört járunk körül a meghívott szakemberekkel. Számos egyéb feladat mellett akadémikusaink is részt vesznek a hároméves ösztöndíjpályázat elbírálásában és az ösztöndíjasok munkájának mentorálásában, de az egyéves tagozati ösztöndíjasok kiválasztásában és munkájuk segítésében is. Vannak akadémikusaink, akik különféle bizottságokban aktívak, illetve az Akadémia kiemelten fontos kezdeményezésében, a művészettel nevelési hálózat kiépítésében vesznek részt. Szakmai tanulmányútjainkon arra

törekszünk, hogy közelebbről is megismerjük az ország és a határon túli magyarlakta területek művészeti intézményeit, hogy aztán a lehetőségek szerint segíthessük a munkájukat.

Solymosi-Tari Emőke tagozatvezető

A legfontosabb tagozati programok

• A tagozat 2024-ben is folytatta a 2015-ben indított *Keddi Kaleidoszkóp* című műhelybeszélgetés-sorozatát: a tavaszi három beszélgetés a film- és fotóművészetet állította középpontjába. Április 16-án *Hol a dokumentumfilm mostanában?* címmel Tóth Klára filmesztéta, az MMA rendes tagja Jelenczki István filmrendezővel, az MMA rendes tagjával, Józsa László producerrel, a Magyar Dokumentumfilmesek Egyesülete elnökségi tagjával, Péterffy András filmrendezővel, a Dunatáj Alapítvány elnökével és Schubert Gusztáv filmkritikussal, a *Filmvilág* című folyóirat főszerkesztőjével beszélgetett a műfaj aktuális helyzetéről.

• *100, 200, 300? magyar fotóművész* volt a címe a május 7-i programnak: az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete gondozásában készülő, a magyar fotóművészetet háromszáz alkotón keresztül bemutatni szándékozó kiadvány szakmai kihívásait boncolgató kerekasztal-beszélgetés során Kincses Károly fotómuzeológus, az MMA rendes tagjának vendége Bán András műkritikus, Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója, Fejér Gábor fotóriporter, képszerkesztő és Haris László fotóművész, az MMA rendes tagja volt.

• A május 28-i záró beszélgetés visszakanyarodott a film világához egy kis zenei kitekintéssel: a *Film és örömzene – Kettős portré Szobolits Béláról* című est során a filmrendező akadémikust Tóth Klára kérdezte életéről, munkásságáról és a dixieland zenével való kapcsolatáról; a beszélgetést a Brass On Brass Dixieland Együttes játéka színesítette.

• *Egy geopolitikai alapú kulturális stratégia szükségességéről* címmel, szeptember 24-én indult az őszi évad. Kucsera Tamás Gergely egyetemi tanár, az MMA rendes tagja Kulin Ferenc irodalomtörténész, az MMA elnökségi tagja 2021-ben tartott székfoglaló előadásából idézett: „… kulturális örökségünk és szellemi erőnlétünk képes lehet áttörni geopolitikai mozgásterünk korlátján". A hogyanokról – az ország aktuális szellemi erőnlétéről – beszélgetett a két szakember.

• Az október 29-i, *Van-e még közös kultúránk?* című beszélgetés során Pécsi Györgyi irodalomtörténész, az MMA elnökségi tagjának vendége Békés Márton történész-politológus, a XXI. Század Intézet igazgatója, Falusi Márton író, költő, eszmetörténész, a *Magyar Művészet* főszerkesztője, Fáy Miklós kritikus és Márkus Béla irodalomtörténész, az MMA rendes tagja volt. Beszélhetünk-e egységes magyar kultúráról? Áthidalható-e a magyar kulturális élet szereplői között húzódó politikai szakadék? Létezik-e még közös európai kultúra? Merre tart a világ? – sorjáztak a kérdések a beszélgetésen.

Az évad záró programjának címe *Nemzeti kincsünk, a magyar animáció a globalizált kulturális térben* volt: Kucsera Tamás Gergely egyetemi tanár, az MMA rendes tagja Kollarik Tamást, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem docensét, filmes szakembert és Mikulás Ferencet, a Kecskeméti Filmstúdió vezetőjét, a Kecskeméti Animációs Filmfesztivál igazgatóját kérdezte a magyar animáció történetéről, nemzetközi helyzetéről.

• *Van-e jövője a tanyának a mai Magyarországon?* címmel, Csernyus Lőrinc, az MMA rendes tagja szakmai vezetésével valósult meg június 12-én a Pesti Vigadó Makovecz termében az a konferencia, amelynek hét előadása a tanyasi létforma aktuális helyzetével és jövőbeli lehetőségeivel foglalkozott. A konferencia rámutatott arra, hogy a tanyák és a tanyasi életforma továbbra is fontos részei lehetnek Magyarország kulturális és gazdasági életének, ha megfelelő támogatást és figyelmet kapnak, valamint rávilágított a tanyák értékére és fontosságára, ösztönözve a szakembereket és a fiatalokat, hogy együtt dolgozzanak a tanyasi életforma megőrzésén és fejlesztésén. Az előadások mellett zenei élményben is része volt a hallgatóságnak: a Hungaricus együttes két tagja, Légrády Eszter citera- és Jánosi András hegedűművész, az MMA rendes tagja alföldi népzenét játszott.

• Köszöntésnek indult, ám Szilágyi István halála miatt már csak emlékkonferenciaként valósulhatott meg az író életét, életművét körüljáró, a *Határon túli magyar művészet* című sorozat részeként szervezett tanácskozás október 8-án, a Pesti Vigadó Makovecz termében. *Kő hull apadó kútba* és a *Holloidő* című regényeivel Szilágyi István már életében klasszikussá vált. Köteteinek száma az elmúlt években megduplázódott, új műfajok is előtérbe kerültek, s mára kiderült, a korábban ismeretlen Szilágyi-írások sem maradnak el a nagyregényektől – vette számba az életművet köszöntőjében Pécsi Györgyi irodalomtörténész, az MMA elnökségi tagja, a konferencia társszervezője. A konferencia tíz előadója – köztük a konferencia másik szakmai felelőse, Gróh Gáspár, levelező tag, illetve Ács Margit, Márkus Béla és Tóth Klára, az MMA rendes tagjai – fölidézte az író alakját, filmes látásmódját, és elemezte életműve fejezeteit. A tanácskozáson részt vett Szilágyi István özvegye, Szilágyi Júlia is, aki értékes kiegészítő információkat adott több témával kapcsolatban.

• 2024-ben ünnepelte nyolcvanötödik születésnapját Prokopp Mária Széchenyi-díjas művészettörténész, az MMA rendes tagja, aki Esztergomban született, és életében a város mindig is kiemelt szerepet játszott. Ezért nem véletlen, hogy az Építőművészeti Tagozattal közösen szervezett, *A magyar Vatikán. Múltra épülő jövő – Esztergom* című konferencia szakmai felelősévé a tagozat őt választotta (az Építőművészeti Tagozat által kijelölt szakmai felelős Salamin Ferenc, a tagozat vezetője volt). A tanácskozás két részének – *Magyar Vatikán a hegyen* és *Város a hegy tövében* – hét előadása és két kerekasztal-beszélgetése (amelyeket a két tagozatvezető moderált) érintette az egykori királyi város múltját és jelenét, a helyi, polgári közösségek megújulásának szükségességét.

Tagozati díj

2024-ben a Cs. Szabó László-díjat – a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti díját – a tagozat Biernaczky Szilárd etnográfusnak és Palotai János esztétának ítélte oda.

Biernaczky Szilárd tudományos munkásságának középpontjában az afrikai kultúra, folklór és irodalom áll, amelynek művelődéstörténeti emancipációja évtizedek óta zajlik világszerte. Munkálkodásának gyümölcse a nevezetes *Fekete Afrika zenéjéből* című rádiósorozat, továbbá az általa alapított *Magyar Afrika Tudástár* elektronikus könyvtár. Magyar irodalmi munkássága többnyire a „folklór az irodalomban" témakörben mozog, olasz irodalmi tanulmányai pedig a XX. század jeles íróinak szemiotikai elemzésével szolgálnak, emellett ki kell emelnünk zeneszerzői, zenekritikai, illetve könyvszerkesztői és könyvkiadói tevékenységét is.

Palotai János történelem–filozófia szakon végzett, majd esztétikából doktorált, kutatási területe a film- és fotóművészet. Élete java részét tanítással töltötte: négy évtizedig oktatott a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem filozófia tanszékén, majd húsz évig az Iparművészeti Főiskolán, ahol a film és a fotó iránti szakmai érdeklődése már párhuzamossá vált. Munkájában kezdetektől szemléltetőeszközként használta a filmet, és foglalkozott a film filozófiai és társadalomtudományi vonatkozásaival. Szakmai és invenciózus írásai a legkülönbözőbb lapokban, folyóiratokban – *Filmvilág, Balkon, Magyar Művészet, Fotóművészet* – jelennek meg a mai napig.

Kerek születésnapos akadémikusok ünneplése

2024-ben a Művészetelméleti Tagozat második alkalommal rendezett születésnapi ünnepséget a tagozat kerek születésnapos akadémikusai

tiszteletére. A rendezvényeken nemcsak laudációk hangzottak el az ünnepeltekről, hanem a kutatási területükhöz kapcsolódó művészeti produkciókkal is köszöntötték őket. 2024-ben Prokopp Mária művészettörténészt, Jánosi Zoltán irodalomtörténész és Kincses Károly fotómuzeológust ünnepelte a tagozat.

Elismerő oklevelek és Életút-díjak átadása

A Művészetelméleti Tagozat november 26-án adta át a 2024. évi Művészetpedagógiai Elismerő Okleveleket és az Életút-díjakat. A tagozat 2016 óta minden évben kifejezi elismerését a művészetpedagógia legkiválóbb szakemberei iránt, akiket az akadémikusok javaslatai alapján, szavazás útján választanak ki az akadémikusok. 2024-ben kiemelkedő művészetpedagógiai tevékenységéért nyolc szakembert: Benedek Krisztina Mária néptánc- és népiének-művésztanárt, táncelméleti szakírót, Fülöp Katalin könyvtáros-tanárt, Hock Bertalan orgonaművészt, tanárt, Simon Izabella zongoraművészt, Szabó István ütőhangszeres művészt, egyetemi tanárt, Szászné Réger Judit hegedűtanárt, a Weiner–Szász Kamarazenekar alapítóját, Tölgyesi Katalin művészetpedagógust, kurátort és Vona Éva drámapedagógust a tagozat Elismerő Oklevélben részesített.

Életút-díjat Borcsa János irodalomkritikusnak, valamint Orient Enikő textilművésznek, művésztanárnak ítélt oda az MMA elnöksége a tagozat javaslatára.

▪ NÉPMŰVÉSZETI TAGOZAT

„… a láng továbbadása.”

Néhai tagozatvezetőnk, Kobzos Kiss Tamás akadémikus kedvelt jelmondata volt a leggyakrabban Francis Baconnak tulajdonított mondás, miszerint: „A hagyomány nem a hamvak őrizgetése, hanem a láng továbbadása.”

E gondolat jegyében működött mindigis és működik a mai napig a Magyar Művészeti Akadémia Népművészeti Tagozata. Ez az az eszmei alap, ez az a szemlélet, amelyet számos aktivitási területén igyekszik, és sikerrel igyekszik érvényre juttatni, alapító tagozatvezetője Erdélyi Zsuzsanna szakmai, lelki és erkölcsi iránymutatásainak, szellemi örökségének szem előtt tartásával.

A népművészetet, legyen az akár a tárgyalkotás, a díszítőművészet valamely formája, egy-egy míves mesterség, a kézművesség valamely formája, avagy a folklór előadóművészeink által megjelenített és gyakorolt eleme – a mesemondástól a néptáncon át a népzenéig – nem avítt és poros múzeumi attrakcióként, hanem élő közösségi művészetként él, építve elődeink tudására, ügyelve utódaink nevelésére, okítására. Öröklés és örökítés folyamatos láncolata tehát a népművészet, azaz nemzeti művelődésünk évszázados, sőt igen gyakran évezredes értékeinek gondozása, eleven életének segítése, máig termékeny és hasznos létének biztosítása.

A legfontosabb tagozati programok

• A Tagozat *Nemzedékről – nemzedékre* címmel indított és hosszú évekig élő, 2024-ben *Folkról Folkra* címmel folytatódó szakmai programsorozata (konferenciák, koncertek, kiadványok stb.) fókuszában – beszédes magyar nevén „gyújtópontjában” – szintén az értékek feltárása, átadása, tevékeny és résztvevő megélése, egyént és közösséget formáló ereje, illetve az ezekkel kapcsolatos gyakorlati (például neveléstudományi, gyermeklélektani stb.) kérdések állnak. Képző- és alkotótáboraink évről évre számtalan résztvevőnek teszik lehetővé a bekapcsolódást ebbe a munkába.

• Teszi mindezt a Népművészeti Tagozat a népművészettel, a néprajzkutatással tudományos kutatóként foglalkozó szakemberek bevonásával, díjazásával, közművelődési szakemberek kitüntetésével, tagozati ösztöndíjak adományozásával, pályázati támogatások megítélésével. Mind az elmúlt években adományozott közel félszáz tagozati Elismerő Oklevél, mind az ugyanennyi tagozati ösztöndíj, mind pedig több száz pályázati támogatás terén kiemelt figyelmet fordított és fordít a Tagozat a közösségek támogatására, illetve a határon túli magyarság népművészeti életének segítésére, nemzettestvéreink támogatására.

Mi sem mutatja jobban a Népművészeti Tagozat szerteágazó szakmai kapcsolatait, széles körű elkötelezettségét és mélyreható nyitottságát, mint tagozati díjazottjainak, az Erdélyi Zsuzsanna-díjnak (az MMA népművészeti díja) kitüntetettjeinek névsora, az Elismerő Okleveleiben részesítettek, a tagozati ösztöndíj által segítettek, az Életút díj által elismertek méltó sora.

• Tagozati hagyományaink, értékrendünk és bevett gyakorlatunk szerint, céljainkkal összhangban, a legmagasabb testületi egyetértésben igyekezett a Tagozat 2024-ben is szerteágazóan támogatni népművészeti események, programok és rendezvények, kiadványok és egyéb szakmai aktivitások sorát.

• A tagozat által támogatott és a tagozat akadémikusai, illetve köztestületi tagjai által mentorált népművészeti programok sorozatát 2024-ben népművészeti kiállítások és szakmai pódiumbeszélgetések nyitották meg: elsőként a Kovács Miklós kékfestőmester életmű-kiállítása a Pesti Vigadóban (március 5.), *A Kékfestő* címmel, majd ezt követően az MMA népművész köztestületi tagjainak *A Közös(s)Ég Lélekmadara* című gyűjteményes kiállítása a Józsa Judit Galériában (április 11.). A *Folkról Folkra* címet viselő, tematikus kamarakiállításokkal gazdagított, egész éves szakmai pódiumbeszélgetés-sorozat eseményeire az Óbudai Népzenei Iskolában került sor a Zenei Anyanyelv Alapítvány szervezésében (március 1.: *A Sárköz kincsei,* április 19.: *A Kunság élő hagyománya,* május 10.: *Jobbágytelke,* október 18.: *Kodály és Bartók nyomában*), lebonyolításában és szakmai résztvevői körében egyaránt szoros együttműködésben a népművész, nem akadémikus köztestületi tagokkal.

• A népművész tagok életmű-kiállításainak 2024. évi sorát Fazekas Lajos keramikus népművész, fazekasmester kiállítása zárta a Pesti Vigadóban, az adventi-karácsonyi ünnepkör idején.

• 2024-ben is felépült a Nemzet Betleheme az Országgyűlés épülete előtt, a Kossuth-téren. Híven a magyar népszokásokhoz és a karácsonyi ünnepkör hagyományaihoz, advent első vasárnapjától vízkeresztig volt megtekinthető e közösségi alkotás.

• A tagozati döntéseknek megfelelően több hazai és határon túli szakmai szervezet éves szakmai tevékenysége is támogatásban részesült a 2024. évi

tagozati programok keretében: Nádudvari Népi Kézműves Szakgimnázium és Szakiskola, Palócföldi Népi Iparművészek Egyesülete, Gránátalma Egyesület (Gyergyószentmiklós, Erdély), Kallós Alapítvány (Válaszút, Erdély), Gömöri Kézművesek Társulása (Várhosszúrét, Felvidék), Határok Nélkül a Csángó Gyermekekért Alapítvány (Gyimesbükk, Erdély), Kincsásó Egyesület (Mezőbergenye, Erdély).

Mindezen fenti támogatások és szakmai együttműködések jellemzően hosszú évek sikeres közös munkájára tekinthetnek vissza, melyet a 2024-ben megvalósuló programok hosszú sora is bizonyít:

június 1. – Kallós Zoltán Múzeum nyílt nap – Válaszút (Erdély)

június 24. – július 2. – Családi Kézműves Szaktábor – Kisgyőr

július 1–7. – Kallós Alapítvány Szórványtábora – Válaszút (Erdély)

július 7–14. – Kallós Alapítvány Ifjúsági Néptánctábor – Válaszút (Erdély)

július 7–14. – Kallós Alapítvány Ifjúsági Népzenetábor – Válaszút (Erdély)

július 9–13. – XXII. Gömöri Kézműves Gyermektábor – Várhosszúrét (Felvidék)

július 22–27. – Bolyai Nyári Akadémia – Válaszút + Kolozsvár (Erdély)

július 24–28. – Székely–mezőségi Néptánctalálkozó – Mezőbergenye (Erdély)

július 27. – Gömöri Kézművesek Társulásának népművészeti fesztiválja – Várhosszúrét (Felvidék)

július 28. – augusztus 4. – Családos Alkotótábor – Válaszút (Erdély)

augusztus 3–7. – Országos Nemezművészeti Találkozó és Alkotótábor – Nagykőrös

augusztus 4–10. – Nádudvari Népművészeti Tábor – Nádudvar

augusztus 5–10. – Mezőségi Kézműves Tábor – Válaszút (Erdély)

augusztus 10–15. – Gyimesbükki Hagyományőrző Tábor – Gyimesbükk (Erdély)

augusztus 11–18. – Nemzetközi Mezőségi Népzene és Néptánc Tábor – Válaszút (Erdély)

augusztus 12–15. – Létavértesi Népművészeti Tábor – Létavértes

augusztus 19–25. – a Kallós Zoltán Néprajzi Gyűjtemény részvétele a Kolozsvári Magyar Napokon – Kolozsvár (Erdély)

• A tagozat tagjai közül számosan voltak további alkotótáborok szakmai vezetői, illetve számos alkotótábor részt vevő oktatói. Jellemzően a tagozat régi és új tagjai aktív részesei a népművészeti szakmai életnek, oktatási eseményeknek és közösségi programoknak egyaránt.

Ilyen évtizedes múltú szakmai program például: a Létavértesi Népművészeti Tábor, az Országos Nemezművészeti Találkozó és Alkotótábor, a Nádudvari Népművészeti Tábor stb., hasonlóan a Petrás Mária akadémikus által mentorált moldvai csángó magyar népművészeti programok támogatása.

• Tagozati programok keretében támogatja a tagozat szakmai kiadványok megjelentetését és akadémikusi szakmai hagyatékok értő feldolgozását is. Ebben az esztendőben Szabó Zoltán tanulmánykötetének megjelentetése az Erdélyi Zsuzsanna-díjasok kiadványsorozatában, Vajda László akadémikus életút-kötetének kiadása, illetve Almási István, valamint Budai Ilona szakmai hagyatékának feldolgozása szerepelt a programban.

Tagozati díj

Az Erdélyi Zsuzsanna-díjat, a Magyar Művészeti Akadémia Népművészeti díját a Tagozat 2024-ben Ament Éva népművész tanárnak és Horváth Szilárd iskolaalapító tanárnak, szerkesztőnek ítélte oda.

Tagozati ösztöndíj

A tagozat a 2024–2025. évi tagozati ösztöndíjait Dénes Zoltán filmrendező-szerkesztő-producernek (Budapest – Válaszút, Erdély), Antal Annamária nevelőnek, egyesületi titkárnak (Gyimesbükk, Erdély), Rigó Béla kézműves oktatónak (Várhosszúrét, Felvidék) és Gálfi Gizella tanárnak, néptáncosnak (Mezőbergenye, Erdély) ítélte oda egy-egy esztendőre.

Életút-díj

Az MMA 2024–2025. évi Életút-díjában népművészeti területen a tagozat javaslatai és felterjesztése alapján, az MMA elnökségének vonatkozó döntése szerint Báder Miklósné népművész, közművelődési szakember és Csoma Gergely néprajzkutató, fotóművész részesült.

A tagozat döntése alapján adományozott Elismerő Oklevelek 2024-ben

A tagozat által népművészeti területen megítélhető 2024. évi MMA Elismerő Oklevelében Gráf Zsuzsanna hímző, közművelődési szakember (Magyarország), Jókai Mária néprajzkutató (Felvidék), valamint a Fehérvári Kézművesek Egyesülete, a Heves Vármegyei Népművészeti Egyesület és a Somogy Vármegyei Népművészeti Egyesület részesült.

Tagozati javaslat MMA postumus honoris causa tagságra

A tagozat 2024-ben Makoldi Sándor művészetpedagógus néprajzkutatót, festőművészt terjesztette fel a címre, amelyet méltó és illő elismerésként kapott meg néhai mesterünk és barátunk.

▪ SZÍNHÁZMŰVÉSZETI TAGOZAT

Nem véletlenül mondják a színházművészetet olyan összművészetnek, ahol a művészet színes létformáinak szinte minden egyes ága, irányzata és stílusa megtalálható, nemritkán egyszerre van jelen. A Magyar Művészeti Akadémia színházművészeti tagozata is ilyen rendkívül színes és szerteágazó, hiszen otthont ad a színházművészet szinte minden területéről érkezőknek: színészek, rendezők, operaénekesek, koreográfusok, táncművészek, díszlet- és jelmeztervezők, előadóművészek, zenészek alkotják az MMA egyik legnagyobb művészeti közösségét.

Egy egyszerű hasonlattal élve ez a sokszínű közösség olyan, mint egy fa, mint egy eleven organizmus: a gyökerei lenyúlnak az anyaföldbe, a múltba, a törzse mindennapi munkáinkban, a jelenben megtartó erőként létezik, a koronája pedig a jövőbe nyúlik. Nem véletlen, hogy feladataink is ebből az organikus létből fakadnak: egyszerre kell ápolnunk a múltat, nem feledkezve meg gyökereinkről, meg kell felelnünk a jelenkor nem kevés kihívásának, végül pedig – és talán ez a legfontosabb – felelősséggel kell a jövőbe tekintenünk, segítve, támogatva az utánunk következő generációkat.

Programjainkat, stratégiánkat már évek óta következetesen ezekre az alapelvekre építjük. Ami a jövőt illeti, büszkék vagyunk azokra a konferenciákra és találkozókra, amelyek a színházművészet fontos területeit vették célba, és ahol többek között a jövő generációi számára fontos „színházi nevelés, színházra nevelés” problematikáját jártuk körül. Ami pedig a múlt értékeit illeti: az emlékezetápolás szép példája volt a nagyszerű koreográfus, Harangozó Gyula életét és életművét felelevenítő találkozó, ugyanúgy, mint az *Emlékpróba* című portrésorozat – amelyet jövőre folytatni is szeretnénk –, ahol tizenkét akadémikus társunk állít emléket kiváló pályatársainak.

Célunk, hogy színességünket, többféleségünket megtartva továbbra is a magyar színházi kultúra fontos része legyünk, és azt a szellemi potenciált, amit a Színházművészeti Tagozat magáénak mondhat, az egész művészeti közösség számára hasznossá tegyük.

Nagy Viktor tagozatvezető

A tagozat bemutatása

A tagozat létszáma negyvennyolc fő, ebből negyvenkettő rendes és hat levelező tag; a tagozat vezetője Nagy Viktor. A tagozat nem akadémikus köztestületi tagjainak száma száztizennégy fő, 2024-ben elhunyt Dobos Imre és Mihályi Győző színművész. A közgyűlési képviselők mandátuma 2024. augusztus 31-én lejárt a Színházművészeti Tagozatban.

Legfontosabb tagozati programok

• A tagozat ebben az évben is támogatta a Kecskeméti Katona József Nemzeti Színház szervezésében, 2024 márciusában megvalósuló Szín-Tár Fesztivált, a Színművészeti Egyetemek találkozóját, ami országosan is egyedülálló program. Rendkívüli lehetőség ez minden évben a fiatal művészek számára a megmutatkozásra, ezt jelzi az is, hogy minden, magyar nyelven színművészetet

oktató egyetem minden évben részt vesz a rangos eseményen, határon innen és határon túl.

• A tagozat továbbra is kiemelt feladatának tartja a magyar színházművészet értékeinek felkutatását és népszerűsítését, és ennek jegyében támogatta a Szcenikai füzetek újabb darabjának kiadását, valamint támogatást nyújtott a Fedák Sári színművésznőről készült könyv megjelentetéséhez.

• A tagozat minden évben megünnepli hetvenöt éven felüli, kerek születésnaphoz érkező művészeit. 2024 áprilisában Reviczky Gábor, júniusban pedig Huszti Péter színművész köszöntésére került sor a Makovecz Szalonban, illetve a Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaraszínpadán.

• A szakmai kérdésekről való együtt gondolkodás fontosságát felismerve hívta meg a Színházművészeti Tagozat Szentmártoni János művészetért és közösségi művelődésért felelős helyettes államtitkárt (KIM) és dr. Karasszon Ágnest, a KIM Kultúráért Felelős Államtitkárság Művészeti Főosztályának vezetőjét. A május 7-én tartott megbeszélés témája a színművészek helyzete, a színészi életpályamodell megalkotásának szükségessége volt.

A tagozat fontosnak érzi a kulturálódási lehetőségekben nem bővelkedő régiók bekapcsolását a kultúra áramkörébe, ezért részesítette támogatásban a Tiszabercelen idén első alkalommal megrendezendő *Berceli esték* című programsorozatot. A hagyományteremtőnek szánt sorozat célja a magas művészi színvonalú, alapvetően helyi művészeti értékekre épülő, családias, bensőséges hangulatú programkínálat megteremtése elsősorban Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében és tágabb értelemben az északkelet-magyarországi régióban.

Az idén öt alkalommal sorra kerülő program egyes darabjai június 26. és augusztus 22. között kerültek színre a tiszaberceli Kérész Kikötőben.

• A tagozat újból támogatásban részesítette a Magyar Teátrumi Társaság Közhasznú Egyesület által rendezett, augusztus 30-án, Szegeden megtartott Országos Színházi Évadnyitót.

Október 6-án került sor, a zene világnapjához kötődően, a gyöngyösi operagálára, amelyet több mint egy évtizede indított útjára Miller Lajos operaénekes abból a célból, hogy az élő opera-előadásokhoz csak nehezen jutó közönséget is közvetlen művészi élményben részesíthesse. A produkcióban szakmai tanácsadóként idén is Rohonyi Anikó operaénekes működött közre.

• Október 31-én, az MMA Színházművészeti Tagozatának támogatásával, Harangozó Gyula korszakos jelentőségű balettművész, koreográfus, táncpedagógus halálának ötvenedik évfordulója alkalmából emlékkonferenciát tartott a Táncművészek Országos Szövetsége a Pesti Vigadó Sinkovits Imre Kamaraszínpadán.

• Tagozati támogatásban részesült a *Lola naplója* című felolvasószínházi előadás, amely Márai Sándorné Lola és Márai Sándor naplójának bejegyzéseiből válogatott.

• A tagozat missziójának tekinti a nagy színházművészek emlékének elevenen tartását, ezért indította útjára *Emlékpróba* című sorozatát, amelynek keretében a tagozat tagjai néhány perces videófelvételeken mutatják be egy-egy korszakos jelentőségű színházművész életútját. 2024-ben Béres Ilona, Gábor Miklós, Blaskó Péter, Darvas Iván, Esztergályos Cecília, Kazimír Károly, Piros Ildikó, Sztankay István, Jánoskúti Márta, Fehér Miklós, Kováts Kolos, Bercelly István, Lukács Sándor, Darvas Iván, Pártay Lilla, Nádasi Ferenc, Reviczky Gábor, Páger Antal, Székely László, Varga Mátyás, Tokody Ilona, Melis György, Zsuráfszky Zoltán és Martin György pályáját. E felvételek az MMA YouTube-csatornájára kerülnek fel.

December 9-én került sor a Színházművészeti Tagozat *Színházi nevelés – színházra nevelés* című konferenciájára, amely rendezvény a Tagozat korábbi években megkezdett, a színházművészet szakmai, művészi és egzisztenciális kérdéseivel foglalkozó rendezvénysorozatába illeszkedett.

Díjak, oklevelek

A Magyar Művészeti Akadémia Színházművészeti-díjában Koltai János magyarországi és Lőrincz Ágnes erdélyi színművész részesült.

A tagozat javaslatára az MMA elnöksége Botár Endre színművész és Molnár Zsuzsa díszlet- és jelmeztervező részére adományozott Életút-díjat.

A tagozat elismerő oklevelet adományozott Bende Ildikó színművész, Erdélyi György előadóművész, Incze József színművész, Martin János operaénekes, Szegedi Dezső színművész, valamint a Házy Erzsébet Nemzetközi Énekverseny két résztvevője részére.

▪ ZENEMŰVÉSZETI TAGOZAT

„Az emberi szív mélyére világosságot deríteni, ez a zene hivatása.” Az idézet Richard Wagnertől való, s jól tükrözi azt a szinte misztikus kapcsolatot, amely a zene és az ember között évszázadok óta fennáll.

Tagozatunk egyaránt kiemelt céljának tekinti a klasszikus és a kortárs zene, valamint a közönség kapcsolatának erősítését, egyben bemutatkozási lehetőséget biztosítva a fiatal zeneművészeknek, alkotóknak és előadóknak.

Ez a kettős, de egymást erősítő szándék tükröződik vissza az általunk szervezett vagy a tagozat által támogatott programokban.

Tóth Péter tagozatvezető

A legfontosabb tagozati programok

• A Zeneművészeti Tagozat korábbi tervét megvalósítva a magyar kultúra napja előtt tisztelgett a január 24-i hangversenyével a Pesti Vigadó dísztermében, amelyen Liszt Ferenc *Költői és vallásos harmóniák* című műve hangzott el Ránki Fülöp, az MMA MMKI ösztöndíjasa tolmácsolásában. Az estet az MTVA/Bartók Rádió élőben közvetítette és rögzítette.

• Különleges zenei élményt tartogatott a február 19-i szóló zongoraest, amelyben kortárs szerzők darabjai csendültek fel Balog József interpretálásában. A közönség Dubrovay László, Fekete Gyula, Kocsár Miklós, Kutrik Bence, Madarász Iván, Olsvay Endre, Szokolay Sándor, Tóth Péter és Virágh András Gábor egy-egy kompozícióján keresztül kapott áttekintést a magyar kortárs zongorairodalom helyzetéről. Az est programját az MTVA/Bartók Rádió rögzítette.

• Április 24-én emlékezett a tagozat a Makovecz utcai Akadémiai Szalonban a száz éve született Szőnyi Erzsébet zeneszerzőre, karvezetőre, zenepedagógusra, az MMA néhai tagjára. Hraschek Katalin és Kollár Éva idézte meg a Kodály-tanítványt, akinek köszönhetően a Kodály-módszer 2016-ban felkerült az UNESCO szellemi örökségének listájára. Az esten a Szőnyi Erzsébet Alapfokú Művészeti Iskola tanárai működtek közre, és megtekinthette a közönség a *Kodály katonája* című portréfilmet is.

• Ritkaságszámba menő hangversenyre került sor június 2-án a Pesti Vigadó Dísztermében, ahol Hőna Gusztáv akadémikus úr szervezőmunkája eredményeként több, külföldön élő és dolgozó művész közreműködésével harsonaestet rendezett a Zeneművészeti Tagozat. A bő kétórás eseményen Dubrovay László, Fekete Gyula, Hidas Frigyes, Malek Miklós, Ránki György és Szőllősy András a harsonát a középpontba állító műve csendült fel a Corpus Harsonakvartett, az In Medias Brass, a Szeged Trombone Ensemble, valamint a Budafoki Dohnányi Zenekar előadásában, Balogh Sándor

és Malek Miklós vezényletével. A szólisták között üdvözölhettük Fejér Andrást, Gyivicsán Györgyöt, Hegyi Gábort, Juhász Istvánt és Sütő Andrást. A nagyszabású és színvonalában is kiemelkedő programot az MTVA/Bartók Rádió is rögzítette, valamint a társszervező Trianon Kutatóintézetnek köszönhetően képi anyagot is rögzítettek az estről.

• Immáron tizenhatodik alkalommal szervezte és rendezte meg a tagozat támogatásával Szecsődi Ferenc akadémikus a *Magyar hegedű ünnepe* című kétnapos rendezvénysorozatát, amely a Pesti Vigadó Északi termébe várta hallgatóságát. Ebben az esztendőben is nagy siker volt az új, magyar készítésű kortárs vonós hangszerek kiállítása, már csak azért is, mert az instrumentumok a programokban is helyet kaptak és megszólaltak. A közönség az MMA-ösztöndíjas Héjja János mestercselló-készítő segítségével bepillanthatott Nemessányi Sámuel csellójának újjászületésébe, megmerítkezhetett a verbunkos műfajában a Lavotta Kamarazenekar hangversenyén, tapsolhatott a mesternek és tanítványainak, valamint vasárnap az önfeledt szórakozás jegyében bravúros darabokat hallgathatott az *Egy szerelem története* című összeállításban.

• A hagyományoknak megfelelően szintén támogatta a tagozat a június 25-i *Ifjú versenygyőztesek hangversenyé*nek megrendezését, amelyre a Pesti Vigadó Dísztermében került sor, június 25-én. A szervező jelen esetben is a Szent István Filharmonikusok zenekar volt, amely a korábbi évek gyakorlatát követve már versenyeken győztes fiatalokat hívott meg közös muzsikálásra. A szólisták bemutatkozását hangszerként a cselló, a hárfa, a fagott, a kürt és a zongora segítette, a zenekart Dénes-Worowski Marcell dirigálta.

• Az őszi időszak a magyar dal napja tiszteletére szervezett, *Kintornás dalok* című hangversennyel vette kezdetét a Pesti Vigadó Sinkovits Kamaratermében, szeptember 14-én. A kezdeményezéshez 2016-ban csatlakozott a Zeneművészeti Tagozat, ráirányítva a figyelmet a kortárs versmegzenésítésekre, lehetőséget adva ezzel egyben az előadóknak is repertoárjuk bővítésére. A programot az MTVA/Bartók Rádió rögzítette.

• Az MMA posztumusz tiszteleti tagjának születése nyolcvanötödik és halálának huszonötödik évfordulója adta az apropóját a Makovecz utcai Akadémiai Szalon szeptember 18-i estjének, ahol *Öt utolsó szín* címmel Bozay Attila Kossuth-díjas zeneszerzőre, az MMA posztumusz tiszteleti tagjára emlékeztek az egybegyűltek. Varga Áron művésztanár igényes, rádiós és televíziós bejátszásokkal színesített előadásából, valamint Olsvay Endre gondolataiból hibátlan kép körvonalazódott Bozay Attiláról.

A Yehudi Menuhin által 1975-ben útnak indított zene világnapjához csatlakozva a Zeneművészeti Tagozat október elsejére hirdette meg kortárs kamarazenei hangversenyét, amelyen az MMA akadémikusainak szerzeményei csendültek fel, különböző hangszeres formációkban. Az estet a Bartók Rádió rögzítette.

• Október 30-án Szőnyiné Szerző Katalin állt reflektorfényben a Makovecz utcai szalonban. Kollégái és pályatársai köszöntötték hetvenötödik

születésnapja apropóján, de az est jó alkalmat kínált új könyvének, a *Mihalovich-tanulmányok* bemutatására is.

• A Zeneművészeti Tagozat hivatalos programsorozatát 2024-ben a *Kerek születésnapos akadémikusok hangversenye* zárta, ahol Baráti Kristófot, Bogányi Gergelyt, Kovács Zoltánt, Kassai Istvánt, Reményi Attilát, Szecsődi Ferencet, Szőnyiné Szerző Katalint, Lantos Istvánt és Márkos Albertet köszöntötte a szakma és a nagyközönség. A fellépők között egykori tanítványok is tisztelegtek mesterük előtt, így tapsolhatott a nagyérdemű Boros Misinek, Ránki Fülöpnek, Sztathatosz Sebestyénnek és Tóth Kristófnak, valamint az est zenei szövetét adó Anima Musicae Kamarazenekarnak.

• A Zeneművészeti Tagozat támogatásának köszönhetően valósultak meg az esztendőben az alábbi programok.

A Dunakanyar Kortárs Zenei Fesztiválra június 23-án a dunabogdányi Nepomuki Szent János-templomban került sor. A fesztivál alapvető célja a kortárs szerzők munkásságának bemutatása és népszerűsítése, miközben a hangversenyen az egyházi témájú a cappella és zongorakíséretes művek mellett korai klasszikus művek is megszólaltak.

A Miskolci Szimfonikus Zenekar 2024 őszi hangversenye folytatása kortárs-zenei sorozatának a Pesti Vigadóban. Az október 13-i hangverseny műsorán a száz esztendeje született Szőnyi Erzsébet, a kilencven esztendeje született Durkó Zsolt, valamint a nyolcvanöt esztendeje született és negyedszázada elhunyt Bozay Attila művei szerepeltek. Mindhárman nemzetközi hírnevet szerzett, kiemelkedő személyiségei voltak a XX. század magyar zeneszerzőinek, a hazai kulturális tradíciók elkötelezettjeként.

A harminc éve alakult Erdődy Kamarazenekar jubileumáról történő méltó megemlékezést is támogatta a tagozat. A december 2-i koncerten egy zenei különlegességeket felvonultató, magyarországi bemutatót is tartalmazó koncertet hallhatott a közönség, amelyet a Bartók Rádió is rögzített.

Díjak és Elismerő Oklevelek átadása

A Zeneművészeti Tagozat akadémikusai nagy hangsúlyt fektetnek azon művészek és tanárok kitüntetésére, akik a közönség vagy a tanítványok előtt töltve életük nagy részét, élményt, illetve tovább bővíthető tudást osztottak meg. A 2024-es évben a Magyar Művészeti Akadémia Zeneművészeti díját – a Szőnyi Erzsébet-díjat – 2024-ben Némethy Attila zongoraművésznek és Zelinka Tamás zenei ismeretterjesztőnek, a *Parlando* felelős szerkesztőjének ítélte a tagozat. A Zeneművészeti Tagozat javaslatára az MMA Elnökségének döntése értelmében 2024.szeptember 1. és 2025. augusztus 31. között Kerényi Mária (1933) újságíró, zenekritikus, illetve Bauer Vendel (1936) zenepedagógus részesült az Életút-díjban. A tagozat az MMA Elismerő Oklevelét adományozta Győrffy István zeneszerzés-, zeneelmélet-tanárnak, Hudivók Marianna zenepedagógusnak, egyházzenésznek, Ónody Márta operaénekesnőnek és énekmesternek, valamint Pászthy Júlia operaénekesnőnek, egyetemi tanárnak.

Támogatások

Említésre méltó a Zeneművészeti Tagozat azon igyekezete is, hogy ösztöndíjasainak anyagi hátteret biztosítva lehetővé tegye számukra az általuk választott terület feldolgozását, körbejárását. A 2024. szeptember 1-jétől 2025. augusztus 31-ig tartó időszakban a Zeneművészeti Tagozat ösztöndíjasai: Fülep Márk fuvolaművész, aki magyar népzenei vonatkozású fuvolás kamaraművek írására fordítja a tizenkét hónapot, valamint már meglévő művek felkutatására. Mezei Szilárd a Túl a Tiszán Innen zenekar következő, dupla CD terjedelmű lemezanyagának megírását, kidolgozását és felvételét vállalta, valamint vajdasági magyar népdalok átdolgozását gyermekek és kamaraegyüttesek részére. Dr. Pavlovits Dávid gitárművésznek pedagógiai célzatú gitárszerzemények komponálása a célja alap- és középfokú tanulmányokat végző diákok számára. Ezek a fiatalok technikai fejlődését segítik és célozzák. Szászvárosi Sándor viola da gamba- és csellóművész a korábban elkészített viola da gamba-tanmenethez kíván oktatási anyagot összeállítani tanárok, valamint növendékek számára.

A regionális munkacsoportok programjai

▪ DEBRECENI REGIONÁLIS MUNKACSOPORT

Az MMA Debreceni Regionális Munkacsoportjában hiszünk a művészet közösségteremtő erejében. Ez a területi elven működő csoport igazán jó lehetőséget ad a művészeti ágak, tagozatok fölötti együttműködésre. Az elmúlt évben is arra törekedtünk, hogy minél több olyan rendezvényt hívjunk életre, olyan alkotási lehetőségeket teremtsünk, amelyben akadémikusok, köztestületi tagok, az MMA ösztöndíjasai – sokszor a helyi alkotóközösséggekkel – együtt, egymást erősítve vesznek részt.

Ennek jegyében végeztük tevékenységünket a 2024. évben is. Mindehhez hozzájárult, hogy az elmúlt esztendőben létszámban is gyarapodtunk, egy akadémikus és hat nem akadémikus köztestület tag csatlakozott a munkacsoporthoz. A 2023 nyarán/őszén elindult előkészítő folyamat nyomán 2024-ben három programot kiemelt támogatásban, tíz programot pedig támogatásban tudtunk részesíteni, ezeken túl pedig négy saját szervezésű programot tudtunk megvalósítani. Mindebben törkedtünk az összművészeti jellegre, illetve arra, hogy valamennyi művészeti ág képviseltesse magát az éves kínálatban. Legalább ennyire fontos volt számunkra, hogy földrajzi tekintetben is minél szélesebb legyen a kitekintés, így az észak-alföldi régió mindhárom vármegyéjében, továbbá a Partiumban is támogattunk, illetve megvalósítottunk művészeti programokat.

Kiemelt események

A három kiemelten támogatott program közül rögtön az év eljén, a magyar kultúra napjához kapcsolódva valósult meg a magyar kultúra ünnepe elnevezésű rendezvénysorozat, amely az országhatárokat is átlépve, immáron huszonnegyedik alkalommal kapcsolta össze a régió négy városát: Nagyváradot, Debrecent, Berettyóújfalut és Margittát. Az egyhetes összművészeti sorozat kiemelkedő eseménye volt a nagyváradi Szigligeti Színházban megrendezett ünnepi gála, amelynek elején Jakobovits Márta akadémikus asszony a Magyar Kultúráért életműdíjat vehette át. Ugyancsak kimelt támogatást kapott a *Berceli estek* című nyári program, amelynek átfogó célja magas művészi színvonalú, alapvetően helyi művészeti értékekre épülő, bensőséges hangulatú programkínálat megteremtése volt Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében, tágabb értelemben az északkelet-magyarországi térségben. A szabadtéri helyszínhez illeszkedően igényes és komolyabb jelentéstartalommal bíró előadások sorozata jöhetett létre. A program ismertetésére közönségtalálkozót is szerveztünk 2024. november 22-én, Nyíregyházán. A harmadik nagyobb támogatással bíró esemény pedig a tudásátadást szolgálta, a két évtizedes hagyománnyal rendelkező Nemzetközi Kovácstalálkozó szakmai fórummal, konferenciával, mesterségbemutatóval és kiállítással zajlott le szeptemberben, Tiszaeszláron.

• Egyéb támogatásokból végül tizenhárom program valósulhatott meg, amelyeket ugyancsak a földrajzi és műfaji sokrétűség jellemzett. Külön csoportba tartoznak azok a nyári táborok, amelyek mind a tárgyalkotást, mind az előadóművészetet, mind pedig a művészetelmélet különböző műfajait érintették. A Népművészeti Alkotótábor, az Országos Bőrműves Tábor és a Partiumi Szabadegyetem a régió egészét érintve országos, sőt határon túli kitekintést is jelentett. Ezek mellett ismeretterjesztő céllal rendezték meg partnereink azokat a nagy múltú kiállításokat és bemutatókat, amelyek az elmúlt időszakban már régiós, sőt országos szinten is komoly elismertséget szereztek, így fontos volt, hogy az MMA is megjelenhetett a támogatók között. Ezek közé tartozott a debreceni Népi Kézműves Fesztivál, valamint a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karával létrejött zenei és énekes koncertsorozatok, amelyek az egyetem tereiben, másrészt pedig a régió különböző településein nyújtottak nívós és minőségi zenei élményt a hallgatóság számára. Emellett pedig bemutatkozási lehetőséget teremtettek a fiatal hangszeres és énekes zeneművészek számára. Ugyancsak fontos művészetnépszerűsítő programként jelentek meg a kínálatban a megzenésített irodalmi alkotásokat, a hangszeres régizenét és a különböző táncműfajokat bemutató – a közönség aktivitására is építő – programok. Kárpát-medencei szintű hálózatépítő jelentőséggel bírt, hogy a Vándorlegény-elnevezésű, három évtizedes múltra visszatekintő országos gyermek és ifjúsági népi kézműves alkotópályázat regionáis fordulóját – más regionális munkacsoportokhoz hasonló módon – mi is támogathattuk, ráadásul a program országos záró rendezvényére is ebben a régióban, Nádudvaron került sor. A rendezvények mellett pedig ismét elkészülhetett építészeti film is, amely Debrecen épített örökségének néhány fontos részletét mutatja be az érdeklődők számára.

• A saját szervezésű események számát és sorát – az egyre inkább kialakuló partnerségi és intézményi együttműködéseknek köszönhetően – az előzetes terveknek megfelelően tudták gyarapítani. Ezek közé tartozott januárban a Magyar Házak Hálózat tagintézményeként működő

debreceni Partium Házban a *Trianoni Szemle* című folyóirat bemutatója, majd az azt követő kerekasztal-beszélgetés.

• Februárban a Méliusz Juhász Péter Megyei Könyvtárban Harangozó Imre akadémikus néprajzi fotóiból nyílt kiállítás. A DAB-székházban, a DAB Klubbal közösen két programot rendezhettünk meg az őszi időszakban: a néhai Fekete Borbála életművét méltató kötet bemutatóját, majd Galánfi András akadémikus egyéni kiállítását és előadói estjét.

• Jelentős léptékű saját szervezésű programjuk volt a nyári időszakban Berekfürdőn az összművészeti (képzőművészeti, népművészeti és irodalmi) táborsorozat, amelynek kiemelkedő eseménye a több akadémikust is felsorakoztató Körmendi Lajos Írótábor.

Az év végén csatlakozni tudtak egy tagozati programtámogatáshoz is: az MMA nyílt pályázata támogatásából megjelent kötethez kapcsolódó könyvbemutatót és kiállítást szervezhettek Debrecenben, Kovács Zoltán szaru- és fafaragó, a népművészet mestere számára. Végül pedig folytatták a 2023-ban elkezdett sorozatukat, amely a régióban tevékenykedő MMA-ösztöndíjas fiatalok bemutatását szolgálta: Nádudvaron Simándi László népművészeti, Debrecenben pedig Erdei T. Lilla iparművészeti témájú előadására kerülhetett sor.

• A munkacsoport tagjai által képviselt szakmai, művészeti szervezetekkel és intézményekkel egyre erősebb kapcsolatrendszert tudtak kialakítani. Ezeken kívül igyekeztek minden olyan szervezettel kapcsolatba lépni, amelyek meghatározók a régió előadó- és alkotóművészeti, valamint művészetelméleti életében. Fontos partnerük a DAB Klub, valamint a Debreceni Egyetem Művészeti Központja, de ugyanígy a régióban működő színházak, bábszínházak, zene- és táncművészeti társulatok, különböző művészeti ágakat felölelő társadalmi szervezetek, illetve az egyházi közösségek is. Ugyancsak fontosnak tartották, hogy az MMA közreműködésével vagy szervezésében ne csak a központi településeken, nagyobb városokban, hanem a kisebb, hiteles szereplőkkel, művészekkel és eseményekkel rendelkező településeken is megvalósulhassanak minőségi események, létrejöjjenek művészi teljesítmények.

• A Magyar Művészeti Akadémia új online interjú-sorozatának keretében Gazsó L. Ferenc újságíró beszélgetett Vetró Mihály népművész, tanárral, az MMA Debreceni Regionális Munkacsoportjának elnökével, az akadémia rendes tagjával pályájáról, a népművészet mai szerepéről, a nemezkészítés gyönyörűségéről és a közös alkotás erejéről.

Videós podcast-sorozat az MMA regionális munkacsoportjainak munkájáról, amiben Gazsó L. Ferenc kérdéseire régiónként egy MMA- és egy köztestületi tag válaszol.

▪ GYŐRI REGIONÁLIS MUNKACSOPORT

A regionális munkacsoporti elnök bevezető gondolatai

A jelen állandó változásai az élet valamennyi, így a kultúra területére is jellemzőek. Az egymásra épülő folyamatok érzékszerveink különböző érzékenysége szerint új szellemi megnyilvánulásokat, hangokat, mozgásformákat, vizuális formákat és képi látványokat jelenítenek meg. Az internetes platformokon ezek minősége összekeveredhet, és a közös párbeszéd könnyen válhat tartózkodóvá, esetlegesen egyoldalúvá.

Az MMA művészeti céljai csak közösségben létezhetnek. Igényes művészeti elkötelezettségét csak másokkal való érintkezésben és kommunikációban tudja megmutatni, érvényesíteni, megőrizni és továbbadni. Fontos, hogy találjunk társakat, velünk együttműködőket, akikkel jó közös dolgainkat kritikusan és előremutatóan megbeszélni, akikkel jó együtt lenni. Akikkel megoszthatjuk, hogyan tudjuk életbetartani gondolatainkat és mindazt a minőséget, amit a művészetben képviselünk. Régiónban munkacsoportunk tevékenységével erre törekedtünk..

A már megvalósult közös értékek megőrzése, hagyományaink tisztelete identitásunk része. Felelősek vagyunk azért, hogy mit hagyunk az utánunk következő generációkra, és azt egy folyamat részeként hogyan építjük be saját művészetünkbe.

Támogatunk és részvételünkkel erősítünk minden olyan kezdeményezést, fórumot, ahol találkozhatunk azokkal, akik a művészeti események rendszeres résztvevői, és segíthetnek céljaink, elképzeléseink megvitatásában és terjesztésében. Fontosnak tartjuk, hogy odafigyeljünk az oktatási intézmények művészeti kezdeményezéseire, érintsenek bármely korosztályt.

Jó látni, hogy a pályázati aktivitás látványosan növekedett. Míg 2023-ban tizenegy beérkezett pályázatból nyolc, 2024-ben már huszonhatból huszonkét projekt nyert támogatást, azaz került be a Győri Munkacsoport éves programtervébe. Kiemelt céljaink között szerepelt, hogy a támogatások legyenek inspirálók, szolgálják érzelmi kultúránk erősítését az emberek között. A nyertes pályázatok kiválasztásánál tapasztalataink folyamatos finomhangolásra volt szükség, figyelembe véve a jelen társadalmi, kulturális és gazdasági változásait.

Legfontosabb események

A 2024-es esztendőben kiemelt program volt a kissomlyói Hangköz Fesztivál, amely június 30. és július 3. között zajlott. A különleges zenei programsorozat nagy népszerűségnek örvend, negyedik alkalommal szervezték meg. Az idei évben a komolyzenei koncertek mellett nyolc hangszeren (hegedűn, csellón, gitáron, furulyán, fuvolán, zongorán, dobon és nagybőgőn) tanulhattak a résztvevők. A program célja, hogy az általános, illetve középiskolás diákok számára a nyár folyamán továbbfejlődési lehetőséget biztosítsanak hangszeres tanulmányaikban. Tanszakonként átlagosan három-négy növendékkel foglalkoztak a tanárok, délelőtti és délutáni órákon. A növendékek számára az órák között gyakorlási lehetőséget is nyújtottak, a dobfelszerelést az egyik kissomlyói ház pajtájában helyezték el, míg a többiek más magánházaknál kaptak helyet, az előre megbeszélt tervezet szerint. Kiegészítő programként lovaglást, nemezelést, gyertyaöntést, kavicsfestést, bőrözést, társasjátékozást, sportolási lehetőséget kínáltak résztvevőiknek, az estéket pedig koncertek zárták.

• Június 30-án a kissomlyói evangélikus templom adott otthont az idei fesztivál első koncertjének, amelyen a tanárok többsége mutatkozott be. Másnap a sárvári Zene Házában muzsikáltak az előadók/tanárok, a harmadik estén a Bányaszínpadon csendült fel a komolyzene, a záróesten pedig növendékhangversenyt tartottak, és ismét a kissomlyói evangélikus templomba invitálták a fesztivál közönségét és közösségét. Idén két növendékünknek biztosították térítésmentesen a részvétel lehetőségét, ők helyi fiatalok, akik a családi hátterük miatt nem engedhették volna meg maguknak a nyári zenetanulás e formáját, de a program tanárai közül néhányan pro bono vállalták oktatásukat, és egyéb költségeiket is sikerült fedezniük.

• Komplex tábort tartottak Zala megyében, a résztvevők az ország különböző térségeiből (Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, Somogy, Pest, Zala vármegye), valamint külföldről (Spanyolország) érkeztek. A VIII. Örökségünk a Nyugat-Dunántúlon tábor keretein belül 2024. augusztus 3. és 8. között folytak foglalkozások a Keszthelyi Népművészet Alkotóházban, Bereczky Csaba (az MMA rendes tagja) fafaragó, a népművészet mestere, Fehér Vilmos (MMA-ösztöndíjas) népi iparművész, fafaragó, Dancsecs Diána bőrtárgykészítő és nemezelő népi iparművész, valamint Domján Zsuzsanna hímző, népi iparművész szakmai vezetésével. Komplex táborként dolgoztak a 2024-es esztendőben, a kiírásnak megfelelő tematika szerint, mindemellett lehetőséget teremtettek az alkotók egyéni elképzeléseinek megvalósításához is. Sok és hasznos információt nyújtottak a kabaktök megmunkálásáról, díszíthetőségéről, különös tekintettel a karcolt és spanyolozott technika alkalmazására. Szarutárgyak esetében is ennek a technikának az átadása volt a fő cél. Nem utolsósorban magának az alapanyagnak a formálhatóságát is bemutatták. Az előző évi táborban befejezetlenül maradt alkotások is elkészültek; gyufatartók, kéreg- és bödönedények nyerték el végleges formájukat és funkcióikat. Most is a somogyi és zalai díszítményű pásztortárgyak, múzeumi gyűjtemények szolgáltak kiinduló alapul. A textiles szekció a nemezelés különféle formavilágát ötvözte a hímzéses díszítéssel, a nyugat-dunántúli motívumokra támaszkodva.

• Harmincéves jubileumát ünnepelte a győri Kovács Margit Üvegműhely, amelyet jubileumi kiadvány és üvegműves szakmai találkozó koronázott meg november 7-én. A rendezvényt az intézmény aulájában tartották, ahol az iskola és műhely alapítói, volt oktatói, az üvegműhely volt

és jelenlegi diákjai is szép számban megjelentek. A kiadvány ismertetése utáni kerekasztal-beszélgetés (meghívott vendégek: Hefter László Ferenczy Noémi-díjas üvegművész, restaurátorművész, Márta Magdolna rajztanár, egykori szakoktató, Jakus Tamás formatervező, művészeti vezető, egykori szakoktató, Szeredi Sára MOME üvegműhely-szakoktató, egykori diák) tartalmas volt, és nagyon jó hangulatban telt, üveges-generációk találkoztak, és mondták el tapasztalataikat a műhelyben töltött időről. A program szervezője és a moderátor Fehér Hajnalka és Farkas Vajk üvegművész és üvegműves szakoktató volt.

• A *Színek – Világok* című kötet könyvbemutatója kapcsolódott a 23. Győri Könyvszalon programjához. A győri székhelyű Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Pannon Egyesülete a több mint százötven éves múltra visszatekintő, a városban szervezett keretek között zajló ismeretterjesztés hagyományainak folytatója. Ennek a szellemi hagyománynak jelenkori programja volt a város és a régió két meghatározó egyénisége, Szabó Béla fotóművész és Juhász Attila költő, irodalomkutató második közös munkájának a megjelentetése. Az alkotópáros 2017-ben jelentette meg a *Tenger csend* címet viselő első közös munkájukat. Ennek sikerén felbuzdulva 2023-ban kezdtek hozzá a *Színek – Világok* megvalósításához. A közös alkotófolyamat a Magyar Művészeti Akadémia Győri Regionális Munkacsoportjának éves programjába bekerülve, az anyagi támogatásnak köszönhetően a 23. Győri Könyvszalonon bemutatott könyvben csúcsosodott ki. A könyvbemutatón az alkotókkal beszélgetett a közös munka rejtelmeiről Takács Nándor, a *Műhely* irodalmi folyóirat szerkesztője, a Magyar Művészeti Akadémia Művészeti Ösztöndíjprogramjának 2024 és 2027 közötti ösztöndíjasa. A könyvbemutatónak a Dr. Kovács Pál Könyvtár és Közösségi Tér Kisfaludy Könyvtár Rendezvényterme adott otthont.

Videós podcast-sorozat az MMA regionális munkacsoportjainak munkájáról, amiben Gazsó L. Ferenc kérdéseire régiónként egy MMA- és egy köztestületi tag válaszol.

▪ KECSKEMÉTI REGIONÁLIS MUNKACSOPORT

Shakespeare csodálatos *IV. szonett*je jelöli ki nagyon pontosan és szenvedélyesen a művész útját és feladatát a világban. Ehhez igyekszünk mérni magunkat. A Kecskeméti Regionális Munkacsoport is ezt választotta ars poeticájának. Reményeim szerint a következő öt esemény kapcsán a tisztelt olvasó is felfedezi, hogy jó úton járunk.

„Tékozló báj, mért pazarlod saját
Gyönyörödre szépséged örökét?
A természet csak kölcsönöket ád,
S mert bőkezű, csak bőkezűt segít.

Mért élsz hát vissza, szép zsugori, a
Bőséggel, melyet továbbadnod adtak?
Kamattal uzsorás, ekkora
Pénzt szórsz el, de a múlás rabja vagy csak?

Mert magaddal kalmárkodva csupán,
Megcsalod magad felől szép magad;
S ha hív a természet, a sír után
Mily tűrhető számadásod marad?

Fel-nem-élt bájad veled száll a földbe;
Használva: él, és hagyatékod őre.”
(Szabó Lőrinc fordítása)

Cseke Péter regionális elnök

Összművészeti fesztivált rendeztek Kecskeméten

Művészetek Főutcája címmel első alkalommal szervezett kétnapos összművészeti fesztivált a Magyar Művészeti Akadémia Kecskeméti Regionális Munkacsoportja 2024. szeptember 14-én és 15-én. A Cseke Péter elnök által megálmodott nagyszabású rendezvény csaknem hatvan programot kínált a kultúra kedvelőinek. A fesztivál a Magyar Művészeti Akadémia támogatásával, az MMA Kecskeméti Regionális Munkacsoportja, a Kecskeméti Nemzeti Színház, az Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület és Kecskemét város közös szervezésében valósult meg. A rendezvényre Turi Attila, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke is ellátogatott.

A fesztivál ideje alatt a számos programnak köszönhetően rengeteg lehetőség nyílt a találkozásokra. A művészek jobbnál jobb előadásokkal, könyvbemutatóval, kiállításokkal és zenei csemegékkel ajándékozták meg a résztvevőket. Az eseményeket többek között a Kecskeméti Katona József Nemzeti Színházban, a Cifrapalotában, a Tudomány és Művészetek Házában, a „Kirakat Galériában”, valamint a Kelemen László Kamaraszínházban tartották.

Költői estet tartott Buda Ferenc a kecskeméti Katona József Könyvtárban

Nagy érdeklődés övezte Buda Ferenc, a Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth- és József Attila-díjas költő, műfordító, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja irodalmi estjét a Katona József Könyvtárban, Kecskeméten, 2024. október 1-jén. Az eseményen a költő saját verseiből olvasott fel, sőt a költemények születésének körülményeibe is beavatta a résztvevőket. Mint mondta, szerinte ma Magyarországon a könyvtárak őrzik meg leginkább a költészetet, hellyel-közzel a költőket is.

Az esten történelmi fordulatokról is szó esett, sőt a költő beszélt az általa megélt érzésekről, a szülőföldről, a háborúról és a jelen aktualitásairól is. A közönség soraiban helyet foglalók nem csupán a versek világában kalandozhattak ezen az estén, hanem a költemények által betekintést nyerhettek a költő életművébe is.

Szőcs Miklós TUI legendás alkotásai Kecskeméten

A belső ember vára címmel nyílt kiállítás Szőcs Miklós TUI Kossuth-díjas szobrászművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja alkotásaiból 2024. október 11-én a Hirös Agóra Kulturális Központban, Kecskeméten. A tárlaton a művész több, világszerte legendássá vált művét is kiállították.

A kiállítás megnyitóján, a Magyar Művészeti Akadémia és a Hirös Agóra *Akadémikusok a Hirös Agórában* című, sikeres programsorozat nyolcadik állomásán Barta Dóra, a Hirös Agóra ügyvezető igazgatója köszöntötte a jelenlévőket. Mint mondta, a Magyar Művészeti Akadémia és a kecskeméti kulturális központ egyik közös célja a magas szintű nemzeti kultúra reprezentációja.

Haris László, az MMA elnökségi tagja beszédében kiemelte, hogy Szőcs Miklós TUI alkotásai mellett sokszor érzi azt, hogy nehéz megszólalnia. Ugyanis, mint mondta, TUI szobrainak a közelében az emberek késztetést éreznek arra, hogy beszéd helyett gondolkozzanak, és nézzék a művész alkotásait.

Haris László az eseményen köszönetet mondott azoknak, akik nagy szerepet vállaltak a kiállítás megvalósításában. Hangsúlyozta, hogy különösképpen az MMA Kecskeméti Regionális Munkacsoportjának a tagjait és a Hírös Agóra munkatársait illeti köszönet.

Haris László örömmel jelentette be, hogy a kétéves múltra visszatekintő, a Magyar Művészeti Akadémia művészeit bemutató kiállítássorozat jövőre is folytatódni fog Kecskeméten.

Állandó kiállítás nyílt Kovács László és Madár Helga fazekasmester alkotásaiból Kalocsán

Helyi értékeink címmel tartottak szezonzáró rendezvényt a Magyar Örökség-díjjal elismert Fazekas Alkotóházban 2024. október 12-én, Kalocsán. Az alkalmon állandó kiállítás nyílt Kovács László

fazekasmester, a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja és alkotótársa, Madár Helga, az MMA ösztöndíjasa műveiből. A rendezvényt a Magyar Művészeti Akadémia támogatta.

Kovács László fazekasmester, a Magyar Művészeti Akadémia levelező tagja a megnyitón egykori mesterét idézve hangsúlyozta, hogy a fiatalokban látja a jövőt, ezért mindig hosszú távban gondolkodik. Kiemelte, hogy egészen fiatal, tizenéves tanítványai is vannak, ami azt vetíti előre, hogy még legalább tíz évre szóló feladata van.

A rendezvényen elhangzott, hogy a kalocsai Fazekas Alkotóházban harmincnégy év alatt tizenhét fiatal sajátította el a fazekasmesterséget, közülük pedig jó néhányan választották és választják ma is hivatásuknak a fazekasságot.

Székely László díszletterveinek válogatása Kecskeméten

A Magyar Művészeti Akadémia Kecskeméti Regionális Munkacsoportja, a Kecskeméti Katona József Nemzeti Színház, valamint a Magyar Belsőépítész Egyesület és a Trianon Kutatóintézet Közhasznú Alapítvány közös szervezésében 2024. november 7-én megnyílt Székely László Kossuth-díjas díszlettervező, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja kiállítása a Kecskeméti Nemzeti Színház vendégterében. A válogatás Székely László eddigi életműveinek sokszínűségét reprezentálja.

A rendezvényen Cseke Péter Kossuth-díjas színművész, a Kecskeméti Nemzeti Színház igazgatója, az MMA rendes tagja köszöntötte a kiállító művészt és a megjelenteket. Beszédében kiemelte, hogy nagyon örül annak, hogy számos hazai és külföldi kiállítás után most Kecskeméten is láthatók a művész díszlettervei, köztük azok az alkotások is, amelyeket a Kecskeméti Nemzeti Színház előadásaihoz tervezett.

A tárlatot Gajdó Tamás színháztörténész, a Petőfi Irodalmi Múzeum tudományos főmunkatársa nyitotta meg, aki beszédében elmondta, hogy Székely László eddigi pályafutása során közel hatszáz olyan díszletet álmodott meg, amit színpadon is megvalósítottak.

Videós podcast-sorozat az MMA regionális munkacsoportjainak munkájáról, amiben Gazsó L. Ferenc kérdéseire régiónként egy MMA- és egy köztestületi tag válaszol.

▪ MISKOLCI REGIONÁLIS MUNKACSOPORT

Munkacsoportunknak köszönhetően országos és nemzetközi kisugárzású lokális művészeti projektek, értékközvetítő, mozgalmas rendezvények és tehetséggondozó programok is megvalósultak a 2024. évben Észak-Magyarországon. A munkacsoport feladatát, szerepvállalását abban látjuk, hogy a lokalitás érvényre jusson a magyar kultúra egészén belül, ezért a helyi művészeti élet azon szereplőit igyekszünk bemutatni és felkarolni, akik ötletekkel, tehetséggel tudnak és akarnak is tenni a térség kulturális életének felvirágoztatásáért. A kortárs magyar művészet megannyi területéről zajlottak programok: zenei és táncesemények, képzőművészeti kiállítások, népművészeti termékek és szakmai napok, valamint tehetséggondozó pályázat és táborok is szerepeltek a támogatott projektek között. A 2024-es évben a munkacsoport tagságának – beleértve az akadémikus tagokat, a köztestületi tagokat és a régióhoz tartozó eddigi fiatal ösztöndíjasokat – három találkozón volt alkalma artikulálni együttműködési irányait.

• Megkülönböztetett figyelemmel támogatta a miskolci munkacsoport 2024-ben a Horizont Nemzetközi Kortárstánc Fesztivált, amely az elmúlt nyolc évben Miskolc város olyan jelentős eseményévé nőtte ki magát, hogy hazai és külföldi együttesek egyre nagyobb érdeklődésére tart számot, szakmai rangja évről évre emelkedik. Sokszínűsége nemcsak az előadások színvonalában és nagyszabású volumenében, hanem műfaji megjelenésében is megnyilvánul.

Kiemelt programjaink a Példa Képfőiskola Kortárs Művészeti Alapítvány szervezésében lezajlott összművészeti programok a *Spanyolnátha* című folyóirat és a Vidámpáva – Tompa Mihály Kultúrkert és Alkotóház kulturális és összművészeti programjai Miskolcon és Hernádkakon, amelyek számos akadémikus és köztestületi tag közreműködésével jöttek létre.

Az MMA Miskolci Regionális Munkacsoportja támogatásával a VI. Tokaji Nemzetközi Kórustalálkozót szervezte meg Tokaj Város Vegyeskara. A háromnapos szakmai együttlét alkalmával a szomszédságbeli tiszaladányi Református Gyülekezeti Kóruson kívül Erdélyből a nagykárolyi Fatimai Szűz Mária Római Katolikus Plébánia Kórusa, Lengyelországból a niepolomicei Cantata Kórus és Felvidékről a nagykaposi Erdélyi János Vegyeskar érkezett meghívott vendégként, mindösszesen körülbelül kétszáz résztvevővel.

• A palóc viseletekkel és hímzésekkel foglalkozó Berzeviczy-Fehér Jánosné, a Népművészet Mestere, Csokonai-díjas népi iparművész, az MMA köztestületi tagja kapta 2024-ben a VOSZ Heves Vármegyei Szervezete Prima Díját. A hagyományos palóc öltözetből merítő, egyben azt megújító, a mindennapokban is viselhető, egyedi kollekciók készítője Fedémesen, a szülői házában rendezte be a Palóc Viseletek Házát, amely kiválóan alkalmas helyszín tanítványai és meghívott vendégei, a szakma jeles képviselői munkásságának bemutatására, *Divat a hagyomány* sorozatcím alatt.

• A III. Miskolci Egyetemi Tavaszi Fesztivált 2024. március 26. és június 6. között rendezte meg a Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Kara az MMA Miskolci Regionális Munkacsoportja támogatásával. A hagyományosan húsvéti hangversennyel útjára induló esemény hazai és nemzetközi fellépői különleges zenei élményeket kínáltak a zeneművészet iránt nyitott látogatóknak. A Nemzet Művésze címmel kitüntetett akadémikus, Kossuth- és Liszt-díjas karnagy, Szabó Dénes és kórusa, a világhírű nyíregyházi Cantemus Gyermekkar a fellépése előtt rendhagyó kóruspróbát és kurzust tartott.

• A fesztivál résztvevője volt a kiváló fiatal zongoraművész, a Zeneakadémia doktorandusza és oktatója, Ránki Fülöp is. Rendkívül igényes és magas színvonalú műsorát követően szintén nagyon hasznos, informatív és jó hangulatú mesterkurzus keretében oktatta a Zeneművészeti Kar zongora főtárgyas hallgatóit.

• Az Észak-Keleti Átjáró Egyesület kiadta az *Utánam, srácok! Városi Túrák kezdőknek és haladóknak (Miskolci Útikalauz)* 6. számát, valamint hozzá kapcsolódó városi sétát és kötetbemutatót szervezett. *Városi Túrák* című program- és kiadványsorozatuk a helyi értékeket, a kulturális örökség elemeit interaktív és közösségi módon, illetve látványos és izgalmas brosúra formájában közvetíti.

Videós podcast-sorozat az MMA regionális munkacsoportjainak munkájáról, amiben Gazsó L. Ferenc kérdéseire régiónként egy MMA- és egy köztestületi tag válaszol.

• Nagy sikernek örvendett ősszel a Miskolci Ars Sacra Fesztivál, ahol magas rangú egyházi személyek, tudományos fokozattal, többféle művészeti ágat képviselő művészek tartottak színvonalas előadásokat. A fesztivál organikus része volt a *Szakralitás szegletkövei* címmel rendezett tudományos konferencia, amelynek szakavatott előadói elsősorban a szakrális építőművészet alkotásait és érdekességeit mutatták be, ugyanakkor több művészeti ág összekapcsolódásának és összefüggésének egymást erősítő hatására is rámutattak. A Miskolci Ars Sacra Fesztivál keretében mintegy hatszáz személy szolgálata és áldozatos munkájának eredményeként kilenc nap alatt ötvenkét program valósult meg.

▪ PÉCSI REGIONÁLIS MUNKACSOPORT

A 2023 márciusában megalakult munkacsoport 2023-ban hét rendezvényt támogatott, míg 2024-ben már több mint húsz esemény valósult meg a közreműködésünkkel, köztük kiállítások, gyermek-alkotótábor, szakmai előadások, emellett művészeti kiadványok is megjelenhettek. A Pécsi Regionális Munkacsoportnak a helyi együttműködések és szerepvállalások mellett fontos az MMA szakmai értékrendjének képviselete a dél-dunántúli és határvidéki régióban.

• Az idei évben két egyetemi karral, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karával és Műszaki Karával működtünk együtt. A PTE Művészeti Karral és a Duna–Dráva Nemzeti Park Igazgatóságával közösen egy-egy művészeti és építészeti tervpályázatot írtunk ki a mohácsi csata, valamint a nagyharsányi csata emlékhelyével kapcsolatban.

• Az egyetemi kapcsolatok mellett fontos mérföldkőként említhető, hogy a munkacsoport a régió legnagyobb kulturális programszervező intézményével, a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft.-vel is szoros szakmai kapcsolatba lépett.

A népi kerámia múltja és jelene – Németh János keramikusművész köszöntése

Az MMA Pécsi Regionális Munkacsoportjának és a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának képviselete meglátogatta és köszöntötte a Zalában élő Németh János szobrászművészt, az MMA rendes tagját, a nemzet művészét kilencvenedik születésnapja alkalmából. Az ünnepelt, Németh János végigkísérte látogatóit a Göcseji Múzeum állandó kiállításán, a Városi Hangverseny és Kiállítóterem jubileumi tárlatán, valamint néhány köztéri alkotását is bemutatta a városban.

• A tanulmányút során a csoport tagjai a Gébárti Regionális Népi Kézműves Alkotóházat és jelenlegi kiállításait is felkeresték. A fazekasműhelyben Csuti Tibor, a Népművészet Ifjú Mestere, népi iparművész mutatta be alkotásait, munkamódszereit, valamint a hagyományos és új fazekastechnikákat a látogatóknak.

• A Pécsi Regionális Munkacsoport 2024-es kiemelten támogatott rendezvénye a *Kortárs magyar fotográfia 2024* című kiállítás volt: a Magyar Fotóművészek Szövetsége generációkat összefogó csoportos kiállítást szervezett közel kétszáz alkotó részvételével 2024. március 23. és április 28. között Pécsett, a Pécsi Galériában és a Martyn Ferenc Galériában. A két helyszínen párhuzamosan zajló kiállításon a Fiatalok Fotóművészeti Stúdiójának tagjai (FFS) és a Magyar Fotóművészek Szövetségének tagjai (MFSZ) mutatták be legfrissebb munkáikat, újraélesztve a pécsi fotóbiennálé hagyományait, amik a 90-es évekhez nyúlnak vissza. Ez a kiállítás nemcsak volumenét tekintve volt lényeges, hanem abból a szempontból is, hogy hazánk egyik legnagyobb fotóművészeti egyesülete átfogóan bemutatkozhasson, a régióban teret adva az idősebb és fiatalabb fotóművész-generációk régóta várt találkozásának.

• A munkacsoport a MiniSZIT Fesztivált, a középiskolások egyedülálló tanévzáró összművészeti eseményét is támogatta. A rendezvényre Pécs belvárosának egyik ikonikus helyszínén, a Szent István téren került sor, ahol a város középiskolásai, művészeti együttesei és zenekarai együtt ünnepelték meg a tanév végét 2024. június 21-én. A fesztiválon húsz zenekar lépett fel a közel hétszáz fős közönség előtt, délután fél öttől este tíz óráig. A III. MiniSZIT Fesztivál a korábbi évekhez képest a támogatásnak köszönhetően kísérő programokkal bővült: egy képzőművészeti kiállítósátorral, amelyben szintén középiskolások alkotásait csodálhatta a közönség, valamint a műsorban helyet kapott a néptánc, a népzene és közös éneklés is.

• Szeptemberben, a magyar dal napján közösségben ünnepelt a munkacsoport. A Magyar Kodály Társaság a Magyar Művészeti Akadémia Pécsi Munkacsoportjával és a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Akadémiai Bizottságával közösen, a pécsi MTA-székházban színes zenei palettát felvonultató, ősbemutatóval gazdagított hangversenyt szervezett. A program összeállításánál Kertész Attila karnagy igyekezett széles spektrumot lefedni a magyar dalkincsből: népdaloktól kezdve a romantikus operák és operettek részletein át egészen az értékes könnyűzenéig. A zenei esten ősbemutatóként Dragony Tímea *Színek zengése* című darabja is elhangzott, amelyet Csővári Csilla Offenbach-díjas énekes adott elő, Vas Bence gitárművész kíséretével.

• A Magyar Tudomány Ünnepe eseménysorozata keretében november 15-én, a Magyar Művészeti Akadémia Pécsi Regionális Munkacsoportja és a Magyar Tudományos Akadémia Pécsi Akadémiai Bizottsága közös szervezésében különleges előadásra került sor az MTA PAB székházában. Platthy István művészetterapeuta beszélt a népművészeti formák és motívumok alkotó jellegű alkalmazásáról a vizuális nevelésben és a terápiában. Az előadáson köszöntőt mondott dr. Andrásfalvy Bertalan Széchenyi-díjas néprajzkutató, az MMA rendes tagja. A szakmai előadás rajztanárok, tanítók, óvodapedagógusok, művészetterapeuták, művésztanárok, egyetemi hallgatók, különösen a PTE Művészeti Kar hallgatói, az MMA akadémikusai, köztestületi tagjai, népi kézművességgel különböző szinten foglalkozó szakemberek és más érdeklődők számára adott betekintést a rajzterápia e formájába.

Az MMA Pécsi Regionális Munkacsoport szakmai napja a Pécsi Tudományegyetemen

A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karával való együttműködés keretében 2024. november 22-én a Magyar Művészeti Akadémia Pécsi Regionális Munkacsoportja az egyetem Zsolnay-negyedben lévő karán tartotta munkacsoporti ülését, szakmai nappal kiegészítve, amelynek keretében először Doboviczki Attila médiakutató, a Pécsi Tudományegyetem Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékének adjunktusa mutatta be az általa létrehozott pécsi képzőművészeti online adattárat, majd dr. Hargitai János országgyűlési képviselőtől kaptunk tájékoztatást a *Mohács 500* című programról és művészeti kapcsolódási pontjairól. Később a PTE Művészeti Kara diákjai és a nagyközönség számára is nyitott, interaktív program keretében Rófusz Ferenc Oscar-díjas animációsfilm-rendező, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja mutatta be színes és kalandos életútját *Honnan, hova, merre, meddig?* címmel. Az előadást a művész itthon és külföldön készült díjnyertes animációs filmjei színesítették.

Videós podcast-sorozat az MMA regionális munkacsoportjainak munkájáról, amiben Gazsó L. Ferenc kérdéseire régiónként egy MMA- és egy köztestületi tag válaszol.

▪ SZEGEDI REGIONÁLIS MUNKACSOPORT

Két éve már, hogy a Szegedi akadémiai székházban hivatalosan is egyszerre van jelen a művészet és a tudomány: ez a székhelye a Magyar Tudományos Akadémia Területi Akadémiai Bizottságának és a Magyar Művészeti Akadémia Szegedi Munkacsoportjának. Együtt szolgáljuk a tudományt és a művészetet, hogy mindkettő a maga erejével járuljon hozzá szűkebb környezetünk kulturális fejlődéséhez, gazdagítsa életünket és tágítsa szemléletmódunkat. Az MMA dél-alföldi képviseleteként az a dolgunk, hogy feltérképezzük és felmutassuk azt a magas művészi minőséget, amely a régiónk területén keletkezik, jelen van, valamint támogassuk az egyetemes, magyar és helyi művészeti értékek létrejöttét. Azt tapasztaljuk, hogy a munkacsoportban tevékenykedő akadémikus és köztestületi tagjaink által ajánlott és képviselt programok ilyenek. Képesek új teret nyitni a kultúraközvetítésnek, erősítik a vidék magyar–magyar kapcsolatait. Az alakulásunk óta eltelt két esztendő alatt a dél-alföldi régióban – beleértve a Bánság és a Délvidék határ menti területeit is – sikerült elérni, hogy kortárs alkotók szerepvállalásával és az alkotmányos köztestület anyagi támogatásával ráirányítsuk a figyelmet a terület szellemi és kulturális összetartozására. Büszkék vagyunk arra, hogy munkacsoportunkhoz ebben az évben három akadémikus és hat nem akadémikus köztestületi tag csatlakozott. Ez is azt bizonyítja, hogy az MMA regionális tevékenysége mind ismertebbé válik, a szegedi csoport pedig egyre jelentősebb szerepet tölt be a vidék művészeti életében.

Vesmás Péter regionális elnök

• A 2024-es esztendő rendkívül eseménydúsan telt az MMA Szegedi Munkacsoportjában: tizennégy támogatott programnak köszönhetően tizennyolc művészeti esemény valósult meg a régió hét településén, közülük öt az országhatáron túli szórványvidéken. Akadémikusok közreműködésével zajló koncertek, kiállítások, irodalmi estek, konferencia, sőt, két színházi ősbemutató is szerepelt a régió 2024. évi programkínálatában, amelyek iránt minden helyszínen érdeklődés mutatkozott a szakma és a közönség részéről egyaránt.

• A munkacsoport akadémikus tagja, Petrás Mária csángó népdalénekes és keramikusművész kiállításával és koncertjével sikerült a magyar kultúra napját valódi ünneppé tenni Szabadkán. Január 23-án, a Népkör Magyar Művelődési Központ galériáján kiállított szakrális alkotásokat, majd a *Napkelettől napnyugatig* című, tradicionális csángó dalokból összeállított népzenei műsort hatalmas érdeklődés kísérte a délvidék fővárosában. A programot Bata János, József Attila-díjas szerző, az *Aracs* főszerkesztője, a Magyar Művészeti Akadémia köztestületi tagja kezdeményezte.

• A tavaszt egy kabaréopera ősbemutatója köszöntötte, Bicskei Zoltán akadémikus javaslatára. Raymond Queneau *Stílusgyakorlatok* című színdarabjában egy néhány mondatos, egyszerű történetet csaknem százféleképpen mesél el – ezt az irodalmi bravúrt vitte át a zenébe Tóth Péter zeneszerző, az Akadémia rendes tagja. A művész új darabjának megírásakor tizenhat jelenetet választott ki a színdarabból, és ezeket nagyon különböző zenei stílusban dolgozta fel. Az egyfelvonásos zenemű humoros, olykor burleszk jeleneteiben Somogyvári Tímea Zita, Szélpál Szilveszter, Bita Boglárka és Altorjay Tamás operaénekes virtuóz módon keltette életre az állandó történet karaktereit. A darabot Seres István állította színpadra, az énekeseket Szokody Anikó zongoraművész kísérte az április 20-i, szerbiai bemutatón, a magyarkanizsai Regionális Kreatív Műhelyben és augusztus 22-én, a szegedi Délvidék Házban. Az est második részében mindkét helyszínen a Kosztándi Vonósnégyes adott koncertet. A munkacsoport köztestületi tagja, Kosztándi István által vezetett kvartett előadásában előbb Bartók Béla *I. vonósnégyes*ét hallotta a közönség, majd Tóth Péter *Halálvirágok* című művével zárult a nagy sikerű zeneművészeti program.

• Kiemelt feladat a csak a régióra jellemző szellemi, kulturális értékek megőrzése, továbbadása, ezért kiemelt támogatáshoz jutott a Szegedi Papucs Napja megrendezése a nyár elején. Ezzel kapott megerősítést az a példaértékű munka, amit két köztestületi tag: Szögi Csaba táncművész és Attalai Zita textilművész, cipőszobrász évtizedek óta végez a jellegzetes dél-alföldi lábbeli készítésének hagyományáért és viseléséért. A Szegedi Papucsért Alapítvány június 15-i, egész napos eseménysorának fókuszában ezúttal a papucshímzés állt: ehhez kapcsolódott egy tervpályázat, amelynek eredményhirdetését kiállítással és szakmai konferenciával kötötték össze, de ezzel párhuzamosan egy néptáncgálának is otthont adott a rendezvényt befogadó szegedi Szent-Györgyi Albert Agora. A nap fővédnöke, a szegedi papucs jószolgálati nagykövete, Sebestyén Márta Kossuth-díjas népdalénekes, az MMA akadémikusa volt.

• A munkacsoport támogatásának és két tagjának köszönhetően ősszel különleges előadást láthatott a közönség a Békéscsabai Jókai Színházban: szeptember 20-án mutatták be Zalán Tibor akadémikus, József Attila-díjas költő, író, dramaturg új drámáját, Herczeg T. Tamás köztestületi tag rendezésében. Az *Idegenek és ismerősök* című színdarab főszereplője Munkácsy Mihály és Jókai Mór. A két géniusz találkozása humorral, iróniával fűszerezett, egzisztenciális, művészetfilozófiai párbeszédek kibontakozásához vezet, az előadás által megjelenített kérdések, témák a művészlét ma is aktuális aspektusai. Az ősbemutató alkalmából a munkacsoport kihelyezett ülést tartott Békés vármegye székhelyén, amelyen részt vett Turi Attila, az MMA elnöke, a munkacsoport akadémikus tagja és Richly Gábor, a köztestület főtitkára.

• Október 4-én, az MMA Építőművészeti és Népművészeti Tagozatával, valamint a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központtal közös szervezésben zajlott az *Örökség és Jelen – A szegedi nagytáj építészete* című szakmai konferencia. Az építészek világnapja alkalmából a szegedi Dóm Látogatóközpontban megtartott egész napos tanácskozás során az előadók áttekintették azoknak a jelentős építőművészeknek az életművét, akik máig meghatározzák a szegedi nagytáj építészeti arculatát. A szakmai közönség megismerhette az Építészeti Múzeum leendő, új épületegyüttesének szegedi vonatkozású terveit is. A konferenciát Turi Attila, az MMA elnöke nyitotta meg, levezető elnöke pedig Csernyus Lőrinc Ybl-díjas építész, az MMA rendes tagja volt. A konferencia kísérőrendezvényeként Oszkó Ágnes bemutatta Baumhorn Lipótról szóló monográfiáját, amelyhez az *Áhítatos építészeti formák* című kiállítás kapcsolódott. A napot a Tisza-menti népzenei műhely koncertje zárta Juhász Zoltán, az MMA rendes tagja vezetésével.

• A saját szervezésű és támogatott programok mellett a Regionális Munkacsoport elnöke és titkára megjelent az MMA más szervezeti egységei által támogatott, régióbeli programokon is. Az alkotmányos köztestület dél-alföldi képviselőjeként a munkacsoport a jövőben is arra készül, hogy állandó és aktív szereplője legyen a vidék művészeti, kulturális és szellemi életének.

Videós podcast-sorozat az MMA regionális munkacsoportjainak munkájáról, amiben Gazsó L. Ferenc kérdéseire régiónként egy MMA- és egy köztestületi tag válaszol.

▪ VESZPRÉMI REGIONÁLIS MUNKACSOPORT

Őrzők vagyunk. Vigyázók és örökösök. A Magyar Művészeti Akadémia Veszprémi Regionális Munkacsoportjának tagjai átérzik, megélik ezt a hivatás gyakorlása, a küldetés beteljesítése idején.

És megszólalnak az orgonák a Balaton-felvidéken és a déli parton, csembaló hangja zeng a háromszáz éves Szent Anna-kápolnában, gyermekek százai ismerkednek az akadémikusok örökségével a művészetek megismerése útján, ősi állatunk, a ló főszereplője lesz a kutatóműhelynek, ahol rajzok, festmények, szövegek születnek, és az egészet megkoronázza egy csodálatos, szakrális kiállítás, amely évszázadok tanúit, a köveket, kereszteket, ablakokat és romokat, csodás faragványokat, kapukat és végül a barázdált arcokat tárja elénk, megmutatva, emlékeztetve kik is vagyunk, honnan jöttünk, és mi a felelősségünk. Vigyázni a strázsán, őrizni, továbbadni, alkotni, teremteni két lábbal a földön, szemünket az égre emelve.

Isten éltesse a művészeket, a művészetet, és adjon erőt, egészséget, ihletet, jókedvet a jövő feladataihoz.

Oberfrank Pál regionális elnök

Műemlék templomok – műemlék orgonák 2024

Az *Orgonák arcai* alcímet viselő orgonakoncert-sorozat megálmodója és megszervezője, immár második éve Virágh András Liszt Ferenc-díjas orgonaművész, érdemes művész, az MMA köztestületi tagja. A program célja, hogy bemutassa az orgona sokoldalú kihasználási lehetőségeit az egyszerű pozitív orgonától a monumentális, több ezer sípos hangszerig. Májustól decemberig nyolc Balaton környéki település: Keszthely, Ábrahámhegy, Balatonboglár, Felsőörs, Zamárdi, Káptalantóti, Balatonfüred és Tapolca katolikus templomaiban szólaltak meg az orgonák neves orgonisták, énekművészek, kóristák és hangszeres közreműködők részvételével. Egyes koncertek során narráció vezette fel az elhangzó darabokat, így a hangzáson túl a szerzemények mélyebb üzenete is befogadhatóvá vált a közönség számára.

A kortárs magyar művészet inspiráló hatása

A Szín és Vonal Művészetoktatási Közhasznú Alapítvány húsz éve foglalkozik fiatalok képző- és iparművészeti oktatásával, tehetséggondozásával. A művészeti iskola diákjai február és június között olyan rendhagyó foglalkozásokon vehettek részt, amelyek feladatai a Magyar Művészeti Akadémia tagjainak alkotásaira, így a kortárs magyar művészet megismerésére épültek. A gyermekek a legkiválóbb alkotók munkáiból meríthettek inspirációt, ami lelki egészségükre és személyiségfejlődésükre is hatással volt. Lesenceistvándi, monostorapáti, zánkai, gyulafirátóti, zalahápi, tapolcai és veszprémi iskolások, összesen kétszázhetvenhárman vettek részt a művészeti órákon. Az élményalapú oktatás is középpontba került, a diákok közül többen ellátogattak a Vigadóba, ahol Csáji Attila Munkácsy-díjas festőművész, és a Műcsarnokba, ahol Szurcsik József Munkácsy-díjas grafikusművész kiállítását tekinthették meg. A tanulók egy csoportja Somogyi Győző Kossuth-díjas grafikus, festőművész salföldi műtermében vendégeskedett, míg egy másik csapat Hefter László Ferenczy Noémi-díjas üvegművész műhelyét kereste fel. A tanév végén ki is állíthatták a kortárs magyar művészet inspiráló hatása alatt készült alkotásokat.

Régi és kortárs csembalómuzsika – Dobozy Borbála Liszt Ferenc-díjas csembalóművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjának koncertje

2024. október 18-án, délután öt órakor a veszprémi Szent Anna-kápolnában adott koncertet Dobozy Borbála csembalóművész. A XVIII. század legjelentősebb mestereinek művei mellett először csendültek fel olyan kortárs magyar szerzemények, amelyeket közvetlenül a művésznőnek írtak és ajánlottak. J. S. Bach, G. F. Händel, D. Scarlatti és J. Duphly kompozíciói közé ékelve, ősbemutatóként hangzott el Hollós Máté *Harpsichor dially* című darabja és Dubrovay László *Négy tétel csembalóra* című sorozatából két mű. Az eljátszott szerzemények a csembaló sokoldalú bemutatására adtak lehetőséget, szembeállítva a barokk korszak nagy nemzeti stílusait a kortárs muzsikával.

Credo – Olasz Ferenc Balázs Béla-díjas fotográfus, filmrendező, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjának életmű-kiállítása

2024. december 13-án, délután hat órakor nyílt meg a veszprémi Laczkó Dezső Múzeumban Olasz Ferenc életmű-kiállítása, a *Credo*. A megnyitón a vendégeket Navracsics Tibor közigazgatási és területfejlesztési miniszter és Péterváry-Szanyi Brigitta, a múzeum igazgatója köszöntötte. A tárlatot Rátóti Zoltán Kossuth-díjas színművész, rendező, az MMA alelnöke nyitotta meg, Olasz Ferenc munkásságát pedig Feledy Balázs művészeti író méltatta. A múzeum teljes második emeletét megtöltő, nagyszabású kiállítás a művész több évtizedes alkotói pályáját mutatta be, tematikus egységekre bontva. Központi helyet foglaltak el a szakrális ihletésű alkotások, mint a pléh- és kő-Krisztusok, fejfák, székelykapuk, kálváriák, vagy a bibliai témákat feldolgozó falképek és a *Felhők* ciklus. A meditációként is felfogható művek a hitről, csöndről és a lélek nyugalmáról tanúskodtak, valamint bepillantást nyújtottak a magyar keresztény kultúra és népi művészet gazdagságába, rávilágítva arra, hogy az anonim népi alkotások is az egyetemes művészet értékes részei.

A tárlatot az év első felében, 2024. március 19-én, délután négy órakor a művész életműalbumának bemutatója vezette fel, amelynek szintén a veszprémi múzeum adott otthont.

A Kassai Lovasíjász Iskola Szmrecsányi Kánság nyílt napja és a Ló és Művészet Kutatóműhely (HARP – Horse and Art Research Program) nemzetközi művésztelepének kiállítása

2024. július 27-én, késő délután került sor Barnagon a Kassai Lovasíjász Iskola Szmrecsányi Kánság nyílt napjára. A kánság tagjai különféle gyakorlatokat mutattak be lovakkal és íjjal, amit élő zene kísért, valamint sor került dámalovas-bemutatóra is. Ezzel párhuzamosan megnyílt a Ló és Művészet Kutatóműhely kilencedik nemzetközi művésztelepének csoportos kiállítása, amelynek központi tematikája a ló-ember kapcsolat köré fonódott. A változatos képzőművészeti technikákkal készült alkotásokat felvonultató tárlat minden műve a tizenkét napos művésztelepen készült, Barnagon. A lovakkal való mindennapos kapcsolat lehetőséget teremtett a különféle tanulmányok elkészítésére (rajzok, festmények, szövegek), valamint a program betekintést nyújtott egy természetközeli életmódba. Olyan kérdések merültek fel, mint a mai ember kapcsolata a természettel, a tájkép megfogalmazásainak újragondolása vagy éppen a lovaglás tevékenységének köszönhetően az, hogy az ember miként kapcsolódik a méneshez, hogyan kapcsolódik a többi emberhez, vagy miként tud kapcsolódni önmagához és a saját testéhez.

Videós podcast-sorozat az MMA regionális munkacsoportjainak munkájáról, amiben Gazsó L. Ferenc kérdéseire régiónként egy MMA- és egy köztestületi tag válaszol.

Nemzetközi tevékenység

A Magyar Művészeti Akadémia Nemzetközi Osztálya évek óta szoros együttműködést folytat a Kulturális és Innovációs Minisztériummal (KIM) a Liszt Intézetek programjainak támogatása, valamint a korábbiakban a Külgazdasági és Külügyminisztériummal (KKM) a külképviseleteken megvalósuló projektek támogatása terén. Az MMA nemzetközi aktivitásának sajátossága a külföldön élő magyar művészekkel, művészeti szervezetekkel és intézményekkel való kapcsolattartás; ezen belül kiemelkedő szerepet kapnak a határon túli régiók, de a keleti együttműködések is bővülnek. Az MMA kölcsönösségi alapon budapesti bemutatkozási lehetőségeket biztosít partnerei számára a Pesti Vigadóban, a Műcsarnokban és a Kutatóintézetben. A nemzetközi vonatkozású projektek megvalósításáról az MMA tízfős szakmai grémiuma, a Nemzetközi és Határon Túli Bizottság szakmai támogatását követően az MMA elnöke dönt.

2024-ben az MMA által kezelt projektek száma ötven volt, amelyek összértéke nagyságrendileg százhúszmillió forint; harminckét KIM, tizenkét egyéni és hat Magyar–Török Kulturális Évad vonatkozású rendezvény koordinálására került sor. Bár 2023-hoz képest a projektek száma csökkent (ez az év volt az első az elmúlt évtizedben, amikor egyetlen KKM-vonatkozású MMA-támogatás sem jött létre, mivel a KKM és az MMA közötti kommunikációs anomáliák okán a Liszt intézeti és a külképviseleti projektek finanszírozása 2023-ban akadályokba ütközött), mégis jól megfigyelhető azok célzott finanszírozása és tematikus koncentrációjának hatékonysága. 2024 során az MMA nemzetközi projektjei között prioritást élvezett Magyarország soros elnöksége az Európai Unió Tanácsában, valamint

a Magyar–Török Kulturális Évad keretében létrejött együttműködések, emellett elkészült a *Keresztmetszet* című reprezentatív kiadvány, amely a Magyar Művészeti Akadémia nemzetközi tevékenységének összegzését tartalmazza.

A legfontosabb események 2024-ben

• *Young Hungarian Contemporaries – Fiatal Kortárs Magyar Művészek* című kiállítás Alsó-Ausztriában

A kiállítás hat MMA ösztöndíjas képzőművész munkáit mutatta be, amelynek kurátora Iski Kocsis Tibor MMA-ösztöndíjas festőművész volt. A kiállítás reprezentatív keresztmetszetet adott a fiatal magyar alkotók látásmódjáról, műfaji, mediális, stiláris és szakmai sokszínűségéről. A tárlat 2024. május 9. és június 9. között volt látogatható az osztrák Sankt Pöltenben, a Gallery Ausstellungsbrückében.

• A *KÉP VILÁGA / THE WORLD OF IMAGE – A festmény frissítése* című kiállítás

2024. szeptember 19 – december 31. között volt megtekinthető Isztambulban, az MMA Képzőművészeti Tagozata és a Nemzetközi és Regionális Főosztály szakmai szervezésében. A tárlat három generáció huszonnégy magyar festőművészének munkáit mutatta be. Stefanovits Péter tagozatvezető, Szurcsik József akadémikus és Iski Kocsis Tibor MMA-ösztöndíjas festőművész kurátorok válogatásában. Az esemény megnyitóján és a kapcsolódó programokon az MMA vezetőségét Rátóti Zoltán, az MMA alelnöke képviselte. Emellett az MNB 2024. szeptember 20-án megnyílt ankarai, fiatal magyar képzőművészeket bemutató tárlatán több MMA-ösztöndíjas is kiállító művészként szerepelt – a műveik így Ankarában és Isztambulban egyszerre voltak láthatók.

• *The Art of Fire – A Tűz Művészete* című kiállítás (2024. november 14. – december 18.), Isztambul

Az üveg- és kerámiaművészeti kiállítást 2024. november 14-én nyitották meg a Török és Iszlám Művészeti Múzeumban, Isztambulban. Az eseményt a Török–Magyar Kulturális Évad zárásaként a Bohus–Lugossy Alapítvány szervezte. A tárlat bemutatta az Országos Kerámiaművészeti Triennálé díjnyertes alkotásait, valamint a magyar kerámiatörténet kiemelkedő darabjait, emellett a nemzetközi sikereket aratott *Glass Art NOW! A magyar üveg ezer éve* című kiállítás anyagát is, számos akadémikus és MMA-ösztöndíjas alkotásaival. A magyar és török közös mintakincs és formanyelv emlékeit őrző tárlat olyan rangos gyűjtemények műtárgyait vonultatta fel, mint a Herendi és a Zsolnay porcelángyár, a Laczkó Dezső Múzeum, a Wosinsky Mór Múzeum, Sík Attila üveggyűjteménye, a Kortárs Kerámiaművészetért Alapítvány és a Nemzetközi Kerámia Stúdió, és megjelenítette a török művészeti hatásokat a török hódoltság korától a szecesszión át egészen a kortárs művekig.

Intézmények, programok

Pesti Vigadó

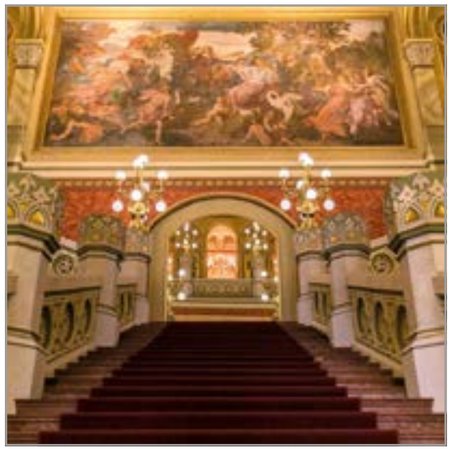

A Pesti Vigadó a magyar főváros leghosszabb ideje, százkilencvenkét éve, 1833 óta működő, újra és újra megújuló kulturális központja, a Magyar Művészeti Akadémia székháza. A Vigadó összegző alkotásokkal és friss impulzusokkal alakítja és visszatükrözi a nemzeti kultúra alkotásait – mindezt úgy, hogy a külföldi látogatók is érdeklődéssel fordulhassanak az intézmény felé. Ilyen szerepében országimázs-formáló erőt képvisel.

A Vigadó küldetése, hogy a minőség- és értékelvű előadó- és alkotóművészet otthona legyen. Ez az a hely, ahol a látogatók kapcsolatot teremthetnek a kortárs magyar művészettel és művészekkel, ugyanakkor az intézmény méltó helyszíne kiemelt nemzeti és állami eseményeknek, valamint elegáns társadalmi és üzleti rendezvényeknek is. Mint az Akadémia székháza a Vigadó az MMA értékelvű kommunikációs tere a társadalom felé.

A Pesti Vigadó számára kiemelt jelentőségű események sorát gazdagítják a Magyar Művészeti Akadémia közgyűlései, székfoglalói, konferenciái, kulturális eseményei. A 2024-es évben is számos neves művész és alkotó osztotta meg gondolatait, művészi hitvallását és mutatta be életművének fontos állomásait ezeken az ünnepélyes eseményeken. E rendezvények méltán tükrözik a művészi párbeszéd és tradíció ápolásának fontosságát, amelyek a Pesti Vigadó küldetésének alapvető elemei.

A tradíció és az innováció találkozása

2024-ben a Vigadó egyszerre folytatta a nemzeti hagyományokat és mutatta be a kortárs művészek innovatív művészeti megoldásait.

Ebben az évben a Pesti Vigadó több, nagy sikerű kiállításnak is otthont adott. A 2024-es év egyik izgalmas kiállítása a *Sosemvolt Budapest* című tárlat volt. A Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ kiállítása a főváros építészeti örökségét állította a középpontba: Budapest városfejlődését, százötven év fontos állomásait, valamint az építészek azon álmait, terveit mutatta be, amelyek nem épültek meg, nem váltak valóra. A tárlatnak komoly szakmai sikere is volt, és az építészek mellett a város iránt érdeklődők is lelkes látogatói voltak.

Az év egyik nagy életút-kiállítása, a *Villanások a múltból és jelenből,* Csáji Attila multimédiás, fényalapú installációit mutatta be. Ez az interaktív tárlat nemcsak a technológiát használta ki, hanem a Vigadó történelmi tereit is új életre keltette. Az installációk különleges vizuális élményt nyújtottak, és a látogatók számára lehetőséget teremtettek arra, hogy személyesen fedezzék fel a fény művészeti formáit.

Emellett a Pesti Vigadó teret adott az *Essentia Artis* művészeti eseménysorozatnak is, amelynek célja a tradíciók és az innovációk találkozása volt. Az MMA 2020–2023. évi művészeti ösztöndíjasainak munkáira épülő programsorozat középpontjában a történelmi értékek ápolása és újragondolása állt. Az épület impozáns belső terei különleges atmoszférát teremtettek az eseményekhez, megmutatva, hogy miként valósul meg a múlt és a jelen harmóniája.

Az MMA székháza

A Pesti Vigadó az építészeti és kulturális értékei mellett a Magyar Művészeti Akadémia székházaként is funkcionál.

A *Generációk – Fotókiállítás az MMA-ösztöndíjasok alkotásaiból* című tárlat szintén kiemelkedett a művészeti események közül, bemutatva az MMA-ösztöndíjas művészek alkotásait. A kiállítás lehetővé tette, hogy a közönség megismerkedjen a legújabb művészeti irányzatokkal és az MMA támogatott művészeinek sokszínű alkotásaival.

Az Akadémia 2024-ben is elkötelezett volt a művészeti nevelés, a fiatal tehetségek gondozása és a nemzetközi kulturális párbeszéd iránt, ami a Vigadó falai között is megmutatkozott.

Az MMA döntése alapján a Vigadó küldetése, hogy a művészetet mindenki számára elérhetővé tegye a magyar kultúra értékeinek a legmagasabb szintű képviseletével. A Vigadó adott otthont 2024-ben is a Magyar Művészeti Akadémia Képzőművészeti Tagozat díjazottjai kiállításának, amely méltón mutatta be a kortárs alkotásokat.

Zene, amely összekötött

A művészet iránti elhivatottság egyik legláthatóbb bizonyítéka a Vigadó zenei programkínálata volt. A 2024-es szezon különleges koncertjei közül kiemelkedett a Magyar Művészeti Akadémia *Jubileumi gálakoncert*je, amelyen különleges szimfonikus műveket hallhattunk magyar zeneszerzőktől. Az esemény nemcsak a zenei hagyományokat őrizte, hanem olyan fiatal tehetségeknek is bemutatkozási lehetőséget adott, akik új színt hoztak a klasszikus zenébe. 2024-ben a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara, a Nemzeti Filharmonikusok, a Budafoki Dohnányi Zenekar, a Szent István Filharmonikusok, valamint a Magyar Nemzeti Férfikar előadásai meghatározták az épület zenei életét, ezen túlmenően a Vigadó büszkén mondhatja el azt is, hogy bekapcsolódott a Bartók Tavasz és a Liszt Ünnep Nemzetközi Fesztiválok vérkeringésébe is. Világhírű szólisták és zenekarok léptek színpadra, hogy egyedi élményt nyújtsanak a közönség számára. A Vigadóban a zene nem csupán szórakoztatott, hanem hidat is képezett különböző műfajok és generációk között.

Összművészeti programként szerepelt az események között a *Keddi kaleidoszkóp* egy programja, amely alapvetően egy műhelybeszélgetésként definiált összművészeti sorozat, azzal a céllal, hogy a közönség bepillantást nyerjen a meghívott művész alkotómunkájába, megismerhesse szemléletmódját, törekvéseit, módszereit. Az eseményre ellátogatók elmélyült, mégis oldott hangulatú beszélgetések tanúi lehetnek, melyeket kép- és filmvetítés, illetve élő színpadi produkciók tesznek teljessé.

Küldetés: művészeti nevelés

A Pesti Vigadó nem csupán kiállításoknak és koncerteknek otthont adó helyszín, hanem szellemi műhelyként is működik. 2024-ben különös figyelmet fordítottak a művészeti nevelésre, gyermekek és fiatalok számára szervezett programokkal - ennek ékes példája a hosszú évek óta létező *Pastorale* sorozat, – ezen kívül workshopokat és tematikus túrákat is szerveztek, amelyek célja a művészet varázsának megismertetése volt az új generációval. Az előadások és kötetlen beszélgetések mellett kreatív foglalkozások nyújtottak lehetőséget arra, hogy a résztvevők közvetlenül is bekapcsolódjanak a művészeti folyamatokba.

A fiatal tehetségek támogatása érdekében a Vigadó művészeti műhelyprogramokat is indított, amelyek mentorálást és bemutatkozási lehetőséget kínáltak a kezdő alkotóknak. Ezek a kezdeményezések nemcsak a résztvevők kreativitását fejlesztették, hanem közösségi élményeket is nyújtottak. A családi műhelynapok és a generációkat megszólító

foglalkozások célja az volt, hogy a művészet iránti szeretet már fiatal korban megalapozódjon.

Az *Ismerd meg a Pesti Vigadót!* című program keretében diákok és érdeklődők épülettörténeti sétákon vehettek részt, ahol megismerhették az épület történelmét és művészeti jelentőségét. A *Ringató* foglalkozások és különféle workshopok lehetőséget kínáltak arra, hogy a látogatók mélyebb betekintést nyerjenek a kézművesség, a tánc és a színház világába.

Május 11-én került sor a *Nyitott Ház – 10 éve az MMA székháza* című eseményre, amely az épület megnyitásának tizedik évfordulóját és a Magyar Művészeti Akadémia székházának jubileumát ünnepelte. A rendezvény célja egész napos kulturális élmény megteremtése volt, amely bemutatta a Pesti Vigadó múltját, jelenét és jövőjét. Az esemény során az összes kiállítás és aznapra szervezett program ingyenesen látogatható volt.

A látogatókat gazdag és sokszínű programkínálat várta: kézműves kiállítás és vásár, báli legyezőkészítés, kalligráfia workshop, reformkori ruhapróba és fotózás, valamint épülettörténeti séták magyar és angol nyelven. A tánc iránt érdeklődőket a Bartók Táncegyüttes táncházai és a Company Canario társastánc-bemutatói szórakoztatták, míg a gyermekeknek *Ringató* foglalkozások és jazzmatinék nyújtottak élményt. A rendezvény egyik különleges attrakciója a reformkori ruhák próbája és fotózása volt, amely során a látogatók valódi báli hangulatba kerülhettek. A nap folyamán szervezett események mind azt a célt szolgálták, hogy a Pesti Vigadó ne csak művészeti, hanem közösségi térként is maradandó élményeket nyújtson látogatóinak.

Ha Vigadó, akkor színház is

Nem szokványos módon színház a Vigadó. Ennél több, színesebb. A *Madách – Prága* című tárlat különleges betekintést nyújtott a prágai quadriennálé történetébe, valamint a színházi művészetek fejlődésébe. A tárlat a színházi látványtervezés és a nemzetközi színházi események összefonódását mutatta be, rávilágítva a magyar színház és művészetek nemzetközi jelenlétére. A *Szó – Szín – Játék* sorozat 2024 januárjában a *Schliemann – Trója* című darabbal indult, amely Keller János rendezésében igazán különleges színházi élményt nyújtott a közönségnek. A darab, amely az ókori Trója mítoszát idézte meg, a Pesti Vigadó egyik legsikeresebb előadásává vált. Ezt követte a Kilyén Ilka és Ritziu Ilka Krisztina előadásában a *Szálkák* című darab, amely a kortárs dráma izgalmas darabjaként vonzotta a színházszerető közönséget. A Csavar Színház áprilisi előadása, a *Dorottya,* Csokonai Vitéz Mihály műve, szintén sikert aratott a Vigadó színpadán. Decemberben pedig Rajkai Zoltán *Tízparancsolat* című előadása teltházzal zárta az évet.

A Vigadó mint rendezvényközpont és közösségi tér

A Pesti Vigadó nemcsak a művészeti és kulturális események otthona, hanem jelentős társadalmi szervezetek, az üzleti élet és a tudományos közösség kiemelt rendezvényhelyszíne is. Missziós tevékenységük részeként céljuk, hogy támogassák a tudomány és a társadalmi párbeszéd fejlődését. 2024-ben ennek egyik kiemelkedő példája volt a Magyar Tudományos Akadémia által szervezett *World Science Fórum,* amely november 13. és 15. között zajlott a Vigadóban. Ez az esemény megerősítette az intézmény tudományos életben ellátott szerepét, valamint azt a pozíciót, amit a globális kérdések megvitatásának rangos helyszíneként is betölt. Büszkék arra, hogy 2024-ben dr. Karikó Katalin Nobel-díjas kutató a Vigadó falai között tartotta meg a székfoglalóját, a Magyar Tudományos Akadémia szimbolikus tagsági előadását. A Pesti Vigadó rendszeresen szervez művészeti workshopokat, különösen az iskolai programok keretében. A *Ringató* foglalkozások és a kézműves workshopok nemcsak a felnőttek, hanem a fiatalok számára is lehetővé teszik, hogy közelebb kerüljenek a művészetekhez, és aktívan részt vegyenek alkotások létrehozásában. Az oktatási programok szoros kapcsolatot ápolnak a Vigadó közönségével, és céljuk, hogy a művészetek minél szélesebb rétegek számára váljanak elérhetővé.

MMA-kiállítások:

- *A Kékfestő* – Kovács Miklós életmű-kiállítás – MMA Népművészeti Tagozat
- *Villanások a múltból és jelenből* – Csáji Attila kiállítása – MMA Képzőművészeti Tagozat
- *Őszi ének* – Véssey Gábor kiállítása – MMA Képzőművészeti Tagozat

MMA-koncert, gála:

- *Költői és vallásos harmóniák* – Ránki Fülöp zongoraestje
- Kortárs kamarazenei koncert a Zene Világnapján
- Kerek születésnapos akadémikusok hangversenyére
- Hőna Gusztáv harsonakoncertje
- Magyar dal napja
- Petrás Mária adventi koncertje

Az MMA művészeti-kulturális sorozatai: *Mozi a Vigadóban*

- *Kivirágzik az égi fa ága – Radnóti Miklós halálának 80. évfordulójára*

Az MMA által támogatott *Pastorale* sorozat

- A tamburától a szaxofonig – Az 50 éves Vujicsics Együttes délszláv népzenei koncertje

Az MMA és intézményeinek konferenciái, emléknapjai

- MMA – köztestületi díjak átadása
- MMA – augusztus 20-i fogadás
- Szűcs Endre alkotóművészete. Az életmű kapcsolódási pontjai a pályatársak és a tanítványok munkáiban – Az MMA Építőművészeti Tagozatának konferenciája
- A közönség elérése, megtartása, nevelése és kutatása a színházi és a filmes gyakorlatban. – A Magyar Művészeti Akadémia és a Színház- és Filmművészeti Egyetem közös konferenciája

Akadémikusok székfoglalói:

- Gróh Gáspár, Művészetelméleti Tagozat
- Prokopp Mária, Művészetelméleti Tagozat
- Eszik Alajos, Képzőművészeti Tagozat
- Kolozsi Tibor, Képzőművészeti Tagozat
- Felsmann Tamás, Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozat
- Szarvas Péter, Építőművészeti Tagozat
- Fábián Éva, Népművészeti Tagozat
- Boldoczki Gábor, Zeneművészeti Tagozat
- Novák Ferenc †, Népművészeti Tagozat
- Eckhart Mária, Művészetelméleti Tagozat
- Szakonyi Károly, Irodalmi tagozat
- Várbíró Judit, Zeneművészeti Tagozat
- Kovács László, Népművészeti Tagozat
- Gosztonyi Zoltán, Népművészeti Tagozat
- Fazekas Lajos, Népművészeti Tagozat
- Zalán Tibor, Irodalmi Tagozat
- Kardos Sándor, Film- és Fotóművészeti Tagozat
- Csontó Lajos, Képzőművészeti Tagozat
- Pázmándi Antal, Ipar- és Tervezőművészeti Tagozat
- Gutowski Robert, Építőművészeti Tagozat
- Lux Ádám, Színházművészeti Tagozat
- Vladislav Rostoka, Ipar- és Tervezőművészeti Tagozat
- Horesnyi Balázs, Színházművészeti Tagozat
- Péreli Zsuzsa, Képzőművészeti Tagozat
- Smetana Ágnes, Ipar- és Tervezőművészeti Tagozat
- Rófusz Ferenc, Film- és Fotóművészeti tagozat
- Esztergályos Cecília, Színházművészeti Tagozat
- Hirtling István, Színházművészeti Tagozat
- Keller András, Zeneművészeti Tagozat
- Koltai Lajos, Film- és Fotóművészeti Tagozat
- Kovács Miklós, Népművészeti tagozat

Műcsarnok

▪ ***A Műcsarnok alapfeladata a magyar és a nemzetközi jelenkori képzőművészet, valamint iparművészet, fotóművészet, építészet és médiaművészet értékeinek bemutatása, kiállítások és művészeti események hazai és külföldi rendezése, szakmai kiadványok megjelentetése, a vizuális kultúra terjesztése. A nemzetközi kortárs művészet magyarországi, illetve a magyar kortárs művészet külföldi bemutatása érdekében feladata a szakmai kapcsolatok kiépítése és fenntartása, együttműködési lehetőségek megteremtése, a magyar művészek nemzetközi megjelenésének és integrálódásának elősegítése és támogatása, a magyar művészet jelenlétének biztosítása nemzetközi nagyrendezvényeken. Az intézmény tárlataihoz kapcsolódóan rendszeres bemutatkozási lehetőséget nyújt a társművészetek neves képviselőinek. Számos rendezvényével, különleges tárlatvezetéseivel, színházi és zenés programjaival, tudományos konferenciáival a kulturális élet meghatározó központja.***

„A Műcsarnok háromféle szellemi mozgásvektor metszéspontja. Ezek közül az első, legfontosabb a közönség és a művész randevúja. A második, nem kevésbé kiemelt funkció a művész-művész találkozóhely biztosítása – beleértve az alkotók megismerkedését egymás műveivel és azok művésztársak által megfogalmazott spontán visszhangjával. A harmadik feladat a szakmai igényű kritikai párbeszéd generálása, amit erős kommunikációs munkával segítünk. A személyes megbeszéléseken, szűkebb körben rendkívül pozitív, értő visszajelzéseket kaptunk." (Részlet Szegő György katalógus-bevezetőjéből, **Hét év – 150 kiállítás | 125 éves a Műcsarnok***)*

2023-ról átívelő kiállítások

▪ *Reigl Judit 100* | Reigl Judit és a második párizsi iskola

▪ *A kéz és a test emlékezete* | Gémes Péter fotófestészete

▪ *Körkérdés* | Gábor Áron kiállítása

▪ *Françoise Gilot: Felszálló Főnix*

▪ *Keletelt sorsok: magyar építészek Ázsiában*

2024. évi kiállítások

▪ *Szervátiusz Jenő-díjasok tárlata*

2024. február 16. – március 24.

A kiállítás a százhúsz évvel ezelőtt született jeles erdélyi magyar szobrászművész: Szervátiusz Jenő és a Szervátiusz Alapítvány húszéves története során kitüntetett Kárpát-medence-szerte élő és alkotó magyar művészek: festők, grafikusok, szobrászok, textil- és keramikusművészek előtt tisztelgett. A húsz alkotó mellett a két Szervátiusz is szerepelt a tárlaton két-két alkotással.

▪ *Valós látomások* | *Benkő Imre a szubjektív dokumentarista*

2024. február 23. – április 7.

Benkő Imre hat évtizedre visszatekintő fotográfiai életművének bemutatója a Műcsarnok 2024-es programjának kiemelkedő eseménye volt. A térben és időben szerteágazó anyag három földrész húsz országát érintette, a 70-es évektől napjainkig mutatta be az emberi viszonyok sokféleségét.

▪ *A Varázsló kertje* | Szurcsik József kiállítása

2024. március 1. – április 7.

Szurcsik József háromtermes kiállítása egyfajta visszatekintő tárlat volt. Bemutatta azokat a nagyobb műcsoportokat (műfajilag és tematikusan), amelyek mentén a művész az elmúlt közel negyven évben alkotott, különös hangsúlyt helyezve az utóbbi évtized munkásságára és a legfrissebb munkákra.

▪ *Gyermelyi Művésztelep 30* | A Széchényi Művésztelep Alapítvány 30 éve (1994–2024)

2024. március 8. – április 7.

A Gyermelyi Művésztelep 2024-ben ünnepelte fennállásának harmincéves évfordulóját, amely kitűnő alkalom volt arra, hogy a Műcsarnok impozáns tereiben mutatkozzanak be azok, akik meghatározták a történetét és legfőbb irányvonalait. A telep fenntartója a Széchényi Művésztelep Alapítvány, amelyet a képzőművész-jogász végzettségű Széchényi Péter, a jeles család leszármazottja alapított, aki híven a mecénási tradícióhoz, nemes ügyért hívta életre az alkotótelepet.

▪ *Legenda-változatok* | Sulyok Gabriella kiállítása

2024. március 15. – május 26.

A kiállítás az ókori keleti és a görög mitológia által ihletett, fehér papíron fekete tussal készült rajzokat és foltmaratott rézkarcokat, illetve a zsidó-keresztény világ *Bibliá*ja (az *Ószövetség* és az *Újszövetség*), illetve a *Zsoltárok Könyve* tanulmányozása során megmutatkozó személyes érintettségnek köszönhetően született grafikákat mutatta be.

▪ *Női fókusz* | Budapest Fotó Fesztivál

2024. március 23. – május 12.

A Fesztivál a Magnum fotóügynökséggel folytatott együttműködésének köszönhetően 2024-ben a női fotográfusokat ünnepelte. A *Női fókusz* című kiállítás öt fotográfusnő, Eve Arnold, Inge Morath, Nanna Heitmann, Susan Meiselas és Marilyn Silverstone munkáiból válogatott.

▪ *CSETE* | Csete György, Csete Ildikó, Pécs Csoport

2024. május 17. – szeptember 22.

Csete György építész (1937–2016) és felesége, Csete Ildikó textilművész (1940–2018) kiállítása feltárta a két alkotó munkásságának sajátosságait, elemezte művészetük kötődését az organikus építészeti felfogáshoz és koruk modern építészetéhez, művészetéhez. A kiállítás az 1971 és 1978 között, Csete György vezetésével működő Pécs Csoport építészeinek (Blazsek Gyöngyvér, Deák László, F. Kovács Attila, Jankovics Tibor, Kistelegdi István, Nyári József, Oltai Péter) korabeli legfontosabb munkáit is felvillantotta.

▪ *KÓS 140* | Kós Károly műhelye

2024. május 24. – szeptember 29.

Eredeti tervek, archív fényképek, kortárs ábrázolások és dokumentumok segítségével mutatta be a fiatal építésztehetség korai remekműveit: a budapesti Állatkertet, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumot vagy a zebegényi Havas Boldogasszony római katolikus templomot. A két világháború között sztánai otthonából, a Varjúvárból több műfajt érintő közösségszervezéshez kapcsolódó víziói és eredményei is megjelentek a tárlaton korabeli publikációkkal, saját írásaival kiegészítve.

▪ *Fénylepel* | Molnár László kiállítása

2024. május 31. – július 7.

Molnár László hat évtizedes pályája bővelkedik fordulatokban, de nem csapong, hanem jól tervezett, logikus utat követ. Figuratív festészetből nonfiguratívba vált, majd vissza az alakábrázolásba, olykor pedig mintha egyetlen képmezőben akarná szintetizálni mindkettőt. A tárlat átfogó betekintést kínált a gazdag életműbe.

▪ *Megélt terek* | Vásárhelyi Antal kiállítása

2024. június 14. – augusztus 25.

Vásárhelyi Antal elképzelt, szakrális vagy titkos terei, ábrázolt kompozíciói egyszerre láttatták a természet és a geometria tökéletes formáit, a teljességet és a részleteket, modellezve a világmindenséget.

▪ *Nemzeti Szalon*

Az MMA 2014-ben, *Nemzeti Szalon* néven új kiállítássorozatot indított, amellyel az a célja, hogy időről időre megbízható körképet nyújtson a vizuális művészetek különböző területein született főbb teljesítményekről. A több mint százhúsz éve a budapesti Hősök terén működő patinás, a nagyközönség által kedvelt intézmény minden tavasszal egy-egy szalonnal kapcsolódik a főváros szezonkezdő fesztiváljához. A klasszikus párizsi szalonkiállításoktól eltérően a budapesti *Nemzeti Szalon* nem követi a beadás-zsűrizés hajdani gyakorlatát, a bemutatott anyagot felkért kurátorok, egy-egy szakterület szakértői állítják össze, szaktudásuk és sok évtizedes tapasztalatuk alapján. Az ötéves ciklusban egymást követő szalonok az építőművészet, a képzőművészet, a média- és fotóművészet, a tervező- és iparművészet, valamint a népművészet átfogó bemutatására vállalkoznak.

▪ *Helyi Érték* | *III. Építészeti Nemzeti Szalon 2024*

2024. május 11. – szeptember 15.

2024-ben újra az építészet került reflektorfénybe. *A Helyi Érték című III. Építészeti Nemzeti Szalon* együtt gondolkodásra hívott. Az elmúlt öt év hazai és határon túli építészetét összegző, a szigma jelölést logójául választó kiállításon a látogató korunk legfontosabb kihívásaihoz kapcsolódó, aktuális kérdéskörök szerint csoportosítva ismerhetett meg különböző építészeti gondolatokat. A jelen

körvonalaiban az urbanisztikai léptékű jel-épületek mellett több aspektusból is megvilágításba került az építészet és a közösségi-kulturális identitás viszonya, nem feledkezve meg a kis léptékű, de annál fontosabb, katalizáló erejű beavatkozásokról. Önálló egységet képviselt a jövő kérdéseit érintő és a korszellem indikátoraként szemlélhető két, kiemelt témakör: az oktatási-nevelési intézmények és a lakóházak építészete. Az épített örökség helyzetét feltáró szekció a múlttal való együttélés lehetőségeit járta körül az identitás és a továbbörökíthető közösségi emlékezet szemszögéből. A kiállítási tér végpontján kapott helyet az építészeti gondolkodás mint alkotói folyamat szimbolikus leképezése: válogatás skiccekből, rajzokból, látványtervekből, amelyek művészi illusztrációkként a legjelentősebb hazai és nemzetközi pályázatokra készült építészeti víziókat is bemutatták. Az apszisban kialakított közösségi tér a párbeszéd, a szakmai közélet helye, hátterét a vizsgált fél évtized hazai építészeti könyvtermése adta. A művészi épületfotók az egyedi történetmesélés eszközeivel az épületek új arcát tárták a látogatók elé, betekintést adva az anyag mögött meghúzódó emberi történetekbe, az építészet humán dimenzióiba, rávilágítva arra, hogy egy épület „helyi értékét" a használó közösség igazolja vissza napról napra. Nem más, mint e közösség iránti felelősség az építész legfőbb feladata, különösen az elmúlt időszakot meghatározó járvány, a háború és a klímaváltozás metszetében.

▪ *Álom logika* | Szerényi Gábor grafikái
2024. szeptember 13. – november 10.

Szerényi Gábor sajtógrafikus, karikaturista. A fotó előtti kor újságaiban a „rajzolt hír" élettel töltötte meg az írásokat. Hamar kialakult e műfaj kritikai ága is, ahol a rajzoló gunyoros, személyes kommentárt, gyakran filozofikus véleményt fogalmazott meg – vonalakban. A XX. század élclapjaiban élte virágkorát ez a bravúrral megrajzolt kritikai kommentár. Szerényi a múlt század utolsó negyedében rajzban – de mint rádiós-tévés is – kedvvel merült el a hírek fonák, de derűs értelmezésében, közvetítésében. Máig is így tesz. Mostani tárlatán a grafikus-karikaturista örökbecsű műveiből válogattunk.

▪ *Hommage – Tiszteletadás* | Keserü Ilona kiállítása
2024. október 11. – 2025. január 26.

Keserü Ilona a jelenkori magyar festészet világszerte elismert alkotója. A közel kilencven éve rajzoló-festő művész műveiből 2024 őszén, a Műcsarnok három legnagyobb terében rendezett kiállítás fő fókusza a tiszteletadás. Az hommage-képek címzettjei nagyra becsült mesterek, pályatársak, példaképek, költő barátok, mint Martyn Ferenc, Korniss Dezső, Ottlik Géza, Vidovszky László, Weöres Sándor, Bódy Gábor és Ország Lili. Helyet kapnak olyan képsorozatok, mint az *Üzenetek,* a *Szuszék*-tanulmányok, a *Képződő tér* és az *Utóképek* című munkák. A Műcsarnok egyik termében rekonstruáljuk a *Hang–Szín–Tér* zenei és képzőművészeti installációt, amelyet Keserü Ilona Vidovszky Lászlóval közösen készített.

▪ *Kőben, fában, fémben* | Farkas Ádám művészete
2024. október 18. – 2025. február 2.

A kortárs magyar szobrászművészet egyik legkiemelkedőbb, nemzetközileg is elismert képviselőjének, Farkas Ádámnak a műcsarnokbeli kiállítása az eddigi hat évtizedes életmű jellegzetes fordulópontjait, formai átalakulásait emeli a középpontjába, bemutatva a mögöttük húzódó eszmei, művészetelméleti alapvetéseket is. A régi alkotások mellett szereplő legújabb plasztikák nemcsak az alkotóművészt foglalkoztató legfrissebb szobrászati kérdéseket reprezentálják, hanem a gesztus teremtő értékét hangsúlyozva elősegítik a korábbi évtizedek munkásságának újraértelmezését is. Természet és művészet szoros egymásra hatása, a közös törvényszerűségek megragadása kiemelt szerephez jut Farkas Ádám gondolkodásában, és ez organikus absztrakt szobrászatának nemesen egyszerű, ugyanakkor összetett formavilágában és jelképiségében is érvényre jut. Mindez élményszerűen jelenik meg a Műcsarnok tereiben.

▪ *A kor falán* | *Kulinyi István naplója*
2024. október 25. – 2025. január 12.

„A festő hivatását alapvetően határozza meg az építőmesteri vonás. Mindig új szellemi alaprajznak megfelelően kell állványozni és építeni. Új formákat, új módszereket, eszközöket kell keresni, hogy értelmezni tudjuk a tartalmakat, mindig új megoldásokat keresve azokra a kérdésekre, amelyeket az örök mozgásban levő emberi világ felvet." (Fischer Ernő)

Kulinyi István művészetét olyan aporetikus gondolkodásmód határozza meg, amelyben az igazságot kereső attitűd során a töprengő, elemző szemléletű művész minden lehetséges megoldást sorra vesz. Kiállításának fókuszában az elmúlt négy-öt év társadalmi és egzisztenciális jelenségeire reflektáló, kvázi naplóként alkotott munkái szerepelnek, festmények, digitális alkotások, fotók, valamint az életmű korábbi alkotásai mai utódaival együtt helyezve párbeszédbe.

▪ Świerkiewicz Róbert: *Végtelen hal*
2024. november 8. – 2025. január 19.

Świerkiewicz Róbert (1942–2019): festőművész, a második világháború utáni magyar avantgárd képzőművészet meghatározó alakja volt. Alkotásaira jellemző, hogy teljes szabadsággal használta fel a XX. századi stílusirányzatokat: az arte povera, az absztrakt expresszionizmus, a pop-art, mail-art, a Fluxus illetve a távol-keleti tradicionális művészet jellemzőit és hozta létre festményeit, assemblage-ait, objektjeit. Éppúgy készített sokszorosított grafikákat, mint kisfilmeket, vagy tervezett akciókat, performanszokat. A XERTOX csoport alapító tagja volt. Emlékkiállításán gazdag művészi hagyatékából válogatunk.

▪ *A szép rettenete* | Jovián György kiállítása
2024. november 15. – 2025. január 19.

Jovián György sajátos romlás-esztétikájának elemeit immár több évtizede ismerjük. A *Bontás*-sorozat szuper- vagy hiperrealizmusa egy 2009-es, párizsi inspirációk nyomán született képpel indult. Az azóta eltelt évek pedig komoly kutató- és terepmunka nyomán mind újabb és újabb víziókat szültek az ember építette világ ember általi elpusztításáról, a magunk tervezte világ kivéreztetéséről, a háborúskodás előszeléről. Csakhogy Jovián rút-ábrázolása egyáltalán nem tagadása semminek. Sőt, a karakterisztikus elemek rúttá növelésével sem kíván ironikus és szatirikus hatást kelteni. A kiállítás Jovián György újabb munkáiból válogat, miközben kitekintést nyújt azokra az inspirációkra, korábbi művekre, amelyek nélkül a kortárs darabok képi világa nehezebben lenne érthető.

▪ *Tér-rétegek* | Pácser Attila fotókiállítása
2024. november 29. – 2025. február 23.

Az utóbbi években készült fotók nagyon egyszerű, hétköznapi témákat járnak körül, olykor az alkotó közvetlen környezetében látható tárgyaktól, családjától inspirálódva, máskor pedig a művész a városi vagy vidéki tájban megtapasztalt közeli és távoli dolgok egy képtérben megjelenő élességének, illetve elmosódottságának dichotómiáját vizsgálja. Külön sorozatot alkotnak azok a fotók, amelyeken varázslatos esztétikai élményt nyújtva a látvány részletei tükröződnek a vízcseppekben.

MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

▪ ***A Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet (MMA MMKI) 2015-ben kezdte meg működését. A kutatóintézet egyre bővülő kutatói hálózattal rendelkezik, a fő- és mellékállású munkatársakon kívül több mint száz megbízott kutatóval és több tucat partnerintézménnyel működik együtt a kutatási projektek megvalósítása érdekében. Számos hazai és nemzetközi konferenciát, kerekasztal-beszélgetést, műhelytalálkozót, workshopot és könyvbemutatót szervez, emellett monográfiákat és tanulmányköteteket ad ki.***

Feladatai közé tartozik továbbá az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram szakmai lebonyolítása. Ehhez kapcsolódóan szervezi meg 2023-tól évente a Pesti Vigadóban az Essentia Artis elnevezésű kiállítást és programsorozatot, amely az előző évben végzett művészeti ösztöndíjasok nagyszabású összművészeti rendezvénye, immár a magyar művészeti élet egyik reprezentatív alkalma. A kutatóintézet társszervezőként számos alkotótábort szervez az MMA művészeti ösztöndíjasai bevonásával, hiszen a havi ösztöndíj mellett egyre nagyobb szerepet kap a közösségépítés és a szakmai mentorálás.

Az MMA MMKI továbbá szakmai segítséget nyújtott 2024-ben is a Makovecz Központ és Archívum működéséhez. A kutatóintézet 2024-ben is csatlakozott az MTA Magyar Tudomány Ünnepe, a Kutatók Éjszakája és a Kulturális Örökség Napjai országos rendezvénysorozathoz, és az MTA kiemelt partnere lett. 2024. július 31-ig az MMA MMKI látta el a* Magyar Művészet *folyóirat szerkesztőbizottságának titkársági feladatait is.

Művészeti Ösztöndíjprogram

2024 februárjában a Magyar Művészeti Akadémia hetedik alkalommal hirdette meg művészeti alkotótevékenységet, előadóművészetet és művészetelméleti munkát támogató ösztöndíjpályázatát. A pályázat töretlen sikernek örvend, hiszen a hároméves ösztöndíj hozzájárul a fiatal és középgenerációs művészek pályájának kiteljesedéséhez, kiemelkedő alkotások, előadások, kutatások és tanulmányok létrehozásához. A száz nyertes pályázó három évig havi bruttó kétszázezer forint összegű művészeti ösztöndíjra jogosult.

A legnépszerűbb művészeti ágnak ismét a képzőművészet bizonyult (kétszáztizennégy pályázat), emellett második a film- és fotóművészet (százharmincnégy pályázat). A képzőművészet szekcióban tizenhét, a film- és fotóművészet szekcióban tizennégy, az építőművészet szekcióban nyolc, a művészetelmélet szekcióban kilenc, a színházművészet szekcióban kilenc, az irodalom szekcióban tizenhárom, a népművészet szekcióban kilenc, az ipar- és tervezőművészet szekcióban tizenhárom, a zeneművészet szekcióban nyolc fő nyerte el a három évre szóló ösztöndíjat.

2024. január közepétől február elejéig az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram három aktív évfolyamának huszonhét ösztöndíjas szekciója tartotta meg szokásos, négyhavi találkozóit a Hild-villában. A szekcióvezető akadémikusok és más szakemberek mellett sok esetben további érdeklődő akadémikusok is meghallgatták az ösztöndíjasok beszámolóit.

2024. március 1-jén zajlott le az Essentia Artis kiállítás- és programsorozat megnyitója az MMA székházában, a Pesti Vigadóban. Az Essentia Artis a MMA Művészeti Ösztöndíjprogram 2021–2023. évi ösztöndíjas évfolyamának zárókiállítása és programsorozata. Az összművészeti rendezvény három tematikus nappal (*Folkul Túra* március 23., *Színpad On* március 24. és *Bébikönnyűtől Bartókig* március 27.), harmincegy programmal várta az érdeklődőket 2024. május 7-ig.

Az Ösztöndíjprogramhoz kapcsolódik a végzett ösztöndíjasok számára az ösztöndíjas eredmények népszerűsítési programja, amelynek során félévente segítséget nyújt az MMA MMKI a korábbi ösztöndíjasok alkotásainak ismertté válásában.

Művészeti ösztöndíjasok részvétele alkotótáborokban és művésztelepeken

2024-ben folytatódott a nemzetközi alkotótáborok szervezése az MMA művészeti ösztöndíjasok bevonásával. Az MMA Miskolci Regionális Munkacsoportja az MMKI-val és a Rovás Alkotócsoporttal közösen Debrődön (Szlovákia, nyolc fő), valamint az évben már Gyergyószárhegyen (tíz fő) is nagy sikerrel rendezett meg nyári műhelytalálkozókat. Az alkotótáborok célkitűzései a különböző művészeti területek képviselőivel, valamint a szlovák, lengyel, cseh és ukrán művészekkel való megismerkedés és a közös gondolkodás, alkotás elősegítése. Az alkotótáborokba meghívást kapott az MMA két akadémikusa (Csontó Lajos, Gaál József) is, akik előadáson, műhelybeszélgetésen oszthatták meg kapcsolódó gondolataikat.

A 2021–2024-es évfolyam ünnepélyes záróünnepsége a Hild-villában

2024. augusztus 30-án került sor a Magyar Művészeti Akadémia 2021–2024 évekre szóló Művészeti Ösztöndíjprogramjának záróünnepségére a Hild-villában. Az eseményen részt vett Turi Attila, az MMA elnöke, Haris László, az MMA elnökségi tagja, Csáji László Koppány, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet igazgatója, valamint az ösztöndíjas szekciók vezetői, az MMA akadémikusai és a száz búcsúzó ösztöndíjas.

Együttműködések a Nemzeti Sportügynökséggel

A Nemzeti Sportügynökség (továbbiakban: NSÜ) az MMA MMKI-val együttműködve meghívásos pályázatot hirdetett a Magyar Sport Napja alkalmából adományozott díjtárgyak tervezésére, megújítására. A pályázat célja a Magyar Sport Napja alkalmából adományozható, egységes vizuális arculatú és anyagú, ám az egyes díjakat és szellemiségüket kifejező, sporthoz köthető, egyúttal személyre szabható díjtárgyak, valamint díszcsomagolásuk (tartódobozuk) megtervezése. A pályázók köre az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram aktív ösztöndíjasai (2021–2024. évfolyam, 2022–2025. évfolyam, 2023–2026. évfolyam) voltak, akik közül a szekcióvezetők által javasolt tíz fő vett részt a pályázaton az ipar- és tervezőművészet, valamint a képzőművészet szekcióból.

Az NSÜ meghívására 2024-ben az MMA MMKI is szakmai partnerként szerepelt a több mint hatvanéves Ezüstgerely Művészeti Pályázaton. A magyar sportvezetés kezdeményezésére 2023-tól megújult koncepció keretében várja a sport témavilágát felölelő alkotásokat. Páratlan években professzionális és amatőr fotókkal, páros években pedig a fotókon kívül alkalmazott művészeti alkotásokkal – grafika és installáció kategóriában – is lehet pályázni. Az együttműködés értelmében a grafika

és az installáció kategóriában az MMA-ösztöndíjasok előre meghatározott számú kreditek alapján, meghívásos módon vehettek részt a pályázaton. További együttműködő partner volt az évben a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, a Magyar Képzőművészeti Egyetem és az Eszterházy Károly Katolikus Egyetem. A pályázókon kívül a bírálóbizottságba is kerültek delegált tagok Gálhidy Péter és Szurcsik József akadémikus urak személyében. A magyar sportirányítás, valamint a művészeti képzés és kutatás meghatározó hazai intézményeinek eddig példa nélküli összefogása nagyszerű eredményeket hozott. Az installáció kategóriában a harmadik helyet az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram egyik alumnusa, Péter Alpár *Napszekerek* című műve érdemelte ki.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram őszi szekciótalálkozói

Közel egy hónapon keresztül, szeptember 5-től október 4-ig zajlottak az MMA aktív ösztöndíjasainak szokásos módon megtartott harmadéves beszámolói. A 2022-es és 2023-as évfolyam kilenc-kilenc szekciója találkozott és számolt be az elmúlt időszak munkaterv szerinti előrehaladásáról. A meghívottak között szerepeltek az Ösztöndíjprogram alumni ösztöndíjasai és az MMA akadémikusai is. Az őszi időszak különlegessége volt, hogy néhány találkozót – köztük a népművészek összevont találkozóját is – a Makovecz Központ és Archívumban rendeztek meg, ahol ösztöndíjasaink ikonikus és inspiráló közegben tudták megtartani szokásos beszámolóikat.

Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram 2024-es nyerteseinek megnyitó ünnepsége

Szeptember 24-én zajlott le az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram 2024–2027-es évfolyamának nyitóünnepsége a Pesti Vigadó, az MMA székházának dísztermében. Az ösztöndíjprogramot idén hetedik alkalommal hirdették meg. Haris László, az MMA elnökségi tagja üdvözlőbeszédének középpontjában az akadémikusok és az ösztöndíjasok között fennálló kollegiális, baráti viszony állt. Hangsúlyozta a beszámolók, illetve az évente háromszor megrendezett szekciótalálkozók fontosságát.

Művészeti ösztöndíjasok és az MMKI Pályázati Osztályának részvétele az MMKI társszervezésében megvalósuló tudományos konferenciákon

2024-ben is számos filmfesztivál szervezésében működött közre az MMKI, köszönhetően az intézmény megbízott kutatójának, Kollarik Tamásnak. Szeptember 10-én a 20. Cinefest Miskolci Nemzetközi Filmfesztiválon a médiakultúra változásait is körbejárták a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság, a CINE-MIS Nonprofit Kft., valamint a Miskolci Egyetem szervezésében megvalósuló konferencián, ahol az előadók között szerepelt B. Nagy Ervin és Osgyáni Gábor alumni ösztöndíjasok.

Az ATAFF Szolnoki Filmfesztivál *Határvonalak* címmel október 17-én tartott konferenciát, ahol médiatudatosság jelenlegi kihívásairól, kutatási eredményeiről, dilemmáiról számoltak be az előadók, köztük az ösztöndíjasok: dr. Pusztai Virág, Batyi Robert, Chilton Flóra és az MMKI Támogatási és Pályázati Osztály vezetője, Szeli Dorina.

Ösztöndíjas Eredmények Népszerűsítési Programja (ÖSZNÉP)

2024-ben is folytatódott az Ösztöndíjas Eredmények Népszerűsítő Programja, amely lehetővé teszi, hogy a végzett ösztöndíjasok eredményeik a közönséggel történő megismertetése érdekében financiális együttműködésre pályázzanak. A pályázatokat évente két alkalommal az MMKI igazgatója által felkért bizottság bírálja el. 2024-ben összesen nyolcvannégy kérelmet nyújtottak be, amelyből harminchárom részesült pozitív elbírálásban és zajlott le sikeresen.

II. Kutatás és kutatásszervezés

Az MMA MMKI kutatói szakmai irányítói, szervezői és előadói is a Kutatóintézet szervezésében lezajlott konferenciáknak, rendezvényeknek, és kutatási tevékenységük mellett részt vettek az új kutatási projektek beindításában, azok koordinálásban. A sokszínű kutatási projektek közül kiemelkedett a magyar fotóművészetet háromszáz alkotói életpálya segítségével áttekintő, lexikális igényű kötet. Ezen túlmenően több tucat más kutatási projekt zajlott az MMA MMKI keretei között. Kiemelt szerepet kapott 2024-ben egyes, nem kellően kutatott művészek életútjának, munkásságának feldolgozása, a határon túli magyar művészeti élet sajátosságainak, értékeinek elemzése, a virtuális valóság szerepének, lehetőségeinek vizsgálata, a művészeti és művészettel nevelés jó gyakorlatainak gyűjtése, a művészetoktatás és utánpótlásképzés aktuális problémájának kutatása, továbbá sor került kulturális antropológiai és néprajzi terepmunkára is. Ez utóbbi keretében a Debreceni Egyetem doktoranduszainak makedóniai terepmunka-gyakorlatát is az MMA MMKI munkatársai szervezték és vezették. Megindult több új kötet és monográfia kidolgozása a filmművészet, a képzőművészet, a zeneművészet és az irodalom terén. A munkatársak az előző évekhez hasonlóan 2024-ben is közreműködtek művészeti és tudományos heti- és havilapok, periodikák munkáiban (pl. *Országút, Valóság, Kultúratudományi Szemle, Magyar Művészet, Napút*).

A 2024-ben zajlott kutatási projektek az alábbiak voltak:
A) Hiánypótló kutatások

1. *A magyar fotóművészet 300 alkotó életútján keresztül* munkacímű, 2022 őszén megkezdett, a magyar fotóművészet bemutatását célul kitűző lexikális igényű munka 2024-ben is folytatódott.
2. *Politika és poétika* munkacímű projekt (egyes művek és alkotói életutak elemzése, politika és a művészeti élet kapcsolatrendszerének komplex vizsgálata az 1948 utáni időszak tekintetében): a 2023-ban indult kutatási projektben 2024-ben elkészült az MMKI-tanulmánykötet kézirata.
3. *Az MMA Művészeti Ösztöndíjprogramja* mint önálló kutatási téma. Az első szakaszban egyrészt statisztikák képzése, másrészt egyes, szűkebb kérdésekre koncentráló kutatás folyt.
4. *A magyar vonósnégyes-hagyományok* munkacímmel nemzetközi konferenciát szervezett Szegeden, az SZTE Bartók Béla Zeneművészeti Karával és Laura Tunbridge, az Oxfordi Egyetem vezető zenetörténészével együttműködve.
5. *A kortárs roma képzőművészeti jelenségek követése és kutatása* című projekt keretében Bódi Barbara korábbi MMA-ösztöndíjas doktori disszertációját publikálták és a megkezdett kutatásokat kutatócsoportban folytatták.
6. *A világzene helye és szerepe a magyar és nemzetközi zenei életben* című kutatási projekt célja a világzene fogalmának meghatározásán túl a zenei életben és a kortárs társadalomban betöltött szerepének, a táncház-mozgalomhoz való viszonyának elemzése. Megkezdődött a 2025-ös, nagyszabású konferencia előkészítése a Zeneakadémiával és a Hagyományok Házával közösen.
7. *Kortárs magyar poetológiai kutatások.* A 2024-ben létrehozott kutatócsoport munkájának célja, hogy felülvizsgálja a mai magyar költészetértelmezés fogalmi rendszereit, s ezzel együtt irányokat mutasson, új szempontokat vessen föl, horizontot nyisson egy, a mostaninál kiterjedtebb kánon (líratörténet) formálásához. A projekt első rendezvénye 2024. szeptember 10-én egy hibrid (online és offline is követhető) nagysikerű nemzetközi workshop volt. Ezen nemzetközi kiadók képviselői is jelen voltak, intenzív nemzetközi együttműködés indult meg.
8. *A Magyar Egyházzene Atlasza (kórusok)* című, 2025–2026-ra tervezett kutatás célja, hogy átfogó képet adjon a magyar nyelvű egyházzenei kórusokról, feltárja repertoárjukat, működési körülményeiket, és róluk szóló elektronikus

tudástárat hozzon létre. A kutatócsoport tagjait felkérték, 2025-ben a kutatómunka megindulhat.

9. Részvétel *A szimfónia történetiségéről, szerepéről, sajátosságairól Észak és Kelet-Közép-Európában, továbbá a Balkánon* című nemzetközi projekt kutatócsoportjában, amelynek célja, hogy társadalmi és történeti kontextusban vizsgálja a közép-kelet-európai és balkáni szimfóniákat. A kutatócsoport létrejött, első nagy, nemzetközi konferenciája az MMKI székházában volt 2024. november 19-én, az MTA Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat keretében.

B) A nem kellően feldolgozott akadémikusi életművek, alkotások, továbbá a művészeti kánonokból indokolatlanul kiszorult életpályák, életművek kutatása, emblematikus alkotások elemzése

1. Kocsár Miklós kéziratban maradt dalainak feldolgozása után ezek monografikus elemzése (katalogizálása, digitalizációja, elemzése, elhelyezése az életműben).
2. Lengyel György életművének 2023-ban megkezdett monografikus igényű feltárására irányuló kutatási projekt folytatása.
3. Balassa Sándor hagyatékának áttekintő elemzése, rendszerezése és monografikus feldolgozása.
4. Tornai József életművének értékelése és elemzése az MMA Művészetelméleti Tagozatával együttműködve (a 2025-re tervezett konferencia előkészítése).
5. Buday György (aki az 1930-as évek magyar művészetének egyik legfontosabb szervezőegyénisége volt) életútjának monografikus feldolgozása kezdődött meg 2024-ben.
6. A *Harangozó Gyula és a magyar színpadi tánctradíció megalapozása a 20-as 30-as években projekt* keretében folytatódott a magyar balett, illetve a színpadi tánc történetének művészetelméleti kutatása.
7. A *Kodály Zoltán, a magyar művelődési élet szervezője* című kutatás Kodály életútjának egy kevésbé feldolgozott részére irányította a figyelmet, társadalomtörténeti és szociológiai módszerekkel.

C) A művészetpedagógia, a művészeti és művészettel nevelés jó gyakorlatai gyűjtése, művészetpedagógusok és intézmények eredményeinek megismertetése

1. *A művészeti és művészettel nevelés jó gyakorlatainak gyűjtése, művészetpedagógusok és intézmények hálózatának bővítése* projekt: az MMKI 2024-ben is folytatta a gyűjtőmunkát, kiegészülve a kiemelkedő példák és kutatási eredmények internetes felületen történő közzétételével, az MMA Oktatási, Képzési, Tudományos Bizottsága (OKTB) együttműködésével megvalósuló műhelytalálkozó szervezésével, a kiemelkedő jelentőségű hazai és nemzetközi eredmények, publikációk megismertetésével, a művészetpedagógia főbb kérdéseiről szóló tudományos és művészetpedagógiai (gyakorlati) eszmecsere szervezésével.
2. A *Művészettel nevelés a jövő iskoláiban: magyar, japán és olasz kutatási együttműködés* elnevezésű, kétéves projekt, amelyben az MMKI elismert hazai szakemberekkel és külföldi partnerintézményekkel együttműködve vett részt, 2024 februárjában indulhatott meg.
3. A Képző műhely már megkezdett, *Artkoffer* című projektjének folytatásaként tananyagot és tankönyvet állítottak össze a művészettörténet egyes témáinak interaktív, élményközpontú és különböző tantárgyakba integrálható oktatási anyag kialakítása céljából.
4. *A 3D virtuális tér és a virtuális valóság szerepe és lehetőségei a táncművészeti oktatásban* munkacímű kutatási projekt keretében a résztvevők a virtuális valóság lehetőségeit és korlátait kutatták a tudásátadás, készségelsajátítás és baleset-megelőzés terén.
5. Egy művészeti ösztöndíjas (Adamovich Ferenc) munkájához kapcsolódva, őt segítve a mozgástanulás kognitív és affektív hátterének elemzésére irányuló kutatócsoport felállításában segédkezett az MMKI.
6. A Debreceni Egyetem PhD-hallgatóinak terepmunka-gyakorlata Makedóniában az MMKI tudományos főmunkatársai vezetésével zajlott (maximális elégedettségi index volt a hallgatók részéről).

D) A művészet társadalmi szerepe, változások a művészettel szembeni elvárásokban, a művészet funkcióiban (reflexiók a kortárs valóságra, társadalmi kihívásokra, a csúcstechnológia kihívásaira, továbbá a tudomány és a művészet kapcsolatára)

1. A nemzetközi sajtófigyelés az építőművészet nemzetközi irányzataiba való betekintést tett lehetővé az építőművész szakma és a nagyközönség számára.
2. Nemzetközi konferenciák: a) az MMKI 2024 őszén konferenciát szervezett a SIEF világszervezet égisze alatt, *Religion, art and power (Vallás, művészet, hatalom)* munkacímmel; b) az MMKI részt vett a – svéd és horvát kollégák által kezdeményezett – contemporary folk art (kortárs népművészet) témájú, a népművészet társadalmi szerepére, a kutatás új irányaira és lehetőségeire fókuszáló konferencia lebonyolításában; c) két, zenei témájú konferencia szervezésében is részt vett az MMKI (lásd az A) 4. és 9. pontokat).
3. *Építészeti vitaest* (beszélgetéssorozat), amely egyúttal a művészeti szakírói képzés első, előkészítő fázisa.
4. A médiatudatosság és a tudatos médiahasználat kutatása terén az NMHH és az MMKI között már 2023-ban megindult együttműködést folytatva egyes résztémák feldolgozása történt meg további partnerintézmények közreműködésével, elsődlegesen a magyarországi filmfesztiválok keretében szervezett konferenciákon.
5. Az MMKI szervezői partnerséget vállalt az *AI Transformations* nemzetközi konferenciában a Corvinus Egyetemmel.
6. Új szervezeti egységet (munkacsoportot) állítottak fel a világ legnagyobb, etnológusokat és folkloristákat tömörítő világszervezete keretében a népművészet helyének, szerepének, mibenlétének kutatására a kortárs világban. Az új szervezeti egységben mintegy tíz országból (USA, Németország, Svédország, Litvánia, Csehország, Magyarország, Románia, Lettország, India stb.) jelezték eddig részvételi szándékukat, a munkacsoportot az MMKI és a svéd Lund University közösen szervezte meg.

E) A magyar identitás megőrzése, megerősítése, értékeinek tudatosítása, ezen belül különösen a határon túli művészeti élet jelentős értékeinek feltárása

1. Folytatódott a határon túli magyar színjátszás helyzetéről és társadalmi/történeti hátteréről szóló, 2023-ban megkezdődött kétéves kutatás.
2. A határon túli magyar- és történelemtanárok, továbbá az érdeklődő nagyközönség számára 2023-ban, *Honfoglalás és művészet* címmel szervezett előadás-sorozat és kutatási projekt 2024-ben is folytatódott, a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat, az MMKI és más közintézmények kutatóinak részvételével.
3. Folytatódott a magyar dokumentumfilm alkotóinak áttekintése, elemzése, különös tekintettel a határon túli magyar filmalkotó műhelyek munkájára, működésük, eredményeik és törekvéseik elemzésére, a társadalmi és történeti kontextus feltárására.
4. A magyar művészek szerepének vizsgálata a fényművészet nemzetközi alakulásában, a csúcstechnológiákat is alkalmazó nemzetközi művészeti törekvésekben.
5. Kutatás: mezőségi énekes teljes repertoárjának és életútjának kutatása és ennek monografikus feldolgozása.
6. 2024. szeptemberben, a Hagyományok Házában zajlott le a *Mese Ma* című konferencia az MMKI szervezésében.

Kötetek és egyéb kiadványok
A kutatóintézet elektronikus formában megjelentetett kötetei 2024-ben:

- *Auróra 3–4. A magyarországi balett születése* (szerk. Bólya Anna Mária)
- *A magyar néptánc évtizedei* (szerk. Fehér Anikó)
- *A művészet közege III–IV. Vírus és háború* (szerk. Boros János)
- *A magyar egyházzene történetei* (szerk. Windhager Károly Ákos)

A kutatóintézet nyomtatott formában megjelentetett kötetei 2024-ben:

- *Suttogó föld – Whispering Land. A táj alternatívái a magyar és izraeli kortárs képzőművészetben – Alternatives of the Landscape in Contemporary Hungarian and Israeli Art.* (a 2023–2024-es kiállítás katalógusa)
- *Essentia Artis. Összművészeti kiállítás és programsorozat az MMA 2023-ban végzett művészeti ösztöndíjasainak alkotásaiból* (katalógus)
- Tornai Szabolcs: *Az Egy álma a Kettőről – Tornai József keletisége* (a Gondolat Kiadóval közösen)
- Fehér Anikó: *Vágják az erdei utat… – Egy mezőségi adatközlő, Szász István „Bődi" dalai* (a Napkút Kiadóval közösen)

Könyvtári szolgáltatások

2024-ben az MMA MMKI könyvtárának állománya háromszáznegyvenhat könyvtári dokumentummal lett gazdagabb (ajándék, csere, ösztöndíjasaink munkái), amelyek bibliográfiai adatai kereshetők az online katalógusban. A könyvtárban mintegy háromezer könyvtári dokumentum, ötven külföldi és magyar adatbázis, tizenkét művészeti külföldi folyóirat érhető el.

A kutatóintézet kutatószobát működtet a helyben használható könyvtári dokumentumok (idegen nyelvű könyvek, folyóiratok) a zárt hálózaton (intranet) olvasható szerzői jogilag védett tudományos eredmények, digitális felvételek és VPN-el is elérhető külföldi, tudományos és művészeti adatbázisok tanulmányozása érdekében. Az MMA MMKI kutatóinak a tudományos közleményei az MTMT2-ben böngészhetők. 2024-ben a regisztrált közlemények száma mintegy százra nőtt, ami az eddigi évekhez képest a legmagasabb szám. Megindult az online tudástár létrehozása, amelyben bibliográfiai adatokkal és Doi-azonosítóval ellátott digitális kiadványokat publikálja a kutatóintézet. 2024-ben nyolcvan azonosítót

osztottak ki, ami jelentősen növeli a nemzetközi láthatóságot és publikációs elérést, hatékonyságot. Az MMA intézménycsaládon belüli és külsős könyvtári és könyvtár-informatikai együttműködések 2024-ben is eredményesen működtek (pl. cserepéldányok, ingyenes informatikai szolgáltatások, könyvtárközi kölcsönzés).

A Művészettel Nevelés Hálózata

2024-ben is folytatódott a 2023-ban megkezdődött munka a Művészettel Nevelés Hálózatának további szervezésére. Ennek keretében megtörtént a hálózat tagjait, a főbb híreket, eseményeket, felhívásokat és publikációkat tartalmazó honlap arculatának és szerkezetének kidolgozása, és 2024. június 4-én, a Pesti Vigadóban az MMA MMKI nagyszabású Műhelytalálkozót tartott, amelynek két nyitó plenáris előadását Freund Tamás, az MTA elnöke és Balázs Mihály, az MMA Oktatási, Kutatási és Tudományos Bizottságának elnöke tartotta.

2024. november 14-én az MTA által szervezett Magyar Tudomány Ünnepe programsorozat keretében a Művészettel Nevelés Hálózata tematikus előadásokat és kerekasztal-beszélgetéseket szervezett a Pesti Vigadóban, hatalmas közönségsikerrel, a téma neves szakértőit bevonva.

Szakmai rendezvények

A kutatóintézet egyre bővülő rendezvénypalettáján – a korábban felsoroltakon kívül – az alábbi fontos konferenciák, könyvbemutatók, kerekasztal-beszélgetések és szakmai műhelybeszélgetések szerepeltek:

- 2024. január 31.: a *Művészettel nevelés generációkon át* című műhelytalálkozó keretében a kutatóintézettel együttműködő Debreceni Egyetem Művészetpedagógiai Kutatócsoportja mutatkozott be, a zeneművészeti utánpótlásképzés helyzetét elemző, nagy sikerű műhelykonferencián.
- 2024. február 7.: a kutatóintézet megbízott kutatója, prof. dr. Váradi Judit mutatta be *A művészeti nevelés helyzete és szerepe a 21. században* című kötetét, amely a Balassi Kiadó gondozásában jelent meg. A könyvbemutatót dr. Solymosi-Tari Emőke, a Művészetelméleti Tagozat tagozatvezetője moderálta.
- 2024. február 13.: a *WARchitecture* építészeti vitaestsorozat *„Tetszettek volna építészetet csinálni!"* címet viselő második alkalmán Wesselényi-Garay Andor tudományos főmunkatárs vendége Erő Zoltán, Budapest főépítésze, valamint Martinkó József, az *Octogon* folyóirat főszerkesztője volt a Walter Rózsi-villában.
- 2024. február 20.: Zorkóczy Zenóbia, az MMA művészeti ösztöndíjasa *A gyermekelőadás készítésének fifikái* című kötetét mutatta be a Hild-villában, Sántha Attila költő, az MMA levelező tagja moderálásával.
- 2024. március: Az EssentiaArtis a MMA művészeti ösztöndíjprogram 2021–2023. évi ösztöndíjas évfolyamának zárókiállítása és összművészeti programsorozata. Az alkotók az alábbi tematikus napokon kaptak bemutatkozási lehetőséget:
- 2024. március 23.: *FolkulTúra – Kalandozás a népművészet világában*
- 2024. március 24.: *SzínpadOn – Reflektorfényben a színház-, cirkusz- és filmművészet*

- 2024. március 27.: *Bébikönnyűtől Bartókig – Koncertmaraton kicsiknek és nagyoknak*
A programsorozat 2024. május 7-ig harmincegy programmal várta az érdeklődőket. A sok ezer látogatót vonzó kiállítás és programsorozat kétségtelenül az MMA MMKI legnagyobb szabású rendezvénye volt 2024-ben.
- 2024. április 16.: Kulcsár Attila *Canossa* című lemezbemutatójának adott otthont a Hild-villa. A rendkívül mély érzelmeket megszólaltató kortárs oratórium és szenvedéstörténet a halálos betegséggel és korunk társadalmi problémáival küzdő ember elementáris erejű megfogalmazása.
- 2024. május 9.: *Bábel csendje* címmel nemzetközi költőtalálkozó és kerekasztal-beszélgetés, amelynek keretében közép-európai költők (Peter Gehrisch, Jacek Jaszczyk, Hrisztosz Kukisz, Lőrincz P. Gabriella, Szergej Pancirev, Mandics György, Ljubita Raichi, Sántha Attila, Traian Pop Traian, Gheorge Vidican, Gheorge Vigdor, Tatjana Zsitkova és Csáji László Koppány) vendégeskedtek a Hild-villában. A rendezvényt az MMA, az MMA MMKI, a Magyar Írószövetség, az Irodalmi Jelen és a Magyar PEN Club támogatta.
- 2024. május 14.: Benedekffy Katalin énekművész, az MMA művészeti ösztöndíjasa mutatta be *Egy csipet Erdély* című kötetét Császár Angela, az MMA tagja moderálásával.
- 2024. május 23.: a szegedi Reök-palotában rendezték meg *A magyar vonósnégyesjáték hagyományai* című, angol nyelvű nemzetközi konferenciát az MMA MMKI és a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Kar közös szervezésében.
- 2024. május 23–24.: Az MMA MMKI közreműködésével, *A virtuális valóság szerepe az előadó-művészetekben* címmel szerveztek nemzetközi konferenciát a Debreceni Egyetemen. A nagy sikerű konferencián számos ország tudósai nagy számú egyetemi hallgató részvételével fejtették ki e témában eredményeiket, ismertették tudományos kutatómunkájukat.
- 2024. június 14.: az MMA MMKI és a Magyar Építőművészek Szövetsége látta vendégül Inszuk Cso (In-Souk Cho) dél-koreai építészt, az UNESCO műemlékvédelmi szervezetének (ICOMOS) társelnökét, aki előadásában a koreai építészet történetéről beszélt a világörökséghez tartozó épületegyüttes (koreai királyi palota) kapcsán.
- 2024. június 24. és december 2.: A Tudományos Tanácsadó Testület ülése a Hild-villában, amelyen Maróth Miklós, az MTA rendes tagja, Kroó Norbert, az MTA rendes tagja, Turi Attila, az MMA elnöke, Richly Gábor, az MMA főtitkára, Csáji László Koppány, az MMA MMKI igazgatója, Solymosi-Tari Emőke, az MMA Művészetelméleti Tagozat vezetője, Farkas Ádám, az MMA rendes tagja és Fülöp József, a MOME rektora vett részt.
- 2024. június 20.: Dénes Eszter, az MMA megbízott kutatója, a *Helyi Érték – III. Nemzeti Szalon* című építészeti kiállítás főkurátora tartott tárlatvezetést a kiállításon az MMA művészeti ösztöndíjasok munkáira fókuszálva.
- 2024. szeptember 5.: Dénes Eszter építész, építészeti szakíró, az MMA megbízott kutatójának a Helyi Érték – III. Építészeti Nemzeti Szalon című kiállításon tartott tárlatvezetése, majd ezt követően pedig az *Építészet a nemzetközi sajtó tükrében* című előadás-sorozat *Koppenhága, a jövő városa* témakörét körbejáró előadása a Műcsarnokban.
- 2024. szeptember 11.: Dénes Eszter építész, építészeti szakíró az *Építészet a nemzetközi sajtó tükrében* című előadás-sorozat keretében megtartott *CLT-fapanelek – A jövő építőanyaga*? című előadása.
- 2024. szeptember 23.: *A mese ma* című konferencia a Hagyományok Házában lehetőséget kínált arra, hogy a szakemberek megvizsgálják, hogyan él tovább ez az ősi, az emberi civilizációval egyidős műfaj a XXI. században. A Hagyományok Háza nagyelőadójában teltházzal zajló konferencia fő célja az volt, hogy bemutassa a mesék és a képekkel való történetmesélés kortárs szerepét, különböző műfaji megjelenéseit és adaptációit, valamint azok társadalmi és kulturális jelentőségét egykor és ma. Az eseményen előadott Berecz András, az MMA rendes tagja is.
- 2024. szeptember 13., 21. és 26.: A három alkalomból álló *Hild-séták* rendezvénysorozat során a résztvevők felfedezték a mester polgári és középületeit, képet kapva egy politikailag, gazdaságilag és művészetileg is fellendülő időszak történéseiről és hangulatáról. A séták szövegét megíró és színművészként előadó Kiss Eszter irodalmi művekkel és művészettörténeti információkkal várta az érdeklődőket.
- 2024. szeptember 27.: A számos tudományterületet, illetve a kutatói pályát népszerűsítő programsorozat, a *Kutatók Éjszakája* alkalmából az MMA MMKI hét programmal várta az érdeklődőket. A szervezők a legkisebbeknek zenés-játékos mesefoglalkozással, interaktív hangszerbemutatóval, a nagyobbaknak szinkronizációs játékkal, kihelyezett „restaurátor-műhellyel", pénzanimációról szóló előadással és tűzzsonglőr műsorral készültek.
- 2024. október 10.: Az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet kutatóinak

szakmai napja, amelynek keretében az intézmény állandó munkatársai közül és több mint száz megbízott kutatójából huszonnégyen mutatkoztak be a Hild-villában.

- 2024. október 17–19.: A Hild-villában a világ legnagyobb, etnológusokat és folkloristákat tömörítő világszervezet, a SIEF és az MMA MMKI közösen rendezte meg a *Religious Art and Power (Contestations and Affirmations)* című, angol nyelvű nemzetközi konferenciát, amelyen a téma neves szakértői vettek részt és adtak elő.
- 2024. október 18.: A *Rokon népek napja* című rendezvénynek adott otthont a Makovecz Központ és Archívum. A program a Reguly Társaság, az MMA MMKI és a Makovecz Központ és Archívum szervezésében jött létre.
- 2024. október 24.: A Színház- és Filmművészeti Egyetem társszervezésben az MMA-val és az MMA MMKI-val a Pesti Vigadóban tartotta meg *A közönség elérése, megtartása, nevelése és kutatása a színházi és a filmes gyakorlatban* című konferenciát.
- 2024. október 31.: A Kutatóintézet az ötven éve elhunyt Harangozó Gyula emlékének adózott a *Harangozó 50* című konferenciával a Pesti Vigadóban. A résztvevők Harangozó Gyula festményein és koreográfusi rajzain kívül a *Coppélia* táncjáték részleteit is megtekinthették élőben. A konferencia fő szervezője az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet volt, a szervezésben részt vett továbbá a Magyar Táncművészek Szövetsége, a Magyar Táncművészeti Egyetemért Alapítvány, a Magyar Táncművészeti Egyetem és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Népzene Tanszéke és a Magyar Művészeti Akadémia is.
- 2024. november 7.: A Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából az MMA MMKI első programjának, a *Dr. Jankovics Marcell 150 – Egy felvidéki író újrafelfedezése* című konferenciának az Országos Széchényi Könyvtár mint társszervező adott otthont.
- 2024. november 12.: A Walter Rózsi-villában Dénes Eszter építész, építészeti szakíró *Mesterséges intelligencia és építészet* című előadásában áttekintette a mesterséges intelligencia kreatív munkafolyamatokba való integrálásának lehetőségeit, fejlődési irányait és a felhasználás nehézségeit.
- 2024. november 24.: *Az Észak-Macedón Köztársaság kultúrájának napja* című eseménynek a Klebelsberg Kultúrkúria adott otthont. Az érdeklődőket az előadásokon kívül táncház is várta.
- 2024. november 27.: Négy kategóriában hirdettek győzteseket az MMA MMKI közreműködésével az NSÜ által szervezett Ezüstgerely művészeti pályázaton, a HAB Hungarian Art Business művészeti galériában. Az installáció kategóriában a harmadik helyet Péter Alpár, az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram alumni ösztöndíjas művésze *Napszekerek* című installációja érdemelte ki.
- 2024. december 5.: Farkas Ádám szobrászművész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja *Kőben, fában, fémben | Farkas Ádám művészete* című kiállításának tárlatvezetésére invitálta az ösztöndíjas művészeket a Műcsarnokba.

Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ

- ***A Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ (MÉM MDK) az Európában elsők között, 1872-ben megalakult intézményes magyar műemlékvédelmi szervek jogutódjaként, és az 1968-ban alapított Magyar Építészeti Múzeum integrációjával 2017-ben létrejött, komplex tudományos intézmény. A MÉM MDK műemlékvédelmi kutatóhelyként és a magyar építészetet átfogóan bemutató múzeumként működik Budapesten, Jász utcai telephellyel, két önálló kiállítóhellyel.***

Alapfeladatai keretében a 2024. évben is működtette szakgyűjteményeit, amelyek a teljes Kárpát-medencét lefedő gyűjtőkörükkel és több százezer tételes szakanyagukkal a történelmi Magyarország területén zajló műemléki és építészettörténeti kutatások, valamint helyreállítások legfontosabb forrásai. Folyamatosan végezte a gyűjteményi anyagok tudományos feldolgozását, a muzeális értékű állomány digitalizálását, a gyűjtemények gyarapítását, valamint több száz kutató fogadásával a kutatószolgálat működtetését.

Az intézmény életében jelentős előrelépést jelentett, hogy a Magyar Művészeti Akadémia Titkársága által 2023-ban a MÉM MDK leendő székházára kiírt tervpályázat eredményeképpen a Tér és Forma Szeged Építéstervező Kft. – BIVAK Studio Kft. közös pályázatának tervezőivel megkezdődhettek a részletes feladatok az intézmény új otthonának tervezésével kapcsolatban.

- A MÉM MDK első önálló kiállítóhelye, a Walter Rózsi-villa 2022-es megnyitása óta folyamatosan mutatta be gyűjteményei kincseit a Bajza utcai helyszínen, ahol 2024. május 14-én nyílt meg a *Kaesz otthonok 1925–1960 – Kaesz Gyula és Lukáts Kató tervezőházaspár otthonai* című kiállítása. Az ünnepélyes eseményen köszöntőt mondott Lánszki Regő építészeti államtitkár, országos főépítész, Salamin Ferenc, az MMA Építőművészeti Tagozatának vezetője, Almássy Kornél Tamás, a MÉM MDK igazgatója és Cselovszki Zoltán, az Iparművészeti Múzeum főigazgatója, míg a kiállítást Osvárt Judit, az *ELLE Decoration* magazin főszerkesztője nyitotta meg.
- A Kaesz Gyula (1897–1967) belsőépítész, bútortervező és felesége, Lukáts Kató (1900–1990) grafikusművész otthonait bemutató tárlat kurátora Horányi Éva, az Iparművészeti Múzeum bútorgyűjteményének főmuzeológusa volt. A 2025. évre átnyúlóan látogatható tárlat gerincét a házaspárnak a MÉM MDK által korábban megvásárolt bútorai, a gyűjteményébe került tervrajzai és fotói képezték, amelyeket az Iparművészeti Múzeumban őrzött bútorok, dísztárgyak és kisnyomtatványok, valamint a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményében lévő – a házaspár első lakásából származó – különleges art deco hálószobabútor-garnitúra egészített ki. A tervezőházaspár közös alkotómunkáját és otthonainak hangulatát a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumból az életüket dokumentáló, eddig még soha ki nem állított felvételek, illetve a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézetének Adattárában őrzött bútortervek és szentendrei nyaralójuk tervei érzékeltették.
- Negyela László teológus és Oszkó Ágnes Ivett művészettörténész, az intézmény munkatársa *Építs nekem hajlékot! – Szubjektív zsinagógatúrák a Kárpát-medencében* című albumának bemutatójára 2024. június 18-án került sor. A Páva utcai zsinagógában megrendezett eseményen Almássy Kornél, a MÉM MDK igazgatója, Turi Attila, az MMA elnöke, valamint Yakov Hadas-Handelsman, Izrael magyarországi nagykövete köszöntötte a közönséget. A kiadvány értékét növelte, hogy

a zsinagógaépítészeti örökség a magyar kultúrának olyan szerves részét képezi, amelynek a II. világháborút követő helyzete egyben a vészkorszak lenyomatát is adja.

- A 2024. esztendőben az intézmény részt vett több fesztiválon, kiemelt kulturális, művészeti programban (például műemléki világnap, Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Őszi Fesztiválja). Közülük is kiemelkedik a 2024. július 19 és 28. között megrendezett Művészetek Völgye Fesztivál, ahol tíz napig kiállítással, sétákkal, műemlékes előadásokkal, workshopokkal és múzeumpedagógiai foglalkozásokkal várta a MÉM MDK a látogatókat. A környék épített örökségét és a gyűjteményi anyagokat bemutató előadásokon keresztül lehetővé vált a műemlékvédelem és építészet témakörének körbejárása. Egy XX. század eleji utazókamera és egy, a század közepén használt fényképezőgép lencséjén keresztül bepillantást nyerhettek az érdeklődők az épületfotózás kezdeteibe, míg a jövőt, a MÉM MDK jövőbeni otthonát Almássy Kornél, a MÉM MDK igazgatója mutatta be. Régi épületek történetének a megismerésébe előadás és workshop formájában is belekóstolhatott a fesztivál több ezres közönsége. Különleges ritkaságnak számított, hogy a taliándörögdi klastromnál tartott workshopon a résztvevők a rom apró részleteiből olvashatták ki, ismerhették meg az egykori templom felépítését, oszlopait és rejtett csigalépcsőit. A felmérőmunkához használt eszközöket a bátrabbak a helyszínen ki is próbálhatták.

A MÉM MDK munkatársai az év során folyamatosan vettek részt, kapcsolódtak be több kisebb-nagyobb helyszíni kutatásba, geodéziai felmérésbe, valamint rendszeresen publikáltak szakfolyóiratokban, online szakportálokon, illetve ismertették kutatási eredményeiket hazai és külföldi konferenciákon. Az intézmény a hazai szakmai élet alakításában, képzésében az építészeti, művészettörténeti, régészeti szakképzést nyújtó egyetemekről érkező egyetemi csoportok, hallgatók, gyakornokok fogadásával is szerepet vállalt.

- A MÉM MDK a 2024. évben összesen száznégy nyilvános rendezvényt (kiállítások, kiállítások kísérő rendezvényei, további kulturális események) tartott, amelyek csoportosítását az alábbi táblázat tartalmazza.

A MÉM MDK rendezvényei a 2024. évben

saját helyszínen kiállítások	7
saját helyszínen kísérő rendezvények	37
saját helyszín kulturális	15
egyéb helyszínen kiállítások	8
egyéb helyszínen kísérő rendezvények	21
egyéb helyszínen kulturális	16

Rendezvények, kiállítások és konferenciák 2024-ben

- 2022. május 18. – 2024. március 17.: *Színtér és Lakótér: Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* című kiállítás a Walter Rózsi-villában
- 2023. november 16. – 2024. február 27.: Sosemvolt Budapest kiállítás a Pesti Vigadóban
- 2023. november 16. – 2024. február 25.: *Keletelt sorsok: magyar építészek Ázsiában* kiállítás a Műcsarnokban
- 2023. december 15. – 2024. január 10.: *Egy modern metropolisz születése* kiállítás a bécsi Collegium Hungaricumban

- 2024. január 10.: Kurátori tárlatvezetés az *Egy modern metropolisz születése* kiállításon
- 2024. január 11.: Ritoók Pál és Kovács Dániel tárlatvezetése a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2024. január 14.: Kovács Dániel angol nyelvű kurátori tárlatvezetése a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2024. január 18.: Japán és a buddhizmus építészete magyar szemmel a *Színtér és Lakótér – Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* kiállításon
- 2024. január 21.: Török András Budapest-szakíró tárlatvezetése a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2024. január 22. – 2024. április 10.: *Fény és Forma – Modern építészet és fotó Magyarországon 1927–1945* kiállítás a stuttgarti Liszt Intézetben
- 2024. január 24.: *Mama, nézd! – Új év: új kezdet?* – tárlatvezetés a Walter Rózsi-villában
- 2024. január 28.: Bartha Dorka újságíró tárlatvezetései az *ÉnBudapestem.hu* és a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2024. február 4.: Somogyi Krisztina építészetkritikus, vizuáliskörnyezet-kutató tárlatvezetései a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2024. február 11.: Finisszázs a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2024. február 11.: Kovács Dániel kurátori tárlatvezetése a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2024. február 13.: *WARchitecture* – Építészeti vitaest a Walter Rózsi-villában
- 2024. február 14.: *Mama, nézd! Külcsín és divat – jelmezek, toalettek és házak homlokzatai* – tárlatvezetés a Walter Rózsi-villában
- 2024. február 15.: *Magyarok a modern Sanghajban. Kína és hazánk építészeti kapcsolatai a Színtér és Lakótér: Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* kiállításon
- 2024. február 15. – 2024. május 31.: *Czigler Győző életműve* kiállítás Győrött
- 2024. február 24.: *Tervezőasztalon: Budapest 2173* – kísérő rendezvény a *Sosemvolt Budapest* kiállításon
- 2025. február 25.: *A modernizmus régészete a Színtér és Lakótér: Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* kiállításon
- 2024. március 5.: *FINISSZÁZS – Ház – tervező – megbízó: a modernizmus öröksége egy unoka és egy gyermek szemszögéből a Színtér és Lakótér: Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* kiállításon
- 2024. március 8.: *FINISSZÁZS – Primadonna, asszony és édesanya – Walter Rózsi élettörténete a Színtér és Lakótér: Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* kiállításon
- 2024. március 9.: *FINISSZÁZS – Vacsorameghívás – másképp.* Vendégünk az Onyx Műhely Alkotói Közösség a *Színtér és Lakótér: Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* kiállításon
- 2024. március 10.: *FINISSZÁZS – Breuer és Fischer – barátság kontinenseken át a Színtér és Lakótér: Modern lakóházak Magyarországon 1928–1945* kiállításon
- 2024. március 13.: *FINISSZÁZS – Mama, nézd! Búcsúzik a Színtér és Lakótér kiállításunk* – tárlatvezetés a Walter Rózsi-villában
- 2024. március 14.: *FINISSZÁZS – Modern építészet a filmműteremben* – előadás és filmvetítés

- 2024. március 17.: *FINISSZÁZS – Az Utolsó – Búcsúzik a kiállítás a Walter Rózsi-villában*
- 2024. április 18.: Raktárséta a Műemléki Világnap alkalmából a Jász utcában
- 2024. április 19.: Műhelybeszélgetés a Műhelytérben
- 2024. április 22. – április 26.: *Finalista pályaművek* kiállítás a Műhelytérben
- 2024. május 14. – 2025. tavasz: *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállítás a Walter Rózsi-villában
- 2024. május 17.: *Egy nyughatatlan magyar* – film és könyv Weidlinger Pál statikus mérnök kalandregénybe illő életéről a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. május 19.: Tárlatvezetés a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. május 31. – 2024. július 16.: *„Mégis megmaradt!"* kiállítás a Műhelytérben
- 2024. június 18.: *„Építs nekem hajlékot!"* – könyvbemutató a Páva utcai Zsinagógában
- 2024. június 22.: *Viseld magadon a Kaesz otthonok kiállítást!, Építkezz okosan!* óriás társasjáték, *Mit mesél a meszelt fal?* – geodéta eszközbemutató és falkutató előadás, OTT-HON programok és kurátori tárlatvezetések a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. június 22.: Játékos műemlékvédelem és Kérdezd a kurátort a *„Mégis megmaradt!"* kiállításon
- 2024. június 24. – június 26.: *Horvát–magyar építészeti kapcsolatok: a szakmai tudásmegosztás csatornái, 1900–1945* kiállítás a Fiumei Városi Könyvtárban
- 2024. június 28.: Egynapos minitáborok péntekenként a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. július 5.: Egynapos minitáborok péntekenként a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. július 12.: Egynapos minitáborok péntekenként a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. július 19 – 28.: *33. Művészetek Völgye* kiállítás és múzeumpedagógiai foglalkozások
- 2024. július 20.: *A műemlék- és épületfotózás története* – Kádár Zsófia művészettörténész (MÉM MDK) előadása
- 2024. július 21.: *Mi is az a műemlékvédelem? Történeti áttekintés a kezdetektől napjainkig* – Kovács Gergely művészettörténész (MÉM MDK) előadása
- 2024. július 21.: *Faluséta a műemléki értékek nyomában* – Kapolcs, Balázsik Tamás, műemléki szakértő (MÉM MDK)
- 2024. július 22.: *Műemlékek a közösségi médiában* – Galamb Zsuzsanna, műemléki szakértő és Wachsler Vica, építészeti és műemléki fényképész (MÉM MDK)
- 2024. július 23.: *Szemöldök és kötény, avagy mi teszi az épületet* – faluséta, Galamb Zsuzsanna, műemléki szakértő (MÉM MDK)
- 2024. július 24.: *A történelem megörökítése: épületfotózás a kezdetektől* – Hack Róbert, építészeti és műemléki fényképész (MÉM MDK)
- 2024. július 24.: *Faluséta a műemléki értékek nyomában* – Taliándörögd, Balázsik Tamás, műemléki szakértő (MÉM MDK)
- 2024. július 25.: *A MÉM MDK jelene és jövője – kiállítótértől a Magyar Építészeti Központ és Múzeumig* – dr. Almássy Kornél, a MÉM MDK igazgatója előadása
- 2024. július 26.: *Mellékszereplőtől vezető tervezőig (és vissza?) Nők a magyar építészetben* – Kovács Dániel művészettörténész (MÉM MDK) előadása
- 2024. július 26.: *Épületfelmérés és épületkutatás a taliándörögdi klastromnál* –Koppány András műemléki szakértő és Szökrön Péter geodéta (MÉM MDK) előadása
- 2024. július 27.: *Régi épületek kutatása, avagy az építés története* – Koppány András, műemléki szakértő (MÉM MDK) előadása
- 2024. július 28.: *Ismerd meg gyűjteményeinket* – Köntzey Mercédesz, fotótáros (MÉM MDK)
- 2024. augusztus 2.: Egynapos minitáborok péntekenként a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. augusztus 9.: Egynapos minitáborok péntekenként a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. augusztus 16.: Egynapos minitáborok péntekenként a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. augusztus 26–30.: *Nyári tábor – Minta kavalkád*
- 2024. szeptember 12.: *Mama, nézd!* A Műhelytér kiállítótereiben látható kiállítások megtekintése
- 2024. szeptember 14. – október 16.: *Vonal – sík – tér, az „Architektonikus gondolkodás műterme"* kiállítás a BME Építészmérnöki Kar Rajzi és Formaismereti Tanszék hallgatói munkáiból a Műhelytérben
- 2024. szeptember 14–15.: *Áhítatos építészeti formák,* illetve *Az építészet vonzásában – múltunk és jelenünk* – Kecskemét, Tudomány és Művészetek Háza
- 2024. szeptember 21.: Raktárséta a műemléki gyűjteményekben, illetve tárlatvezetések a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. szeptember 26.: *Szentelt helyek* kiállítás és *Egyház – Látogatás* konferencia
- 2024. szeptember 27. – október 27.: *VII. Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál – LEARNING BY DOING* kiállítás a Műhelytérben
- 2024. szeptember 29.: kurátori tárlatvezetés a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. október 4.: *Örökség és Jelen – A szegedi nagytáj építészete* konferencia
- 2024. október 6.: kurátori tárlatvezetések a *VII. Nemzetközi Makettfesztivál* kiállításon
- 2024. október 8.: *Építészet a nemzetközi sajtó tükrében a Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. október 10.: *FALATnyi falkutatás – Régi korok konyhái a Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon és *Guided Tours a 7. Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál* kiállításon
- 2024. október 16.: szubjektív tárlatvezetés a *VII. Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál* kiállításon
- 2024. október 17. – november 17.: *Rodostóra nyíló ablak* kiállítás a Műhelytérben
- 2024. október 18.: Budapest Design Week a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon és szubjektív tárlatvezetés a *VII. Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál* kiállításon
- 2024. október 19.: családi délelőtt a *VII. Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál* kiállításon
- 2024. október 20.: Guided Tours a *VII. Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál* kiállításon
- 2024. október 24.: *Mama nézd!* és szubjektív tárlatvezetés a *VII. Nemzetközi Építészeti Makettfesztivál* kiállításon
- 2024. október 27.: *A magyar úriasszony otthona* – tárlatvezetés a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. november 2.: *Régi/új idők ízei* – receptkönyv grafikai workshop
- 2024. november 9.: *Múzeumok Őszi Fesztiválja* – családi délelőtt a *Kaesz otthonok 1925–1960* és a *Rodostóra nyíló ablak* kiállításokon
- 2024. november 14.: *Mama, nézd!* és szubjektív tárlatvezetés Osvárt Judittal a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. november 29.: szubjektív tárlatvezetés Zubreczki Dáviddal a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. december 5.: *Mama nézd! Kaesz otthonok 1925–1960* – tárlatvezetés
- 2024. december 7.: családi délelőtt a *Kaesz otthonok 1925–1960* kiállításon
- 2024. december 9.: *Színházi nevelés – színházra nevelés* – Az MMA Színházművészeti Tagozatának konferenciája a Walter Rózsi-villában
- 2024. december 11.: Bolla Zoltán *Balatoni modernizmus és art deco – Építészet a két világháború között* című kötetének bemutatója
- 2024. december 13.: *„Összeszedni a széjjelhordott köveket"* – kiállítással egybekötött Kós Károly-konferencia a Magyar Építészet Napja alkalmából
- 2024. december 14 –15.: *Risograp Workshop – készítsd el a saját 2025-ös naptárad!*

Az MMA Kiadó Nonprofit Kft.

▪ ***Az MMA Kiadó fő feladata művészeti könyvek gondozása, kiadása és forgalmazása, valamint a filmes szolgáltatás, amelynek – az akadémiai rendezvények videós dokumentálása mellett – hangsúlyos részét képezi az akadémikusi oral historyk és portréfilmek készítése és menedzselése. A Kiadó gondozásában lát napvilágot az MMA Titkárságának kiadványa, a* Magyar Művészet *című folyóirat is, évi hat lapszámmal.***

***A könyvkiadás területén olyan sorozatok jellemzik, amelyek az MMA értékmentő és értékorientáló célját szolgálják, mint többek közt a közel harminc irodalomtörténeti jelentőségű írói kismonográfia* (Közelképek írókról)*, a 2019-ben elindított és 2024-ben zárult, négykötetes* Barokk freskófestészet Magyarországon *című művészettörténeti alapmunka, a fekete filmes könyvsorozat; az* Iparművészet – Tervezőművészet *könyvsorozat, a fotó- és képzőművészeti albumsorozat, a* Pars pro toto*-sorozat, a* Mestermunkák *és a* Generációk *című építőművészeti könyvsorozatok, továbbá az oktatási segédanyagként is forgatható* Kreatív Képzőművészet.**

Az MMA könyvei stabilan jelen vannak a magyarországi könyvkultúrában, megvásárolhatók a legfontosabb budapesti és vidéki boltokban, valamint az internetes könyvkereskedés portáljain. A terjesztés továbbfejlesztésének stratégiai jelentőségű eszköze lehet az MMA regionális munkacsoportjaival történő szorosabb és hatékonyabb együttműködés, amely a következő évek egyik sikertörténete lehet. Az intézmény 2024-ben összesen huszonkilenc új címmel és hat újranyomással jelentkezett.

Az MMA Kiadó akadémikusi és in memoriam portréfilmjeit heti rendszerességgel, ismétlésekkel sugározza a közszolgálati televízió. Célja továbbá, hogy a* Barokk freskófestészet Magyarországon *című albumsorozat anyagából készített húsz darab, nyolc-tíz perces ismeretterjesztő kisfilm a közeljövőben szintén a nézők elé kerüljön.

Könyvkiadás

Az MMA Kiadó 2024-es kiadványai a szakmai és a szélesebb olvasóközönség elismerését is kivívták, amit az utánnyomások száma, a szaksajtó pozitív visszhangja, valamint a könyvszakmai elismerések egyaránt visszaigazoltak. Könyvei tartalmi és formai szempontból is méltó módon reprezentálják a Magyar Művészeti Akadémiát, jelentősen hozzájárulva az MMA láthatóságához és láttatásához. 2024-es eredményeiről és kiadványairól decemberben hagyományteremtő szándékkal rendhagyó sajtótájékoztatót tartott.

Építőművészet

M. MILTÉNYI MIKLÓS – VADÁSZ BENCE
É²
Szeretett építészeink versben és rajzban

Vadász Bence versei és M. Miltényi Miklós illusztrációi a szeretet és tisztelet hangján mesélnek az elmúlt évtizedek meghatározó építészeiről. Közvetlenségükkel az ismerősség élményével ajándékozzák meg az olvasót.

DÉNES ESZTER
FINTA JÓZSEF

Finta József emblematikus középületei az 1960-as évektől meghatározó elemei Budapest arculatának. Olyan városképi átalakulásokat katalizáltak, amelyek a további évtizedekre is irányt mutató tényezői lettek az adott városrész általános környezeti és építészeti fejlődésének. Dénes Eszter monográfiája nemcsak a rajzasztalnál, számítógépen tervező építész szakmai életművének elemző bemutatása, hanem a teljes embert állítja elénk: a grafikust, a költőt, a karikaturistát is.

Filmművészet

PÁPAI ZSOLT
MAGYAR FILM NOIR ÉS MELODRÁMA I–II.
EL NEM CSÓKOLT CSÓKOK / FÉNY ÉS ÁRNYÉK

A felvázolt korszakportré a filmek bújtatott értékperspektíváit teszi láthatóvá: a szerző bebizonyítja, hogy a látszólag problémamentes elbeszéléseket nagy feszültségek fűtik. A kötet egyesíti a történeti és az elméleti közelítésmódot: műfajtörténeti szemszögből és speciális műfajtipológia felhasználásával vizsgálja az 1930–1940-es évek magyar filmjeit.

GELENCSÉR GÁBOR
SZENVEDÉS ÉS SZENVEDÉLY
Gyöngyössy Imre művészete

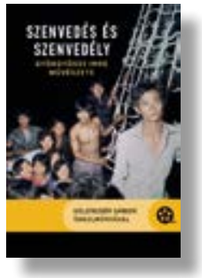

A külföldön „magyar Pasoliniként” is emlegetett Gyöngyössy Imre (1930–1994) életművét elemző kötet arra a kérdésre keresi a választ, alkotásai mely stílustörténeti irányzatokhoz kapcsolódtak, miképpen alakították azokat, mennyiben hoztak újat és eredetit a szemléletmód és a formavilág tekintetében. A kötetben magyarul jórészt először megjelenő dokumentumok pedig az alkotói műhelytitkokba engednek bepillantást.

SZEKFŰ ANDRÁS
ÍGY FILMEZTÜNK 5.
Válogatás ötvenöt év filmtörténeti interjúiból

A sorozat záró darabja gerincét – mint eddig is – a Kossuth-díjjal, a Nemzet Művésze címmel

kitüntetett játékfilmrendezők interjúi adják: András Ferenc, Dárday István, Gothár Péter, Sándor Pál, a Balázs Béla-díjas (és „fél-Kossuth-díjas”) Szalai Györgyi beszél életéről és filmjeiről, csakúgy, mint Almási Tamás, Durst György, Rigó Mária, Sugár Judit és végül maga a szerző, Szekfü András.

Iparművészet

KEPPEL MÁRTON
LACZÁK GÉZA

A Ferenczy Noémi-díjas ötvös és fémműves iparművész egyéni kifejezésmódja és stílusa már a főiskolai diploma megszerzése után megmutatkozott, érett művészi látásmódja a 80-as évek végére alakult ki. A rendszerváltást követően belsőépítészekkel együttműködve fordult a modern dizájnszemléletű tárgyalkotás felé. A 2000-es évek óta alkotópályája legtermékenyebb időszakát éli.

Irodalomtörténet

K. KOVÁCS ISTVÁN
HUBAY MIKLÓS

A szerző az életút pontos rekonstruálása mellett a művek keletkezéstörténetét, a korabeli recepciót és az azóta született értelmezéseket egyaránt figyelembe véve követi végig Hubay Miklós életének legfontosabb művészi és magánéleti állomásait. A művész szépirodalmi munkásságának reprezentációja mellett feltérképezi kapcsolati hálóját, megteremi munkássága történeti és kulturális kontextusát, végül megerősíti a kánonban elfoglalt helyét.

Baranyai Norbert
A közlés művészete
Tanulmányok Móricz Zsigmondról

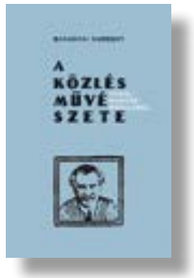

A szerző írásai az életmű sokszínűségéről és változatosságáról adnak számot. A műfaji változatosság jegyében egyaránt elemeznek regényeket, novellákat, illetve kevésbé ismert lírai szövegeket is. Móricz kifejezése, a „közlés művészete” saját poétikai teljesítményére is vonatkoztatható, és elsősorban az elbeszéléstechnikai megalkotottságban, a szövegalakítás átgondoltságában, valamint a művészi nyelv performatív erejében érhető tetten.

A SZAVAK LÁZADÁSA
IRODALOM ÉS POLITIKA KAZINCZY BÖRTÖNÉVEITŐL A MOZGÓ VILÁG-ÜGYIG
Szerkesztette
Horkay Hörcher Ferenc

A Kazinczy és a magyar nyelv ügye körüli közéleti csatározások, a népies lírával kacérkodó Babits, a reálpolitikus Kemény Zsigmond politikai magányossága, Weöres apolitikus politikai attitűdje – megannyi érdekfeszítő és a mai napig tanulságokkal szolgáló téma és alak bukkan fel a kötetben.

MÉSZÁROS TIBOR
EGY 20. SZÁZADI ODÜSSZEIA
Márai Sándor élete I–II.

Márai Sándor magyar és világirodalmi jelentőségét ma már talán senki sem vitatja. Számos róla szóló cikk, tanulmány, sőt könyv jelent meg az elmúlt évtizedekben – ennek ellenére aligha találunk köztük olyan munkát, amely egyszerre mutatja be az írót és az embert, az életrajzot és a műveket, a történelmi körülményeket, illetve irodalmi hatásokat, a hatalmas életmű szellemi forrásvidékét, valamint posztumusz újrafelfedezését. A kötet az MMA Irodalmi Tagozatának Az Év Legjobb Könyve Díját nyerte el 2024-ben.

Képzőművészet

NÁDORFI LAJOS – SZEMADÁM GYÖRGY
(H)ARCKÉPEK SZUBJEKTEK

A Nádorfi Lajos operátor és Szemadám György képzőművész, író, műsorszerkesztő szerzőpáros közös munkája volt az 1992 és 1997 között forgatott, a kortárs magyar képzőművészeti szcéna bemutatására vállalkozó *(H) arc-képek* című, legendás televíziós sorozat. Ez az album kettejük emlékkönyve, amelyben minden portré egy-egy vallomás, amit a rövid, ám sokszor egészen személyes szövegek tesznek teljessé.

MAZÁNYI JUDIT
SCHÉNER MIHÁLY
„Az öröm a gyötrelem jegyese”

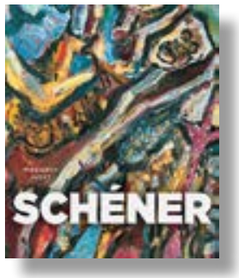

Schéner Mihály éppúgy tekinthető a reneszánsz művészek kései leszármazottjának, mint a sajátosan értelmezett magyar posztavantgárd jelentős képviselőjének. Festett, rajzolt, szobrot varrt és öntött, gyűrte és tépte a vásznat, játékot fabrikált, bábot tervezett, új szavakat kreált, esszét és bölcs aforizmákat írt, karnevált szervezett, performanszok főszereplője volt.

PATAKI GÁBOR – SZÜCS GYÖRGY
STEFANOVITS PÉTER

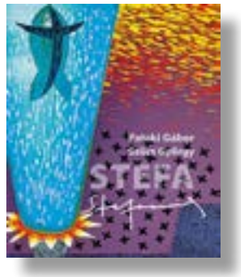

Stefanovits Péter grafikái, printjei, festményei és installációi eleve többféle nézőpontból olvashatók, értelmezhetők. Egy általánosabb olvasatban groteszk-szomorkás tudósítások az emberi szenvedésről, gyarlóságokról, az egyre inkább szervetlenné váló világ mindnyájunkat érintő tapasztalatairól, rejtett fűszereit, hozzávalóit viszont csak a közép-európai mindennapokban otthonos befogadó vizuális-intellektuális észlelése érzékelheti.

NÁTYI RÓBERT
BUDAY GYÖRGY

Buday György (1907–1990), a sokoldalú művész, a fáradhatatlan közéleti személyiség sorsának alakulásába többször szólt bele a XX. századi történelem. A Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának spiritus rectoraként, a magyar grafika „első aranykorának” fontos fametszőjeként, a modern könyvművészeti törekvések jelentős alkotójaként, a modern díszlettervezés egyik úttörőjeként is kimagasló életművet hozott létre. A kötet nemcsak a már részletesen feldolgozott hazai korszak (1924–1937), hanem a Magyarországon kevésbé ismert angliai tevékenység évtizedeibe (1937–1990) is betekintést nyújt.

Művészetelmélet, művészetfilozófia

NOËL CARROLL
A TÖMEGMŰVÉSZET FILOZÓFIÁJA
(Pars pro toto-sorozat)

Noël Carroll (1947) az egyik legismertebb kortárs művészetfilozófus. Jelen kötetének megjelentetésével komoly adósságot törlesztett az MMA Kiadó. A tömegművészet, a populáris kultúra megértésének egyik alapművéről van szó, amely jelentős lökést adott a popkultúra és a szórakoztató alkotások értelmezése körüli, egyre szélesedő elméleti párbeszédnek.

ALEXANDR ETKIND
SZODOMA ÉS PSZICHÉ
Tanulmányok az ezüstkor szellemtörténetéből
(Pars pro toto-sorozat)

Túlfűtött erotika, mazochizmus, társadalmilag elítélt vágyak, az önkasztrációtól sem visszariadó szélsőséges szekták, csoda- és forradalomvárás. Az orosz ezüstkorként emlegetett, a bolsevik hatalomátvétellel véget érő korszak kultúrtörténete a legkevésbé sem mondható szürkének és unalmasnak.

JOSEPH RATZINGER
POLITIKA, SZABADSÁG, HAGYOMÁNY
A kereszténység és az istenkérdés Európa jövőjében
(Pars pro toto-sorozat)

A kötetben szereplő írások elegáns közérthetőséggel vizsgálják az európai politika, a kortárs erkölcs és a társadalmi együttélés kérdéseit azon töprengve, merre tart a történelem és miként menthető meg Európa. A német pápa előadásai és vitairatai azoknak is újdonsággal szolgálnak, akik azt hitték, már jól ismerik.

ZUH DEODÁTH
JELENTÉS ÉS ŐSZINTESÉG
Annyira hozzászoktunk ahhoz, hogy az építészet által formált nyilvános és privát tereink jelentéseket hordoznak, és nem csupán funkciókat teljesítenek, hogy szeretünk akkor is építészeti térstruktúrákat megjeleníteni, ha azoknak semmilyen funkcióját nem leljük. Jelen kötet szövegei arra a kérdésre keresik a választ, hogy használati tárgyaink és épületeink miért úgy néznek ki, ahogyan kinéznek.

STURCZ JÁNOS
FÜLEP LAJOS KORAI MŰVÉSZETFILOZÓFIÁJÁNAK ELMÉLETI ALAPJAI

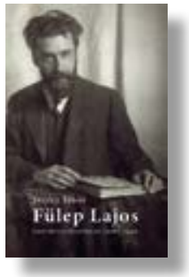

Sturcz János egykori szakdolgozata az 1980-as években nem jelenhetett meg könyv formájában, holott egy már akkoriban is mellőzött művészettörténész, művészetfilozófus torzóban maradt, ugyanakkor meglehetősen nagyszabású, nemzetközileg is jelentős életművét állította középpontba. Elmélyült, alapos elemzésnek veti alá Fülep Lajos írásait és von be azok interpretációjába olyan, szemléletére nagy hatást gyakorló filozófusokat, mint Croce, Bergson, Dilthey, Rickert vagy Nietzsche.

JACQUES MARITAIN
MŰVÉSZET ÉS SKOLASZTIKA
(Pars pro toto-sorozat)

A magyar olvasónak első ízben nyílik alkalma megismerni Jacques Maritain esztétikai nézeteit, amelyek éppoly eredetiek és önállók, mint különleges életútja és terjedelmes életműve. Maritain a középkori gondolkodás elemeire támaszkodva gondolja át a művészet és az értelem, az alkotás és a vallás, a modern irányzatok és az antik filozófia viszonyának kérdéseit.

Művészettörténet

BAROKK FRESKÓFESTÉSZET MAGYARORSZÁGON IV.
(MÉM MDK-val közös kiadás)
Szerkesztette Jernyei Kiss János

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Művészettörténeti Tanszékének kutatócsoportja OTKA-támogatással, több éven át futó projekt keretében készítette el a magyarországi barokk freskófestészet emlékeinek korpuszát. A mai Magyarország barokk freskóemlékeinek teljes katalógusát tartalmazzák a kötetek, amelyek záró darabja 2024-ben látott napvilágot. A topografikus rend¬szerben sorakozó leírások tájékoztatnak a műveket magukba foglaló épületekről, azok építéstörténetéről, a falképek festőjéről és megrendelőjéről, keletkezéstörténetükről.

Szépirodalom

CS. SZABÓ LÁSZLÓ
ÚTIRAJZOK
(Életmű-sorozat)

Cs. Szabó László (1905–1984) számára az utazás egyszerre külső és belső késztetés volt. Az 50-es, 60-as években írt, tematikus könyvekbe foglalt esszéi formailag útibeszámolók. Az utazás természetesen nem csak az emberi szabad helyváltoztatás öntudatának reprezentatív cselekedete: az emigráns létezés fölöttes értelmét is magába foglalja. Végső célja az európaiság morális-kulturális alapidentitásában való megerősödés s az ebbe tagozódó magyar küldetés beteljesítése. Iránytűje a megismerésvágy, kalauza az egyetemes műveltség.

HUBAY MIKLÓS
JÁTÉK ÉS VÉGZET
Hubay Miklós válogatott drámái
A válogatás csak keresztmetszetét adja Hubay munkásságának, művei összességének terjedelme e kötet sokszorosa. Az egyes színművekhez fűzött szerzői kommentárok ezek keletkezéséről, sorsáról emlékeznek meg, és abba is betekintést adnak, hogy e nagyszabású életmű milyen ellenszélben született. Művei kellő méltánylásának hiánya, magyarországi életének ellehetetlenülése próbára tette az író életkedvét, de sohasem alkotókedvét és -erejét.

SZILÁGYI ISTVÁN
AZ EMLÉKEZÉS GÖRÖNGYEIN
(Életműsorozat)

A regény a *Kő hull apadó kútba* megjelenése után íródott, cselekményideje végighúzódott volna a XX. század első felén a 60-as évekig, egy Jajdonból Kolozsvárra került munkáslány elbeszélésében. Egy munkáslányában, akin keresztül-kasul zakatol a történelem, de mindig talpra esik. A szerzői szándék egy ellen-Szendy Ilka megteremtése volt, egy „női Kakuk Marcié", akit hány-vet a sors, ám „mindig felül marad azáltal, hogy mindenki alá került".

GRENDEL LAJOS
NAPLÓK KÖNYVE
(Életműsorozat)
A kötet írásai műfajilag meglehetősen széles skálán mozognak: a lírai jegyzettől a szatirikus hangvételű karcolaton, glosszán, tárcán, paródián, kiselbeszélésen, közéleti-politikai elemzéseken, pamfleteken, kinyilatkoztatásokon, hitvallásokon, írói-irodalmi reflexiókon és műelemzéseken, filozófiai okfejtéseken vagy aktuális olvasmányai kijegyzetelésén, ismertetésén keresztül egészen élete apró-cseprő eseményeinek sietős rögzítéséig.

Oktatási segédlet

SZUNYOGHY ANDRÁS – DR. SÓTONYI PÉTER
VADON ÉLŐ ÁLLATOK ANATÓMIAI RAJZAI (EURÓPA)

Ez a könyv vadon élő állatok és vadászható madarak anatómiai rajzait tartalmazza, a legutolsó hasonló kiadványhoz képest számtalan újdonsággal, informatív állatleírásokkal. Képzőművészeknek, állatorvosoknak, vadászoknak és mindazoknak készült, akik szeretik az állatokat.

Zeneművészet

SZŐNYINÉ SZERZŐ KATALIN
„HOLNAP A DÉLI GŐZHAJÓVAL ÉRKEZEM…”
Írások Brahmsról, Lisztről és kortársaikról a magyar főváros zenei életéből

A kötet tanulmányai és szövegei fókuszában Johannes Brahms és a XIX. századi magyar – s különösen a fővárosi – zenei élet és annak prominens alakjai állnak. Többek közt a Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Egressy Béni fémjelezte időszak (intézmény)történeti, politikai, közéleti és kritikai viszonyait, a koncertszervezés protokolláris és praktikus megfontolásait ismerteti meg az érdeklődővel.

KODÁLY ÉS A MAGYAR ZENEKULTÚRA
ITTZÉS MIHÁLY VÁLOGATOTT ÍRÁSAI

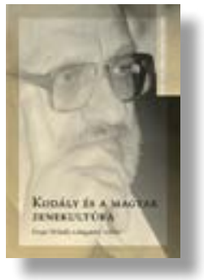

Közreadja Gombos László Ittzés Mihály (1938–2018) a magyar zeneélet széles körben ismert alakja volt. 1970-ben Kodály Zoltánné hívására Kecskemétre költözött, hogy részt vegyen a Kodály Intézet létrehozásában, amelynek két évtizeden át igazgatóhelyettese is dolgozott. Írásainak és előadásainak többsége Kodály Zoltánhoz és az általa kijelölt feladatokhoz kapcsolódik, legyen szó zenetörténetről, népzenéről vagy pedagógiáról.

Marketing, kereskedelem

Az MMA Kiadó a könyvkiadás területén nagy hangsúlyt fektet a hagyományos és a webes marketingre, a kommunikációra és a kereskedelmi értékesítésre. A könyvszakmai újságokban és művészeti folyóiratokban vagy azok online felületein közzétett hirdetések mellett két stratégiai időszakban (az Ünnepi Könyvhét és a Nemzetközi Könyvfesztivál ideje alatt) a következő köztéri helyszíneken helyezett el plakátokat 2024-ben is: Deák téri metróaluljáró, Astoria mozgólépcső, Széll Kálmán téri mozgólépcső (peronhirdetések), M2–M3 összekötő folyosó (citylight).

A terjesztést és népszerűsítést elősegítette, amikor valamilyen esemény, évforduló, kiállítás apropójára esett a megjelenés: például Szunyoghy András *Vadon élő állatok anatómiai rajzai (Európa)* című kiadványának sikere a FeHoVa rendezvényén, Szilágyi István posztumusz megjelent regénye, Pápai Zsolt kétkötetes filmtörténeti monográfiája vagy a megjelenés pillanatában szinte azonnal el is fogyó szépirodalmi-grafikai tisztelgés a közelmúlt építőművészei előtt, M. Miltényi Miklós és Vadász Bence *É²* című albuma.

A Kiadó 2024 júniusában hatodik alkalommal vett részt a budapesti Ünnepi Könyvhéten saját standdal. A kiadó legsikeresebb könyvei a következők voltak: Nádorfi Lajos és Szemadám György *(H)arcképek* című albuma, Pápai Zsolt kétkötetes munkája, Szilágyi István posztumusz regénye, Szunyoghy András könyvei, a *Pars pro toto*-sorozat új és korábbi kötetei. Külön kiemelendő, hogy Szunyoghy András *Vadállatok anatómiai rajzai* című könyve nyerte el szakkönyv kategóriában a Szép Magyar Könyv 2024 Díjat.

A Kiadó által szervezett események mellett több kiadványa is szerzői turnéra indult – országhatáron belül és kívül egyaránt. Ezek közül kiemelkedik Fazekas Sándor *William Shakespeare szonettjei* című fordításkötete, a Boka László szerkesztésében megjelent *Transzilvanizmus* című tanulmánykötet, a dr. Negyela László és dr. Oszkó Ágnes jegyezte *„Építs nekem hajlékot!” Szubjektív zsinagógatúrák a Kárpát-medencében* című album. A *Pars pro toto*-sorozat könyveinek bemutatóját is érzékelhető olvasói és sajtóérdeklődés övezte, élükön Joseph Ratzinger válogatott esszékötetével – miként a még 2023-ban megjelenő, Bartusz György munkásságát bemutató albumot is, amelyet tavaly Kassán is bemutattak.

A Kiadó valamennyi új könyvét forgalmazza a két legnagyobb bolthálózat, a Libri és a Líra Könyv, könyveinek többségét a kisebb bolthálózatok, a könyvnagykereskedések és egyes független könyvesboltok is. Jelentős előrelépés tapasztalható az erdélyi terjesztésben, miként szlovákiai könyvkereskedőkkel is történt érdemi kapcsolatfelvétel. Érzékelhetően hozzátett a kiadványok láthatóságához a 2023 márciusában megnyílt Vigadó Látogatóközpont is, ahol – a kiadó webáruháza mellett – elérhető és megvásárolható a kiadó teljes kiadványkészlete.

A kiadó rendezvényeinek meghívóit és utólagos képes összefoglalóit, a kiadványairól és programjairól beszámoló sajtóvisszhangot rendszeresen közzéteszi honlapján és Facebook-oldalán is. Ez utóbbinak egyelőre 1667 követője van, ezt mindenképp szeretné radikálisan növelni a közeljövőben. Két bejegyzésének kiemelkedő a megtekintésszáma: a Finta József halálának egyéves évfordulójához kapcsolódó 2569 főt, míg Zuh Deodáth közelmúltbeli kötetbemutatójának képes összefoglalója 3583 főt ért el.

2024. évi könyvbemutatók és egyéb rendezvények

- február 22.: *Transzilvanizmus – Eszmék, korok, változatok.* Szerk. Boka László, Gödöllő Városi Könyvtár
- február 23.: Horkay Hörcher Ferenc: *Erő és Gyöngédség,* FUGA
- március 19.: *Transzilvanizmus – Eszmék, korok, változatok.* Szerk. Boka László, Írók Boltja
- március 19.: Feledy Balázs: *Credo – Olasz Ferenc életműve,* Veszprém, Laczkó Dezső Múzeum
- március 20.: *Gara László emlékezete.* Sz: A. Szabó Magda, a francia nagykövet rezidenciája
- március 21.: Szalai Györgyi – Dárday István: *Minden másképp van,* Uránia Nemzeti Filmszínház
- április 4.: Kettős könyvbemutató: *Az elveszett nemzedék.* Szerk. Mórocz Gábor; Cseres Tibor: *Napló 1956–1993,* Petőfi Irodalmi Múzeum
- április 9.: Szabó Lilla: *Bartusz,* Szlovák Nemzeti Galéria, Pozsony
- április 26.: Varga Zoltán: *Magyar animációsrendező-portrék,* Uránia Nemzeti Filmszínház
- május 14.: Nagy Károly Zsolt: *Kunkovács,* Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum
- június 3.: *Cantus Vitae.* Szerk. Windhager Ákos, Vígvarjú étterem
- június 4.: Dénes Eszter: *Az építészeti tér genezise – Hajnóczi Gyula pályája és elméleti munkássága,* Walter Rózsi-villa
- június 13–16.: 95. Ünnepi Könyvhét, könyves stand, dedikálások
- június 20.: Vadász Bence – Miltényi Miklós: *É²,* FUGA
- augusztus 3.: Fazekas Sándor: *William Shakespeare szonettjei,* Ördögkatlan Fesztivál
- szeptember 3.: Hubay Miklós: *Játék és végzet;* K. Kovács István: *Hubay Miklós,* Petőfi Irodalmi Múzeum
- szeptember 13–15.: Művészetek Főutcája programsorozat, Kecskemét – könyves stand és könyvbemutató: Varga Zoltán: *Magyar animációsrendező-portrék*
- szeptember 24.: Szekfü András: *Így filmeztünk 5.,* könyvbemutató a Filmes Házban
- szeptember 26–29.: Budapesti Nemzetközi Könyvfesztivál, Millenáris-önálló stand és könyvbemutató: Mészáros Tibor: *Egy 20. századi Odüsszeia*
- szeptember 27.: *Transzilvanizmus.* Szerk. Boka László, Sepsiszentgyörgy
- október 1.: *Transzilvanizmus.* Szerk. Boka László, Marosvásárhely
- október 9.: Pápai Zsolt: *El nem csókolt csókok / Fény és árnyék. Magyar film noir és melodráma I–II.,* Uránia Nemzeti Filmszínház
- október 15.: *Gara László emlékezete 1956.* Szerk. A. Szabó Magda, Liszt Intézet, Magyar Nagykövetség, Párizs
- október 15.: Szekfü András: *Így filmeztünk-sorozat,* kerekasztal-beszélgetés, Írók Boltja
- október 29.: Szemadám György – Nádorfi Lajos: *(H)arc-képek,* FUGA
- november 7.: Szabó Lilla: *Bartusz,* Kelet-szlovákiai Galéria, Kassa
- november 8.: Joseph Ratzinger: *Politika, szabadság, hagyomány,* Párbeszéd Háza
- november 12.: Pataki Gábor – Szücs György: *Stefanovits,* Új Művészet szerkesztősége, Budapest
- november 16.: Mészáros Tibor: *Egy 20. századi Odüsszeia,* Thália Színház, Kassa
- november 19.: Mészáros Tibor: *Egy 20. századi Odüsszeia,* Petőfi Irodalmi Múzeum
- november 25.: *Barokk freskófestészet Magyarországon IV.* Szerk. Jernyei Kiss János, Pesti Vigadó
- december 4.: Mazányi Judit: *Schéner Mihály,* Hegyvidék Galéria
- december 11.: MMA Kiadó Adventi könyvforgatag, év végi sajtótájékoztató, MMA Andrássy úti Irodaház

Videó- és portréfilmgyártás

Akadémikusportrék – MMA-portréfilmek a köztelevízió műsorán 2024-ben

2024-ben is folytatódott az MMA portrésorozata a köztelevízió csatornáin. A nézők olyan akadémikusok és más művészek, művészetelméleti szakemberek életútjába nyerhettek bepillantást, akik jelentősen alakították a magyar művészeti életet. Az ötvenkét perces portréfilmek továbbra is az M5, valamint a Duna World csatornákon voltak láthatók; némely portréfilmet a helyi televíziók is műsorra tűztek.

Az év során összesen huszonhat korábban és huszonhat az előző évben készült portréfilm került adásba. Ezek apropóját leginkább az akadémikusok kerek születésnapjához, aktuális eseményéhez, kiállításához igazították (például Nagy Viktor színházi rendező hetvenedik születésnapja, Ferencz István építész nyolcvanadik születésnapja, Eperjes Károly hetvenedik születésnapja, Farkas Ádám szobrászművész nyolcvanadik születésnapja, Finta József építész,

Katona Szabó Erzsébet iparművész, András Ferenc rendező, Duba Gyula író).

Egyéb videószolgáltatás

A Kiadó a www.mma.hu és a www.mma-tv.hu honlapok videós tartalomszolgáltatója, a www.mma-tv.hu honlapot pedig teljeskörűen gondozza. Az MMA Titkársága megrendelésére a Kiadó videós stábja, indokolt esetben külső szakember és/vagy stáb bevonásával rögzíti az MMA művészeti eseményeit, videós riportokat, helyszíni tudósításokat készít. Az elkészült felvételek az MMA honlapjaira és archiváló rendszerébe kerülnek fel.

Az MMA Titkársága megrendelésére készült fontosabb videós dokumentációk, riportok

Irodalmi Gála, Nemzet Művésze, Keddi kaleidoszkóp, Élő folyóirat, a *Magyar Művészet* lapbemutatója és podcast felvétel. Kiállítások, tagozati díjátadók, könyvbemutatók, a könyvhét eseményeinek felvétele, szerkesztése, rendezése és vágása. Egyedi események: *Szervátiusz Jenő-díjasok kiállítása a Műcsarnokban, Van-e jövője a tanyának a mai Magyarországon* című konferencia, *Joseph Ratzinger: Politika, szabadság, hagyomány – A kereszténység és az istenkérdés Európa jövőjében* című könyvbemutató, *Szilágyi István-emlékkonferencia, Novák Tata-emlékest* az Erkel Színházban.

A Kiadó promóciós, záró kisfilmjei a *Barokk freskófestészet* sorozatban 2024-ben: Székesfehérvár, Türje, Grábóc, Noszvaj, Gödöllő, Eger, Edelény.

MMA-videók látogatottsága 2024-ben a YouTube-csatornán

Az MMA YouTube-csatornájára 2024-ben nyolcvanöt filmanyag került fel (portréfilmek ötperces előzetesei, a Kiadó saját gyártású és egyéb videói). A videós anyagok innen kerülnek át a www.mma-tv.hu honlapra, de a nézettség a YouTube-csatornán mérhető.

Az MMA Kiadó YouTube-csatornájának látogatottsága (összesített, jellemző adatok): összes látogatás: 481 804; összes nézési idő: 50 966,2 óra.

A nézők életkora szerinti látogatás: 18–24 év: 5,4%; 25–34 év: 10,9%; 35–44 év: 15,9%; 45–54 év: 23,6%; 55–64 év: 19,2%; 65+ 24,9%.

Nemek szerint: férfiak: 63,1%; nők: 36,9%.

A 2024. december 31-ig feliratkozottak száma: 15 977 fő. A 2024. évi új feliratkozók száma: 1631.

Szakmai elismerések

„Én színházban gondolkodom…" – Mihályi Gábor portréfilmje, rendezte Sztanó Hédi, felnőtt kategória első díj, Nemzetközi Népismereti Filmszemle, 2024. augusztus 25.

A Veszprémben megrendezett Magyar Mozgókép Fesztivál 2024-es eseménysorozatán több, az MMA Kiadó megbízásából készült portréfilmet is vetítettek:

- *Ternovszky Béla-portréfilm,* rendezte Medgyesi Gabriella,
- *Tordy Géza-portréfilm,* rendezte Balogh Zsolt,
- *Sárközi Mátyás jelenti Londonból,* rendezte Papp Gábor Zsigmond,
- *Benned és körötted. Lukács Sándor-portréfilm,* III. helyezés, Savaria Filmszemle, Színházművészet kategória, 2024. 11.

Magyar Művészet folyóirat

A Magyar Művészeti Akadémia saját alapítású folyóirata, a *Magyar Művészet* 2024-ben is hat lapszámmal jelentkezett; főbb tematikái voltak: túl a modern városképen (építészet), régiek és modernek tekintélye (a tekintély a kultúrában), a közelmúlt magyar kisepikája, a világhálón hallgatnak a múzsák (kultúramarketing), magyar szimfóniák (a magyar szimfóniák történeti áttekintése), *Magyar Filozófiai Enciklopédia* (koncepcionális kérdések, egyes művészetfilozófiai szócikkek). Hasábjain nyolcvannégy írást (tanulmány, esszé, kritika és interjú) publikált az irodalom- és nyelvtudomány, a művészet-, művelődés-, kultúra-, eszmetörténet és -elmélet, esztétika, a képző- és iparművészet, a színház- és filmtudomány, fotó- és előadó-művészet, a zenetudomány és -történet, az építőművészet és -történet területéről.

A folyóirat szerkezete állandó: a *Tanulmányok,* a *Műveld és magyarázd,* az *Interjú* és a *Szemle* rovat egyre szélesebb kitekintést, valamennyi, a művészettel elemző módon foglalkozó beszédmódnak helyet ad.

Terjesztés és disszemináció

A folyóirat nyomtatott formában történő terjesztése egyrészt kereskedelmi forgalomban a Lapker Zrt., könyvesbolti értékesítés és előfizetés útján történik.

Az online, a könyvtári és az ingyenes példányok olvasottsága ennek a sokszorosa; ráadásul a publikációk nem „avulnak el", évek, évtizedek múlva is visszakereshetők a közlemények.

Online jelenlét

A folyóirat honlapján (http://www.magyar-muveszet.hu) – egy lapszám késéssel – teljes terjedelmükben olvashatók a publikációk. A lapbemutatók szintén a honlapon, valamint a YouTube-on, a folyóirat Facebook-oldalán és az MMA TV-n visszanézhetők. 2024 decemberétől kéthetente jelentkezik a folyóirat videópodcasttal, amely a Kiadó reményei szerint átütő erejű médiajelenlétet eredményezhet 2025 végére, egyúttal az MMA értékeinek népszerűsítésében is fontos szerepet játszhat.

Találkozások a Makovecz Imre utcában

A 2024. évi klubestek időrendi programlistája

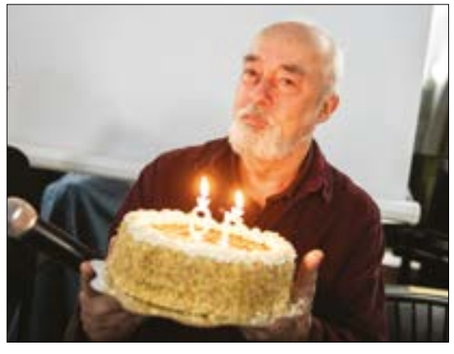

▪ Január 10.
Reszelővel az égig – Portréfilm Szőcs Miklós TUI szobrászművészről
Szerkesztő-rendező: Rohonyi Gábor
Kép: Szatmári Péter
Vágó: Tóth Ivett
Beszélgetőtárs: Szemadám György
Háznagy: Juhász Judit

▪ Január 17.
Építészet játékosan – Művészettel nevelés az építészet területén
Szepesi Judit beszélgetett az MMA elismerő oklevelével kitüntetett kultúrAktív Egyesület tagjaival.
Háznagy: Juhász Judit

▪ Január 24.
Zuhanórepülés – Vadász György építőművész és szobrász portréfilmje
Rendező-vágó: Szalay Péter
Dramaturg: dr. Hidas Ildikó
Operatőr: Nagy Ervin, Szalay Péter
Zene: Vándor Béla
Háznagy: Juhász Judit

▪ Január 31.
80+85=?! Az építészet poézise és a versek építőkövei – Ferencz István és Kiss Anna születésnapi estje
Az ünnepelteket Ács Margit köszöntötte.
Háznagy: Juhász Judit

▪ Február 7.
Filmbemutató
UNDISTURBED / Hommage à ÚZS
Rendező: M. Tóth Éva
Operatőr: Csukás Sándor
Producer: Ordódy Judit
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Február 14.
Könyvbemutató
Nagy Károly Zsolt: Kunkovács
Szerkesztő: Palojtay Kinga (MMA Kiadó)
Háznagy: Juhász Judit

▪ Február 21..
Anyanyelvek Nemzetközi Napja
Sántha Attila: Bühnagy székely szótár
A szerzővel Farkas Adrienne újságíró beszélgetett.
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Február 28.
Aknay János köszöntése 75. születésnapján
Háznagy: Juhász Judit

▪ Március 6.
Könyvbemutató
Kós Károly: Régi Kalotaszeg
Beszélgetőtársak:
Czeglédy Enikő,
Kós Károly unokája,
Medvigy Endre
irodalomtörténész,
Csernyus Lőrinc akadémikus,
Baranyi Krisztina,
az IdőJel Kiadó vezetője
Háznagy: Juhász Judit

▪ Március 13.
Mi lesz veled művészettörténet-tanítás…?
A beszélgetés résztvevői:
prof. Kárpáti Andrea egyetemi tanár (Corvinus Egyetem), dr. Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, egyetemi docens (LFZE) és Szefcsikné Nikodém Nóra művészettörténész, gimnáziumi tanár
Háznagy: Juhász Judit

▪ Március 20.
35 éves
a Kós Károly Egyesülés
A beszélgetés résztvevői:
Zsigmond László építész (Kós Károly Egyesülés), Csóka Balázs építész (Országépítő) és Erhardt Gábor építész (MCC Műhelyvezető)
Háznagy: Juhász Judit

▪ Március 27.
Prokopp Mária köszöntése
85. születésnapján
Beszélgetőtárs:
Keserü Katalin
művészettörténész
Közreműködött:
Kónya István lantművész
Háznagy: Juhász Judit

▪ Április 3.
Könyvbemutató
Fehér Anikó: Népzenei füveskönyv
A szerzővel Vasváry Annamária, a Dankó Rádió kiemelt szerkesztője beszélgetett.
Közreműködött:
Dörnyei Szabolcs (gitár)
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Április 10.
Reviczky Gábor 75
Az ünnepelttel Nagy Viktor rendező, az MMA Színházművészeti Tagozat vezetője beszélgetett.
Köszöntőt mondott Eperjes Károly színművész, az MMA rendes tagja.
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Április 17.
Könyvbemutató
Keserü Katalin: Makovecz Imre: Kísérletek – Épületek
A szerzővel Smiló Dávid építész, MMA-ösztöndíjas beszélgetett.
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Április 24.
Szőnyi Erzsébet 100
Emlékest az évfordulón
Közreműködött: Berényi Zsuzsa hegedű, Oláh Miklós cselló, Feleki László – zongora (a törökbálinti Szőnyi Erzsébet Alapfokú Művészeti Iskola tanárai), Kollár Éva Liszt-díjas karnagy, az MMA rendes tagja és Hraschek Katalin zenepedagógus, karnagy
Háznagy: Tóth Péter

▪ Május 8.
Dubrovay László-est
Az év táncprodukciója: Faust, az elkárhozott
Közreműködött: Uhrik Teodóra Kossuth- és Liszt-díjas Érdemes Művész, a Pécsi Balett ügyvezetője, Vincze Balázs Harangozó-díjas érdemes művész, a Pécsi Balett művészeti vezetője, a *Faust, az elkárhozott* rendező-koreográfusa, az évad legjobb alkotója, Záborszky Kálmán karmester, az MMA rendes tagja, beszélgetőtárs: dr. Solymosi-Tari Emőke zenetörténész, a MMA Művészetelméleti Tagozat vezetője
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Május 22.
Magyar zoológiai expedíció Srí Lankán (Ceylon)
Közreműködött:
Buzás Balázs zoológus, a Photo Ark producere, Kovács Zsolt zoológus, az *Állatvilág* folyóirat főszerkesztője, Kóródi Olivér zoológus, a poroszlói Ökocentrum szakmai vezetője, dr. Persányi Miklós zoológus, címzetes egyetemi tanár
Háznagy: Szemadám György

▪ Május 29.
Filmbemutató
A szellem arisztokratája – 150 éve született gróf Bánffy Miklós
Szerkesztő-producer: Hollós László
Alkotó: Vágó Bartos Bence
Operatőr: Dala István
Rendező: Kucsera Tamás Gergely
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Június 5.
India magyar szemmel
A vetítéssel egybekötött beszélgetés résztvevői: Buglya Sándor filmrendező, a MMA elnökségi tagja, Vidák István nemezművész, néprajzi gyűjtő, a MMA Népművészeti Tagozat akadémikusa, Kása Béla fotóművész, a MMA Film- és Fotóművészeti Tagozat akadémikusa és Csáji László Koppány író, kulturális antropológus, a MMA MMKI igazgatója
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Június 12.
Szecsődi 70
Műsorvezető és beszélgetőtárs: Beslin Anita
Közreműködött:
Csonka Gábor – hegedű,
Dudás Virág Ervin – hegedű,
Szirtes Edina Mókus – hegedű;
Sztathatosz Sebestyén – hegedű
Háznagy: Tóth Péter

▪ Június 19.
A megújult Magyar Iparművészet *folyóirat bemutatója*
A beszélgetés résztvevői:
Keppel Márton főszerkesztő,
Blankó Miklós szerkesztő
és Lénárt Attila grafikus
Közreműködött:
Cservenák Boglárka
fuvolaművész
Háznagy: Szepesi Judit

▪ Június 26.
Évadzáró kerti parti
A Samu Géza-díj és a postumus honoris causa oklevelek átadása
Közreműködött: Kubik Anna
színművész, akadémikus,
Erdős Róbert operaénekes
és Nagy Márta zongoraművész
Háznagy: Juhász Judit

▪ **Szeptember 11.**
Évadnyitó kerti parti
Jó szóval, muzsikával,
bográcsban főtt vacsorával
Közreműködött:
Kubinyi Júlia – ének,
Rosonczy-Kovács Mihály – hegedű
Háznagy: Juhász Judit

▪ **Szeptember 18.**
„Az öt utolsó szín"
Emlékezés Bozay Attilára születésének 85. és halálának 25. évfordulóján
Az MMA posztumusz tiszteleti tagja,
Kossuth-díjas zeneszerző munkásságát
felidézte egykori tanítványa,
Olsvay Endre akadémikus és Varga Áron
egyházzenész-művésztanár. Az esten
részt vettek Bozay Attila családtagjai.
Háznagy: Juhász Judit

▪ **Szeptember 25.**
Kettős könyvbemutató: Nádorfi Lajos–Szemadám György: (H)arc-képek; *Szemadám György:*
Utazások az időn és a valóságon túl
A kötetet bemutatta: Borbély László író, szerkesztő,
Mojzes Ildikó szerkesztő (MMA Kiadó)
és Bíró Máté szerkesztő (Magyar Napló Kiadó)
Háznagy: Juhász Judit

▪ **Okróber 2.**
Velencei Biennálé 2024
Önvizsgálat és identitás-keresés a 60. Nemzetközi Képzőművészeti Kiállítás hagyományos tereiben
Beszélgetőtársak:
Alapfy László,
Kovács István,
Sinkó István
és Véssey Gábor
Háznagy: Juhász Judit

▪ **Okróber 9.**
Folyamatos fejlődésben a Magyar Építészeti Központ és Múzeum
Dr. Almássy Kornél,
a MÉM MDK
igazgatójának előadása
Háznagy: Juhász Judit

▪ **Okróber 16.**
Az MMA Zeneművészeti Tagozatának ünnepsége
Életút-díjak és Elismerő Oklevelek átadása
Közreműködtek:
az Óbudai Népzenei Iskola
növendékei
Háznagy: Tóth Péter

▪ **Okróber 23.**
Nemzeti ünnep
Szünnap

▪ **Okróber 30.**
Szőnyiné Szerző Katalint köszöntése 75. születésnapján
Háznagy: Juhász Judit

▪ **November 6.**
Az elkötelezett Művészet
Vendég: a Gyergyószárhegyi Kulturális és Művészeti Központ és a MAMÜ Társaság
A beszélgetés résztvevői: Elekes Károly, Ferencz Zoltán, Kolcsár Béla, Zakariás István Zsolt és Szepesi Judit
Háznagy: Juhász Judit

▪ **November 13.**
Mester és tanítványa
Bemutatkozik a „Vadásztársaság" – Vadász Bence és tanítványai
A beszélgetés résztvevői: Vadász Bence, Miklós Zoltán, Vadász Balázs és Meszlényi Ambrus
Háznagy: Szepesi Judit

▪ **November 20.**
Az MMA Színházművészeti Tagozatának ünnepsége
Életút-díjak és Elismerő Oklevelek átadása
Közreműködött: Kovács Botond zongoraművész
Háznagy: Juhász Judit

▪ **November 27.**
Falusi Márton Z. Manó a másvilágon *című könyvének bemutatója*
A szerzővel Korpa Tamás költő, irodalomtörténész beszélgetett.
Háznagy: Juhász Judit

▪ **December 4.**
Farkas Ádám köszöntése 80. születésnapján
Az ünnepeltet Bodonyi Emőke művészettörténész méltatta.
Háznagy: Juhász Judit

▪ **December 11.**
A Sándor György, a nemzet humoralistája *című film bemutatója*
Producer-rendező: Kocsis Tibor
Operatőr: Kocsis Tibor és Sibalin György
Szerkesztő-vágó: Konecsny Emőke
Háznagy: Juhász Judit

▪ **December 18.**
Postumus honoris causa-ünnepség
A vendégeket köszöntötte és az okleveleket átadta: Turi Attila, az MMA elnöke
Háznagy: Juhász Judit

In memoriam

ANDRÁS FERENC
(1942–2024)

„Tizenévesen, amikor tehettem, este hat órától filmeket néztem. Aztán amikor már Pestre jártam gimnáziumba, hívtak egy statisztaválogatásra, akkor csöppentem bele. Ez a világ akkor annyira megragadott, hogy többé nem volt kérdés, hogy filmes legyek."

(András Ferenc)

■ Életének nyolcvankettedik évében, 2024. április 25-én elhunyt András Ferenc, Nemzet Művésze címmel kitüntetett, Kossuth-díjas és Balázs Béla-díjas magyar filmrendező, forgatókönyvíró, producer, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) rendes tagja. Filmjeinek eredetisége, sajátos hangja, ironikus, groteszk társadalomrajza, összetett történelemszemlélete a nagyjáték- és a televíziós filmnyelvben egyaránt hiteles. Legismertebb alkotásai (*Veri az ördög a feleségét,* 1977; *Dögkeselyű,* 1982; *A nagy generáció,* 1986) révén vált a magyar filmművészet egyik legérdekesebb karakterévé.

Pályakép, életrajz

András Ferenc 1942. november 24-én született Budapesten. Gyermek- és ifjúkora a Balaton-felvidékhez, jelesül Sümeg városához köti. Ez a pannon vidék sokszor megjelenik játékfilmjeiben. Koraérett kamaszként sokat olvasott, és olykor iskola helyett is moziba járt. A modern világirodalom érdekelte; Kafka, Camus, Sartre akkor nálunk felfedezésszámba menő műveit olvasta. Megfordult a fejében, hogy filmszínész lesz. Kiskamaszként jelentkezett gyerekszereplőnek Ranódy László *A tettes ismeretlen* című filmjébe. Statisztaként szerepelt a *Két emelet boldogság* című, 1960-ban bemutatott vígjátékban.

A 60-as években előbb a Magyar Televízióba, majd a Filmgyárba került, ahol az I. Stúdióban rendezőasszisztens lett. Forgatott többek között Ranódy László, Fábri Zoltán, Máriássy Félix és Sára Sándor mellett. A szakmai műhelyek mellett nem elhanyagolható módon befolyásolta életét, nevelődését, kulturálódását az úgynevezett Muskátli-kör, amely egy Váci utcai presszóról kapta a nevét. Az ott megforduló, önálló gondolkodású, a hatalomhoz nem dörgölődző, olykor ellenzéki fiatal művészek és értelmiségiek jelentősen hatottak világképe formálódására, kialakulására. Ugyancsak fontos szerepet játszott életében az Egyetemi Színpad és annak 60-as évekbeli nyitott szellemű műsorpolitikája.

A Színház- és Filmművészeti Főiskola elvégzését követően, a Balázs Béla Stúdió tagjaként rendezte meg a *Dózsa népe* (1973) című, ironikus szemléletű rövidfilmjét, majd a közönség és a szakma köreiben is népszerű első egész estét betöltő filmjét, *Veri az ördög a feleségét* címmel.

1977-ben aláírta a Demokratikus Chartát, amelyben magyar értelmiségiek és művészek tiltakoztak a csehszlovákiai diktatúra intézkedései ellen. Emiatt évekig nem forgathatott újabb játékfilmet. A televíziós rendezései közül a legsikeresebb produkciója a *Végkiárusítás* (1978) lett.

Későbbi jelentős alkotásai a *Dögkeselyű* és *A nagy generáció.* Ez utóbbi különösen könyörtelen látlelet a korról, amelyben született, egyúttal kritikája az 1960-as évek illúziókergető lázadásainak is. A 80-as években egy ideig a MAFILM önálló színésztársulatának vezetője, 1991-től a Dialóg Filmstúdió vezetője, 1998-tól a Duna Televízió szinkronstúdiójának művészeti vezetője volt. 1991-től játékfilmek producereként tevékenykedett, de készített portré- és dokumentumfilmeket is. Amikor a Sára Sándor irányította Duna TV önálló szinkronműhelyt alapított, vezetésével őt bízták meg (1998). Naprakész volt a kortárs szépirodalomban, előszeretettel készített forgatókönyveket írókkal. Többek között megfilmesítette Dobai Péter *Vadon* (1989) című regényét és Gion Nándor több ifjúsági művét: *Sortűz egy fekete bivalyért* (1984), *Postarablók* (1985), *A károkatonák még nem jöttek vissza* (1985). 2019-ben az MMA megbízásából portréfilmet forgatott Gion Nándorról, a köztestület néhai tagjáról. Munkácsi Miklós íróval, számos más forgatókönyvének társszerzőjével elkészítette az első játékfilmje folytatásának szánt *Még mindig veri az ördög a feleségét* című forgatókönyvet, de a kivitelezésre már nem került sor. Utolsó filmterve Temesi Ferenc *49/49* című regényének filmes adaptációja volt.

Művei színvonalát jelzi, hogy azok egyszerre arattak filmes szakmai és közönségsikert, munkáival számos hazai és nemzetközi díjat nyert el. Filmes alkotói pályája rávilágít a hamis közönségfilm–művészfilm ellentétre, és segít a feloldásában.

A Magyar Művészeti Akadémiának 2013-tól rendes tagja volt. Munkásságát 1978-ban Balázs Béla-díjjal ismerték el, 1988-ban Érdemes Művész lett, 2013-ban Kossuth-díjat kapott. A Nemzet Művésze díj Bizottsága 2021-ben a Nemzet Művésze címet adományozta András Ferencnek a filmművészet területén kiemelkedő alkotói életútja elismeréseként.

Bonta Zoltán András Ferencről készült, *Rendező és holdvilág* című portréfilmjét 2018-ban mutatták be. Barabás Klára filmtörténész, filmkritikus András Ferenc életművét összefoglaló könyve, a *Végkiárusítás* 2020-ban jelent meg az MMA Kiadó gondozásában.

András Ferenc nyolcvanadik születésnapja alkalmából 2022-ben a Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum ünnepi vetítést tartott az Uránia Nemzeti Filmszínházban a *Dögkeselyű* című, frissen restaurált filmjének bemutatásával Kiss Mari Jászai Mari-díjas és Cserhalmi György Kossuth- és Balázs Béla-díjas színművész, a nemzet színésze, az MMA rendes tagja részvételével. A Magyar Művészeti Akadémia Film- és Fotóművészeti Tagozata a Pesti Vigadóban köszöntötte az ünnepeltet a *Rendező és holdvilág* című portréfilm levetítésével Buglya Sándor Balázs Béla-díjas filmrendező, az MMA rendes tagja és Mécs Károly Kossuth-díjas színművész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja jelenlétében.

András Ferenc halálhírét a Savaria Filmszemlén jelentették be, amelynek kezdetek óta zsűritagja volt.

Díjai:

Balázs Béla-díj (1978), Magyar Népköztársaság Érdemes Művésze (1988), Kossuth-díj (2013), Nemzet Művésze (2021)

Búcsúbeszéd
Buglya Sándor és Haris László, az MMA rendes tagjainak búcsúbeszéde

Tisztelt gyászoló Család!
Tisztelt jelenlévő művész társak, kollégák, András Ferenc művészetét tisztelő barátok és tanítványok, akiknek követendő példa András Ferenc művészi és emberi tisztessége és szakmai tudása!

A Magyar Művészeti Akadémia Elnöksége nevében búcsúzom tőle, a mindig kedves, megbízható jó barättól, a nemzet művészétől, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjától.

András Ferenc életpályája néhány adattal: apai ágon székely származású családba született 1942-ben, Budapesten. A Nemzet Művésze címmel kitüntetett Kossuth- és Balázs Béla-díjas filmrendező, forgatókönyvíró, producer, 2013-tól a Magyar Művészeti Akadémia tagja 2022-ben a Magyar Filmakadémia Egyesület életműdíját kapta. Volt fizikai és irodai munkás, a Magyar Televízió ügyelője, majd a MAFILM rendezőasszisztense, hallgató a Színház- és Filmművészeti Főiskolán. Filmrendező, a Dialóg Filmstúdió igazgatója, a Duna Televízió szinkronstúdiójának vezetője. Halálának hírét a Savaria Filmszemlén jelentették be, 2024 áprilisában.

András Ferenc életében mindvégig jelentős szerepet játszott a film és a televízió. Filmjei generációjának emblematikus alkotásai. Munkásságát ikonikus filmek, mint a *Veri az ördög a feleségét,* a *Dögkeselyű,* A *nagy generáció,* továbbá hazai és nemzetközi filmdíjak jellemzik. A *Veri az ördög a feleségét* a Kádár-korszak puhának mondott diktatúráját kritizáló szatíra, amelyben emberszerető humora a mindennapi családi élet ismert helyzetei elé tart görbe tükröt. András Ferenc, a 60-as évek nagy generációjának tagja, így beszél egy interjúban: „Minden filmemet azért készítettem, mert foglalkoztatott valami. Nem csináltam éjjel-nappal filmeket, nem jegyzek huszonegynéhány nagyjátékfilmet. Mindig akkor fogtam hozzá, mikor felháborodtam valami miatt vagy valami ellen, és mindez kikívánkozott belőlem. Ez lehetett egy erős kritika, egy mély érzés vagy egy kemény korrajz, annak lenyomata, hogy

hogyan él a nép, és a magukat politikusnak képzelők szerint hogyan kellene élnie. Ezt ütköztettem, amiből mindig valami egészen kegyetlen dolog jött ki.”

András Ferenc életművét a művészi nagyság előtt tisztelettel fejet hajtva, Zalán Vince mondatát idézve úgy jellemezhetjük, hogy általában olyan hősökről (vagy átlagemberekről) forgatott filmeket, akiket cserben hagyott a történelem.

Életének utolsó éveit a filmpedagógiának szentelte. Ő szorgalmazta, hogy mutassák be diákjainak legújabb vizsgafilmjeit az MMA székházában, a Pesti Vigadóban. A bemutatóra, amelyen tanáruk már nem vehet részt, június 3-án kerül sor. A vetítés előtt tanítványai megemlékeznek Mesterükről.

Isten Veled, András Ferenc!

Adjon az Úr örök nyugodalmat neki, és az örök világosság fényeskedjék neki!

CZAKÓ GÁBOR

(1942–2024)

„A gondolkodás, és egyik eszköze, az írás, más térben történik: ugyan ki vagy mi késztethet téged arra, hogy elronts egy rímet, vagy ne azt gondold, ami igaz. A szellemi ember csak ahhoz igazodik, Aki Van.”

(Czakó Gábor)

▪ Életének nyolcvankettedik évében 2024. február 21-én elhunyt Czakó Gábor író, nyelvrégész, a nemzet művésze, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Czakó Gábor életművének műfaji sokszínűségét tekintve olyan alkotói pályaképet láthatunk, amelyben a tartalom és a forma egymásra találtságát magas fokon határozta meg az üzenetérték.

Pályakép, életrajz

Czakó Gábor 1942. szeptember 14-én született Decsen. Édesapja, Czakó Sándor a II. világháborús doni harcokban hunyt el. 1960-ban érettségizett a szekszárdi Garay János Gimnáziumban, majd tanulmányait a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán folytatta, ahol 1965-ben diplomázott. 1965 és 1972 között jogászként dolgozott. Első könyve 1970-ben jelent meg *A szoba* címmel, a Magvető Kiadó *Új Termés*-sorozatában; 1966 óta publikált országos folyóiratokban. Szerkesztőként dolgozott több lapnál: 1979-től az *Új Tükör,* majd a *Mozgó Világ* és a *Négy Évszak,* később az *Olvasó Nép* munkatársa, 1989-től az *Igen* főszerkesztője, 1992-től pedig a *Magyar Szemle* társszerkesztője volt. 2007-től a ferrarai olasz–magyar *Osservatorio Letterario* periodika levelezője volt, ahol több prózája, esszéje, tanulmánya jelent meg.

A rendszerváltástól kezdve sok éven keresztül szerkesztette és vezette a Duna Televízió *Beavatás* című műsorát. A műsorral párhuzamosan több könyvben jelentette meg az ott elhangzott társadalomfilozófiai és teológiai gondolatokat esszék formájában.

Czakó Gábor változatos prózai műfajban alkotott a regénytől kezdve a sajtóműfajokig. Szépírói tevékenysége mellett foglalkozott szobrászattal, publicisztikával. 2011-től tagja volt a Magyar Művészeti Akadémiának, emellett a Magyar Írószövetségnek,

valamint egyik alapítója és tagja volt a Magyar Katolikus Újságírók Szövetségének is.

A rendszerváltásig nyilvánvalóan küzdelemként is értelmezhető keresztényi üzenet megjelenése az alkotásokban egyben valamiféle ellenzéki magatartást is jelentett. 1989 után, az új politikai helyzetben a művek jellege nem, az akusztikája viszont megváltozott, holott a keresztény világszemlélet csak egy a több nézőpont közül, amely alapján Czakó Gábor művészete értelmezhető.

Írásainak többrétűsége mutatkozott meg *Szótárkönyv*ében (2001), melyben a destruált nyelvi megformáltság, a számmisztika és a szemantikai összefüggések jelentésrétegei között nemcsak a keresztény ideológia, hanem a szociológiai, társadalomfilozófiai és egzisztencialista mondanivaló is kimutatható. A biblikus eszmeiség mellett olyan kulturális keresztmetszetet látunk Czakó Gábor prózavilágában, amelyben az individuum magára hagyatottságának és útkeresésének szimbolikája legalább annyira erős, mint a keresztényi gondolat.

Czakó Gábor írói pályájának már több évtizede vissza-visszatérő, emblematikus sorozatát alkották a „rémmesék” (*77 magyar rémmese,* 1988; *Hetvenhét és fél magyar rémmese,* 1990; *… és hetvenhét magyar rémmese,* 1996; *Kilencvenkilenc magyar rémmese,* 2007; *Történeteink almáspitével,* 2015). Ezeknek darabjaiban prózai műfajok keverednek, de sok hasonlóságot mutatnak Boccaccio novelláival.

A *Beavatás* című esszésorozat könyvváltozatai között megtalálható a szerző nyelvészeti irányultságának vetülete is. A *Beavatás a magyar észjárásba* című könyvében a nyelv és gondolkodás összefüggéseit vizsgálta, a nyelvészet területén is formálva, feszegetve a határokat. Ezt az utat követi a Juhász Zoltánnal közösen jegyzett 2009-es *Beljebb a magyar észjárásba* című munka, amely két sajátos műfaj, a nyelvrégészet és a dallamrégészet körébe sorolható.

Czakó Gábor kései regényeiben a kiúttalanság élménye párosult az ábrázolás lehetőségének, keretbe foglaltsága lehetetlenségének kifejezésével. Ezért lehet például, hogy *Hosszúalattság* (2010) című könyvében a szerző a „félkész regénykert” műfaji megjelölést alkalmazta.

A legutóbbi években a 2016-os *Gyepű* című novelláskötetet követően leginkább esszéválogatásaival (*Ész és hit,* 2017; *Nyelvünk aranyágya,* 2018; *Mesén innen, mesén túl,* 2019; *Adjon Isten jó napot,* 2018) találkozhattak az olvasók. Szépprózáját az ábrázolás, az elbeszélés és a példázatosság, a tanító jelleg összhangja jellemzi. A közösségi felelősségvállalás élesen kritikus hangjai mellett a lényegkeresés, lényeglátás, az örök értékekhez való kompromisszumok nélküli ragaszkodás könyörtelen igényével Czakó Gábor többek közt a Hamvas Béla-i életmű folytatója és követője volt.

Czakó Gábort 2017-ben hetvenötödik születésnapja alkalmából az MMA Makovecz utcai szalonjában köszöntötte az Akadémia, mely alkalomból levetítették *Az illat csodája* című portréfilmjét (MMA Kiadó, 2017, rendező: Nagy Anikó Mária).

A magyar irodalmat gyarapító szépírói életműve elismeréseként, nyelvrégészeti tevékenységéért és a humanista gondolkodás tanításának megbecsüléseként vehette át a Nemzet Művésze díjat Vashegyi Györgytől, a Magyar Művészeti Akadémia elnökétől és dr. Kásler Miklós professzortól, az emberi erőforrások miniszterétől 2019. november 5-én a Pesti Vigadóban, a Magyar Művészeti Akadémia székházában.

Díjai: József Attila-díj (1975), Prima díj (2010), Kossuth-díj (2011), Magyar Érdemrend középkeresztje polgári tagozat (2017), Nemzet Művésze (2019), Magyar Érdemrend Középkeresztje a csillaggal (2022).

Búcsúbeszéd

Esszé Kodolányi Gyula költő, író, az MMA rendes tagjától

Czakó Gábor – írásai bennem elsőre most George Orwellt idézik fel. Az ő látásmódját, különös érzékenységét az emberi jellem torzulásaira, és azt a meggyőződését, hogy az ember esélyét arra, hogy teljes és érett személyisége legyen, nem annyira genetikai okok hiúsítják meg, hanem a kornak a teremtést lezüllesztő és közösségeket szétverő kegyetlensége.

Írókról szólva, akik mint az európaiság afféle túlélői, a személyesség utolsó

mohikánjaiként és szószólóiként maradtak meg mostanra, veszélyes ilyesféle párhuzamokat felállítani. Mert nincsen két azonos ember. Orwell és Czakó? Ki gondolná? Ki gondolta volna? De amikor e kiállítás megnyitására készülve, nem először tartottam mustrát Czakó Gábor családjának és barátainak Csaba könyvei felett, ismét nagy erővel ötlött fel bennem a két író rokonságának biztos érzete.

Az emberi torzulásokat Jonathan Swift, a nagy klasszikus mester vesébe nyilalló kacajával, az alakok ábrázolásának és névadásának vérbő fantáziájával ábrázolta Orwell is, Czakó is. Közös volt bennük a zsenialitásnak ez a gulliveri formája. Közös bennük az igazság kimondásának olykor kegyetlenségig makacs szenvedélye. De közös az is, hogy a nemzedéki eltolódás ellenére, a lét és az ember torzulásait voltaképpen ugyannak a politikai erőnek tulajdonították: a totális hatalom működésének, amely a gazdasági hatalommal és a technológiával szövetkezve a demokráciát önmaga lebutított paródiájává züllesztette a 20. század második felében. Amint oly sok dolog a történelemben, a demokrácia is furcsa bukfencet vetett: átfordult a maga ellentétébe, sajátos diktatúrákba. És az időbeli elcsúszás nem is oly nagy: Orwell meghalt negyvennyolc évesen, 1950-ben, de a diagnózisából született legszörnyűbb lázálomnak az *1984* címet adta. A regény címe akkorra tette a fasiszta-kommunista-technokrata falanszter megvalósulásának idejét, és Truffaut már 1966-ban filmre viszi a *451 Fahrenheit* nagy hatású disztópiáját, amely Ray Bradbury orwelli ihletésű regényéből született. E félelmetes látomás szerint a technológiával szövetséges diktatúra lesz az, amely betiltja a gondolkodást, és elégeti a könyveket.

És persze rögtön eszünkbe jut a kérdés, hogy eljött-e világunkba 1984-re az orwelli *1984*? Ennek a dátu mnak különös, baljósan mágikus hatása volt mindannyiunkra akkoriban a magyar szellemi ellenzékben. 1982–83-ban meg is keresett valamelyik szamizdat kiadó nevében két egykori egyetemi növendékem, emlékeim szerint Klaniczay Gábor és Magyar Bálint azzal, hogy vegyek részt a tiltott Orwell-könyv magyarra fordításában. Nem értem rá akkor, hogy a fontos felkérést elfogadjam, de aztán lefordították a könyvet mások – nyilván névtelenül. Hogy Czakó Gábornak kezébe jutott-e a fordítás vagy nem, nem tudom. Nem beszéltünk róla. De kizárt dolog, hogy az akkoriban kádárilag betiltott *Mozgó Világ* folyóirat vezető egyéniségeként Csaba ne ismerte volna a könyvet. Amint nemegyszer megírtam, a sokezres ellenzéki szubkultúrában épp oly gyorsan terjedtek a fontos szellemi információk, csakúgy a hírek, a pletykák és az álhírek, mint ma a világhálón, csak éppen szájról szájra, személyes közvetítéssel.

És persze nyilvánvalóan látta Csaba a Truffaut-filmet, amit jelentős késéssel, de azért bemutattak magyarul. E hatásoknak bizonyára volt szerepe az *Eufémia* című Czakó-regény megszületésében, amelyet 1983. karácsonyi dedikációval őrzünk családi könyvtárunkban. Csaknem másfél évvel Gorbacsov fordulatot hozó pártfőtitkári kinevezése előtt történt ez – Budapesten taroltak a Szolidaritás erősítette posztbrezsnyevi reflexek, és a kádári cenzúra a megjelenés pillanatában szorgosan tiltott be szerzőket, és zárt páncélszekrénybe műveket.

Úgyhogy a Csoóri- és Csurka-botrányok, a *Mozgó Világ*-botrány kavargásában csak valamiféle cenzori sokknak, összeomlásnak köszönhetően csusszanhatott ki a könyvesboltokba ez a disztópia egy Eufémia nevű országról, amelyben magyarul beszélnek, s amelyben semmit sem szabad a nevén nevezni.

Eufémiában mindenről finomítva, az éleket letompítva s az igazságot elhazudva esik szó, s közben gőzzel folyik az elmaradott gondolkodásúak átnevelése és eltüntetése. Az érzelmeket és morális cselekedeteket jelölő szavak a hagyományos értelmük ellentétét jelentik, csakúgy, mint az orwelli újbeszélben. A valóság ebben a falanszterben nem egészen orwelli, annak csak kádárjánosian slampos, „humanista", de azért durva változata, s a nagy Ő, a kimondhatatlan nevű vezér leghűségesebb rendcsinálóját Timur Lenkének hívják. Eufémiában csak az juthat magas posztra, aki bizonyítja tökéletes alkalmatlanságát. Kerawillszki Andrea a televízióban szeretne bemondó lenni, s ezért egy ideológiai nagygyűlésen, a titkon szájába rejtett kavicsokkal küszködve, eufém Demoszthenészként, ilyen beszéddel próbál kitűnni:

„Kétcégtelen, hogy iszonyú szép eleledményeket éltünk el, ám ezek nem olyan babér-babélok, amelyeken ülni kellene. Jól tudjuk, hogy a fejlődészi elégtelenség egyeszeknél sztagnál, mászoknál meg notóliuszan ott van. Sz hiában vagyunk általába elégedettek a társzadalmi celekedtetésszel, ha az említett dolgozók flontjának gyönge lészeit kihasználva a bükkmakkiszták behatolhatnak." (111. o.)

Czakó hosszú pályáján ez az orwelli–swifti lelkület békülékenyebb pillanataiban mikszáthi iróniába váltott át. Nem volt véletlen, hogy baráti futballklubunkat a 70-es években Czakó Gábor Mikszáth SC-nek nevezte el, afféle konzervatív forradalmi gesztussal. Ebben az árkádiai körben, melyet Kovács László bíró barátunkkal együtt szervezett, az irodalmat Esterházy, Bodor „Gilbert", Szávai János, Györffy Miklós és Szakolczay képviselte, a szobrászatot Péterfy Laci, Melocco és Kő Pál, és a maghoz tartozott Vitézy László is, és egy csúnya sérülésig Szakály Ferenc. Amint épp ez a sérülés is jelzi, ezek a kispályás mecscsek komolyan folytak, s kifulladásig – részemről öt-hat éven át.

A Mikszáth SC-ről sokat lehetne mesélni, de itt csak két motívumot emelek ki belőle. Az egyik a Mikszáth Kálmánhoz való félig komoly visszatérés konzervatív fricskája. Pedig ahogy az *Eufémia* kvalitásai jelzik, Czakó érzékeny volt a modernség valódi értékeire és érdekes újításaira. Másik nevezetes regénye az 1990 előtti korszakából, a *Megváltó,* szintén merész újítás volt, s milyen korai, 1970-ből!

Az egész könyv hosszú, részekre tagolt, gyors lélegzetű belső monológok füzére, dialógusok nélkül, Virginia Woolf nevezetes regényírói újításának nyomán. A narratíva egy bírósági tárgyalásra beidézett popsztár, a rendőrökkel verekedő „megváltó" híveinek felbolydult folyosói vonulását követi, a bekezdések ritmikájával is sugallva a „hívek" eksztatikus lelkiállapotát. A rajongók belső monológjai során Czakó valójában nemcsak egyénített portrékat, hanem nagy társadalmi panorámát is felrajzol. A hátterét annak a tömegpszichózisnak, amit a végsőkig deszakralizált életű fiatalok transzcendenciahiánya teremt meg, Krisztus-pótlékul.

A könyvből kiérződik Czakó személyes rokonszenve a „megváltó" iránt, és a plebejus és rendszer-ellenes együttérzés a rajongók tömegével, de már ott vannak benne a később felerősödő nyomai annak a felismerésének, hogy itt végső soron mindenki áldozat egy sokkal nagyobb világtörténelmi drámában. Nyilvánvaló, hogy ez a könyv valójában látlelet és vádirat Czakó részéről az egész modernség és a kibontakozó posztmodernség torzsága ellen, mégpedig a spiritualitás és a tradicionális értékek nevében.

Ez a kritikai indulat azonban nem keményedik savonarolai mániává benne a 90-es években sem, amikor lelki és szellemi alkatának elemei különleges egésszé érnek. Czakó Gábornak e mostani kiállítás falára került fontos mondatai közül hármat emelnék ki mindennek bizonyítására. Az első a korszellemmel szembeni indulatát fejezi ki:

„Tudjuk, hogy az evés szent dolog. Akár a gondolkodás. Éppen ezért egyik sem kap kíméletet."

Majd a megoldás útjáról beszél: „Mi a szellemi ember titka? Az életet megélni. A szellemit testté tenni, a testet megszentelni."

Hozzáteszi: „Az a kérdés, hogy a benső otthon miként tud megteremtődni, és hogyan szellemíti át a külsőt."

Tehát át kell élnünk magunkban a dolgok szakralitását, majd pedig bensőnkben így megerősödve vissza kell adnunk a világnak az elveszített szakralitást a lehető legnagyobb körben. Nap mint nap: ez a folyamat szüntelen és dialektikus, oda-vissza folyik, s a legtermészetesebb elfelejtett dolgon kezdődik: az evés szentségének felismerésén, hogy elérkezzünk újra meg újra a világ apró dolgainak átszellemítéséhez. Hogy felfedezzük a megváltás apró szikráit, vagyis ahogy ő nevezi, a Teremtő mosolyát magunk körül, a kis emberi gesztusokban, a szellemi szabadságot a mai élet harsogó motorjainak és buldózereinek, s a néma népnarkotikumnak, a bunkofonnak piacterén.

Valóban, kevesen tudtak s tudnak kortársaink közül olyan kedvvel írni ételekről, evésről és ivásról, mint ahogy a rémmesék remek kis történeteiben történik,

s ilyenkor Czakóban felmagasztosulnak a gyermekkori decsi ízek, olyannyira, hogy András fia Salamon király és a vetélytárs Bélafiak, Géza és László minduntalan a decsi illatos muskotályból hörpintenek, vagy a telivér vörösből – s előkerül a jóféle szalonna is, és élvezzük a gerezdre vágott paprika felséges illatát. S ne felejtsük ki a mindig formás, szerelmes természetű lányokat sem. Nem csoda, hogy a hatalmat előre és mindenkorra elhárító Dávid herceg, Salamon öccse is Decsre vonul viszsza szívszerelmével. Talán nem is egészen történelmietlenül van ez mind megírva, az *Aranykapu* című 1999-es, kiváló regényében, amely a belső megvilágosodás útját mutatja be a lassan minden emberét s világi javát elveszítő Boldog Salamon életzarándoklatában.

Amiről Czakó esetében beszélünk, nem más, mint a hagyományos életszeretet, amely kiterjed az emberekre is, a torz világban elidétlenedett, elcsámpásodott, elgirhesedett és elhízott önmagunkra. Az emberi torzulásokat könyveiben oly éles szemmel és tollal felrajzoló Czakó Gábor barátom, Csaba, mindig társaságot teremtett maga körül – tagjai legyenek akár a Mikszáth SC nagyérdeműi, zseniális mesélők, a történelmi sors áldozatai és túlélői, de akár félnótás csodabogarak és kiállhatatlan akarnokok asztaltársasága, akiknek beszédét órákon át is elhallgatta, a maga elmés kontráival és anekdotáival fűszerezve, egy tál jó étel és egy pohár bor vagy sör mellett.

S persze kezdődött mindez a valódi közösségekkel, a saját családdal, Évával, a megtalált méltó világteremtő társsal, a hat gyermekkel, azok számtalan gyermekeivel és barátaival, a szomszédokkal, aztán mindezek barátaival – akikkel Czakó Boldog Salamon Kört alapított a békásmegyeri Ófalu Szent József közösségi házában.

Nem kérdés, Jézus alakja az, amely besugározza az ő lelki és testi univerzumát.

Mindez, ahogy mondtam, a 90-es évek elejére állt össze érett egésszé Czakóban. A 80-as években teremtésvédőként veti magát a Duna-mozgalomba. 89-ben megalapítja az *Igen* című kétheti katolikus lapot, melynek fiatal újságírógárdáját ő válogatja és képezi ki, máig tartó szellemi mozgalmat indítva el. Antall József miniszterelnök egyik tanácsadójaként, meggyőződéses híveként, és életáldozatának igaz átélőjeként, keserű leckékben ismeri meg a hatalom természetét: hogy méltó gyakorlásához nemcsak tehetség és erő kell, de a mértékek mély tisztelete és alázat is. Mert a hatalom is eltéved, ha nincsen szakrális magja.

Ekkorra érik be Czakóban a Hamvas Béla-hatás is. A betiltott Hamvas-művekhez először a 80-as években, szamizdatkiadásokban tudott hozzájutni a magunk mostoha és lázadó nemzedéke. Hamvas ekkor kivirágzó nagy hatása annak lett köszönhető, hogy ő költője volt a filozófiának – magával ragadó, nagy sodrú. Orfikusan kinyilatkoztató, hermetikus és játékos. Nem kötötték szakmai szabályok, esszéiben szabadon cikáztak a szellem áramai.

Weöressel, Kodolányi Jánossal és Várkonyi Nándorral egy szabad kötelékben szárnyalva, Hamvas a legalább ötezer éves Nagy Hagyományhoz akarta visszakötni gondolkodásunk áramait, és mindenekelőtt a szellem primátusát hirdette a kommunista-materialista kor csúcsán. Tanult a 20-as években fellépő európai perennialista mesterektől, de más is volt, életszerűbb – hozzá is adott gondolataikhoz, és pártolta a modern művészet kiválasztott irányait, és annak tiltott-tűrt új magyar nemzedékeit.

Ennyiféle szálból szőhető össze Csaba barátom szellemi és emberi portréja. És nyilván még többől, hiszen minden ember végtelen nagy belső világ. Most enynyire futotta az alkalom. Méltó kulturális szolgálat, hogy Czakó Gábor emlékkiállítását az Ars Sacra hetekhez kapcsolódva rendezi meg a Petőfi Irodalmi Múzeum. Mert Czakó Gábor, a jókedvű és józan forradalmár, az örökös ellenzéki mindig a szakralitás nevében lázadt. Mélyen hitte, élte át, hogy teremtett világban élünk és hogy a teremtés szent. És hogy mai korunk végzetes vaksága, hogy ezt nem tudja.

Jót tesz nekünk, ha megismerjük Czakó Gábor gondolatait. Szelleme nélkülözhetetlen: maradjon mindig velünk.

(Elhangzott 2024. szeptember 18-án a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ és a Petőfi Irodalmi Múzeum közös, Czakó Gábor íróra emlékező, Aranykapu *című tárlatának megnyitóján.)*

DUBA GYULA

(1930–2024)

„Két történelmi jelenség foglalkoztat, mindkettőt élem. A magyar parasztságnak és kultúrájának lassú megszűnése, elhalása. Másrészt a háború utáni felvidéki magyar értelmiség története és léthelyzete. Az előbbiből származom, az utóbbihoz tartozom!”

(Duba Gyula)

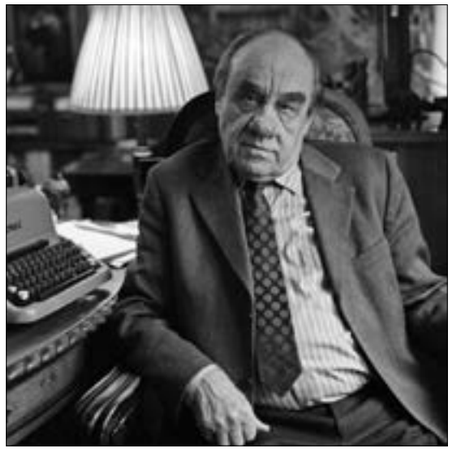

Pályakép, életrajz,

■ Életének kilencvennegyedik évében, 2024. április 3-án elhunyt Duba Gyula Kossuth-díjas író, a Magyar Művészeti Akadémia (MMA) rendes tagja. A (cseh)szlovákiai és az egyetemes kortárs magyar irodalomban is párját ritkítóan termékeny alkotó, életműve több mint negyven kötetet számlál. Az epikának szinte mindegyik változatával kísérletezett, a szépprózával a legsűrűbben, ám gyakran élt az értekező próza kifejezési lehetőségeivel is.

„Két kisváros és tíz község, ez az én szűkebb pátriám” – sorolta fel egyik írásában a Garam vidékének is nevezett szülőföldje helyszíneit Duba Gyula. A középpontban a felnevelő falu, Hontfüzesgyarmat áll, ahol 1930. június 8-án, pünkösdvasárnap hajnalán látta meg a napvilágot, s ahonnan az elemi iskola elvégzése után továbbtanulni, érettségit szerezni Lévára ment. A második világháború után az író családját is sújtotta a csehszlovákiai magyarság egészének kollektív bűnösként való megbélyegzése.

Pályáját az 1950-es évek második felében humoristaként, remek irodalmi paródiák szerzőjeként kezdte. A Karinthy Frigyes nyomdokain haladó, a *Tanár úr kérem* és az *Így írtok ti* erős hatását mutató humoros írásainak, a kortárs hazai alkotókat kifigurázó paródiáinak köszönhetően hamarosan ismert szerzővé vált. Rovata volt az *Új Ifjúság*ban, a Csehszlovák Rádió magyar adásának riportere lett, szórakoztató programokat szerkesztett és írt. 1959-ben megjelent első kötete, *A nevető ember és egyéb vidám történetek*. A *Delfinek* című elbeszéléskötetével 1967-ben kiérdemelte az újonnan alapított Madách Imre-díjat.

1968-ban az *Irodalmi Szemle* főszerkesztője lett. Kereken tizenöt esztendőn át, 1983-ig állt a lap élén, amikortól a Madách Könyvkiadó irodalmi vezetőjévé nevezték ki. 1990-től a Szlovák Irodalmi Alap ösztöndíjasa lett a három év múlva bekövetkező nyugdíjba vonulásáig.

Közben sorban jelentek meg kötetei, részben válogatott elbeszélések (*Angyal vagy madárijesztő,* 1975), szatírák és humoreszkek (*Az elrabolt taliga,* 1980), újabb tanulmányok (*Látni a célt,* 1983) és novellák (*Kiárusítás délelőtt,* 1984; *Európai magány,* 1987), valamint a nemzetiségi embernek a nyelvvel vívott szorongó küzdelmét bemutató regény (*A macska fél az üvegtől,* 1985). Önéletrajzi ihletésű, a falu, a paraszti világ felbomlását ábrázoló könyvei az *Ívnak a csukák* (1977), az *Örvénylő idő* (1982), az *Aszály* (1989), az *Álmodtak tengert I–II.* (1993, 1995) és a *Halódó parasztvilág* (2001).

A legteljesebb szakmai elismerést hozó művei közül kulcsregény a *Szabadesés* (1969). A mű életanyagát, valamint előadásmódjának vallomásos jellegét két olyan ismérvként, sajátosságként emlegették, amely az életmű későbbi darabjaival kapcsolatban is jó okkal merül föl. Valóságvonatkozásai, a falu világának szembeállítása a városéval nemcsak két életfelfogás ütköztetését jelenti, hanem azokat a családi konfliktusokat, személyes ellentéteket is, amelyek a regény első generációs értelmiségi hősét, Morvait, a gépészmérnöki hivatást az újságíróira cserélő parasztfiút a szó szoros értelmében elidegenítik még édes szüleitől is.

Első tanulmánykötete, a *Valóság és életérzés* (1972) a hazai kritikusok élvonalába emelte. Szülőfalujának szociográfiája, a *Vajúdó parasztvilág* (1975) megírását követően a csehszlovákiai magyar epikában már a modern formák legismertebb alkalmazójaként méltatták.

Duba Gyula 2011-től volt a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

Ahonnan elindultam – Duba Gyula portréja címmel T. Nagy Imre rendező 2009-ben, illetve *Legény kalapban – emlékek, gondolatok Duba Gyula íróval*

címmel Balog Gábor rendező-operatőr 2017-ben készített portréfilmet róla.

Díjai: Érdemes művész – Csehszlovákia (1983), Szlovák Köztársaság ezüstplakettje (1990), Magyar Népköztársaság csillagrendje (1990), József Attila-díj (2004), Identifikačný Kód Slovenska (2014), Magyar Érdemrend tisztikeresztje (2015), Kossuth-díj (2023).

FERDINANDY GYÖRGY
(1935–2024)

„– Tudják önök – kérdeztem a diákokat –, hogy mi az, ami még a szólásszabadságnál is fontosabb? – Senki sem találta ki, hogy a szólás utáni szabadságra gondolok."

„Egy szó azonban több annál, amit jelent. A szavak – ki is mondta? – nemcsak jelentést hordoznak, mint a szenesemberek. Minden szónak szelleme van. Van úgy, hogy egy jó címből növi ki magát a szöveg."

„Nem voltak mestereim, nem voltak írótársak, akik körülvettek volna. Teljesen magamra voltam utalva egy idegen világban, idegen nyelvi közegben. Nem ismertem a magyarországi nemzedéktársaimat. Az emigránsok többnyire Nyugat-Európában maradtak, a trópusokon egyedül voltam. Nagyon sokáig tartott, amíg megtaláltam a hangomat."

„Íróbarátaim rendszeresen elküldték nekem új köteteiket, amelyeket mindig elolvastam, és írtam is róluk. Ezenkívül sok fiatal, kezdő alkotó könyvét fordítottam le spanyolra, amelyeket a spanyol kiadómon keresztül meg is jelentettünk. Ablaknyitogatónak tartottuk magunkat a feleségemmel, aki mindig rengeteget segített a fordítói munkámban. Már abban az időben is foglalkoztunk magyar alkotások nyugati megjelentetésével, amikor még senki sem."

(Ferdinandy György)

▪ Életének nyolcvankilencedik évében, január 7-én, Miamiban elhunyt Ferdinandy György, Magyarország Babérkoszorúja díjjal elismert, Saint-Exupéry-, József Attila-, Márai Sándor - és Prima

Primissima díjas író, irodalomtörténész, kritikus, egyetemi tanár, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, legjelesebb íróink egyike, aki az 1956-os forradalom után emigrációba kényszerült.

Pályakép, életrajz

Ferdinandy György 1935. október 11-én, Budapesten született. Középiskolai tanulmányait a Budapesti Piarista Gimnáziumban végezte, ahonnan az utolsó évben eltanácsolták. 1954 és 1956 között a Fővárosi Autóbuszüzemben dolgozott. 1956-ban felvették az ELTE BTK magyar–francia szakára, ahová csupán néhány hetet járhatott, mert kitört a forradalom. A szabadságharc leverése után, december 13-án elhagyta az országot, és többedmagával Franciaországban kért menedéket. 1956 és 1964 között Franciaországban, többek között kőművesként, orosz fordítóként és könyveladóként dolgozott. 1957-től 1960-ig a strasbourgi és a dijoni egyetem hallgatója volt, 1969-ben pedig a Strasbourgi Egyetemen irodalomtörténetből doktorált. 1964 és 1976 között a Puerto Ricó-i egyetemen spanyol nyelven oktatott. 1964-től 1970-ig bezárólag a *Szomorú Vasárnap* című irodalmi lap kiadója volt. A Szabad Európa Rádió külső munkatársaként is tevékenykedett 1976 és 1985 között. 1981-től 1986-ig a *Nyugati magyar szépprózа antológiájá*t szerkesztette, az *NRF* és a *Le Monde* munkatársa volt. 1987-ben hazatért Magyarországra, ekkor egy évig tanított az Eötvös Kollégiumban. 1992-ben a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetemen tartott egy szemesztert. Az ezredforduló óta felváltva Puerto Ricóban és Miamiban élt. A 2010-es években Budapestre tette át a székhelyét, de a téli hónapokat az Amerikai Egyesült Államokban töltötte minden évben.

Már első, a 60-as években megjelent elbeszéléseiben is (*Sziget a víz alatt,* 1960; *Futószalagon,* 1965; *Az év egyetlen napja,* 1967) az idegenségérzet, a seitt-se-ott létezés, a megérkezés lehetetlenségének szorongató, de néhol fanyar humorral kifejezett leírásai mögött ott lapult az alkotó 1956 miatti emigrációja mint sorsélmény. Közös jellemzője már ezeknek a korai elbeszéléseknek – és észrevehető a későbbi Ferdinandy-írásokban is – az abszurd kerülése. A történések természetessége nem engedi a befogadóban érvényesülni sem a megrendültség, sem a düh érzését. Ezt leginkább azzal éri el Ferdinandy, hogy írásaiban az emigráció, az idegenben létezés előnyeit és fonákjait egyforma tónussal rajzolja meg.

Írói pályáját versekkel, karcolatokkal és tárcanovellákkal kezdte, egyéni hangját *Nemezió gonzáles egyetemi tanár beszéde a fekete erdő állataihoz* (1970) című kötetében találta meg: a modern nyugat-európai áramlatok, kivált a szürrealizmus és a francia „új regény" vívmányait használta fel. Szabadon váltogatta az idősíkokat, a valóságos és álomszerű motívumokat, narrációját a költői jellegű leírás és a gyorsan pergő abszurd párbeszéd szabta meg. Történeteit budapesti, elzászi és Puerto Ricó-i emléktöredékek szövik át; szívesen élt a fantasztikum és az esszéisztikus kommentár lehetőségeivel. Irodalomtörténészként forrásértékű tanulmányban dolgozta fel Remenyik Zsigmond prózaíró dél-amerikai emigrációjának történetét és spanyol nyelven írott műveit (*L'oeuvre hispano-americaine de Zsigmond Remenyik,* 1969).

A *Sziget a víz alatt (L'île sous l'eau)* című, francia nyelvű novelláskötetének sikere után a Céline és Cendrars kiadójával, Denoëllel kötött szerződést. 1964-ben *Az év egyetlen napja (Le seul jour de l'année)* című elbeszéléskötetéért az egyik legrangosabb francia irodalmi kitüntetéssel, Saint-Exupéry-díjjal ismerték el. Az említett, *Futószalagon* című volt az első magyar prózakötete, amely 1965-ben, Münchenben jelent meg.

1988-ban a Magvető Kiadó publikálta első hazai könyvét, a *Szerecsenségem története* című kötetet. 1993-ban *A francia vőlegény* című műve megkapta az Év Könyve elismerést.

Az évtizedekre emigrációba kényszerült Ferdinandy írói világa időről időre fölveti azt a kérdést, tulajdonképpen mit is jelent a haza, és mikor (mitől) érezhetjük igazán otthon magunkat.

Munkássága egyetlen, öt évtizeden át tartó írói identitás- és feladatkeresés. Hazátlanság és hazatalálás, elindulások és megérkezések, idegenségérzet és sors-szembesülés ambivalenciája húzódik meg alapvetően hagyományosnak ható, mégis modern prózájának minden sorában.

Ferdinandy György 2013-ban a Magyar Művészeti Akadémia tagja lett, de kilépett, majd 2015-től

újra tagja lett a köztestületnek. 2015. január 30-án *A nyugati magyar irodalom párizsi árnyékhuszárai* címmel tartotta meg székfoglaló előadását a Pesti Vigadóban. Beszédében az 1956 után Nyugaton fellépő írónemzedék kapcsán három, Párizsba szakadt magyar irodalmi szerzőről emlékezett meg. Olyan művészekről szólt előadása, akiknek idegen környezetben kellett magyar nyelven írniuk.

2015. október 13-án, nyolcvanadik születésnapja alkalmából a Magyar Írószövetség Dísztermében köszöntötték. 2017-ben B. Révész László filmrendező dokumentumfilmet forgatott róla az MMA megbízásából.

Utolsó kötete *Szól a kakas* címmel jelent meg a Magyar Napló Kiadó gondozásában, 2022-ben. 2021-ben indult el a hatkötetesre tervezett életműkiadása az Európa Könyvkiadónál, amelynek keretében eddig megjelent: *Szerecsenségem története* (2021), *Mammuttemető és más történetek* (2022), *Örökség* (2023).

Számos magyar költő és prózaíró munkáját fordította spanyol nyelvre, ezek egy részét második feleségével, María Teresa Reyes kubai származású és Puerto Ricó-i identitású volt egyetemi professzorral, lektorral és műfordítóval közösen. Fordításai jelentek meg magyarról franciára, franciáról magyarra, magyarról spanyolra, spanyolról magyarra is. Kritikusként is tevékenykedett: a kortárs magyar irodalom több száz munkájáról írt esszét, jegyzetet, kritikát.

Díjai: Állami díjak és kitüntetések: József Attila-díj (1995), Márai Sándor-díj (1997), Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztje polgári tagozata (2011), Magyarország Babérkoszorúja díj (2019).

Szakmai díjak és elismerések: Del Duca-díj (Franciaország, 1961), Saint-Exupéry-díj (Franciaország, 1964), Csokonai-díj (a hévízi Csokonai Vitéz Mihály Társaság díja, 1989), Az év könyve jutalom (1993), A nemzetközi PEN Club prózadíja (2000), Krúdy Gyula-díj (2000), MAOE (Magyar Alkotók Országos Egyesülete) alkotói nagydíja (2006), Déry Tibor-díj (2008), Bertha Bulcsu-emlékdíj (2009), Arany János-díj (a Magyar Írószövetség Arany János Alapítványa díja, 2015), Prima Primissima díj (2019), Budapestért díj (Fővárosi Önkormányzat, 2022).

Búcsúbeszéd
Száraz Miklós György, az MMA rendes tagja: Gyurka (Ferdinandy) búcsúztatója
2024. április 19.

Hogy remek író volt, azt sokan megírták – de nem elegen. A „kisformák nagymestere", az emigráns magyar irodalom utolsó bölénye, akinek „dzsungelszerű" életműve szinte megismerhetetlen. Az irodalmárok azt állítják, hogy egyáltalán nincs regénye. Ezzel nem értek egyet. Szerintem egész életében egyetlen, hatalmas regény fejezeteit írta.

De én nem az íróról akarok beszélni, inkább arról szeretnék most szólni (ha tudok), hogy ki volt ő. Nem mondom, hogy jó barát, mert az nem mond semmit. Jó ember? Az még annyit sem mond. Sokat nevetett. Idősen is teli szájjal, hibátlan fogsorral hahotázott. Sokat énekelt. Perverz mondókákat szavalt a gyerekkorból. Tudta a katonadalokat, a trianoni siratókat, a Székely himnuszt és ezer kuplét meg sanzont. Egyszer elkottyantotta, hogy valaha slágerszerző is volt. Jó volt vele vörösborozni. Jó volt vele focimeccset nézni. Nagy szurkoló volt. Hát persze: Ferencváros. Meg magyar válogatott. Imádta Messit is meg a Barcelonát, de azért Real Madrid-os volt. Akadt este, hogy amikor benéztünk hozzájuk, María olvasott, vagy valami konyhai bűbájt forralt, Gyurka pedig a magyar bajnokság két utolsó helyezettjének bágyadt mérkőzését bámulta. A Puerto Ricó-i egyetemen ő vezette be a focit, ő volt az első edző. Elnyűtt fordulat, mégis élek vele: tudott élni. Tudott mulatni. Játszani. Lembergben, egy szálloda komor, piros bársonyplüss halljában megpróbáltuk összeszedni a magyar irodalom világirodalmi rangú nagyságait. „A költőket hagyjuk – mondta –, abból sok van. De van-e egy is a prózában?"

Fontos az irodalom, hát persze, hiszen írók volnánk. Most mégis hadd említsem megint az éneket. Az legalább olyan fontos. A nóták és dalok, amiket az apjától tanul. Szinte látom őket, az apát és a kamasz fiút, ahogy együtt énekelnek. Táncórák, amelyeken Gyurka zongorázik, és ha kell, táncol a facér hölgyekkel. Ó, azok a szemérmes lányok és elhanyagolt fiatalasszonyok! És Ferdinandy Gyurka szép, magas fiú, jó kiállású, jóképű. Elragadóan táncol. Elragadóan mosolyog. Ha nevet, villog a gyönyörű fogsora. Veszélyes kölyök? Bármit gondoljon magáról, én annak gondolom.

Egyszer, régen, a Sas-hegy oldalában álló budai ház kertjében üldögélve, vörösbort kortyolgatva és María karibi rákocskáit ropogtatva, megrendülten bámultam a félig földre töpörödött, görnyedt, vén eperfát, amit talán még a dédapja ültetett.

Talán ott, a kertben, a vén eperfát bámulva mondtam neki: „Kalandor vagy. Úgy sajnáltatod magad, hogy mindenki irigyel, és arra az életre vágyik, ami neked megadatott. Ha négyszáz évvel hamarabb születsz, talán ott lábatlankodsz Cortés vagy Pizarro hajóján, és indiánokat ölsz."

Nem nevetett, elgondolkodva meredt rám, aztán maga elé. María dühösen szólt közbe: „Aventurero? No! Nem kalandor! Ment a könnyű úton, ment a nagybácsi után!" A menés igaz ugyan, hiszen amikor a francia-országi évek után Gyurka a karibi szigeten horgonyt vetett, akkor Ferdinandy Mihály, a történész-író nagybácsi már valóban évek óta a Puerto Ricó-i egyetem professzora volt. De a könnyű úttal azért mégsem akarózik egyetértenem. Mert Puerto Rico előtt is történt egy és más.

Sokáig azt hittem, mindig derűs, mosolygós, nevetős. Azt hittem, mindenkit szeret, és mindenki szereti. Aztán láttam dühtől elsötétülő tekintettel ordítani. Megnyugtató volt ilyennek látni. Ezt nem magyarázom, aki nem érti, az úgysem értené. Olykor biztos kíméletlen is volt. De lehet-e másként? Meg lehet-e úszni enélkül?

Úgy írt a fájdalmáról, a magányáról, a szerelméről és a szeretetéről, a szeretetéhségéről, a gyerekei és a hazái utáni sóvárgásáról, a csalódásairól, a kegyetlenségéről, végül úgy írt a betegségéről, amivel negyed századon át élt együtt, úgy írt ezekről – amiket legtöbbünk, író és nem író egyformán takargatna –, ő úgy írt ezekről, olyan magától értetődő egyszerűséggel, olyan lefegyverző nyíltsággal, hogy nem lehetett nem szóvá tennem, mennyire csodálom ezért.

Nem szólt, csak mosolygott. És ettől a mosolytól nem akkor, hanem most szalad könnybe a szemem.

Valamit tudtál, Gyurka, amit csak te tudtál. A csavargó, kallódó, otthontalan. Mindenkit elfogadtál. Számodra nem létezett „árok", pedig tudtál Trianonról, Donról, sárga csillagról, nyilasokról, ávósokról, Gulagról. Számodra nem léteztek szekértáborok, pedig tudtál mindent. Talán éppen azért nem léteztek ezek, mert tudtál mindent, és minden egyformán fájt neked. Nem válogattál sem örömben, sem fájdalomban.

Kallódó, sodródó, bolyongó, otthontalan. (Ezt is sokan megírták.) Még magad is elhitted. Emlékszem, amikor Floridában beengedted a macskát a lakásba (titokban és gyorsan, hogy María észre ne vegye), és a termetes kandúr átsurrant a szobán, kislisszolt a tóra néző, eltolható üvegfal résén, emlékszem, azt mondtad, azért engeded át a lakáson, mert ugyanolyan csavargó, mint te. Kinevettelek. Nem hittem neked. Azért sem, mert tapasztaltam, ahogy a világban szétszóródott francia gyerekek, bármerre sodródtak is, újra és újra összesereglettek nálatok, nálad és Maríánál, a születésnapjaidon. Tudom, hogy akinek nem egy, hanem sok otthona van, az állítólag otthontalan. Tudom, hogy akinek egyszer elszakadtak a gyökerei (és mindegy, hogy szakították, vagy önmaga tépte), az már soha, sehol nem ereszthet olyan szívós, sűrű gyökérzetet, mint az eredeti volt. Tudom, hogy ezt állítják. De nem hiszem. Te voltál, és te vagy nekem az élő példa arra, hogy az embernek kettő vagy akár több otthona is lehet. És elhiszem neked, hogy ez nemcsak örömmel, hanem fájdalommal is jár.

FINTA JÓZSEF
(1935–2024)

„Egyik előadásomban mondtam magamról, hogy érzelmes funkcionalista vagyok. A házat – működését tekintve – gépnek tekintettem mindig. Olyan technikai produktumnak, amelynek pontosan megfogalmazható feladatai vannak, és feladatainak teljesítésében nem gátolhatja semminemű ellenmozgású érzelmi áttétel. Ám az objektíve megfogalmazható funkciók steril szolgálata még nem eredményez jegyezhető épületet."

(Finta József)

▪ Életének nyolcvankilencedik évében, 2024. január 7-én, Budapesten elhunyt dr. Finta József, az 1992-ben alapított Magyar Művészeti Akadémia társadalmi szervezet alapító tagja, a nemzet művésze, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, Kossuth-, Ybl Miklós-, Steindl Imre- és Prima Primissa díjas építész, a Magyar Érdemrend középkeresztjének kitüntetettje. Finta József életművének hatása, esztétikai és városképi jelentősége, építészetszemlélete több nemzedék számára alapélmény, a rendszerváltás utáni Budapest az ő épületeivel, az ő elvei mentén tudott igazán világvárossá válni.

Pályakép, életrajz

Finta József Kolozsvárott született, 1935. június 12-én. Saját életrajza szerint apai részről kisnemesi-paraszti származása, anyai ágon kalotaszegi nemesi-földbirtokos, majd református lelkipásztori háttere aligha predesztinálta építésznek. A családban volt művész elődje: üknagyapja, Sikó Miklós, a Barabás-kori Erdély neves és közkedvelt arcképfestője. Gyönyörű tanulmányrajzainak albumba kötött gyűjteménye a család menekülése közben tűnt el. Édesanyja zenekedvelő, édesapja költő-fordító, anyai nagyapja tudós pap volt. Nagyanyja családja volt az a Varjú nemzetség, akikről Kós Károly regényt írt.

A család a II. világháború idején költözött Budapestre, Finta József a Lónyay utcai református gimnáziumba járt, majd a Képzőművészeti Főiskola mellett jelentkezett az építész karra is, ahová elsőre felvették, s ahol 1958-ban diplomázott. Diplomatervét – Janáky István javaslatára – nem

kellett megvédenie. A Lakótervbe került, sőt minden gyakorlat nélkül felvették a Magyar Építőművészek Szövetségébe.

1961-ben épült meg első épülete, a dunaújvárosi garzonház, amely az 1965-ös Ybl-díjat is meghozta számára. Harmincévesen ismert építész lett, köszönhetően a rövid idő alatt kapott városrendezési pályázati díjaknak. 1966 elején kapott felkérést a Hotel Duna Intercontinental (ma Marriott) tervezésére. A siker mellett szakmai csalódásként értékelte, hogy eredeti elképzeléseit az amerikai partner és a magyar kivitelező cég együttesen söpörte le. A Duna Intercontinentalt több szálloda követte: a budapesti Volga Szálló, a pozsonyi Hotel Bratislava és a brnói Hotel Voronyezs, valamint több pozsonyi munkásszálló.

A 70-es évek végén újabb, nagy megbízások következtek: a Hotel Novotel (1982), a Hotel Penta (1982), a Budapest Kongresszusi Központ (1984) és a Váci utcai Nemzetközi Kereskedelmi Központ. Ezeket ő maga városi pozíciójukból, funkcionális feladványukból és léptékükből következően egyaránt bonyolult, nehéz munkának tekintette.

A 80-as években formálódott hitvallása: „A mindenkor hasznosság-használhatóság elsődleges igénye mellé szorosan odatapad a mindenkori befogadó környezettel való párbeszéd kötelezettsége, a külső és belső terek egyanyagúságának gondolata, a terek, térformák vízszintes és függőleges összetettségének, a bennük felszabadított, de irányított mozgások megszervezésének, megkomponálásának törekvése, a kor által felkínált legfejlettebb építési technikák és anyagok használatának evidenciája."

A 90-es években társalkotóként épületei közül kiemelkedik a Képviseleti Irodaház (1990), a Bank Center (1995), a Rendőrségi Székház (1997), valamint a százhalombattai református templom (1998). 2000-ben a Westend City Center épületének tervezésében, 2002-ben a Városmajor utcai Szív- és Érgyógyászati Központ bővítésében is részt vett. Kevés lakóháza közül kiemelkedik a 2005-ben, a Gellérthegyre tervezett, háromszintes épület.

2015 és 2017 között Szabó Tamás Jánossal közösen tervezte a Ludovika Campus kollégiumát és oktatási épületét. Götz Eszter újságíró, szerkesztő Finta József-pályaképében úgy fogalmazott: „Az életmű hatása, esztétikai és városképi jelentősége, Finta építészetszemlélete több nemzedék számára alapélmény. A rendszerváltás utáni Budapest az ő épületeivel, az ő elvei mentén tudott igazán világvárossá válni."

1966-ban alapította meg építész műtermét, amely 1995-ben Finta és Társai Építész Stúdióként folytatta szakmai munkáját építészeti és belsőépítészeti tervezéssel, illetve komplex generáltervezési feladatokkal.

Az életmű jelentőségével, Finta Józsefnek a magyar építészettörténetben elfoglalt helyével kapcsolatban Götz Eszter így összegez:

„Finta épületei jól beazonosíthatóan, a koruk jellegzetes szándékait hordozva, többek között a magyarországi posztmodern karakteres útját felmutatva formálják Budapest mai karakterét. Sok műve körül széles szakmai és társadalmi vita folyt, de hatása, szilárd szemlélete, a városfejlődésről vallott elvei időtállónak bizonyultak. A MÉSZ Mesteriskolájában, illetve kilencvenes évek eleje óta saját stúdiójában fiatal építészek sorát nevelte eme elvek mentén, akik ma már szintén jelentős életművet mutatnak fel. (…) A szakmagyakorlásban Finta mutatta meg azt az utat, amely az 1990-es évektől a hazai építészekre várt, építészeti értelemben az ő munkássága készítette elő az Európához tartozás egyik fontos vetületét. Kortársai rendre szembeállítják a szerves építészet hazai atyjának, Makovecz Imrének munkásságával és szellemiségével, de az ellentét valójában nem létezett. A 20. század második felének két legkiemelkedőbb építésze sok szempontból hasonlóan gondolkodott: mindkettő számára elsődleges szempont az épület tájba illesztése, a környezettel való kommunikáció, a városi léptékben való tervezés, a hagyomány tisztelete. Kettejük inspiráló hatása gyakran egyszerre érvényesül, az utódok munkájában, a mai magyar építészetben is érezhető a kétféle megközelítést szintetizáló törekvés ereje és érvényessége."

Finta József építésztervei mellett sok száz útirajzot is készített, az alkotásokat több kiállításon is bemutatták. A 2014-es tárlatot Fekete György, az MMA akkori elnöke és Ferencz István Kossuth-díjas építész, az MMA rendes tagja nyitotta meg a Pesti Vigadóban.

Számos alkalommal ismerték el munkáját, közöttük épületeit többszörös nívódíjjal. 1965-ben és 1972-ben Ybl Miklós-díjat, 1970-ben Állami Díjat, 1996-ban Kossuth-díjat kapott. A kortárs hazai építészetre gyakorolt hatását jelzi az a tény is, hogy az építészettel jó ideig egyáltalán nem foglalkozó Magyar Tudományos Akadémia már 1985-ben levelező, majd egy évtizeddel később rendes tagjai közé fogadta. 1997-ben Magyar Művészetért Díjas, 1998-ban Steindl Imre-díjas lett, 2001-ben megkapta a Csonka Pál-emlékérmet, a Magyar Építőművészek Szövetsége elismerését, 2007-ben Prima Primissima díjjal ismerték el munkáját. 2009-ben a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem tiszteletbeli mestere, 2011-ben Pogány Frigyes-díjas lett. Salgótarján, Budapest, Belváros-Lipótváros díszpolgára volt. 1997-ben Köztársasági Elnöki Aranyérem, 2013-ban a Magyar Érdemrend középkeresztje elismerésben részesült. 2014 óta a Nemzet Művésze cím birtokosa volt. 2021-ben Skardelli György építész, az MMA rendes tagja nyitotta meg a Fugában a Finta Stúdió huszonöt évét bemutató kiállítást. Finta József 2023-ban a Média Építészeti Díjátadó alkalmával átadott Mesterek Köszöntése elismerést kapott. *A város szerelmese* címmel Kovács László 2015-ben készített róla portréfilmet az MMA megbízásából.

Búcsúbeszéd
Turi Attila, az MMA elnökének búcsúbeszéde

Tisztelt Családtagok, tisztelt Gyászoló Gyülekezet!

Megrendülten búcsúzunk Finta József Kossuth- és Prima Primissima díjas építésztől, a nemzet művészétől, a sokoldalú tehetségtől, baráttól és kollégától.

Finta József kivételesen gazdag és szép, hat évtizedes életművével kiérdemelte a Magyar Tudományos Akadémia rendes és az Amerikai Építészeti Intézet tiszteletbeli tagságát, s ami számunkra különösen is fontos: alapító tagja volt Magyar Művészeti Akadémiánknak.

Finta József is abból a fájdalmasan egyre fogyatkozó létszámú generációból származik, amelynek gyermekkori élményei részben egy polgári világból származtak, és olyan családban nőhetett fel, ahol a szülők akkor is őrizték keresztyén hitüket és értékrendjüket, amikor ezért hátratételt,

elmarasztalást kaphattak, és sajnálatos módon kaptak is.

Finta József a harminckét éve alapított Magyar Művészeti Akadémia alapító atyja volt. Személyében nemcsak egy kiváló, a XX. század második felének meghatározó magyar építészét, hanem egy olyan komplex tudású, nemzetközi tájékozottságú, klasszikus műveltségű urat is elvesztünk, aki élete utolsó pillanatáig szolgálta szeretett szakmáját, hazáját, nemzeti kultúránkat. Olyasvalakit, aki magasra tette a mércét számunkra, de aki ugyanakkor mindvégig őrizte lelkében a gyermeklét legcsodálatosabb jellemzőit: a szabadságot, a játékosságot, a határtalan fantáziát. Sokszor elmondta: annak az építésznek, aki teljesen felnőtté válik, annak abba kellene hagynia a szakmát.

Aki közelről ismerhette, lelkében őrzi derűs, felemelő humorral átszőtt személyiségét, azt az alkotót, aki minden vonalával környezetünk építésén, hellyé emelésén munkálkodott.

Polgári, humanista műveltsége, festői fantáziája, szabadsága, építész tehetsége itt él közöttünk fővárosunk számos középületében, olyan meghatározó, példamutató művekben, mint a Nemzetközi Kereskedelmi Központ a Bajcsy-Zsilinszky út sarkán, a Westend Központ, a BME ELTE informatikai épülete. Négy éve egy interjúban a Teve utcai Rendőrpalotát nevezte meg legszeretettebb alkotásának, magát „érzelmes funkcionalistának", művét érzelmes hightechnek definiálva.

Épületeit egy közösséget szolgáló gép precíz konstrukciójának tekintette, alkotásai magas szellemi igényű emberről tanúskodnak, szavait idézve: „az építésznek olyan teret kell alkotnia, ami a jó létezést biztosítja."

Szimbolikus, az építészettörténetben különleges helyet foglal el Százhalombatta városa, ahol a két, különböző szemléletű, de mégis rokon két nagy építész, Finta József református és Makovecz Imre római katolikus temploma áll egymás szomszédságában. Szimbolikus helyzet, kifejezi a XX. század második felében alkotó, a magyar építészetet meghatározó két mester különböző felfogását, de a nemzeti kultúra iránti elkötelezettségét is.

Finta József munkásságában a rajzoknak különleges szerepe van. Nagyvonalú, könnyed grafikái megjelenítették a görög szigeteket, Szicília, Spanyolország, Franciaország, Hollandia, Németország városait, s természetesen Erdélyt, tanúskodva nyitottságáról és a szülőföldhöz való szoros kötődéséről is. A rajz számára – az ő különböző megfogalmazásában – párbeszéd, csata, titokfejtés. Ugyanakkor nagy léptékben, távlatosan is gondolkodott, tervezte, hogyan lehetne Budapestet még érdekesebbé, egyedibbé, élhetőbbé tenni. A Duna uralta fővárosunk látványára mindig nyitott szívvel, gyermeki rácsodálkozással tekintett, s szívében őrizte annak üzenetét. Vérbeli lokálpatrióta volt, ezt Budapest és Salgótarján közössége is kifejezte díszpolgári címmel.

Aggódva figyelte és vette tudomásul korunk jelenségeit: az életünk minden területére igényt tartó digitalizációt, az értékrelativista társadalmat, a tisztán megtérülési szempontok túlsúlyát. „Aki igazán jó befektető, az tudja, hogy a szép is befektetés" – vallotta ezzel kapcsolatban, s ez a hitvallás tökéletes összhangban áll a Magyar Művészeti Akadémia szellemiségével, szándékával.

Finta József, kollégánk, barátunk!

Többször is említetted azt a gondolatodat, hogy szerettél volna az 1848-as forradalom évében születni, Ybl Miklós és Alpár Ignác kortársaként tevékenykedni, majd a trianoni békeszerződés évében el is búcsúzni az árnyékvilágtól. Erőd teljében az épülő Budapest igazi szakmai színtér lett volna számodra, s biztos, hogy elismeréssel csodáltad volna Pecz eme csodálatos templomát, amelyben most búcsúzunk tőled.

Életed íve teljes és elegáns. Kezdete a kolozsvári születésben, a Varjú nemzetséghez tartozó nagyszülőkben gyökerezik, a Dunára fűzött gyöngykoszorúban, Budapesten teljesedik ki.

S lelkembe vésődött utolsó találkozásunk, amikor a magyar építészet napján a Kós Károly-életműdíjat adtad át a Pesti Vigadóban.

Hálásak vagyunk, amiért ismerhettünk, hogy a mi kortársunk voltál!

Isten Veled, Mester!

KATONA SZABÓ ERZSÉBET

(1952–2024)

„Műveimben… az elemek, a témák állandóan vissza-visszatérnek új alakban, újabb és újabb utak nyílnak. Mindig fontosnak éreztem viszont az érzelmekre hatni tudó üzenetet, legyen az falikárpit, öltözékbemutató vagy éppen bőrkollázs-kompozíció."

(Katona Szabó Erzsébet)

■ Életének hetvenkettedik évében, 2024. február 5-én elhunyt Katona Szabó Erzsébet, Ferenczy Noémi-díjas textilművész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

Katona Szabó Erzsébet művészete a bőrművesség azon múltbéli áramlatához kapcsolódott, amely a bőrkárpitművészet fogalommal jelölhető meg a legpontosabban. Életműve kapcsolható a XX. század elején működött gödöllői művésztelep néhány művészéhez is: Nagy Sándoréhoz és Belmonte Leóéhoz.

Pályakép, életrajz

Katona Szabó Erzsébet 1952-ben született, Kolozsváron. Erdélyi származása révén megvallása szerint génjeiben két népcsoport, a kalotaszegiek és a székelyek örökségét hordozta. Gyermekkorának nagy részét Kalotaszegen töltötte. Tanulmányai során egy évig a kolozsvári Balettintézetbe járt, majd a marosvásárhelyi Kultúrpalotában működő művészeti középiskolában érettségizett, 1971-ben. Felsőfokú tanulmányait a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola gobelin szakán végezte, 1971 és 1975 között, Bene József irányításával.

Tanulmányainak lezárása után 1975–1976-ban a marosvásárhelyi bőr- és kesztyűgyár tervezője volt, ahol alaposan megismerkedett a később művészetében oly nagy szerepet játszó anyaggal. 1976 és 1981 között a marosvásárhelyi Állami Bábszínház díszlet- és bábtervezőjeként működött, majd 1983-ban telepedett le Magyarországon: Gödöllőn rendezte be műtermét, majd művészkollégáival itt alapította meg 1998-ban a Gödöllői Iparművészeti Műhelyt, amely a magyar szecesszió központi iskolája, a gödöllői művésztelep tradícióinak továbbvitelére vállalkozó alkotói szerveződés.

Katona Szabó Erzsébet 1976 óta vett részt műveivel kiállításokon és rendezett alkotásaiból önálló tárlatokat, amelyek révén számos szakmai elismerést nyert el, többek között az iparművészek munkásságát honoráló legrangosabb díjat, a Ferenczy Noémi-díjat. Művészeti indíttatásai a népi kézművesség, tárgyformálás hagyományaihoz ugyanúgy szervesen kapcsolódnak, mint az egyetemes modern textilművészeti törekvésekhez.

Kezdetben klasszikus falikárpitokat, a gobelintechnikával való szövéssel készített textil faliképeket, majd fontos fejezetként illeszkedett munkásságába az öltözék-, illetve ruhatervezés. Kárpitjai és ruhái, ruha-szobrai a népművészeti hagyományba ágyazódó motívumok – a matériával és a funkcióval tökéletesen összehangolt – alkalmazásának, és a szecessziós formarend nagyvonalú eleganciájának kettőssége, illetve e két tényező harmonikus szintézise révén bontakoztatták ki szépségeket és ünnepélyességeket sugárzó hatásvilágukat. E funkcionális, de ugyanakkor szimbolikus tartalmakkal is áthatott munkáinak együtteseiből számos élő öltözékbemutatót is rendezett az 1990-es években Budapesten és Gödöllőn.

A 80-as és 90-es években bemutatott, egyértelmű szakmai és kritikai sikereket hozó, pompás textilmunkákat felvonultató Katona Szabó-kiállítások folyamata közben azonban váratlan fordulat érlelődött. A művész első, bőrből készített alkotásai még a textilek körében jelentek meg – az új anyaghasználatot tanúsító kezdeti munkák bőrruhák, majd áttört bőrképek voltak –, hogy aztán az új évezred önálló bemutatóin az új szellemű alkotások már teljesen háttérbe szorítsák a textilkompozíciókat: a 2003-as, a budapesti Vigadó Galériában megrendezett Katona Szabó-tárlat már a hatalmas méretű és méltán nagyszabásúnak ítélhető *Fal* (2003–2005) című bőrkompozíció köré szerveződött. Az óriás mű Katona Szabó Erzsébet legfontosabb alkotásai közé tartozik, amelyet kiegészít a kisebb

kollázsokból álló együttes, a *Sóhajok* (2019). Az alkotó elgondolása szerint a műcsoport a berlini falat és a lebontását követő változásokat szimbolizálja. E mű megszületésével egyszersmind az alkotói dilemma is lezárult: a textil helyére új anyagmegmunkálási metódust és új technikaalkalmazást követelő, új hangokat megszólaltató, a korábbi textilektől élesen elkülönülő művek léptek. Ezzel Katona Szabó Erzsébet egy rég lezárult művészeti tradíció felélesztésére vállalkozott: a rendkívül szerteágazó, keleti eredetű, a középkori Európában széleskörűen elterjedt bőrművesség azon múltbéli áramlatához vagy inkább ágazatához kapcsolódott, amely a bőrkárpitművészet fogalommal jelölhető meg legpontosabban, s amelynek legszebb emlékei a középkor évszázadaiból Spanyolországban és Flandriában maradtak fenn, de amely műveinek egykori magyarországi létezéséről is vannak adataink. Megjegyzendő, hogy a XX. század elején működött gödöllői művésztelep néhány művésze – így Nagy Sándor és Belmonte Leó – munkásságában is kitüntetett szerepű volt a bőrmunkák tervezése és kivitelezése.

E munkák mellett legutolsó alkotóperiódusában Shakespeare szonettjeihez készített különleges finomságú papírkollázsokat.

2023 februárjában, a Műcsarnokban, *Velúr* címmel nyílt önálló kiállítása, valamint ugyanez év novemberében szerepelt az MMA Ipar- és Tervezőművészeti Tagozata *Staféta* című csoportos tárlatán.

Magyarországi kiállításai mellett műveit Bécsben, Párizsban, Milánóban, Tokióban és Új-Delhiben is bemutatták.

A művészi alkotómunka mellett rendkívül fontos volt Katona Szabó Erzsébet művészeti-közéleti, művészetszervezői tevékenysége. Az általa vezetett Gödöllői Iparművészeti Műhely fontos alkotóműhelyévé vált a város alkotóinak, amely a helyi jelentőségen messze túlmutató tevékenységet fejt ki, s amely nemegyszer országos hatókörű művészeti megmozdulások, kiállítások (*Élmény és Eszmény, Horror vacui, Kert*) szervezője, illetve élesztője volt: komoly katalógusokkal kísért tematikus tárlatai, konferenciái, rendezvényei, összejövetelei a jelenkori magyar művészet, művészeti élet fontos alkotóelemei voltak. Katona Szabó Erzsébet 2004 és 2011 között az MMA társadalmi szervezet, 2011 óta a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja volt.

Alapítója és elnöke volt a Gödöllői Iparművészeti Műhelynek (1998–2024). Tagja volt a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának (majd Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete) (1983–2024), a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetségének (1986–2024), a Magyar Kárpitművészek Egyesületének (1996–2024) és az Európai Tudományos és Művészeti Akadémiának (European Academy of Sciences and Arts, Salzburg) (2008–2024).

Díjai: Ferenczy Noémi-díj (2000), 16. Magyar Textilbiennálé, Alkalmazott Textil Biennálé, Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának díja, Szombathely (2000), *Mezőgazdaság a képzőművészetben* kiállítás, a Magyar Mezőgazdasági Múzeum díja, Budapest (2000), Prima díj (2018), Magyarország Érdemes Művésze (2021), Gödöllő város díszpolgára (2021).

Búcsúbeszéd
Orosz István grafikusművész, filmrendező, az MMA rendes tagja búcsúbeszéde

Katona Szabó Erzsébet emlékére bimbózni kezd hamarosan az aranykert, és elkezd illatozni. Az évszakok színskálája mentén tervezte körénk a kertet Erzsébet, úgy, hogy legelébb a sárga virágok kezdjenek pompázni benne. Az emlékeket őrző titkos zsoboki kert testvérhúga az itteni vegetáció, a Bódisék paradicsomkertjéé, a gyermekkori flóra bontott virágot a gödöllői pázsit fölött, s hajszálgyökereken át üzen a kalotaszegi éden. És a Tündérkert, Erdélyország szelleme. Az Ezüsterdő, Aranyerdő, Gyémánterdő tája. Mily különös, pedig mennyire magától értetődik, hogy a művészetekkel a marosvásárhelyi Kultúrpalotában került kapcsolatba az iskolás leány, s épp Körösfői Kriesch Aladár tündöklő muráliáiból sugárzott rá a szívdobbantó pátosz, az elmélyülést segítő meditatív erő s talán a művészinduláshoz oly nélkülözhetetlen melankólia is. A vásárhelyi freskókból, Körösfőiéiből, ki épp itt, Gödöllőn volt szomszéd kertmívelő.

A Kert, a Fal, a Tenger. Három korszak Erzsébet művészetében, három fogalom, jelkép, entitás, de egymás után kimondva vagy összeolvasva már egy transzcendens sodrás részei, egy táguló folyamaté, amelyben a halál legföljebb ideiglenes epizódszerepet kaphat. Térbeli elhelyezkedésük szerint négy kertem van – írta egy kiállítás kapcsán –, az otthoni, a GIM kert, a szüleimtől örökölt és a kert, ahol nyugszanak. Ez a négy valójában kettő.

Az első a szárazföldi, ahol nap mint nap figyelhette, ahogy a természet át meg átrendezi a színharmóniát az évszakokhoz igazodva, a másik a mély vízben van – így fogalmazott –, az idők legmélyén, akár a tengerfeneken is lehetne. Mert egy végtelen spirituális kert van a tengerek mélyén, kert, amelyben az örvény az avart mindig fordítva kavarja. Úgy képzelem, nem a hamarosan nyíló kiállítás járt Erzsébet fejében, vagy nemcsak az, hanem már ez a tengermélyi kert is, amikor nagybetegen bár, utolsó művét megalkotta. Puha barnák, mélyülő kékek, megnyugvó, tiszta horizontok. Oldódó aszimmetriák. Tengerszem vagy Tengeröböl. Ölelő vagy befogadó gesztus… egymás tükörképei. Üzenet, talán egy kissé már odaátról, mint gyönyörű háromsorosa, amely együtt zeng vele: Hold a folyóban Szemed szomorú tükre Továbbvándorol Kert, Fal, Tenger… vándormotívumok… Persze tudjuk, a Katona Szabó-oeuvre bemutatása korántsem megoldott e felsorolással, s ha a műtermében új életre kelő anyagokat vennénk lajstromba – kárpit, selyem, velúr –, akkor is csak sötétben tapogatóznánk. A témák az anyagok, a technikák a művész mindig újra vágyó alkotói hevületét tükrözték, és hogy az új évezredben a shakespeare-i szonettek merített pergamenrétegeken s áttetsző pauszpapírokon történő, kalligrafikus megidézésével újabb műformák felé is nyitott, korántsem volt meglepő, hisz a költészet már a pályakezdéstől átlelkesítette életét. „Make thee another self" – „Teremts magadnak másik ént", idézte a *X. szonett* sorait, és a nyelvek, illetve személyiségek költői-művészi egymásra csúsztatása révén nemcsak az alteregójelmezben való virtuális megjelenésben, de az ötszáz éves üzenet személyes átkódolásában is örömét lelte.

A Magyar Művészeti Akadémia nevében búcsúzom, így nemcsak az emberről, a barátról, hanem az ismert és elismert, díjakkal s érdemrendekkel kitüntetett alkotóról is kell beszélnem. Gobelinművészként diplomázott Kolozsvárott, díszlet- és jelmez-, majd bábtervezőként kezdte a pályát, aztán a textilművészet minden hagyományos és szokatlan, az autonóm képzőművészettel és az alkalmazott iparművészettel összefonódó ágát végigpróbálva jutott el összetéveszthetetlenül egyéni hangjáig, amelyből a népművészet érzékeny, asszociatív továbbgondolása, a történelmi tradíciók tudatos vállalása, az élő természet motívumkincsének értő használata és egy metaforikus költői nyelv lírai, asszonyosan mélyről fakadó hangulatai sejlenek elő. 1983 óta élt Magyarországon, itt, Gödöllőn, s rendszeres kiállító volt Európa-, sőt világszerte. Múzeumok s magángyűjtemények őrzik alkotásait. A leltárba sorolható, kézzelfogható alkotások mellett van még egy mű, talán a legnagyobb, amely a műkereskedésekben nem vásárolható meg, de amit az itt egybegyűlt kollégák, hívek, barátok mind számontartanak. A közösség, amelyet ő hozott létre, s évtizedeken át éltetett. Önzetlenebb lényt nem tudnék mondani. Diákok, művészpalánták, kezdő alkotók s beérett mesterek útját egyengette, s gyakran a magáé helyett kereste nekik a megmutatkozás útjait. Művésztársak sokasága vált lélekben gödöllőivé, kikkel megsejttette a genius locit. Közéjük… közétek kell sorolnom magamat is. Köszönet érte, Erzsi! Eszembe ötlik újra a Nagy Fal. Az egyik főmű. Vajon összeállnak-e még egyszer a világban szétszóródott darabjai? A múzeumok hivatalos műtárgyjegyzékében valószínűleg így szerepel: perforált bőrkollázs, anyaga ez és ez, mérete ennyi meg ennyi, készült itt meg itt, ekkor meg ekkor. Tárgynak nem merném nevezni, úgy hívom inkább, kreatúra, a Genezisből vett értelemben, mert ősibb és személytelenebb a szó, s eszünkbe sem jut róla az emberi fáradság, amely létrehozta. Hajlamosak vagyunk azt hinni, öröktől fogva létezik és kitart majd az idők végezetéig. A sárgák, barnák, okkerek, vörösek tragikus atavizmusa ma is kísérti az emlékezőt. Valahányszor megálltam előtte, megérintett egy különös paradoxon. Ez a mű, ez a pontos téri kiterjedéssel rendelkező, háromdimenziós képlet valójában az időben létezett. Vagy inkább az időtlenségben. Élő, amorf időszeletekből lett összefércelve, ahogyan az örökkévalóság is a széttöredezett időcserepekből rakódik egybe. Talán közelebb jutottunk volna a megértéséhez, ha nem a természettudomány szabályai, hanem a metafizika mentén közeledünk hozzá, mert sejtettem,

s éreznie kellett mindenkinek, aki állt előtte: bármily közelre kerül, mégis végtelen távol lesz tőle, s bizton tudható, ami ott, a fal túlsó oldalán történik meg, valódibb az innenső világnál. Bárhol is álltunk Katona Szabó Erzsébet Fala előtt, a várakozás és az emlékezés határpontján voltunk, a múlt és a jövő koordináta-rendszerében, vágyaink, reményeink, elfojtásaink szálkeresztjében. Hic et nunc – mormoltuk, de csak jobbra és balra tekintünk, holott a rejtély odaát volt, ahonnan nem tért meg utazó. Nem igaz, hogy vissza nem foly az időnek árja, csak a Nagy Fal innenső oldalán állók hihetik így. Óriás palindróma az idő, föl-le jár előttünk, mint az inga. Vigaszként, de inkább bizonyságul hadd olvassak föl két rövid verset – szimmetrikus haikut – Erzsébettől.

Ki áll ott kedves
Kihunyt szemmel a FAL előtt
Álmodva jövőt?

Ki áll ott kedves
Égő szemmel a FAL mögött
Álmodva múltat?

Erzsi, pihenj békében!

KÉVÉS GYÖRGY
(1935–2024)

„Kévés György építészként is a bartóki modell követője, aki hiszi, a magyar népi építészetből kiindulva kell a modern formákra, funkcionalizmusra és a kreatív struktúrákra rátalálni. Életműve hitelt érdemlően tükrözi alkotói habitusának művészi oldalát, amelyet jeles kortárs társművészekkel közösen valósított meg. Szakmapolitikai elképzelései missziós értékűek, életműve nemzeti elkötelezettségű, jövőbe mutató.”

(Földvári Éva)

▪ Életének nyolcvankilencedik évében, 2024. március 9-én elhunyt Kévés György Kossuth- és Ybl Miklós-díjas építész, az MMA rendes tagja, a nemzet művésze. Kévés György olyan, maradandó életművet létrehozó építőművész volt, aki közéleti, művészetszervező tevékenységével is örök érvényűt teremtett.

Életműve során mindvégig a társművészetek legjelentősebb képviselőivel alkotott. Mindezt kezdettől fogva hauszmanni ihletésű vállalkozói szemlélete hatotta át, ezáltal vált egész életében különutassá és egyedivé. Személyes presztízsét, közéleti tevékenységét, hazai és nemzetközi elismertségét egyaránt a magyar építőművészet szolgálatába állította az általa létrehozott és működtetett kulturális és művészeti egyesületen, az Építészek, Mérnökök, Képzőművészek Egyesületén (ÉMKE) keresztül.

Pályakép, életrajz

Kévés György 1935. március 20-án született, Ősiben. Apja korai halálát követően Székesfehérvárra költözött a család. Kévés György a háború alatt és az azt követő nehéz években Székesfehérváron, Budapesten, Kassán, Jászón, Tökön, Zsámbékon és Sopronban tanult. 1956-ig egyetemi tanulmányait Sopronban, majd dr. Kiss Tibor műegyetemi professzor segítségével a Budapesti Műszaki Egyetem építész karán végezte.

1959-ben, Budapesten szerzett diplomát. 1956 októberében nemzetőr lett. 1956 novemberében anyjával és családjával Sopronból emigrációba indult, majd néhány nap után rokonai nélkül,

egyedül, a zöld határon hazatért. Édesanyja és családja 1956-tól az Egyesült Államokban és Kanadában élt.

1959 és 1961 között az AGROTERV-ben és az ÉLTERV-ben dolgozott. 1961-től 1983-ig az Ipari Épülettervező Vállalat tervezője volt, ahol számos középülettervet készített. A FŐBER 1970. évi megbízására kidolgozott a hazai gyártóbázisra alapozva egy „könnyűszerkezetes rendszert”, elsősorban iskola-, óvoda-, bölcsődeépítés céljaira. 1964 óta magánpraxist is folytatott feleségével, Földvári Éva építésszel. Ezen időszak jelentős alkotásai közé sorolhatók a Budán épült teraszházak. 1983-ban megalapította és 1985-ig igazgatta a Stúdió R építészeti tervezőirodát. 1987–1992 között a KÁVA építésziroda, majd 1992-től a Kévés és Építésztársai Rt. igazgatója volt.

Jelentősebb építészeti munkái közé tartozik a székesfehérvári KÖFÉM bejárati épületcsoport és irodalaboratórium (1963), a Ganz Villamossági – Kohó és Gépipari Minisztérium (1966), az Orczy Városközpont tíz épülete és városrendezési építészeti terve, generálkivitelezése, finanszírozása (1998–2007), a budapesti Meredek utcai teraszházak épületei (1966), valamint az új gazdasági mechanizmus épületei: az esztergomi étterem és kultúrház, a győri acélöntöde (mindkettő 1969-ből).

Az Orczy Fórumért másodszor is elnyerte a Nemzetközi Ingatlan Szövetség, a FIABCI díját.

1999-ben létrehozta a Kévés Stúdió Galériát is, amely helyiség kiállítóteremként működik. Az elmúlt két évtized alatt közel száz kiállítást rendeztek.

Kévés György 1963 és 1976 között a Budapesti Műszaki Egyetem meghívott oktatója volt, 1974 és 1984 között tanított a MÉSZ mesteriskoláján, 1981-ben, 1983-ban és 1991-ben a St. Louis-i Washington Egyetem vendégelőadója volt. 1963 és 2015 között tagja volt a Magyar Építőművészek Szövetségének (MÉSZ) és egy időben a *Magyar Építőművészet* folyóirat szerkesztői teendőit is ellátta. 1990–2015 között tagja volt a Magyar Építész Kamarának, majd 2015-ben az említett építész szervezetekből (MÉSZ, MÉK) kilépett, és megalapította a Építészek, Mérnökök, Képzőművészek Egyesületét, az ÉMKE-t.

Díjai: Ybl Miklós-díj (1973), Prima díj (2007), Kossuth-díj (2007), Magyar Művészetért Díj (2008), Nemzet Művésze (2022). 2023-tól a Magyar Művészeti Akadémia tagja volt.

Búcsúbeszéd
Turi Attila, az MMA elnöke búcsúbeszéde

„Most gyűjtsd a fényt. Magas hegyekre menj, ahol kékebb és ragyogóbb a menny. A lelkedet csűr-szélességre tárd, és kéve-számra szedd a napsugárt. Azt is, amit a nap búcsúzva ont, ha arany küllőt vet a horizont…”

Tisztelt Családtagok, tisztelt Gyászolók! Tisztelt Akadémikus Társaim!

Áprily Lajos e versrészlete a hazai, modern kori építészet iránt érdeklődők számára felidézheti Kévés György egyik legismertebb épületegyüttesének a képét: a budai Meredek utcai teraszházak hegyre felfutó szalagját. Az égre és horizontra tájolt, 1966-ban tervezett lakások mintha ugyanezt üzennék: gyűjtsd a fényt! Az életének nyolcvankilencedik évében elhunyt, Kossuth- és Ybl-díjas építész pályatársunk, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a nemzet művésze életében mindvégig jelen volt a fény: az elismerés, a szakmai sikerek; olyan, maradandó életművet létrehozó építőművész volt, aki közéleti, művészetszervező tevékenységével is örök érvényűt teremtett.

Ugyanakkor éltét végigkísérték az árnyak is: a XX. századi történelem által elé tornyozott nehézségekkel való megküzdés feladata. Édesapját korán elveszítette, a világháború miatt többször költözni kényszerült, így iskoláit is több városban kellett végeznie. Büszkén tartotta számon, hogy tágabb családja a Lánchidat építő Clark családdal állt rokonságban. Talán ezért sem tért le az építészet felé vezető útról a próbatételek idején sem.

1959-ben megszerzett diplomájával indult el a pályája, hogy a nemzetközi elismerésig íveljen. Az újítások iránti igénye és érzéke mindvégig jellemezte. Újító szemlélettel alkotta meg könnyűszerkezetes épületeit; friss szellemiséget képviselt a nyugati modernség hazai lehetőségeit kereső középületeivel és lakóházaival; az egyik első képviselője lett a magánirodai építész-alkotói létformának. Jellegzetesen egyedi volt az is, ahogyan a múlt felé fordult: tudatosan és programszerűen vizsgálta a magyar építészet történetéből az ipartörténeti vonatkozásokat, a mások által talán kevéssé számontartott társszakmák történetét, az abból levonható mai tanulságokat. E komplex szemléletéből következett, hogy alkotói felfogását hauszmanni ihletésű vállalkozói szemlélete hatotta át. S ahogyan tisztelte az építészethez elengedhetetlen mesterek vagy beruházók munkásságát, ugyanúgy nyitott szívvel fordult mindenkor a társművészetek felé.

Ez a sok művészeti terület iránti fogékonysága vezette el a galériaalapításhoz, a szellemi közéletben betöltött meghatározó szerepéhez. S ez teremtett számára közös nevezőt a Magyar Művészeti Akadémiával, hiszen a művészeti ágak közötti párbeszéd színtereinek a biztosítása, a hazai kortárs szellemi élet összművészeti képviselete alkotmányos köztestületünk egyik legfőbb hivatása és hitvallása.

Tisztelt Gyászolók! 2024 az építészetben eddig a gyász esztendeje. Januárban búcsúztunk Finta Józseftől, márciusban Vadász Györgytől, most pedig Kévés György ravatalánál állunk megrendülten. Még a fájdalom hónapjait éljük. De ha majd az idő megteremti a szomorúságtól és a veszteségtől szükséges távolságot, talán éppen ez a néhány hónap segít abban, hogy igazi értékén mérjük a XX. századi – XXI. század eleji magyar építészet nemzetközi tekintélyét. Hogyan is fogalmaz Áprily Lajos a bevezetőben már idézett versében? „Sietni kell. Egy nap leszáll a köd és szűkre fogja szemhatár-köröd.” Nekünk, itt maradottaknak nem szabad tehát késlekednünk a közülünk távozó nagyságok életművének értékelésével, felmutatásával.

E célt kívánja szolgálni a Magyar Művészeti Akadémia a kortárs hazai alkotók – építészek, képző- és előadóművészek, írók, zenészek, népművészek – pályájának tudatos dokumentálásával. S ezt a küldetést fogja betölteni többek között a közelmúltban indult Magyar Építészeti Múzeum és Központ programja is, amely összművészeti kiállítótérben, elkészülte után Kévés György alkotásainak kiemelt, méltó emléket állító helye lesz majd. Akadémikus Úr, Művész társunk – nyugodj békében!

Balogh Balázs építész, professor emeritus:
Nemzetőrből – magánépítész

Kévés György (1935–2024)

Mesébe illő téli este volt. Sűrű, nagy pelyhekben, csendesen zizegve hullott a hó. A néptelen soproni belváros idilli, múltba révedő hangulatát, történelmi kisugárzását az utca kihalt csendjét nem törte meg semmi. A tompa, sárgás világítás csak fokozta ezt a hatást. Ez alól a varázslat alól mi, „a későn jövők” sem tudtuk, de nem is akartuk kivonni magunkat. A szűk utcáról halk megilletődéssel léptünk be a hotel hivalkodástól mentes bejáratán.

A földszinti bárban már egészen más kép fogadott minket. A kinti meghitt csend helyébe már zajosabb, láthatóan oldottabb hangulatban évődő társaság képe lépett. Epicentrumában egy regénybe illően busa szemöldökű, feltűnően elegáns, fekete hajú és ezzel megegyező színű öltönyt viselő úr ült. Tekintetét szinte sajnálkozva fordította el barátkozásuk az asztalon előtte álló attribútumairól, és felénk fordulva csak annyit kérdezett: „Hát megjöttetek?” Mindez régen történt. A mesteriskola regnáló ciklusának soproni helyszínén. Jellegzetes alakját némi fáziskéséssel felismerve, bár az idő szerint közelebbi kapcsolatba még nem kerültünk vele, rájöttünk, hogy ő Kévés György, aki – hogy hajdani tanárunk szavait idézzem – „irtó profi”.

Ami első látásra is feltűnt, az a valamiféle belső elhivatottsága mellett is szembeötlő bohém eruptív erő, személyes kisugárzás volt. Mint a későbbiek során kiderült, ez mintegy veleszületett, természetes tulajdonsága volt. Pedig sorsa korántsem mondható olyan harmonikusnak, ahogy sejtetni engedte. Életének sorsfordulóiról, építészetének-építészetünknek kortörténeti összefüggésbe ágyazott változásairól, véleményéről önéletrajzi ihletésű írásainak köszönhetően hiteles információ áll rendelkezésre.

Egy Veszprém megyei kis faluban, Ősiben látta meg a napvilágot. (Ikeröccse Veszprémben.) Életét irányító családtagjai jelentős számban és időintervallumban a XIX. században éltek, és őket, a nagyon késői Kévés gyerekeket ebben a történelmi szellemben nevelték. Ősei között vállalkozó szellemű iparos, Görgey és Bem tábornok seregében harcolt huszártiszt, a Lánchíd építőjének, Clark Ádámnak leszármazottja egyaránt megtalálható. Nem csoda, hogy a gyerekek kezdettől fogva ezt a 48-as szemléletet örökölték. Édesapja korai halála után, nyolcadik gyerekként született, édesanyja terheit csökkentendő, őt közeli rokonai nevelték. Így és a háború viszontagságai miatt (székesfehérvári házukat lebombázták) hosszabb-rövidebb időre az ország számos városában megfordult, míg végül mintegy tíz évre Sopronba került. Az 56-os forradalomban nemzetőr volt, majd leszerelése után családjával Ausztriába menekült. Tíz, a traiskircheni menekülttáborban eltöltött nap után egyedül tért vissza Magyarországra az akkorra már lezárt határon keresztül.

Diákévei végéhez közeledve a pályaválasztási kérdések kerültek előtérbe. Édesanyja az édesapja korai halálát okozó bányász-kohász szakmától óva intette, így saját élményeire hagyatkozott. Soproni éveinek idejére esik az első, később döntőnek bizonyuló benyomása a II. világháború utáni alsólövéri és műegyetemi professzorainak és mérnök barátainak révén. Budapesten a híres Nyíri–Lauber-iroda Párizsi utcai légköre pedig már végleges elhatározásra sarkallta. Mindemellett nem maradt érzéketlen a belvárosi élet bohém világa kínálta lehetőségek iránt sem.

Pályafutását a Műegyetem elvégzése után a korszakra jellemző nagyvállalati struktúrában kezdte. Ezek sorában a legjelentősebb az Ipartervben végzett tevékenysége. Soha nem törődött bele az ebből adódó korlátok elfogadásába, kezdettől fogva kereste az egyéni kibontakozás lehetőségét igazi, alkotói habitusának érvényesítéséhez. Így jutott el egyedüli különutasként a magántervezői praxisig.

Paradox módon ezt jó ideig a nagyvállalati tervezés mellett folytatta, később vált önállóvá, keresve egyúttal a vállalkozói létforma felé való elmozdulás lehetséges módozatait. Legnagyobb példaképei mind ilyen típusú építészek, mérnökök voltak: Hauszmann Alajos és Zielinski Szilárd, akiket gyakran idézett is. Hauszmann Alajos – építésvezetőként! – a megbízást és a megvalósításhoz szükséges pénzeszközöket közvetlenül az uralkodótól, I. Ferenc Józseftől kapta, a reá háruló teljes felelősség terhe mellett. Közvetlenül csak és kizárólag az uralkodónak tartozott számadással. A hazai vasbetonépítés megteremtője, Zielinski Szilárd munkáját az ország legnagyobb mérnök vállalkozója, Schiffer Mór tőkéje és közreműködése tette lehetővé. Kévés számára egyértelművé vált, hogy ha felelős tervezőként érvényt akar szerezni elképzeléseinek, a teljes építési folyamat eredményes lebonyolítása érdekében meg kell szereznie a végrehajtáshoz szükséges pénzek fölötti rendelkezés jogát. Csak így tudja elkerülni a mindenáron való megfelelési vágy kényszeréből adódó kötöttségeket. Sőt! Ha ő adja az ötletet, hogy mit és hová kellene (lehetne) építeni, ő is finanszírozza, építi meg és üzemelteti épületeit, az építés teljes spektrumát ellenőrzése alatt tarthatja. Sosem fogadta el a szakmaiatlan, laikus irányítás mindenhatóságát – bárhonnan is, bármilyen szintről érkezzék is – az építés irányítására. Véleményének mindenkor, kendőzetlen formában éles kritikával adott hangot.

Nemzetközi elismertségét kortörténeti jelentőségét, megkérdőjelezhetetlen teljesítményét számos épülete bizonyította. Ezek sorában más-más karaktert képviselő kiemelkedő épületei az esztergomi Labor Műszeripari Művek étterem- és konyhaépülete, a Meredek utcai teraszházak, az Orczy Fórum és mindenekelőtt a mátyáshegyi nyaralója. Kivételesen sikeres pályázatok és olyan, eleddig meg nem valósult tervek szerzője, mint a Ferencvárosi Tornaklub épületkomplexuma vagy a New Jersey-be tervezett Passaic Hilton Hotel. Nem véletlen, hogy sokrétű, nemzetközi mércével is kimagasló munkássága felkeltette

a térséggel elmélyülten foglalkozó világhírű művészet- és építészettörténész, a New Yorkban élt német születésű dr. Udo Kultermann, a St. Louis-i Washington Egyetem (Missouri, USA) értő figyelmét. Ennek az egyetemnek lett a későbbiek során Kévés György meghívott professzora.

Védjegyévé vált teraszházai, kalandos körülmények között barátjával, Tokár Györgygyel tervezett és megépített esztergomi épülete, a hosszúhegyi Csiga- vagy Orsóház, az Orczy Fórum befektetői, bonyolítói, építési munkái, majd üzemeltetése során építészeti ötleteihez méltó, elképesztően innovatív üzleti és kivitelezői leleményesség párosult. A kivitelezés során a Szovjet Déli Hadseregcsoport katonáit, az akkori Moszkva téren toborzott alkalmi munkásait, kiváló iparosokat és az olimpiai bajnok magyar vízilabdacsapat tagjait egyaránt képes volt céljai szolgálatába állítani. Ez utóbbiak kivételezett helyzetükből adódóan még a leghíresebb épülete, a hosszúhegyi nyaraló (Orsóház) az akkori viszonyok között unikumnak számító színes, felfújható ülőbútorainak beszerzésében is segítették.

Mindez aligha tekinthető véletlennek, hisz pályája kezdetén is váratlan helyzetekhez kellett hozzáedződnie: első főnöke, a kétszeres Kossuth-díjas Mátrai Gottwald Gyula Kévés bemutatkozásakor szobájának legféltettebb kincséhez, a páncélszekrényéhez vezényelte, „Válassz!” felkiáltással. Ott ugyanis csak italok sorakoztak. György nem jött zavarba, hamar feltalálta magát, és a délelőtti órákhoz illő könnyű, száraz fehérbort választott. „Nem vagy elveszett ember” – hangzott a megfellebbezhetetlen értékítélet.

Kivételesnek mondható életerejéből még aktív közéleti, társművészeti, mintegy a reneszánsz művészeti egységét idéző szellemiségének érvényre juttatásához hasonlóan időt, energiát tudott fordítani. (A közös munkákon kívül kezdetben a Józsefvárosi Galéria, később saját galériája, az Orczy Fórum révén is a művészetek egységének kifejezésre juttatását tűzte ki célul.) A szó szoros értelmében a fél világot bejárta (USA, Kanada, Dél-Amerika, az Öböl-menti országok, Kína és természetesen Európa számos országa), melynek során személyes reputációjának köszönhetően mindenütt a kortárs magyart építészet és képzőművészet ügyét szolgálta.

Más léptékkel mért. Más dimenzióból szemlélte a világot. „Mintha a holdról jöttem volna” – írta meg őszintén életérzéseit a múlt század 70-es éveiben, Kanadából és az USA-ból való hazatérése után. Önértékelése önmaga megítélésének tárgyszerűségén alapult. Mindig messze előre gondolkodott a már futó projektjeihez viszonyítva, és mindig az újat kereste. Ami persze folyamatban lévő munkáiban részt vevő munkatársainak elengedhetetlen áldozatkészségét, teljesítőképességét feltételezte az ezzel járó felfokozott munkatempó mellett…

Elfogadottsága szinte páratlan. Közeli barátságban volt a világhírű festővel, Szász Endrével, aki olyan világsztárokkal kívánta összehozni, mint Salvador Dalí és élettársa, Amanda Lee, a mexikói festő, Siqueiros, Diego Rivera vagy Frida Kahlo, aki anno hódolói sorában tudhatta Lev Trockijt is…

Kévésnek, aki mindig sokat adott elegáns megjelenésére, autóhasználatára (egy időben az akkori hazai viszonyok között kuriózumnak számító, sárga Fiat 850 Coupe-pal járt) Szász Endre nagyvonalúságából adódóan lehetősége lett volna egy, a festő egyéni kívánságára gyártott tűzpiros Rolls Royce sportkocsi behozatalára is. (Aminek a vámját sem tudta volna kifizetni…)

Kétségtelen önálló formaalkotói készségét, üzleti érzékét és hazai viszonylatban is páratlan kapcsolatrendszerét felismerve a híres festő – aki eredetileg Onassis hajóját kívánta megvásárolni (amelynek eladására a milliárdos mágnást akkori élettársa, a híres operaénekes, Maria Callas inspirálta) – arra kérte fel az építészt, hogy vásárolja fel számára a Herendi Porcelángyárat, vegye meg a teljes Szentendrei-szigetet, és építsen arra egy, a hosszúhegyi nyaraló formabontó világát idéző, vasbeton műteremépületet is… A múlt század 70-es éveit ismerve ez sem mondható túlontúl földhözragadt ötletnek.

Más léptékben, de reá jellemző módon a számára fontos, tevékeny életének a Mesteriskolán eltöltött tíz évében olyan építészgurukat sikerült bevonnia az ott folyó képzésbe, mint a finn Matti Makinen, Robert Krier vagy az olasz Mario Botta. Ez utóbbinak az elemi geometriai formákra alapozott, éppen ezért időtlennek bizonyuló művészete egyébként sem állt messze Kévés formavilágától. Boullée és Ledoux a maga korában utópisztikusan ható ötleteit, majd Santiago Calatrava, Zaha Hadid jelenkori, formabontó építészetét követendő példaként idézte, különösen a hazai építészet ilyetén irányú törekvésekhez viszonyított lemaradottságát illetően. Tisztában volt a realitásokkal, ezek szellemiségét hiányolta.

A magyar építészet két háború közötti, barokk felütésű szegmensét retográdnak ítélte, ami a korábbi évtizedek szerinte káros hatásával kiegészülve máig hatóan, mintegy száz évvel visszavetett minket ezen a téren. Ennek az űrnek, távolságnak csökkentését tekintette céljának. Üdítő kivételként említette a Rimanóczy-féle pasaréti Páduai Szent Antal-templom épületegyüttesét, amelynek megjelenése a maga korában szintén nagy port kavart. (Megvalósítása érdekében Zadravecz István püspök a pápánál tett látogatása során személyesen járt el.)

Kévés György alkotói tevékenysége nem lett volna lehetséges megértő családja, felesége, Földvári Éva építész, a Czelnai és a Siniciali család féltő gondoskodása, hozzá hasonló professzionalizmusa nélkül, valamint elválaszthatatlanul összefonódik számos munkatársa, így Németh András, Kováts András építészek, rokonai és kollégái értő, elhivatott segítségével.

Sokat adott pályatársainak, művészbarátainak véleményére. Felejthetetlenek az Orczy Galériában szervezett előadásai, estjei, szilveszteri összejövetelei a világ élvonalába tartozó előadók, művész barátai „vendégszereplésével”. Ez az építészekből, mérnökökből, zene- és képzőművészekből, élsportolókból, tudósokból, közgazdászokból, egyházi és világi nagyságokból álló, egymás iránti szimpátiától átitatott baráti társaság volt az ő igazi Nagycsaládja. Kiváló üzletemberként, igazi mai mecénásként megtehette, hogy ezen általa szervezett események költségfedezetét is maga biztosíthassa.

Sikeres alkotóművész volt, páratlan, szinte több ember életére elegendő életutat mondhat magáénak. Jóformán minden létező elismerést, díjat megkapott, még ha vélhetően különutas tevékenységének köszönhetően némi, néha úgy harmincéves szünet után is… Maga is alapított díjat, Díj-díj néven, szándékoltan neutrális elnevezéssel, hogy érték- és időállóvá tegye, függetlenítse azt mindennemű kevésbé szakmai esetleges utólagos beavatkozásoktól. (Ne válhasson a későbbiek során a mi változó történelmi viszonyaink áldozatává). Ez alkalmat adott arra is, hogy azon munkatársait, művész barátait is rangos elismerésben részesítse, akik a hivatalos reflektorfény bűvkörét elkerülve – önfeláldozó és eredményes munkájuk ellenére – más részéről nem számíthattak „hivatalos” elismerésre.

Egyéniségének varázsa, építészetének alapja talán abban az érzelmi többletben keresendő, amely fantasztikusan szerteágazó és egy építész számára is elengedhetetlenül szükséges személyes élményein alapult. E nélkül a megélt inspiratív erő nélkül talán hiányzott volna az a belőle kiáradó elemi erő, amely mindvégig jellemezte. Szerette az életet, amely osztályrészéül jutott, amelyet igyekezett a maga teljességében megélni, és amelynek élvezetét önzetlenül megosztotta másokkal is. Nagy űrt hagyott maga után, nehezen követhető, de egyúttal lelkesítő örökséget.

Kévés Györgyre jól illik a korábbi nagy elődökre, mint Ybl Miklósra, Karl Friedrich Schinkelre és a hozzájuk hasonló habitusú művészekre jellemző megállapítás, miszerint: „Életformája: építész!” Tudva és bízva, hogy minden elmúlás egyben valami új kezdetét is jelenti, talán nem eretnek gondolat, ha sejthető, ott folytatja, ahol ebben a dimenzióban abbahagyta. Kévés György – a nemzetőrből lett magánépítész – talán már meg is nyitotta Égi Galériáját ott, ahol már sokan várták azok, akik szerették, akiket szeretett.

KIRÁLY LEVENTE
(1937–2024)

„Soha nem mehetünk biztosra a bemutató előtt! ... Ha egy mérnököt megbíznak egy ház tervezésével, az magabiztosan mondhatja, ez jó lesz, nem fog összedőlni. A mi szakmánk azonban sokkal nehezebben mérhető, sokkal kiszámíthatatlanabb. Persze, amúgy is én örök kételkedő vagyok."

(Király Levente)

▪ Életének nyolcvannyolcadik évében, 2024. július 30-án elhunyt Király Levente Kossuth- és Jászai Mari-díjas színművész, érdemes művész, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. A gondolat, a szív és a cselekedet egységének művésze, Király Levente 1959 óta a Szegedi Nemzeti Színház művésze, a társulat meghatározó tagja volt, Szegeden lehetősége nyílt olyan főszerepek, nagy karakterek megformálására, ami szakmai kihívások sorát állította elé.

Pályakép, életrajz

Király Levente 1937. március 6-án született, Budapesten. 1955-ben felvételizett a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, ahová azonnal felvették. Osztályfőnöke az akkor először osztályt indító Szinetár Miklós volt, de nagy hatással voltak rá tanárai, többek között Gellért Endre és Básti Lajos, akire a felvételin jó benyomást tett Király humoros alakítása, és akivel a főiskolai évek alatt és később is többször állt együtt színpadon. A főiskolai évek alatt gyakornokként játszott a Nemzeti Színházban. Osztálytársai voltak Balogh Emese, Csűrös Karola, Dési István, Holl István, Magda Gabriella, Paláncz Ferenc, Pásztor Erzsi, Peczkay Endre, Polgár Géza, Somogyi Miklós, Szekeres Ilona és Vetró Margit. Szinetár Miklós, bár prózai színész osztályt vezetett, nagy hangsúlyt fektetett a zenei képzésre is, illetve a korhoz képest modern elképzelésekkel teli előadásokat hozott létre osztályával (így például az *Egy kiállítás képei* című zeneműre komponált előadást).

Király Levente 1959-ben kapta kézhez a diplomáját, ami után, az akkori szabályok szerint, mint friss diplomásnak, két évadra egy vidéki színházhoz kellett szerződnie. Bár a Madách Színház szerette volna tagjai között tudni, a szabályok alól nem volt kivétel, így a Szegedi Nemzeti Színházhoz került. Végül pályája sikeresen alakult, nagy szerepek sorát alakította, megszerette a várost, a közönség is megszerette őt, így nem szerződött el más színházhoz, hanem pályája végéig ennek a társulatnak volt aktív, megbecsült tagja. 2007-ben Szeged város díszpolgárává választották.

Az évtizedek során többször is tanúbizonyságot tett sokoldalúságáról. A főiskoláról kikerülve, bár prózai színésznek szerződtették, miután kiderült, hogy tanulmányai során énekes-táncos képzést is kapott, kezdetben szinte csak zenés előadásokban szerepeltették. Az operett-történelem nagy szerepeit játszotta el, ugyanakkor a kritikákban kiemelték, hogy alakításai a karakterek mély értelmezéséből indultak ki. Szerepeit a főiskolán elsajátított Sztanyiszlavszkij-módszer felől közelítette meg: a figurát nem külsőségekből építette fel, hanem minden mozdulatot, minden mondatot a karakterből kiindulva, teljes átélésre törekedve hozott létre. Vallotta, hogy a szerep megformálásának a színész agyából kiindulva, a szívén keresztül kell vezetnie, és ha ez a folyamat sikeres, akkor tud hiteles mondatokat kimondani, amivel a néző azonosulhat, felismerve benne saját életét. Így, bár sok zenés szerepet játszott, elmondható, hogy ezekhez a karakterekhez is prózai színészként közelített.

Pályája fontos állomása volt a *London királya, avagy Kean, a színész* című előadás (Alexandre Dumas – Jean-Paul Sartre: *London királya, avagy Kean, a színész,* Szegedi Nemzeti Színház Kisszínháza, 1983. október 7., r.: Sándor János), amiben Edmund Kean alakját formálta meg, belejátszva több, ismert drámai szerepet, miközben mindegyiken keresztül a darab fő kérdését, a magánember és színész közötti határ helyének kérdését szólaltatta meg.

Később vegyesen alakított zenés és prózai karaktereket is, így nemcsak közkedvelt operettekben, hanem a drámairodalom jelentős alkotásaiban is színre lépett, amikért több elismerést is kapott. Több száz előadásban nyújtott kiemelkedő alakítást, első szerepei között volt Mercutio, Zwickli Tóbiás, Nestor és Oscar, Balga, később a *Csárdáskirálynő* Bónija, a konferanszié, Edmund Kean, Tevje, Falstaff, Heródes, az *Éjjeli menedékhely* Lukája, Švejk, Willy Loman *Az ügynök halálá*ból, eljátszotta Galileo Galileit, Lear királyt.

Zenés szerepei sorából kiemelkedik Tevje, a *Hegedűs a háztetőn* című előadás főszerepe (Jerry Bock – Sólem Aléchem – Joseph Stein: *Hegedűs a háztetőn,* Szegedi Nemzeti Színház, 1986. október 11.), amit szintén Sándor János rendezett, akivel gyakran dolgozott együtt. Barabás Tamás kritikájában kiemelte, hogy Király Leventének alakításával olyan nagy elődök lábnyomába kellett lépnie, mint Chaim Topol, aki a világhírű filmben alakította Tevjét (1971, rendező: Norman Jewison), vagy Budapesten, a Fővárosi Operettszínházban Bessenyei Ferenc (1973. február 9., rendező: Vámos László). Mind Barabás, mind a kritikusok egyöntetűen úgy vélték, Király Levente nemcsak felért elődeihez, de sikeresen megalkotta saját Tevje-értelmezését, új karaktert mutatott fel.

Gyakran rendezte őt Sándor János, aki így jellemezte Király munkásságát: „Sohasem téved, mert mindig a színpadi alak jelleméből, és nem külső tulajdonságaiból indul el. Szüntelenül a »miért« izgatja: miért erre gondol, miért így cselekszik ez az ember? Ugyanis őt mindig az ember érdekli, nem pedig a szerep vagy a figura, és talán ez a sikeres pályafutásának legnagyobb titka."

Király Levente majdnem négy évtizede volt már a Szegedi Nemzeti Színház társulatának tagja, amely idő alatt számos nagy alakítás fűződött nevéhez, amikor 1997-ben először dolgozott együtt Zsótér Sándorral *A sasfiók* című előadásban (Edmond Rostand: *A sasfiók,* Szegedi Nemzeti Színház, 1997. február 7.) Ezt követte *Az ügynök halála,* amiben már a főszerepet játszotta (Arthur Miller: *Az ügynök halála – Fejének belseje,* Szegedi Nemzeti Színház, 1997. december 12.), ezzel is megkezdve több éves együttműködésüket. Később ugyanis Zsótér Sándor több szegedi előadását is Király Levente színpadi jelenlétére építette, így rendezte őt a *Falstaff*ban (William Shakespeare: *Falstaff,* Szegedi Nemzeti Színház, 1999. május 14.), a *Galilei élete*ben (Bertolt Brecht: *Galilei élete,* Szegedi Nemzeti Színház, Kamara-Tantusz, 2002. február 2.) és a *Lear király*ban (William Shakespeare: *Lear király,* Szegedi Nemzeti Színház Kamaraszínháza, 2007. október 19.), minden alkalommal címszerepet osztva rá. Zsótér Sándor jellemzése szerint Király Levente azon ritka művészek egyike, akiknek magas fokú mesterségbeli tudása a munka örömével is párosul.

Díjai: Király Levente tehetségét számos alkalommal ismerték el: Jászai Mari- és Juhász Gyula-díjat (1967), majd Babits Mihály-díjat kapott (1975), érdemes művész és a Szegedi Nemzeti Színház Örökös Tagja lett (1986), többször is elnyerte színháza Dömötör-díját. 1997-ben az Országos Színházi Találkozón a Színészkamara legjobb férfiszínész díját kapta, 2002-ben a Színikritikusok neki ítélték az évad legjobb főszereplőjének járó díját a *Galilei élete* című előadásban nyújtott alakításáért. 2016-ban az MMA megbízásából Sára Júlia *A király* címmel készített róla portréfilmet.

2003-ban Kossuth-díjjal ismerték el, 2006 óta a nemzet színésze volt. Király Leventét 2012-ben levelező tagjává, majd 2013-ban rendes tagjává választotta a Magyar Művészeti Akadémia.

Búcsúbeszéd

Lukács Sándor színművész, az MMA rendes tagja búcsúbeszéde

Szeged, Szabadtéri Játékok, 1976 nyara

Szinetár Miklós egy csikó-*Tragédiá*t rendezett, három fiatal színészre bízva a darab legendás főszerepeit. Luciferként az egyik jómagam lehettem. Ekkor találkoztam Király Leventével, aki mint a Szegedi Nemzeti Színház akkori vezető művésze, szinte lelki kötelezettségének érezte, hogy segítsen és gardírozzon minket, fiatalokat. A kedves, biztató szavakon túl a legnagyobb segítséget akkor kaptuk tőle, amikor nézhettük, hogy próbál, hogy rakja össze és építi fel a tudatosság és ösztönösség helyes arányaival szerepeit. Ha fiatal színészként megkérdeztem egy idősebb kollégát, hogy X vagy Y milyen ember, azt válaszolta, hogy dolgozz vele, majd megtudod. És bizony ennek igazságáról többször is meggyőződtem. A színész mindig munka közben a legérzékenyebb és legkiismerhetőbb. Ahogy összegződnek az energiák és a fáradtság, s ahogy az anyagismeretétől eljut a szerep teljes birtoklásáig. Leventénél öröm volt nézni, ahogy lefordította magának a rendezői instrukciókat, s ahogy élettel tudta megtölteni a néha íróasztal fölött kitalált kéréseket is.

Levente, a Magyar Művészeti Akadémia nevében is búcsúzom tőled, mert tudom, hogy ott is szerettek, és becsülték művészetedet. Sajnos, a sors úgy hozta, hogy nem találkoztunk később színpadon, csupán

rádió- és tévéjátékok alkalmával; természetesen mindig fölemlegetve a szegedi szép napokat.

Jókedved ritkán hagyott el, s igaz a bölcsek állítása: humor és dráma egy tőről fakad. Nálad ebben is teljes harmónia volt. Humorod mindig belülről jött, és soha nem sértett senkit, a humorod, mellyel át tudtál vergődni a legmélyebb poklon is. A Rádió valamikori híres pagodájában, felvétel előtt együtt kávéztunk. Velünk volt Szeged másik büszkesége, a kiváló basszus, a felejthetetlen Gregor Jóska is. Emlékszem, milyen szeretettel beszéltél családodról, fiadról, Attiláról, aki rögös pályánkon akkor kezdte bontogatni szárnyait. Valamilyen téma kapcsán szóba került Kosztolányi Dezső is. Egyik legkedvesebb költődként emlegetted, s kapásból idéztél pár sort a *Hajnali részegség*ből. Azt is elmondtad, hogy sajnos kevesebb idődet jutott versek tolmácsolására, mint szeretted volna.

Drága Levente, kissé megkésve, de talán egy mákszemnyit tudok ezen most segíteni, egy megrendítően szép Kosztolányi-verssel.

Nyugodj békében!

Szeged, 2024. augusztus 26.

NOVÁK FERENC

(1931–2024)

„Tisztában kell lenni magunkkal, magyarságunk mibenlétével. Bennünket mások számára elsősorban az tesz fontossá és szükségessé, ami megkülönböztet, bár nagyon lényeges az is, ami másokkal összeköt, s ha ennek jegyében kultúránkat – és valóban a mi kultúránkat – következetesen és meggyőzően képviseljük.”

(Novák Ferenc)

▪ Életének kilencvennegyedik évében, 2024. augusztus 17-én elhunyt Novák Ferenc, Kossuth-díjas koreográfus, rendező, etnográfus, a nemzet művésze, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. A magyar néptánciskola és a folklór színházi megjelenítésének egyik megteremtője, a magyar színpadi tánc megújítója, a népi elemekből táplálkozó dramatikus színház mestere, a XX. századi koreográfiai iskola emblematikus alakja volt. Ahogyan Bartók Béla a zenében, ő a színházi alkotásban gondolta tovább azt az ősi kultúrkincset, amelynek még tanúja lehetett széki és romániai gyűjtésein és gyermekkora erdélyi éveiben.

Pályakép, életrajz

A trianoni béke után Romániához került erdélyi Nagyenyeden született 1931. március 27-én, felmenői között örmények is voltak. A II. világháború idején a család áttelepült Magyarországra, Novák Ferenc az érettségit már Budapesten tette le. 1949-ben felvették a Közgazdaságtudományi Egyetemre, de rossz káderlapja miatt csak rövid ideig folytathatta tanulmányait. Műszaki gyakornokként kezdett dolgozni a Vegyipari Gép- és Radiátorgyárban, ahol a tánccsoport egyik tagja helyett egyszer neki kellett beugrania. Ezután rendszeresen eljárt a próbákra, kezdetben csak a társaság kedvéért, majd gyerekkori, erdélyi emlékeinek hatására csatlakozott az Építők együtteséhez, amelynek oszlopos tagja lett. Katonai szolgálata alatt „táncos társakra” talált, ekkor készítette első koreográfiáját. Néhány katonatársával 1954 szeptemberében megalakította a Bihari János Táncegyüttest. A tánccsoport a 60-as évek elején már több nemzetközi elismeréssel is büszkélkedhetett. Többek között Foltin Jolán, Györgyfalvai Katalin, Szigeti Károly, Tímár Sándor, Mucsi

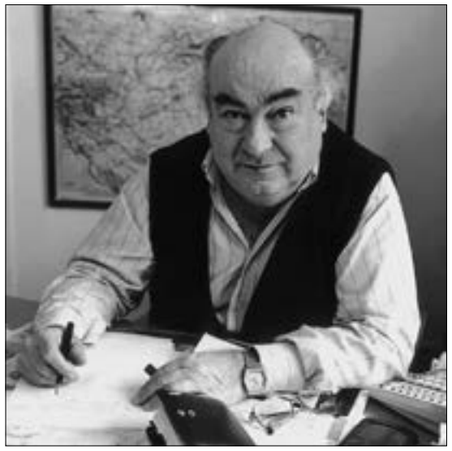

János, Szűcs Elemér, Stoller Antal, Szögi Csaba, Éri István, Pesovár Ernő, Pesovár Ferenc és még sokan mások ebből a műhelyből indultak alkotói útjukra. 1987-ig irányította a Biharit, amely az amatőr néptáncmozgalom vezető együttese lett.

Novák Ferenc 1963-ban levelező tagozaton elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem néprajz szakát, majd 1969-ben a Színház- és Filmművészeti Főiskolán szerzett koreográfus-rendezői diplomát. 1964 és 1975 között a Honvéd Együttesnek is tánckarvezetője, majd 1983-tól művészeti vezetője volt, ott azonban nem engedték maradéktalanul megvalósítani az elképzeléseit, ezért végül szakított a Honvéd Együttessel. 1975 és 1989 között a Szegedi Nemzetközi Néptáncfesztivál művészeti vezetőjeként folytatta munkáját. A 70-es évek végén szerződést ajánlott neki az amszterdami Nemzetközi Folklór Táncszínház, ezután párhuzamosan dolgozott Hollandiában és idehaza. 1982-ben visszahívták a Honvéd Együttes művészeti vezetőjének, irányításával a tánckar gyökeres változásokon ment keresztül.

Áttelepülését követően Novák Ferenc 1956 nyarán utazhatott újra Romániába, Erdélybe, ott találkozott a még elevenen élő néptánchagyománnyal Széken, illetve a Mezőségben, és döbbent rá az erdélyi magyar és román férfitáncok Európában egyedülálló virtuozitására, szépségére. Úgy tartotta, hogy a táncot éppen úgy kell megtanulni, mint az anyanyelvet: a paraszti kultúrát tehát nem imitálni kell, hanem annak elemeiből létrehozni a műveket. Hitvallása szerint: „…a néptáncot anyanyelvként kell tudnia koreográfusnak és táncosnak egyaránt, hiszen csak így lesz képes lelkiismeretesen és objektíven megidézni és értelmezni, vagy ami ezzel egy: újjáteremteni azt.” Koreográfusi, rendezői munkája révén komoly hírnévre tett szert együtteseivel, része volt a táncházmozgalom kibontakozásában is. Már a Bihari számára „meglelte” Korniss Péter fotográfust, akivel elválaszthatatlanok lettek, s mindaz, ami a táncházmozgalomban történt, kettejük lelkes és szakavatott tevékenységének is köszönhető. Korniss később így mesélt a kezdetekről: „Nem ismert engem, de a *Muzsika* című lapban látta a Pécsi Balettről készített képeimet, és jónak találta őket. Bement a Fényszövbe, és engem keresett. Mondták, hogy a katonai szolgálatomat töltöm, három hónap múlva jövök vissza. Kiderült, hogy a Biharinak keres fotóst, mire azt mondták, hogy a Korniss segédmunkás, adunk egy igazi fényképészt. Ám ő azt felelte: »Köszönöm szépen, én inkább megvárom.« Ilyeneken múlik egy élet.”

Novák Ferenc tagja volt a Magyar Művészeti Akadémia Népművészeti Tagozatának. Akadémiai székfoglalóján, 2024. április 2-án a Pesti Vigadó Makovecz termében Kiss János, az MMA alelnöke így laudálta: „Tata mindkét táncegyüttesével új formanyelvű dramatikus táncszínházat hozott létre: irodalmi alapú táncszínházi produkciókat és erőteljes folklórműsorokat állított színpadra. Nagyon szeretett együtt dolgozni prózai és zenés színházakkal, más táncműfajokkal. […] Életem egyik legmeghatározóbb élménye volt, hogy *A szarvassá változott fiak,* Markó Iván és Novák Ferenc táncköltemény*ében* én lehettem az egyik fiú” – osztotta meg személyes emlékeit is Kiss János.

Novák Ferenc főbb táncjátékai, koreográfusi munkái: *Várj reám, Betlehem; Aska és a farkas; Passió; Ninive; Magyar Elektra; Kocsonya Mihály házassága; Forrószegiek; A szarvassá változott fiak; Kőműves Kelemen; Csíksomlyói passió; István, a király; Árpádházi Szent Margit; Örök szertartás; Maszkok és mítoszok; Hősök körtánca; Kolumbusz; Ludas Matyi; József és testvérei; Háry János; A csodaszarvas; Egri csillagok; A magyar tánc évszázadai.*

Díjai, elismerései: SZOT-díj (1966), Erkel Ferenc-díj (1972), Érdemes Művész (1985), Ifjúsági Díj (1987), Magyar Művészetért-díj (1988), Kossuth-díj (1993), Magyar Örökség-díj (2000), Kölcsey Millenniumi-díj (2001), Hevesi Sándor-díj (2003), a Táncszövetség életműdíja (2003), Hazám-díj (2003), Prima-díj (2003), Jubileumi Primissima-díj (2007), Magyar Köztársasági Érdemrend (2011), Nemzet Művésze (2014), Budapest díszpolgára (2021) 1986-tól a Magyar Táncművészeti Szövetség főtitkára, majd 1999-ig társelnöke, 2000-től tiszteletbeli elnöke.

Búcsúztatás
Az Erkel Színházban 2024. augusztus 17-én színpadi műsorral, majd szabadtéri táncházzal emlékeztek az elhunyt koreográfus, rendező, etnográfus életművére. Az eseményt Novák Ferenc gyermekei, Novák Péter és Novák Eszter rendezték, az ezernyolcszáz férőhelyes színházi épület teljesen megtelt, jelen volt többek között Keserü Katalin művészettörténész, Keserü Ilona festőművész, Korniss Péter fotográfus, Máté Gábor, a Katona József Színház igazgatója és a Novák Ferenc által alapított Bihari János Táncegyüttes több tagja is.

Korniss Péter hatvankét év fotóiból vetített, és az emlékezésen elhangzott Csukás István, a nemzet művésze *Tata, a gömbvillám* című, Novák Ferenc kilencvenedik születésnapjára írt köszöntője:
„Tatánál mindig nagyüzem van, még pontosabban: ő maga egyszemélyes nagyüzem! És ez, kérem, nem vicc. Vegyünk egy egyszerű példát: ha telefonál, akkor két telefonkagylóba beszél. De csak azért kettőbe, mert nincs több füle, energiája és mondanivalója akár száz telefonra is elegendő. Szerintem, ha alszik, akkor se áll le a nagyüzem, mert álmában is száz dolgon töpreng. Ha megjelenik bárhol, színpadon, tanácskozáson, kártyapartin, egyből betölti a teret, a szobát, sisteregve, mint a gömbvillám! Az alkata is olyan. Más ember sétál, lépeget, siet, kocog, Tata gurul, mintha arra is sajnálná az időt, hogy egyik lábát a másik elé rakja. A lábát másra tartogatja, a lábával művészetet csinál: táncművészetet. De természetesen a tánc se köti le teljesen, a megmaradó hihetetlen energiájával rendez, koreografál, régi táncokat gyűjt, szervez, irányít, együttest vezet, politizál és főz. És mindezekben jelentőset alkot, máig a számban érzem például egy jelentős töltött bárány ízét, amely bárányt egyébként egy megyei verseny alkalmából kapott, és rögtön meghívta rá a barátait. Mert barátkozni is csak sisteregve, felsőfokon tud. Fel lehet tenni a kérdést, hogy milyen egy gömbvillám barátsága? Nyugodtan mondhatom, miután jó sorsom úgy hozta, hogy én is élvezhetem: megrázó! Szíven üt és átalakít, legszívesebben még a sejtjeidet is átrendezné, hogy jobban működjenek. Tata barátságában nem lehet unatkozni, nem lehet ellustulni. Talán nem lehet meghalni sem. A gömbvillám titkát máig nem tudta megfejteni senki, én is csak megpróbáltam leírni, hogy milyen, de azt boldogan!"

SÁNTA FERENC
(1945–2024)

„Vallom, hogy a zene a szépség nyelve,
és boldog vagyok, hogy ebbe
a nemzetközi szótárba nap mint nap
írhatok új fejezeteket."

(Sánta Ferenc)

▪ Hetvenkilenc éves korában, 2024. október 22-én elhunyt Sánta Ferenc Kossuth-nagydíjas hegedűművész, prímás, a nemzet művésze, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Pályafutása kezdetén tagja volt a Magyar Állami Operaház zenekarának, Európa szinte minden országába meghívták, fellépett az Egyesült Államokban, Japánban, Ausztráliában is. A Prima Primissima díjas hegedűművész alapító tagja volt a 100 Tagú Cigányzenekarnak.

Pályakép, életrajz
Sánta Ferenc 1945. március 2-án született, Kaposváron. Klasszikus zenei tanulmányokat folytatott, de kilencévesen már édesapja, idősebb Sánta Ferenc zenekarában is fellépett. 1952-től Lehota Dezsőnél tanult hegedülni a kaposvári zeneiskolában, tizenhárom évesen már a Kaposvári Szimfonikus Zenekarban játszott. Két évvel később felvételi nélkül jutott be a Pécsi Zeneművészeti Szakközépiskolába. 1963-tól a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémián tanult Ney Tibornál, emellett Kovács Apollóniát kísérte országjáró cigányzenészként. 1969-ben hegedűművészi és tanári diplomát szerzett.

Első népi zenekarát 1973-ban alapította, miközben klasszikus zenét is játszott: pályafutása kezdetén tagja volt a Magyar Állami Operaház zenekarának, 1969-ben a Göteborgi Szimfonikus Zenekarban is hegedült. Európa szinte minden országába meghívták, és fellépett az Egyesült Államokban, Japánban, Ausztráliában is. Alapító tagja volt a 100 Tagú Cigányzenekarnak, majd az 1990-es évek közepén alakult Magyar Nemzeti Cigányzenekar művészeti igazgatója és vezető prímása lett. Magyarnóta- és csárdásfeldolgozások sorát készítette el. Tanított az OSZK Stúdiójában, ahonnan sok sikeres növendéke került ki.

A Magyar Rádióban 1972-ben elkészítette első önálló hangfelvételét, és onnantól folyamatosan jelentek meg rádiós és televíziós hanganyagai és lemezei. Fellépésein a cigányzene klasszikus darabjai mellett többek között Johannes Brahms, Liszt Ferenc és Bartók Béla műveit játszotta. Olaszországban 1990 és 1995 között Velencében olasz zenészekkel muzsikált együtt. Rendszeresen fellépett a Fővárosi Operettszínház japán vendégjátékain is.

Díjai: 1981-ben elnyerte a Magyar Televízió nívódíját, munkásságát 1982-ben és 2004-ben a Magyar Rádió nívódíjával ismerték el. 1995-ben a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztje kitüntetésben, 1998-ban eMeRTon-díjban részesült. 2002-ben Liszt Ferenc-díjat, 2007-ben Kossuth-díjat kapott. 2009-ben kiérdemelte a Prima Primissima díjat, 2023-ban megkapta a Kossuth-nagydíj elismerést. 2011-ben Budapest díszpolgára lett. Sánta Ferenc 2014 óta volt a nemzet művésze, az elismerésben „a XIX. és a XX. századi klasszikus és népszerű zeneirodalom magyar stílusban való tolmácsolásáért, a hazánk zenei kultúrájának részét képező cigánymuzsika magas szintű műveléséért" részesült. 2023 és 2024 között a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja volt.

Búcsúbeszéd
Turi Attila, az MMA elnökének búcsúbeszéde

„Aki zenével indul az életbe, bearanyozza minden későbbi tevékenységét, az életnek olyan kincsét kapja ezzel, amely átsegíti sok bajon. A zene tápláló, vigasztaló elixír, és az élet szépségét, s ami benne érték, azt mind meghatványozza."

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Tisztelt Gyászoló Közösség!

Megrendülten állunk Sánta Ferenc hegedűművész, prímás, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja, a nemzet művésze ravatalánál, és olyan gondolatokban keresünk vigasztalást, mint amit az imént Kodály Zoltántól idéztem.

Egy jeles dinasztia kiváló tagjától búcsúzunk most. A cigányzene hányatott sorsa után vált az egyik legkarakteresebb magyar műfajjá, s ennek legkiválóbb művelői közé tartozott Sánta Ferenc.

Kedves halottunk a család – még szorosabban édesapja – nyomdokait követve indult el ezen a szép, de nehéz pályán, és jó látni, hogy elhivatottságát, valamint tehetségét gyermekei is továbbviszik. Kaposvár, majd Pécs után a fővárosi Liszt Ferenc Zeneakadémián tanult, ahol hegedűművészi és tanári diplomát szerzett. Mint tudjuk, a hagyományos cigányzene és a klasszikus muzsika egyformán közel állt hozzá, mindkettőt egyedülállóan magas szinten művelte. Erősen ragaszkodott lelke mindkét feléhez. S ha túl hosszú időn át kellett nélkülöznie az egyik vagy a másik műfajt, módot talált a visszatérésre.

Gazdag életútját olyan állomások fémjelzik, mint a budapesti Operaház zenekara vagy a Göteborgi Szimfonikusok. Művészetére Európán túl is, világszerte kíváncsi volt a zeneszerető közönség az Egyesült Államoktól Japánig, Kanadától Ausztráliáig. Már pályafutása kezdetén népi zenekart alapított, és ennek folytatása volt a 100 Tagú Cigányzenekar, majd a Magyar Nemzeti Cigányzenekar az 1990-es évek közepén, amelynek évekig volt művészeti igazgatója és vezető prímása. Magyarnóta- és csárdásfeldolgozások sora került ki a keze alól.

Magyarország a legrangosabb kitüntetések adományozásával fejezte ki háláját, amiért Sánta Ferenc a magyar zenekultúra nagykövetként képviselte hazánkat évtizedeken át. Kossuth-díjban, Prima Primissima díjban, Kossuth-nagydíjban és Nemzet Művésze elismerésben részesült, s 2023-ban vált a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjává.

Utolsó éveiben egészségi okokból a hangszeres játékról le kellett mondania, de hetvenedik születésnapján a Pesti Vigadóbeli koncertet prímásként játszotta végig. Az utolsó műsorszám utáni tapsviharban látszott, nehezen palástolja meghatottságát – ő, akit a világ minden táján ünnepeltek.

„A népek legendái isteni eredetűnek tartják [a zenét]" – mondja Kodály Zoltán. „S ahol az emberi megismerés határait érjük, ott a zene még túlmutat rajtuk, olyan világba, amelyet megismerni nem, csak sejteni lehet."

Hitünk szerint Sánta Ferenc ebbe a sejtett, tökéletes és csodálatos harmóniákkal teli világba távozott közülünk.

Nyugodjon békében!

Elhangzott 2024. november 12-én, a Fiumei úti sírkertben.

SZALAI GYÖRGYI

(1940–2024)

„Az ember feladattal születik erre a világra, és amikor ez a feladat »megtalálja«, attól kezdve felelősséggel tartozik, hogy képességei, tehetsége szerint dolgozzon és alkosson saját maga, közössége – a magyarság érdekében. Ez az értelmiség felelőssége, elismeréstől, sikertől függetlenül."

(Szalai Györgyi)

▪ Életének nyolcvanötödik évében, december 17-én elhunyt Szalai Györgyi, Balázs Béla-díjas filmrendező, forgatókönyvíró, érdemes művész, az MMA rendes tagja. Szalai Györgyi a dokumentum-játékfilmes irányzatot megteremtő Budapesti Iskola meghatározó alakja volt. Szakmai pályafutása, filmrendezői, forgatókönyvírói és művészetszervezői alkotótevékenysége elválaszthatatlanul összefonódott állandó alkotótársa, Dárday István filmrendező munkásságával. Alkotópárosuk hosszú évtizedeken át forgatott játék- és dokumentumfilmjeit a magyarországi társadalmi valóság iránti kivételes problémaérzékenység jellemezte.

Életrajz, pályakép

Szalai Györgyi filmrendező és forgatókönyvíró 1940. augusztus 31-én született, Kispesten. 1963 tavaszán felvételizett a Színház- és Filmművészeti Főiskolára, itt találkozott Dárday Istvánnal, majdani rendezővel, aki később az életben és az alkotásban is társa lett. A főiskoláról a másodév végén eltávolították, ettől kezdve a legkülönbözőbb alkalmi foglalkozásokból és munkákból élt, közben filmnovellákat írt, majd kisebb megbízásokat kapott a filmgyárból. A hatvanas évek végén már forgatókönyvírói szerződései is voltak. A *Nyugodtan meghalni* (1970) és a *Miheztartás végett* (1971) című, Dárday Istvánnal készített filmjei szakmai feltűnést keltettek, majd 1972-ben az Oberhauseni Fesztiválon elnyerték a zsűri díját. Mindketten, Dárday és Szalai is bekerültek a Balázs Béla Stúdióba, ami a 70-es években szellemi otthonuk lett. Az első nagy vállalkozás a *Nevelésügyi sorozat* (1973) öt, másfél órás dokumentumfilmje volt. A sorozatot mellettük Mihályfy László, Vilt Pál és Vitézy László rendezte.

1974-ben készült el Dárday Istvánnal közös első játékfilmjük, a *Jutalomutazás,* amely itthon és külföldön is átütő sikert aratott: meghozta a Balázs Béla-díjat, a Filmkritikusok díját, majd a Mannheimi Fesztivál fődíját. A bemutató utáni évben Szalai Györgyi elkészítette *Az egyedi eset természetrajza* (1975) című dokumentumfilmjét, amely a *Jutalomutazás* alaptörténetét tárja fel.

1976-ban a Balázs Béla Stúdión belül megalakították a Közművelődési Munkacsoportot, amelyben filmrendezők, kritikusok és filmtörténészek közösen szervezték meg a dokumentumfilmek társadalmi forgalmazását. Az 1970-es évek második felében egyre több alkotó készített dokumentum-játékfilmet, a külföldi kritikusok Budapesti Iskoláról beszéltek. Dárday és Szalai 1977-ben készítette el a *Filmregény – Három nővér* című filmjét, amely újabb filmkritikusi nagydíjat (sőt még egy operatőri díjat is) hozott. Szalai Györgyi ekkoriban már más alkotók filmjeiben is vállalt konzultánsi, társrendezői vagy forgatókönyvírói szerepet. Tevékenysége elismeréseként 1980-ban a Dialóg Stúdióban lehetősége nyílt egy önálló játékfilm megrendezésére (*Dédelgetett kedvenceink,* 1981) – Dárday István a forgatókönyvet írta. A többekkel (köztük: Tarr Béla, Mihályfy László, Gyöngyössy Imre, Vitézy László, Erdőss Pál, Gyarmathy Lívia, Zolnay Pál, Xantus János, Kabay Barna) közösen alapított MAFILM Társulás Stúdió 1981 és 1985 között működött. Ebben az időben, illetve ezt követően készültek a *Harcmodor* (1980), a *Dédelgetett kedvenceink* (1981), az *Átváltozás* (1984) és *A dokumentátor* (1988) című alkotásaik. A rendszerváltozás után többekkel egy új típusú vállalkozásba is kezdtek a filmkészítés mellett. Az addig Kinizsi néven működő mozit 1989. február 23-án Mozgókép Innovációs Társulás (M. I. T.) Videó- és Moziklub néven nyitották meg, a *Recsk 1950–1953* című alkotás bemutatásával. 1991-ben az intézmény, melyet Szalai Györgyi vezetett egészen 1999-ig,

felvette a Blue Box nevet, és komplex kulturális fórumként működött, koncerteknek, kiállításoknak, beszélgetéseknek adott helyszínt.

A 90-es években Dárday és Szalai két nagyigényű játékfilmet készített: *Nyugattól keletre, avagy a média diszkrét bája* címen egy filmszatírát (1993), majd a *Tükröződések* (1998) című drámát. A 2000-es évektől dokumentumfilmjeikben egyre többször foglalkoztak környezetvédelmi témákkal, valamint a nemzeti identitás és a nemzeti kultúra kérdéseivel. Szalai Györgyi *A templomépítő* (2014) című filmjében a számítógépes animáció segítségével életet lehelt Makovecz Imre monumentális templomtervébe, és virtuálisan „felépítette" az épületet. Az évtized kiemelkedő közös alkotása volt *Az emigráns – Minden másképp van* (2006), a Márai Sándor utolsó éveiről készült játékfilm. Amikor 2012-ben Dárday István megkapta a Kossuth-díjat, a felét átadta Szalai Györgyinek. Szalai Györgyi ugyanezt tette 2014-ben az Érdemes Művész díj felével – átadta Dárday Istvánnak.

Szalai Györgyiről 2016-ban Fekete Ibolya filmrendező készített portréfilmet *Egy egyedi eset – Szalai Györgyi-portré* címmel, az MMA Kiadó pedig 2023-ban jelentette meg *Minden másképp van* című kötetét *Szalai Györgyi: Személyes filmregény* és *Dárday István: Illúzió és bizonyosság* alcímmel. Szalai Györgyi filmjei mára a magyar filmtörténet részét képezik. Az *53 magyar film* című televíziós és filmklubsorozatban a Dárday Istvánnal, a nemzet művészével, az MMA rendes tagjával közösen készített *Filmregény* szerepelt, ami idővel a Budapesti Iskola egyik legfontosabb művévé vált. A Magyar Művészeti Akadémia Film- és Fotóművészeti Tagozata által összeállított válogatásban pedig, ami a magyar dokumentumfilm történetét öleli fel *(100 magyar dokumentumfilm),* Szalai Györgyi több munkája is szerepel.

Díjai: 1998-ban Balázs Béla-díjat, míg 2014-ben Magyarország Érdemes Művésze elismerést vehetett át. Emellett 1998-ban a Magyar Filmszemle különdíját, 2007-ben Magyar Művészetért Díjat kapott, 2020-ban pedig elnyerte a Budapesti Nemzetközi Dokumentumfilm Fesztivál életműdíját (Dárday Istvánnal közösen).

Búcsúbeszéd
Zsigmond Dezső, az MMA Film- és Fotóművészeti Tagozata vezetőjének búcsúbeszéde

„Az ember feladattal születik erre a világra, és amikor ez a feladat »megtalálja«, attól kezdve felelősséggel tartozik, hogy képességei, tehetsége szerint dolgozzon és alkosson saját maga, közössége – a magyarság érdekében. Ez az értelmiség felelőssége, elismeréstől, sikertől függetlenül."

Tisztelt Gyászolók!

Engedjék meg, hogy Szalai Györgyi akadémikus asszonyhoz – akinek a Magyar Művészeti Akadémia által kiadott életrajzi kötetéből az előbbiekben életműve, filmes pályafutása mottóját idéztem – személyesen szólhassak.

Drága Györgyi!

Legutóbb a kórházban találkoztunk, ahol ágyhoz kötve, mozdulatlanságra ítélve is szépnek és szabadnak láttalak. Talán a legszabadabbnak, akit valaha is ismertem. A szabadságod tett széppé. Ez a szabadság valami mély, genetikus, ősi szabadságból táplálkozott. Angyalkorunk szabadsága ez, a tisztes szegénységből, a nélkülözésekből jöttek szabadsága, azoké a keveseké, akiket nem nyomorított meg a szenvedés, s lelkük nem törte kerékbe a történelem. Ez a jókedvű, életszeretettől átitatott szabadság őszinteséggel, lelki tisztasággal párosul. Említett könyvedben van egy fotó, amelyen édesanyáddal vagy látható, akihez most visszatértél. Két, egymáshoz hajoló arc, mint a Bergman-filmekben, s te kislányként mosolyogsz, nevetsz. S ahogy nézlek benneteket, mintha József Attilát hallanám: „ Ó, jaj, mi igazán tiszták vagyunk." A mosolyod, tisztaságod a halálos ágyig elkísért. Ezzel tudtad legyőzni a legyőzhetetlent is.

„Nekem nincsen gyerekem, férjem sem volt soha – írod –, én a filmmel léteztem örökkön örökké, míg a halál el nem választ." Minden filmedben, minden filmetekben, amit Dárday Istvánnal készítettetek, mély nyomot hagyott szabad lelked/lelketek. Ugyanakkor azt írod: soha nem voltatok hősök „akik ingüket feltépve álltak ki a rendszerrel szemben, azt kiáltva: Ide lőjetek! Létezik ugyanis egy másmilyen, megalkuvások nélküli magatartás is, amely kihasználva a mindenkori rendszer gyengeségeit és réseit a pajzson, szinte harci stratégiával éri el a kitűzött célokat: felmutatni a kort minden aljasságával, puha diktatúrájával, amely a mindennapi emberek életét, gondolkodását, hitét mételyezi. Itt nem születnek hősök, legfeljebb a dokumentumfilmekben önmagukat őszintén feltáró, emberszabású emberek."

Ez a szabadság s az emberekben való hit engedte meg, hogy soha ne legyen ellenségképed, s bizalommal legyél mindenki felé. Büszkén vállaltad nemzeti-keresztény értékrendedet, amely belülről megélt, s nem hatalmi, anyagi ambíciók fedezésére szolgált, ugyanakkor természetesen liberális is voltál a szó eredeti, nemes értelmében, úgy, hogy nemcsak a sajátodét, hanem az embertársaid szabadságát is mindennél előbbre tartottad. Pedig a középszerűség – jöjjön az bármilyen irányból – ahogy tudta, akadályozta a munkádat, életműved kiteljesítését. S hiába győztél szinte mindig, a sikerekben jóval kevesebbszer részesültél. Hiába vállaltál oroszlánrészt a munkában, a küzdelmekben, hiába adtad bele szívedet-lelkedet, a Jóistentől kapott tehetségedet, a politikai és filmes középszer nem engedte, hogy hozzád méltó megbecsülésben részesülj. Csak az vigasztal, hogy az égi moziban ott vagy azokkal, akik a szeretetet álmodták vászonra. Huszárikkal, Sárával, Gállal, Fellinivel, Tarkovszkijjal, Bressonnal, és sorolhatnám mindazokat, akiket annyira szerettél. S idekívánkozik állandó alkotótársaddal, Dárday Istvánnal való kapcsolatod is. Erről azt írod: „Olyan ez, mint a Szent Szövetség, mint egy eltéphetetlen kötelék, amely a lényegre köttetett, feladatra, ami nekünk rendeltetett. Egy lapra tettük fel az életünket, ezen már semmi nem változtathat. Hogy a világot akartuk megváltani? Talán nem. De hittünk abban, hogy a cselekvés változásokat indukálhat, hogy a világ – benne elsősorban a mi Magyarországunk – megváltható."

Most, hogy az Úr előtt állsz, és mindenkori dokumentátori, filmes kíváncsiságoddal, reménységeddel várod, hogy képet kapj a másik világról, lehet, hogy a Mindenható rákérdez erre a bizonyos világmegváltásra. S te finom iróniával, a tőled megszokott humorral, amit maga a Jóisten ruházott rád, csak ennyit mondasz halkan:

– Hát… a túlvilág megváltását már nem vállalom.

S akkor az Úr olyan szeretettel mosolyog rád, mint ahogy te mosolyogtál azon az egykori, kislánykori képen.

Drága Györgyi! Köszönjük, hogy velünk voltál, veled lehettünk!

SZILÁGYI ISTVÁN

(1938–2024)

„Úgy vélnénk, hogy a való teszi a szót, olykor mégis mintha a szó szülné a valót.”

(Szilágyi István)

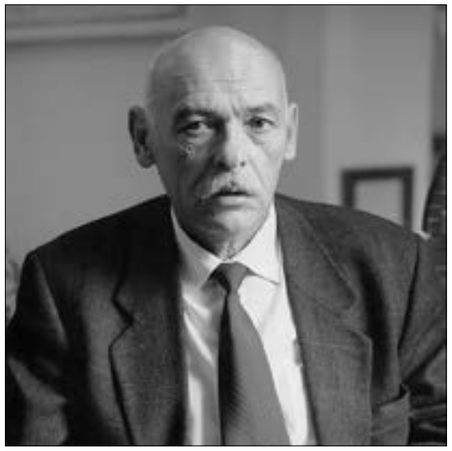

▪ Életének nyolcvanhatodik évében, 2024. március 13-án elhunyt Szilágyi István Kossuth-díjas író, a nemzet művésze, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja. Szépírói motivációi között talán az első helyen szerepelt, hogy Kölcsey, Ady, Arany magyar nyelvén, a Szilágyságból, a Partiumból „hozott, örökölt, uralt” nyelven szólaljon meg. A nemzeti azonosságtudatban századokon át kiemelkedő szerepet betöltő magyar irodalom erejét akár első nagy sikerű könyve, a *Kő hull apadó kútba,* akár a későbbiek *(Agancsbozót, Hollóidő, Bolygó tüzek)* igazolják.

Pályakép, életrajz

Szilágyi István 1938. október 10-én született Kolozsváron, a zilahi származású Szilágyi István tímármester és Zemáncsek Margit gyermekeként. A család 1940 őszén visszaköltözött a szilágysági Zilahra, így lett a Meszes-alji kisváros az író gyermekkorának színhelye. Apját 1942 tavaszán behívták katonának, szeptemberben az egységét kivezényelték a Donhoz, ahol Szilágyi őrvezető az 1943. januári frontszakadást követően elhunyt. Az apa elvesztése súlyos megpróbáltatásokba sodorta a családot.

Iskoláit a zilahi Wesselényi kollégiumban kezdte, ahonnan Szilágyi István 1952 őszén egy teherautó rakterén érkezett vissza Kolozsvárra. Mozdonyvezető szeretett volna lenni, mert „akkora fizetésük volt, mint egy gyárigazgatónak, és ami a legfőbb: nem vitték el őket katonának!” – utalt vissza a gyerekkori fájdalmakra egy interjúban. Amikor aztán kiderült, hogy a rövidlátása miatt nem lehet belőle mozdonyvezető, egy világ dőlt össze benne. Beiratkozott a Vasúti Gépipari Középiskolába, ami szintén biztos megélhetést ígért, és már harmadéves volt, amikor a magas színvonalú képzést biztosító iskola az akkor gyakori átszervezések következtében egyik napról a másikra megszűnt. Szilágyi a nagyváradi körfűtőház szerelőműhelyébe került, majd Váradról áthelyezték a szatmári fűtőházba. A Kölcsey Gimnázium esti tagozatán érettségizett le.

A hivatást kereső fiatalember 1958 őszén sikeresen felvételizett a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem jogi karára. Bár 1963 nyarán megszerezte a jogászdiplomát, az ügyészi kinevezést nem fogadta el, és soha nem vállalt olyan állást, amelynek betöltéséhez jogi végzettségre lett volna szüksége. Ekkor már novellákat, karcolatokat közölt a Kolozsváron megjelenő irodalmi folyóiratban, az *Utunk*ban, 1960-ban megnyerte a folyóirat novellapályázatának első díját az *Ahol nem történik semmi* című írásával. Amint a diplomáját kézhez kapta, az *Utunk* belső munkatársa lett, és a következő évben, 1964-ben megjelent a *Forrás*-sorozatban első novelláskötete, *Sorskovács* címmel.

Novelláinak friss életanyaga, érzelmi telítettsége, az előbeszéd megjelenítőereje újszerűen hatott a kor sablonos munkásábrázolásával szemben. Szilágyinál a lét határait feszegető küzdelem rendszerint valós helyzetekre épül. A második novelláskötetet (*Ezen a csillagon,* 1966) nagyobb lélegzetű írásmű követte, az *Üllő, dobszó, harang* című regény (Irodalmi Könyvkiadó, Bukarest, 1969). A Kriterion Könyvkiadó gondozásában, 1971-ben megjelent a *Jámbor vadak* című novelláskötet, majd 1975-ben a *Kő hull apadó kútba* című regény első kiadása, amelyet két további kiadás követett. A nagyregény Magyarországon öt kiadást ért meg, és lefordították német, román, szlovák, lengyel és orosz nyelvre is. Mindmáig Szilágyi István legnépszerűbb, legolvasottabb műve. „Írás közben hatalmas erővel kikívánkozott belőlem a kisvárosi világ minden részlete. Úgy éreztem, tartozom ezzel az ott élőknek, de megsejtettem azt is, hogy közben valami olyasmi történik az életemben, ami a könyv megírásával végleg befejeződik. A *Kő hull apadó kútba* ezt a változást hordozza” – mondta Szilágyi a *Magyar Nemzet*ben megjelent interjúban.

A 80-as években az *Utunk Évkönyv*-sorozatában megjelentek az író memorialisztikus esszéi. A diktatúra szorításában abszurd látomások születtek az elembertelenedő világról. Az *Agancsbozót* című regény megjelenését a korabeli cenzúra nem is engedélyezte, a könyv csak 1990 nyarán jelenhetett meg a Kriterion *Tiltott könyvek szabadon*-sorozatában. Szilágyi István 1968-tól az *Utunk* helyettes vezetője, majd az 1989-es rendszerváltozást követően a lap örökébe lépő *Helikon* főszerkesztője lett.

A Magvető Kiadónál 2001-ben látott napvilágot Szilágyi nagylélegzetű történelmi regénye, a *Hollóidő.* A monumentális alkotás „a magyar múlt négy és fél évszázaddal ezelőtti, máig üzenetes jelenét kelti életre”. Márkus Béla elemző tanulmánya szerint „az emberi élet titkait fürkésző” mű: „a képzelet kivirágzása kánoni kopárság ellen”. A Magvető gondozásában 2009-ben, az író hetvenedik születésnapjára megjelent a *Bolygó tüzek* című novelláskötet-válogatás negyven év rövidprózaterméséből.

Ágh István költő így fogalmazott a nyolcvanéves Szilágyi István köszöntésekor, 2018 októberében: „S miként működéséhez a teremtett világnak nem lehet egyetlen tökéletlen pontja, azért ebben az életműben is minden mondat úgy fontos, ahogy része az egésznek. Ahogy megvan mindegyik műnek a tengelye, úgy függ annak működésétől az egész egyszerre együtt, miközben hatalmas anyagot tart mozgásban. […] úgy él minden történet, mint valaki a környezetében, s a környezete is együtt él vele abban a hatalmas, lüktető organizmusban, mely a való élet csodálatosan összefüggő halmaza. Ahogy az égbolt szférái egymás burkát képezik, úgy fedik egymást regényeid rétegei, s egyre nagyobb bőséget tapasztalunk, mikor alászállunk azokban.”

Az MMA Kiadó *Közelképek írókról* című sorozatában a nyolcvanadik születésnapra jelent meg Márkus Béla irodalomtörténész tollából a Szilágyi Istvánról írt elemző monográfia. 2021. június 4-én, a nemzeti összetartozás napján az MMA Irodalmi Tagozat *Élőfolyóirat* estjének keretében mutatták be a *Mégis élünk – Trianon 100* című irodalmi antológiát. A válogatásban több mint harminc magyarországi és külhoni magyar szerző versei és prózai alkotásai szerepelnek, köztük Szilágyi István művei. Az MMA Kiadó Szilágyi István-életműsorozatában látott napvilágot a *Katlanváros* 2019-ben, a *Messze túl a láthatáron* 2020-ban, *A hóhér könnyei* 2021-ben és az *Agancsbozót* 2022-ben. Ugyancsak az MMA Kiadónál jelent meg 2023-ban a *Távolodó jégtáblákon – Válogatott publicisztikák* című kötet, amelynek anyaga csaknem fél évszázad alatt, 1963-tól 2010-ig halmozódott fel Szilágyi újságírói, szerkesztői műhelyében. Fekete Vince életútinterjúját tartalmazza a 2022-es *Szilágyi István* című album, a képeket válogatta és a kötetet szerkesztette Demeter Zsuzsa. A Magyar Művészeti Akadémia 2014-ben készíttette el a *Zárványidő – Szilágyi István portréja* című filmet, amelyet az M5 csatorna mutatott be 2016 novemberében.

1990-től volt tagja a Magyar Írószövetségnek, 2002-től a Magyar Művészeti Akadémia társadalmi egyesületnek, majd 2012-től a köztestülettté alakult intézmény rendes tagja. 2010-ben választották a Digitális Irodalmi Akadémia tagjává.

Díjai: 1990-ben József Attila-díjjal jutalmazták, 1998-ban megkapta a Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztjét, 2001-ben a Kossuth-díjat, 2003-ban a Márai Sándor-díjat, 2014-ben beválasztották a nemzet művészei közé, 2014-ben megkapta a Magyar Érdemrend Középkeresztje a csillaggal kitüntetést.

Búcsúbeszéd
Pécsi Györgyi kritikus, irodalomtörténész, az MMA elnökségi tagja búcsúbeszéde

Tisztelt család, kedves Tamás Júlia! Tisztelt gyászoló gyülekezet!

Fájdalmas és fölemelő alkalom hozott ide minket. Fájdalmas, mert végső búcsút kell vennünk barátunktól, a Magyar Művészeti Akadémia alapító tagjától. És fölemelő, mert megadatott nekünk, hogy ismerhettük és szerethettük. Szilágyi István írói és szerkesztői életműve az irodalmon keresztül, a szó erejével a magyar nemzet szolgálata, a megmaradás és az építkezés, az értékteremtés és az értékekben való találkozás példája. Meggyőződése volt, hogy szükség van a művészetek természetes jogainak visszaállítására, ezért vett részt a Magyar Művészeti Akadémia alapításában és – míg egészsége engedte – munkájában. Köszönjük, hogy bizalmába fogadta és megtisztelte az Akadémia kiadóját életműsorozatának gondozásával, kiadásával. Szilágyi István egy helyütt azt vallotta, hogy számára Móricz Zsigmond testesíti meg az írói hivatást, az elhivatottságot. Leírását a vallomástevőre is bízvást

érvényesnek tekinthetjük: „A maga kora emberi társadalom-kozmoszában – élet- és léleklátóként ő volt a legotthonosabb – csak önmagával mérhető, önmagával minősíthető. Szuverén s büszke, mint aki tudta is, hogy egy egész nép sorsának s egyéniségének hordozója – ám a pályán mégis oly kiszolgáltatott, mint akinek nincsenek öröklött, csak szerzett jogai." Szilágyi István szerzett jogának fedezete monumentális írói életműve – mindenekelőtt mítoszteremtő erejű nagyregényei –, és fedezete az az erkölcsi tartás, amely a mi régiónkban az írói hitelesség alapfeltétele. Életműve ekként is a móriczi, a Kemény Zsigmond-i, az Ady Endre-i világteremtés egyenes ági, teljességgel XX–XXI. századi rokona.

Szilágyi István az olvasóit azzal is megajándékozta, hogy csak válogatott műveit írta meg. Nem sietett – mindent lassan, megfontoltan, bölcs nyugalommal végzett, olyasféle aggályoskodó pontossággal, ahogy a kétkezi munkájukra kényesen igényes hajdani mesterek. Anyagszeretetéből is következő elmélyült, aprólékos írói tárgyismerete, mesterségismerete enciklopédikus teljességű, ám a tárgyi pontosságot – a lüktető élet valóságából építkező regénycselekményt – mindig a jog, a filozófia, a metafizika és a költészet szférája szervezi, fogja össze, és az zárja boltozatát. S mindez lenyűgözően pompázatos nyelven. Mindegyik regényében saját, külön nyelvi univerzumot teremtett – korokhoz köthető változásokkal: nyelvújítás előtti balladást, krónikást, tárgyias szabatost, létbölcselőit, jogászit –, soha nem írói kedve, mindig a teremtett világ természete, belső törvénye szerint, az olvasó gyönyörűségére, szépséges harmóniában. „Ha jól reá figyel az ember, a világ valamennyi nyomorúsága, gyarlósága egyszerre és egyazon ügy gubancában megtalálható" – mondta, bár „néven nevezni közös gondokat – néha ködkürt szerep".

Szilágyi István művei tele vannak felfejlő rejtélyekkel és soha meg nem fejthető titkokkal. Mert mindegyik ügy gubancának fölfejtésekor alapvető és nyugtalanító sors- és létkérdésekkel szembesít. Olyan kérdésekkel, amelyekről maga az író mondja, hogy megválaszolhatatlanok: bűnről, megváltásról, történelmi szorongattatásban küszködő kisnépekről, otthontalanságról, hazavesztésről, szabadságról, reménytelen reményről, végesről és végtelenről. Szilágyi István remekművű világokat teremtett. Szívéből született hősei beleszületnek sorsukba, az író pedig hagyja hőseit a maguk természete szerint cselekedni. Fölfoghatatlan erők tologatják őket a végzet sakkjátszmájában, s ők ebben a pusztulással fenyegető játszmában azzal a létbizalommal küzdenek mégis, hogy tán nincs minden lap cinkelve. Mert ugyan az egyes ember élete az örökkévalóság vagy a kozmosz távlatából közömbös, de az esendő, gyarló ember is a Mindenség fia – érdemes (ha érdemes) a kegyelemre. Szilágyi István annak a törvényeit kereste maga is, azért írt, hogy megértse, hogyan működik az életünkben, sorsunkban és történelmünkben az eleve elrendeltség és a szabad akarat. És ha a filozófia nemcsak a bölcsesség barátsága, hanem a létezés titkainak kutatása is, akkor Szilágyi István filozófus volt. Ez a kutató küzdelem most véget ért. Befejeződött a „dicső csata" – végső válaszok nélkül, de mégis győztesen. Búcsúzunk Szilágyi Istvántól: a Magyar Művészeti Akadémia nagyra becsült tagjától, az utóbbi fél évszázad erdélyi és az egyetemes magyar irodalom egyik legnagyobb és legnagyobb kisugárzású – szívünkhöz igen közel álló alkotójától. A világirodalmi rangú írótól és az intranzigens erkölcsű, tartásos embertől.

Kedves István!

Immáron Véled gazdagodik tovább a dúsgazdag Házsongárdi temető. Legyen Neked könnyű a föld, könnyebb, mint a végtelenség! Nyugodj békében!

VADÁSZ GYÖRGY

(1933–2024)

„Muzsikusnak készültem, de építésszé választott Istenem."

(Vadász György)

■ Életének kilencvenkettedik évében, 2024. március 3-án elhunyt Vadász György Kossuth- és Ybl Miklós-díjas építőművész, az MMA rendes tagja, a nemzet művésze. Sokoldalú, integráló, egyensúlyt teremtő munkássága értékteremtő kapocs a magyar építészet időfonalán. A helyhez és a helyzethez igazított, teremtő alázattal áthatott vidám alkotókedvében sokrétű életművet alkotott. Munkássága több száz épülettel, land-art kompozícióval gazdagítja hazánkat, amelyek az integráló művészet és kiteljesedő alkotókedv fényes példái.

Pályakép, életrajz

Vadász György 1933. február 18-án született, Budapesten. Édesapja, Vadász Mihály a két világháború közötti magyar építészet kiemelkedő alakjaként vált ismertté. Középiskolai tanulmányait a budapesti Toldy Ferenc Gimnáziumban végezte, majd 1952 és 1957 között építészmérnöki diplomát szerzett a Műegyetemen. Egyetemi évei alatt meghatározó tanárai Jánossy György, Dávid Károly és Weichinger Károly voltak.

1957-ben a Budapesti Városépítési Tervező Iroda (BUVÁTI) munkatársa, majd 1957–1964 között az Ipari Épülettervező Vállalat csoportvezető építésze lett. 1958 és 1961 között elvégezte a Magyar Építőművészek Szövetsége (MÉSZ) Mesteriskoláját. 1964-től 1985-ig a BUVÁTI osztályvezető építészeként dolgozott, a MÉSZ Mesteriskolájában 1978-tól tanított. 1983–1987 között Baja főépítésze lett, majd 1998-ig Pásztón töltött be hasonló posztot. 1985-ben címzetes egyetemi tanárrá nevezték ki. 1985–1988 között az Artunion Széchenyi Építőművész Stúdió, majd 1989-től egy éven át a Dél-dunántúli Tervező Vállalat (Pécsiterv) budapesti irodájának vezetője volt.

1991-ben Vadász és Társai Építőművész Kft. néven létrehozta saját építészirodáját, amelynek 2000-ig volt a vezetője. E műhelyben a mai magyar építészet közép- és fiatal generációjának számos, ismert tagja tett szert meghatározó szakmai tapasztalatokra, mások mellett két gyermeke, György (statikus) és Bence (Ybl-díjas építész, az MMA rendes tagja) is.

Mindig is fontos feladatának tartotta, hogy az építészet és a képzőművészet egykori szerves együttélését újra megteremtse, mégpedig úgy, hogy a képzőművészeti alkotás ne csak applikatív kapcsolatban legyen az épülettel. Szabadkézi tervei, elképzeléseit rögzítő skiccei egyúttal kvalitásos grafikák is, gellérthegyi víztárolója szobrászati alkotásként is szemlélhető.

Munkáinak meghatározó csoportját adják a lakóházak, illetve a városléptékű beépítések, amelyek kapcsán nem kevés alkotás a posztmodern jegyében született (pl. Pásztó és Székesfehérvár polgári házai). Vadász György a 90-es évek közepétől a korai modernhez nyúlt vissza; ekkori épületei, közülük is elsősorban az 1996-os New Bauhaus lakónegyed hangsúlyos szerepet játszottak abban, hogy a bauhaus ismét népszerűvé vált a hazai építészetben. Saját modern családi házával 1996-ban elnyerte az Év háza díjat.

A róla szóló portréfilmet 2024. január 24-én az Akadémiai Szalon közönsége láthatta elsőként. A *Zuhanórepülés – Vadász György stációi* című portréfilm egy szárnyaló művész szerteágazó életpályájának érzékeny, meghökkentő és olykor megrázó ábrázolása. Az ötvenperces filmet 2023-ban rendezte Szalay Péter, az operatőr Szalay Péter mellett Nagy Ernő volt.

1983-tól a Budapesti Városszépítő Egyesület vezetőségi tagja, 2023-tól a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja.

Díjai: Ybl Miklós-díj (1972), Magyar Kultúráért érdemérem, arany fokozat (1976), Pro Urbe díj

(1979), Pro Arte díj (1984), Magyar Köztársasági Érdemrend kiskeresztje (1993), Pro Architectura díj (1996), Budapest Építészeti Nívódíja (1996), Év Háza díj (1996), Kossuth-díj (1998), Építészeti Nívódíj (2000), Pollack Mihály-díj, arany fokozat (2002), Steindl Imre-díj (2002), Prima Primissima díj (2011), Nemzet Művésze díj (2014), Pro Urbe Budapest díj (2019), Magyar Művészeti Akadémia Építőművészeti díja (2022).

Búcsúbeszédek

Dévényi Sándor építész, az MMA rendes tagja a pályatársak és barátok nevében búcsúzott el az elhunyttól.

Az Úr akaratába belenyugodva köszöntöm Vadász György Kossuth- és Ybl Miklós díjas magyar építész, a nemzet művésze, a Magyar Művészeti Akadémia rendes tagja búcsúztató szertartásán jelen levőket, a szerető családját, barátait és tisztelőit!

Valamikor, az ezredforduló környékén, a Vadász-irodában ültünk. Egy tervpályázatra készültünk, nagy feladatra; a nemzet színháza megtervezésére, ahol tulajdonképpen ellenfelek voltunk; mégis, Gyurka az irodájába hívott minket egy előkészítő megbeszélésre. Közben persze ittunk. Vörösbort pezsgővel. Ezt a kombinációt, egymás között azóta is Vadász-fröccsnek nevezzük. Gyurka odaszólt az egyik fiatal építésznek az irodából: „Gyere, igyál velünk még egy pohárral!" „– Köszönöm, főnök, nem kérek, lejárt a munkaidőm!" – volt a válasz.

Vadász György építészre emlékezve ez az emlék jön elő, mert Gyurkára emlékezve legelőször a jókedv és a derű jut eszembe. A derű, amely sugárzik az építészetéből, és amit munkatársainak, a környezetében élőknek sugallani volt képes. „Az építészet magányos műfaj" hangoztatta, valóban, az alkotás egyemberes feladat. Ő képes volt az alkotásba társakat bevonni, munkatársakat és munkatársnőket, akik tanítványaivá váltak. Én is így ismertem meg: 1980-ban lettem az építész Mesteriskola hallgatója, ő meg: a Mestere.

Emlékezetes évek voltak. Gyurka Kévés György barátjával szervezte a Mesteriskola új programját: nagynevű építészeket nyert meg az iskola előadójának, személyes közbenjárására jött el hozzánk Mario Botta vagy Leon Krier.

Ekkor, egy zavaros, reménytelen világban világító jelenség volt. Építészete a szabadságot sugallta, hogy lehet bátran gondolkodni, cselekedni és érzelmeket az építészettel kifejezni. Mesteremnek tartottam, követtem – s néha másoltam is – építészeti gondolatait. Korszakos jelenségek alkotója, mint a zalaegerszegi Csipkeházak, Mohács és Muhi drámai költeményei, a székesfehérvári ház palladiánus szigora, a hannoveri ölelésre – vagy könyörgésre? – tartott kezek, a zalaszentlászlói kis boglya-kápolna imája. Játék és munka. És szeretet volt az élete.

Szerencsés alkotó az építész: halála után is itt élnek művei, mi itt élünk bennük és így ő bennünk tovább él!

És még egy kép: Leningrád, 1981 júniusa. A brezsnyevi éra legsötétebb éve. Tucatnyi mesteriskolás áll a Nyevszkij proszpekt járdaszegélyén, reménytelenül nézve a tíz sávban özönlő Volgák és Moszkvicsok áradatát. Hogyan jutunk át a túlsó oldalra? Vadász György jobb kezét intőn feltartva, bal lábát sántikálva húzva „Ja vetyeran" felkiáltással veti magát az áramló forgatagba. A csikorgó fékekkel megálló autók között utat nyitott számunkra és vezetett át bennünket a túlsó partra.

Talán egész életére jellemző gesztus volt ez.

Vezess minket tovább, drága Mester! Vidáman és verejtékezve, elszántan és meg-meg torpanva, Csipkeházzal, csatatérrel, ösztönösen és az értelem erejével, és mindig hittel és mindig szerelemmel!

Saját szavaiddal búcsúzom tőled: Makovecz Imre halálakor írtad ezt a vallomásodat:

„Próbálom azóta jobban – (nem másként!) tenni dolgomat, mióta elment.
Nehezen megy. Nagyon.
Több idő kell hozzá – és több meditáció.
Nem csupán gondolkodás. Nem csupán bölcsesség.
Nem csupán tisztesség.
Inkább meditáció.
Lélektől lélekig.
Sugallatok – a lélek szavai.
Az Istentől származó lélek – belső – emberi hangjai.
A szívbéli – ismeretlen-ismerős utak lélek-bolyongásai.
Hogy utána születhessen valami nagyon egyszerű – talán hétköznapinak
tűnő –, de mégis Csoda.
Valami olyan – mint egy gyermek születése.
– Rohadtul hiányzik.
– De kitaláltam.
– „Élsz!
– Így döntöttem."

Farkasrét, 2024. március 22.

Vadász Bence építész, az MMA rendes tagja édesapjához írt versét olvasta fel, és a család nevében vett végső búcsút.

Turi Attila Kossuth- és Ybl-díjas építész, az MMA elnöke felidézte a kilencvenkettedik évében elhunyt építész alakját, nagyszerű életpályáját, s olyannak mutatta be, aki megtalálta a művészeti ágak közötti kapcsolódásokat, épületeivel úgy akart hatni, ahogyan a zenével lehetséges.

Írásai, versei, rajzai, szobrai és épületei maradnak az utókorra, mások mellett Zalaegerszeg, Székesfehérvár, Budapest és Pásztó város szerethető helyszínein. Kiemelte, hogy az idei év nagy vesztesége nemcsak Vadász György távozása, hiszen az év első negyedében távozott Finta József és Kévés György is, mindhárman a nemzet művészei, az MMA rendes tagjai, akiket sok évtizedes barátság fűzött egymáshoz. A gyászoló közönség számára hangsúlyozta az MMA elnöke, hogy az elhunyt építész példakép lehet élet- és művészetszeretetből, elkötelezettségből, az életfeladat iránti igényességből és alázatból is.

A Nemzet Művészei

Nemzet Művésze díj

A Nemzet Művésze díjat a Magyar Művészeti Akadémia kezdeményezésére – 2013-ban – az Országgyűlés a magyar művészeti élet kimagasló teljesítményt nyújtó, elismert képviselőinek személyes megbecsülése, méltó életkörülményeinek biztosítása céljából alapította.

A díjat a Magyar Művészeti Akadémia elnöke a köztestület megalakulásának évfordulója – november 5. – alkalmából adományozza. A díjat a köztestület elnöke és a miniszterelnök vagy az általuk kijelölt egy-egy személy adja át.

A díj odaítéléséről a 11 fő Kossuth-díjjal kitüntetett művész alkotta Nemzet Művésze díj Bizottság dönt, amelynek elnöke a köztestület elnöke (amennyiben Kossuth-díjjal kitüntetett személy). A bizottság két tagját a kultúráért felelős miniszter, nyolc tagját a bizottság elnöke kéri fel, legfeljebb három évre.

A díj az alábbi művészeti területeken adományozható: színházművészet, irodalom, zeneművészet, képzőművészet, filmművészet, építőművészet, táncművészet, iparművészet, fotóművészet, népművészet, valamint cirkuszművészet. A Nemzet Művésze cím az előzőleg Kossuth-díjban részesített és 65. életévét – táncművész, valamint cirkuszművész esetében 50. életévét – betöltött művészeknek adható.

A Nemzet Művésze címet egyidejűleg legfeljebb 70 személy viselheti. Törvény alapján a díj az első két alkalommal (2014-ben és 2015-ben) a fent hivatkozott művészeti területeken törvényben meghatározott keretszámok szerint adományozható; a 2015. évi adományozást követően a köztestület elnöksége jogosult dönteni arról, hogy megüresedett díjazotti helyen a díj mely művészeti területen adományozható, szem előtt tartva, hogy az egyes művészeti területeken a Nemzet Művésze címet viselők száma lehetőleg ne legyen kevesebb egy főnél.

A díjazott az adományozásról okiratot kap, jogosult a Nemzet Művésze cím viselésére, és az adományozást követő hónap első napjától életjáradékban részesül. Az életjáradék havi összege az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének a huszonháromszorosa.

A Nemzet Színésze, a Magyar Mozgókép Mestere, a Magyar Állami Operaház Mesterművésze címek valamelyikének viselése nem zárja ki a Nemzet Művésze díj elnyerését, s az együttes címhasználatot; többes díjazottság esetében a Nemzet Művésze elismerésben részesült művésznek választania kell, hogy melyik díja alapján kéri életjáradék folyósítását.

A díjat 2014 júliusában ítélte oda első alkalommal a díj bizottsága. A díjjal járó havi életjáradék összege havonta a szociális vetítési alap összegének huszonháromszorosa.

A bizottság tagjai 2024-ben

A Bizottság elnöke **Turi Attila** építész, az MMA elnöke;

A kultúráért felelős miniszter által felkért tagok:

Aknay János festőművész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja;

Eperjes Károly színművész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja; az MMA rendes tagja;

A Bizottság elnöke által felkért tagok:

Ács Margit író, az MMA rendes tagja;

Blaskó Péter színművész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja;

Ferencz István építész, tervezőművész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja;

Koltai Lajos filmrendező, operátor, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja;

Péreli Zsuzsa képzőművész, textilművész, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja;

Sapszon Ferenc karnagy, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja;

Sebő Ferenc előadóművész, népzenekutató, a nemzet művésze, az MMA rendes tagja;

Zsuráfszky Zoltán táncművész, koreográfus, a nemzet művésze, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja, az MMA rendes tagja

Ágh István
költő
Felsőiszkáz,
1938. március 24.

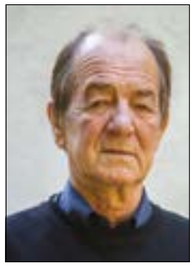

Aknay János
festőművész
Nyíregyháza,
1949. február 28.

Bán Ferenc
építőművész
Tokaj,
1940. szeptember 17.

Bánsági Ildikó
színművész
Budapest,
1947. október 19.

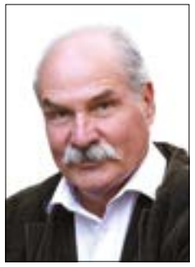

Berecz András
mesemondó, énekes
Budapest, 1957. október 29.

Bereményi Géza
író, forgatókönyvíró,
rendező
Budapest, 1946. január 25.

Béres Ilona
színművész
Budapest,
1942. június 4.

Blaskó Péter
színművész
Budapest,
1948. június 13.

Bodor Ádám
író
Kolozsvár,
1936. február 22.

Buda Ferenc
költő
Debrecen,
1936. november 3.

Dárday István
filmrendező
Budapest,
1940. március 25.

Dévényi Sándor
építőművész
Pécs,
1948. november 27.

Dobai Péter
író
Budapest,
1944. augusztus 12.

Dubrovay László
zeneszerző
Budapest,
1934. március 23.

Farkas Ádám
szobrászművész
Budapest,
1944. november 21.

Ferencz István
belsőépítész,
építőművész
Edelény, 1944. január 27.

Ferenczfy-Kovács Attila
építész, belsőépítész, látványtervező
Pécs, 1951. július 26.

Földi Péter
festőművész
Somoskőújfalu,
1949. augusztus 11.

Gothár Péter
filmrendező
Pécs,
1947. augusztus 28.

Hager Ritta
textilművész
Budapest,
1931. február 20.

Huszti Péter
színművész
Budapest,
1944. május 4.

Jánoskúti Márta
jelmeztervező
Budapest,
1942. április 4.

Kardos Sándor
operatőr, rendező, fotográfus
Budapest, 1944. június 4.

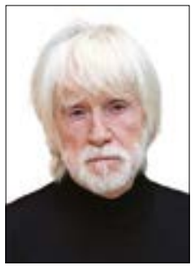

Kende János
operatőr
Marseille, 1941. szeptember 22.

Keserü Ilona
festőművész
Pécs,
1933. november 29.

Kiss Anna
költő, drámaíró
Gyula,
1939. január 26.

Koltai Lajos
operatőr
Budapest,
1946. április 2.

Korniss Péter
fotóművész
Kolozsvár,
1937. augusztus 4.

Kovács Miklós
kékfestő mester
Újkécske,
1928. április 13.

Kunkovács László
fotóművész, néprajzkutató
Endrőd,
1942. március 25.

Lakner László
festő- és grafikusművész
Budapest,
1936. április 15.

Lantos István
zongoraművész, orgona–művész, zenepedagógus
(Budapest, 1949. július 10.)

Lázár Antal
építész, professor emeritus
Győr, 1941. szeptember 30.

Marton Éva
operaénekes
Budapest,
1943. június 18.

Maurer Dóra
festőművész, grafikus, filmkészítő
Budapest, 1937. június 11.

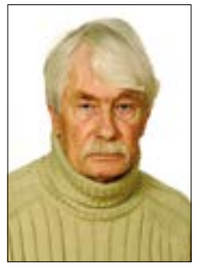

Melocco Miklós
szobrászművész
Róma,
1935. április 3.

Mezei Gábor
belsőépítész
Budapest,
1935. november 29.

Mécs Károly
színművész
Budapest,
1936. január 10.

Miller Lajos
operaénekes
Szombathely,
1940. január 23.

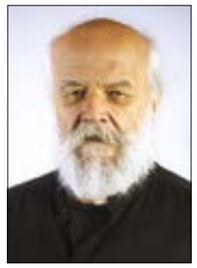

Nagy Ervin
építőművész
Budapest,
1950. június 11.

Németh János
keramikus, szobrászművész
Zalaegerszeg,
1934. március 16.

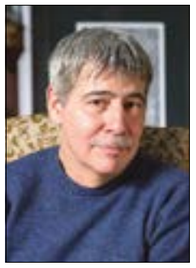

Orosz István
grafikusművész
Kecskemét,
1951. október 24.

Pártay Lilla
táncművész, koreográfus
Budapest,
1941. október 25.

Perényi Miklós
gordonkaművész
Budapest,
1948. január 5.

Péreli Zsuzsa
textilművész, keramikus, restaurátor
Budapest, 1947. július 8.

Ránki Dezső
zongoraművész
Budapest,
1951. szeptember 8.

Reviczky Gábor
színművész
Tatabánya,
1949. március 28.

Rofusz Ferenc
animációsfilm-rendező
Budapest,
1946. augusztus 19.

Rubik Ernő
tervezőművész
Budapest,
1944. július 13.

Sajdik Ferenc
grafikusművész, karikaturista
Neuenhagen bei Berlin,
1930. augusztus 21.)

Sapszon Ferenc
karnagy, zeneszerző
Budapest,
1952. július 23.

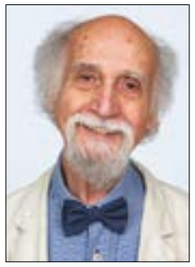

Sándor György
előadóművész
Budapest,
1938. április 4.

Schrammel Imre
keramikus, iparművész
Szombathely,
1933. október 29.

Sebő Ferenc
előadóművész,
népzenekutató
Szekszárd, 1947. február 10.

Selmeczi György
zeneszerző, zongoraművész,
karmester
Kolozsvár, 1952. március 8.

Somogyi Győző
festőművész
Budapest,
1942. július 28.

Szabó Dénes
karnagy
Makó,
1947. március 6.

Szabó István
filmrendező
Budapest,
1938. február 18.

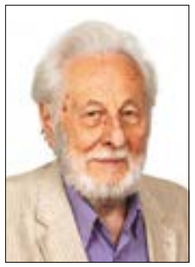

Szakonyi Károly
író, drámaíró, dramaturg
Budapest,
1931. október 26.

Székely László
díszlettervező
Budapest,
1932. október 2.

Tamás Menyhért
író, költő
Hadikfalva,
1940. július 24.

Temesi Ferenc
író
Szeged,
1949. november 30.

Timár Sándor
koreográfus, rendező
Szolnok ,
1930. október 2.

Tőzsér Árpád
költő, író
Gömörpéterfala,
1935. október 6.

Uhrik Teodóra
táncművész,
táncpedagógus
Budapest, 1943. augusztus 27.

Vásáry Tamás
zongoraművész,
karmester
Debrecen, 1933. augusztus 11.

Zádori Mária
énekművész,
Nagykanizsa,
1948. szeptember 4.

Zsuráfszky Zoltán
táncművész, koreográfus
Szikszó,
1956. szeptember 30.

Építőművészet díjkategóriában
Bán Ferenc
Dévényi Sándor
Ferenczfy-Kovács Attila
Lázár Antal
Mezei Gábor
Nagy Ervin

Filmművészet díjkategóriában
Dárday István
Gothár Péter
Kardos Sándor
Kende János
Koltai Lajos
Rófusz Ferenc
Szabó István

Fotóművészet díjkategóriában
Korniss Péter
Kunkovács László

Iparművészet díjkategóriában
Ferencz István
Hager Ritta
Németh János
Péreli Zsuzsa
Rubik Ernő
Schrammel Imre
Székely László

Irodalom díjkategóriában
Ágh István
Bereményi Géza
Bodor Ádám
Buda Ferenc
Dobai Péter
Kiss Anna
Szakonyi Károly
Tamás Menyhért
Temesi Ferenc
Tőzsér Árpád

A NEMZET MŰVÉSZEI

A díjazottakról további információ a Magyar Művészeti Akadémia által üzemeltetett http://nemzetmuvesze.hu webcímen található.

Képek a díjátadó ünnepségről

A NEMZET MŰVÉSZEI

A díjazottakról további információ a Magyar Művészeti Akadémia által üzemeltetett http://nemzetmuvesze.hu webcímen található.

Képzőművészet díjkategóriában
Aknay János
Farkas Ádám
Földi Péter
Keserü Ilona
Lakner László
Maurer Dóra
Melocco Miklós
Orosz István
Sajdik Ferenc
Somogyi Győző

Népművészet díjkategóriában
Berecz András
Kovács Miklós
Sebő Ferenc

Színházművészet díjkategóriában
Bánsági Ildikó
Béres Ilona
Blaskó Péter
Huszti Péter
Jánoskúti Márta
Marton Éva
Mécs Károly
Miller Lajos
Reviczky Gábor
Sándor György

Táncművészet díjkategóriában
Pártay Lilla
Timár Sándor
Uhrik Teodóra
Zsuráfszky Zoltán

Zeneművészet díjkategóriában
Dubrovay László
Lantos István
Perényi Miklós
Ránki Dezső
Sapszon Ferenc
Selmeczi György
Szabó Dénes
Vásáry Tamás
Zádori Mária

Képek a díjátadó ünnepségről

Néhai kitüntetettek

András Ferenc
filmrendező
Budapest, 1942. november 24.
– Budapest, 2024. április 25.

Bachman Zoltán
építőművész
Nagyvárad, 1945. április 21.
– Pécs, 2015. július 2.

Bak Imre
festőművész
Budapest, 1939. július 5.
– Budapest, 2022. december 23.

Balassa Sándor
zeneszerző
Budapest, 1935. január 20.
– Budapest, 2021. május 14.

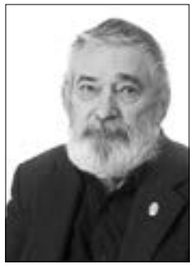

Balla Demeter
fotóművész
Szentes, 1931. május 4.
– Budapest, 2017. november 5.

Bohus Zoltán
szobrászművész, üvegtervező
Endrőd, 1941. december 21.
– Budapest, 2017. november 23.

Budai Ilona
népdalénekes
Felpéc, 1951. április 3. –
Budapest, 2023. december 15.

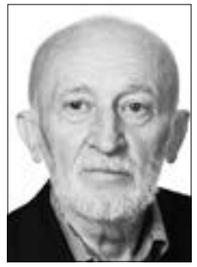

Csete György
építőművész
Szentes, 1937. november 5.
– Budapest, 2016. június 28.

Csíkszentmihályi Róbert
szobrászművész
Budapest, 1940. január 5.
– Szentendre, 2021. augusztus 26.

Csoóri Sándor
író, költő
Zámoly, 1930. február 3.
–Üröm, 2016. szeptember 12.

Csukás István
költő, író
Kisújszállás, 1936. április 2.
– Budapest, 2020. február 24.

Czakó Gábor
író
Decs, 1942. szeptember 14.
– Budapest, 2024. február 21.

Deim Pál
festőművész
Szentendre, 1932. június 29.
– Szentendre, 2016. május 9.

Erdélyi Zsuzsanna
néprajztudós
Révkomárom, 1921. január 10.
– Budapest, 2015. február 13.

Fekete György
belsőépítész
Zalaegerszeg, 1932. szeptember 28.
– Budapest, 2020. április 15.

Finta József
építőművész
Kolozsvár, 1935. június 12.
– Budapest, 2024. január 7.

Néhai kitüntetettek

Foltin Jolán
táncművész
Budapest, 1943. szeptember 15.
– Budapest, 2019. október 27.

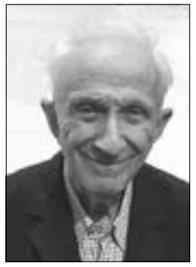

Gross Arnold
grafikusművész
Torda, 1929. november 25.
– Budapest, 2015. január 22.

Gyulai Líviusz
grafikusművész
Barót, 1937. december 2.
– Budapest, 2021. március 16.

Hildebrand István
filmoperatőr, rendező
Budapest, 1928. szeptember 26.
– Budapest, 2022. március 29.

Jankovics Marcell
filmrendező, illusztrátor
Budapest, 1941. október 21.
– Budapest, 2021. május 29.

Jókai Anna
író
Budapest, 1932. november 24.
– Budapest, 2017. június 5.

Juhász Ferenc
költő
Biatorbágy, 1928. augusztus 16.
– Budapest, 2015. december 2.

Kalász Márton
író, költő
Somberek, 1934. szeptember 8.
– Budapest, 2021. december 30.

Kallós Zoltán
néprajztudós
Válaszút, 1926. március 26.
– Válaszút, 2018. február 14.

Kampis Miklós
építőművész
Budapest, 1935. november 14.
– Kaposvár, 2020. február 25.

Kányádi Sándor
író, költő
Nagygalambfalva, 1929. május 10.
– Budapest, 2018. június 20.

Kévés György
építőművész
Ősi, 1935. március 20.
– Budapest, 2024. március 9.

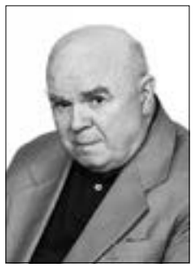

Kocsár Miklós
zeneszerző
Debrecen, 1933. december 21.
– Budapest, 2019. augusztus 29.

Konok Tamás
festőművész
Budapest, 1930. január 9.
– Budapest, 2020. november 20.

Kő Pál
szobrászművész
Perespuszta, 1941. június 2.
– Heves, 2020. június 7.

Lator László
költő, műfordító, esszéista
Tiszasásvár, 1927. november 19.
– Ispánk, 2023. július 17.

Makk Károly
filmrendező
Berettyóújfalu, 1925. december 23.
– Budapest, 2017. augusztus 30.

Novák Ferenc
koreográfus, rendező
Nagyenyed, 1931. március 27.
– Budapest, 2024. augusztus 17.

Párkai István
karmester
Budapest, 1928. június 30. –
Budapest, 2023. március 17.

Sánta Ferenc
hegedűművész
Kaposvár, 1945. március 2.
– Budapest, 2024. október 22.

Sára Sándor
filmrendező
Tura, 1933. november 28.
– Budapest, 2019. szeptember 22.

Sinkó László
színművész
Budapest, 1940. március 18.
– Budapest, 2015. július 31.

Solti Gizella
iparművész
Budapest, 1931. november 19.
– Budapest, 2015. március 18.

Soproni József
zeneszerző
Sopron, 1930. október 4.
– Sopron, 2021. április 24.

Szakcsi Lakatos Béla
zeneszerző, zongoraművész
Budapest, 1943. július 8. –
Budapest, 2022. október 2.

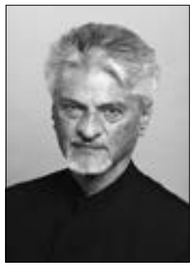

Szervátiusz Tibor
szobrászművész
Kolozsvár, 1930. július 26.
– Budapest, 2018. április 25.

Szilágyi István
író
Kolozsvár, 1938. október 10.
– Kolozsvár, 2024. március 13.

Szőnyi Erzsébet
zeneszerző
Budapest, 1924. április 25.
– Budapest, 2019. december 28.

Tandori Dezső
író
Budapest, 1938. december 8.
– Budapest, 2019. február 13.

Tornai József
író, költő
Dunaharaszti, 1927. október 9.
– Budapest, 2020. január 31.

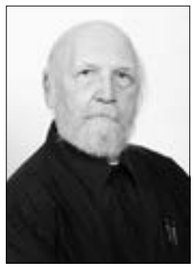

Tóth János
operatőr, filmrendező
Tolna, 1930. szeptember 1.
– Budapest, 2019. augusztus 29.

Török Ferenc
építőművész
Budapest, 1936. október 22. –
Budapest, 2021. szeptember 10.

Néhai kitüntetettek

Törőcsik Mari
színművész
Pély, 1935. november 23. –
Szombathely, 2021. április 16.

Vadász György
építőművész
Budapest, 1933. február 18.
– Szentendre, 2024. március 3.

Varga Imre
szobrászművész
Siófok, 1923. november 1.
– Budapest, 2019. december 9.

Vasadi Péter
költő, író
Budapest, 1926. június 1.
– 2017. november 24.

Zalaváry Lajos
építőművész
Budapest, 1923. június 1.
– Budapest, 2018. február 13.

Arcképcsarnok

Ablonczy László
színikritikus, író

Aknay János
festőművész

Andrásfalvy Bertalan
néprajzkutató

Ács Margit
író

Ágh István
költő

Árendás József
grafikusművész

Bakos István
tervezőgrafikus

Baksai József
festőművész

Balázs János
zongoraművész

Balázs Mihály
építőművész

Balázs-Bécsi Gyöngyi
tanító, múzeumpedagógus

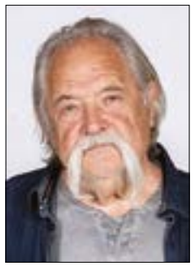

Balla András
fotóművész

Barabás Márton
festőművész

Baráth Ferenc
grafikusművész

Baráti Kristóf
hegedűművész

Barta Zsolt Péter
fotóművész

Bartusz György
szobrászművész

Bánsági Ildikó
színművész

Bán Ferenc
építőművész

Bede-Fazekas Csaba
operaénekes, színművész

Benkő Imre
fotóművész

Bereczky Csaba Kálmán
fafaragó népművész

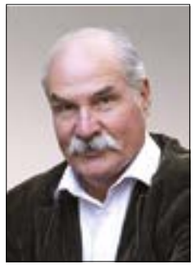

Berecz András
ének- és mesemondó

Bereményi Géza
rendező, író

Berlász Melinda
zenetörténész

Bertalan Tivadar
látványtervező, képzőművész

Bertha Zoltán
irodalomtörténész

Béres Ilona
színművész

Bicskei Zoltán
filmrendező, grafikus

Blaskó Péter
színművész

Bocskay Vince
szobrászművész

Bodonyi Csaba
építőművész

arcképcsarnok

Bodor Ádám
író

Bogányi Gergely
zongoraművész

Bogos Ernő
építőművész

Boros Pál
építész

Botvay Károly
gordonkaművész, tanár

Budainé Kósa Klára
keramikus
népművész

Buda Ferenc
költő

Buglya Sándor
filmrendező

Bukta Imre
festőművész

Cakó Ferenc
alkalmazott grafikus, animációs filmrendező

Csáji Attila
festőművész

Császár Angela
színművész

Cseke Péter
színművész

Cserhalmi György
színművész

Csernyus Lőrinc
építész,
művészeti szakíró

Csurka Eszter
képzőművész

A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjai

arcképcsarnok

Dárday István
filmrendező

Dévényi Sándor
építőművész

Dobai Péter
író, költő

Dobozy Borbála
csembalóművész

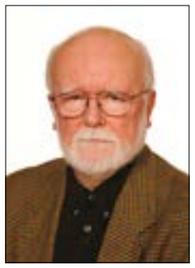

Dobó János
építőművész

Döbrentei Kornél
író, költő

Dubrovay László
zeneszerző

Dvorszky Hedvig
művészettörténész

Elekes Károly
festő, grafikus-, szobrászművész

Eperjes Károly
színművész

Eredics Gábor
népzenész

Erfán Ferenc
festő- és iparművész

Farkas Ádám
szobrászművész

Fekete J. József
író, kritikus

Fekete Vince
költő

Ferenczes István
költő

arcképcsarnok

Ferencz István
építőművész

Ferencz Marcel
építőművész

Filep Sándor
festőművész

Fodorné László Mária
iparművész

Forintos Kálmán
formatervező, iparművész

Földi Péter
festőművész

Füzesi Magda
költő

Gaál József
képzőművész

Galánfi András
fafaragó, tanár

Geszler Mária
keramikusművész

Golda János
építőművész

Gulyás Gyula
filmrendező

Haáz Sándor
zenetanár

Hager Ritta
textilművész

Haris László
fotóművész

Hauser Beáta
textilművész

A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjai

arcképcsarnok

Hámory Judit
belsőépítész

Hefkó Mihály
belsőépítész

Hefter László
üvegművész

Horváth Péter
fotóművész

Hőna Gusztáv
harsonaművész

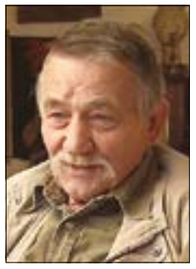

Hunyadi László
szobrászművész

Huszár Lajos
zeneszerző

Huszti Péter
színművész

Iancu Laura
költő, író

Istvánfi Gyula
építőművész

Jahoda Maja
belsőépítész

Jakobovits Márta
keramikusművész

Jankovics Tibor
építőművész

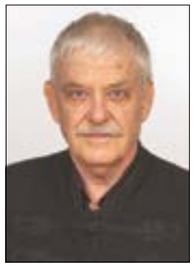

Jánosi András
népzenész

Jánoskúti Márta
jelmeztervező

Jelenczki István
filmrendező, fotó- és képzőművész

Jovián György
festőművész

Juhász Zoltán
népzenész

Juronics Tamás
táncművész, koreográfus

Kamp Salamon dr.
karmester

Kardos Sándor
operatőr, rendező, fotográfus

Kassai István
zongoraművész

Kálmán László
ötvösművész, díszlet- és jelmeztervező

Kárpáti Tamás
festőművész

Kása Béla
fotóművész

Kelecsényi Csilla
textilművész

Keresztes Dóra
festő- és grafikusművész, animációsfilm-rendező, illusztrátor

Keserü Katalin dr.
művészettörténész

Kékedi László
fafaragó, népi iparművész

Kincses Károly
fotómuzeológus

Király László
költő

Kiss Anna
költő

Kiss Benedek
költő

Kiss Csaba
rendező, drámaíró

Kiss János
balettművész

Kiss-B. Atilla
operaénekes

Kocsár Balázs
karmester

Kodolányi Gyula
költő, író

Kollár Éva
karnagy

Koltai Lajos
operatőr

Kontra Ferenc
költő, író, műfordító

Koós Pál
formatervező, egyetemi tanár

Korniss Péter
fotóművész

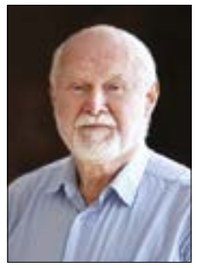

Kovács István dr.
költő, történész

Kovács Miklós
kékfestő mester, népművész

Kovács Zoltán
zeneszerző

Kováts Kolos
operaénekes

Kókay Krisztina
grafikus, textilművész

Kóka Rozália
népművész,
előadóművész

Kótai József
ötvösművész

Kravár Ágnes
építész

Krcho János
építőművész

Kubik Anna
színművész

Kucsera Tamás Gergely dr.
egyetemi tanár, művészeti szakíró, filozófus, eszmetörténész

Kulinyi István
grafikusművész

Kulin Ferenc dr.
irodalomtörténész, író, kritikus, szerkesztő, ny. egy. docens

Kunkovács László
fotóművész,
néprajzkutató

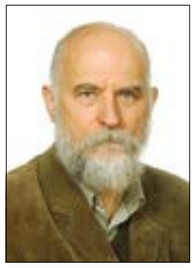

Kuti Dénes
festőművész

Laczák Géza
ötvösművész

Lajta Gábor
festőművész,
művészeti író

Lakner László
festő- és grafikusművész

Landgráf Katalin
textílművész

Lantos István
zongoraművész

Lezsák Sándor
költő, író

Lövétei Lázár László
költő, műfordító

Lugossy László
filmrendező

Lukácsi László
üvegszobrász

Lukács Sándor
színművész

Marton Éva
operaénekes

Márkos Albert
hegedűművész

Márkus Béla
irodalomtörténész

Máthé Tibor
operatőr

Mécs Károly
színművész

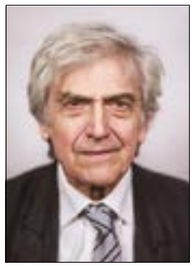

Medveczky Ádám
karmester

Melocco Miklós
szobrász

Mezei Gábor
belsőépítész

Mezey Katalin
költő, műfordító

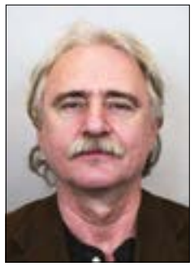

Mihályi Gábor
koreográfus,
rendező

Miller Lajos
operaénekes

Mispál Attila
film- és színházi rendező,
forgatókönyvíró

arcképcsarnok

Mohay Miklós dr.
zeneszerző

Molnár Edit
fotóművész

Molnár Imre
bőrműves iparművész

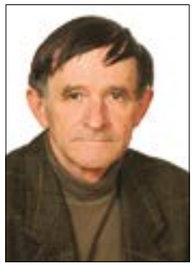

Móser Zoltán
fotóművész

Murádin Jenő
művelődéstörténész

M. Novák András
festőművész

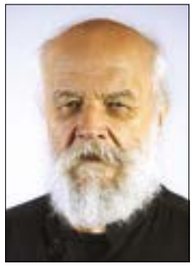

Nagy Ervin
építőművész

Nagy Gábor
költő, író,
irodalomtörténész

Nagy Viktor
színházi rendező

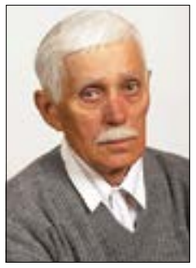

Nagy Zoltán Mihály
író

Németh János
keramikus, szobrász

Noll Tamás
építész

Nógrádi Péter
zeneszerző

Oberfrank Pál
színművész

Olasz Ferenc
fotóművész,
filmrendező

Olsvay Endre
zeneszerző

arcképcsarnok

Onczay Csaba
gordonkaművész

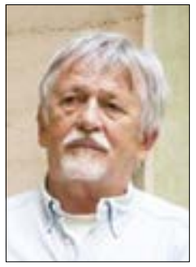

Oravecz Imre
költő, író

Orbán János Dénes
költő, prózaíró

Orosz István
grafikusművész,
filmrendező

Osgyányi Vilmos
kőszobrász,
restaurátor

Pap Ferenc
operatőr

Pataki Tibor
festő, alkalmazott
grafikus

Paulik László
hegedűművész

Pártay Lilla
táncművész,
koreográfus

Pásztor Péter
építőművész

Perényi Miklós
gordonkaművész

Petényi Katalin
filmrendező,
művészettörténész

Petrás Mária
népdalénekes,
keramikusművész

Pécsi Györgyi
irodalomtörténész

Péreli Zsuzsa
textilművész,
keramikus,
restaurátor

Péterfy László
szobrászművész

arcképcsarnok

Piros Ildikó
színművész

Pregitzer Fruzsina
színművész

P. Benkő Ilona
keramikusművész

Ráckevei Anna
színművész

Ránki Dezső
zongoraművész

Rátkai Erzsébet
jelmeztervező

Rátóti Zoltán
színművész

Reményi Attila
zeneszerző

Reviczky Gábor
színművész

Rohonyi Anikó
operaénekes

Rost Andrea
operaénekes

Rófusz Ferenc
animációsfilm-rendező

Rudolf Mihály
építőművész

Salamin Ferenc
építész

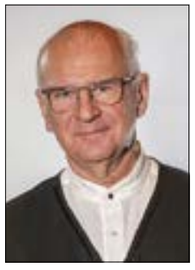

Sapszon Ferenc, ifj.
karnagy

Sass Sylvia
operaénekes

Sándor György
előadóművész

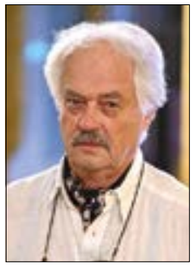

Sára Ernő
grafikusművész

Sáros László György
építőművész

Schrammel Imre
keramikusművész

Sebestyén Márta
népdalénekes

Sebő Ferenc
előadóművész, népzenekutató

Selmeczi György
zeneszerző, zongoraművész, karmester

Serfőző Simon
költő, író

Sipos János
népzenekutató

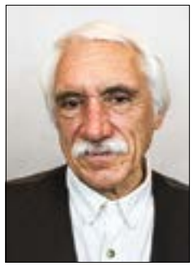

Sipos Mihály
zenész, énekművész

Skardelli György
építőművész

Solymosi-Tari Emőke dr.
zenetörténész

Somogyi Győző
festőművész

Somogyi Pál
építész, belsőépítész

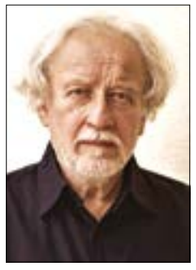

Stefanovits Péter
festő- és grafikusművész

Stoller Antal
koreográfus

A Magyar Művészeti Akadémia rendes tagjai

arcképcsarnok

arcképcsarnok

Sturcz János
művészettörténész

Sulyok Miklós
művészettörténész

Szabó Dénes
karnagy

Szabó Marianne
textilművész

Szabó Tamás
festőművész

Szabó Tamás János
építőművész

Szakolczay Lajos
irodalomtörténész,
művészetkritikus

Szakonyi Károly
író, drámaíró,
dramaturg

Szarvas József
színművész

Szatyor Győző
népi iparművész

Száraz Miklós György
író

Szecsődi Ferenc
hegedűművész

Szemadám György
festőművész

Szenes István
belsőépítész

Szentmártoni János
költő

Szerényi Béla
népzenész,
hangszerkészítő

arcképcsarnok

Székely László
díszlettervező

Szobolits Béla
filmrendező

Szörényi László
író,
irodalomtörténész

Szőcs Miklós TUI
szobrászművész

Szőnyiné Szerző Katalin
zenetörténész

Szunyoghy András
festő- és
grafikusművész

Szurcsik József
képzőművész

Tamás Menyhért
író, költő

Tardy László
kántor-karnagy

Temesi Ferenc
író

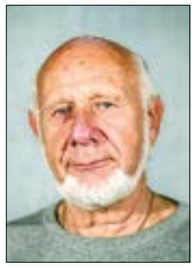

Ternovszky Béla
animációsfilm-
rendező

Tima Zoltán
építőművész

Timár Sándor
koreográfus, rendező

Tokody Ilona
operaénekes

Tordai Hajnal
jelmeztervező

Tóth Erzsébet
költő, író

arcképcsarnok

Tóth György
fotóművész

Tóth Klára
filmkritikus

Tóth László
költő, író, műfordító

Tóth Péter
zeneszerző

Tóth Tibor Pál
belsőépítész

Tóth Vilmos
építész

Tőzsér Árpád
költő, író

Turi Attila
építőművész

Ujvárossy László
grafikusművész

Vadász Bence
építész

Vajda László
népi iparművész

Varga Péter
restaurátor,
ezüstműves

Vargha Mihály
szobrászművész

Vashegyi György
karmester

Vári Fábián László
költő

Vásáry Tamás
zongoraművész

arcképcsarnok

Verebes György
festőművész, grafikus

Veress Sándor László
festőművész

Vesmás Péter
építőművész

Vetró Mihály
népművész, tanár

Véssey Gábor
festőművész

Vidák István
népművész

Vidnyánszky Attila
színházi rendező

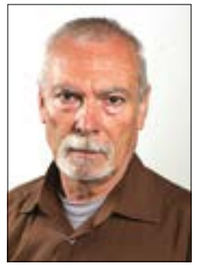

Vinczeffy László
festőművész

Xantus Gábor
filmrendező

Zakariás Attila
építőművész

Záborszky Kálmán
karmester,
gordonkaművész

Zádori Mária
énekművész

Zelnik József
etnográfus

Zoboki Gábor
építőművész

Zsigmond Dezső
filmrendező

Zsuráfszky Zoltán
táncművész,
koreográfus

arcképcsarnok

Ádám Gyula
fotóművész

Bazsinka József
tubaművész

Boldoczki Gábor
trombitaművész

Csiszár Imre
színházi rendező

Csontó Lajos
képzőművész

Eckhardt Mária
zenetörténész

Erdélyi János
filmrendező

Eszik Alajos
grafikusművész

Esztergályos Cecília
színművész

Fazekas Lajos
fazekasmester

Fábián Éva
népi énektanár

Felsmann Tamás
tervezőgrafikus

Ferenczfy-Kovács Attila
építészmérnök

Gálhidy Péter
szobrász

Gosztonyi Zoltán
faragómester,
népművész

Gróh Gáspár
irodalomtörténész

arcképcsarnok

Gutowski Robert
építész

Harangozó Imre
néprajzkutató

Herczeg Ágnes dr.
tájépítész

Hirtling István
színművész

Horesnyi Balázs
díszlettervező

Jánosi Zoltán
irodalomtörténész

Kabay Barna
filmrendező

Kalló Zsolt
hegedűművész

Káel Csaba
filmrendező

Keller András
hegedűművész

Kolozsi Tibor
szobrász

Kovács János
karmester

Kovács László
fazekasmester

Lencsés Lajos
zenész

Lux Ádám
színművész

L. Simon László
író, költő

arcképcsarnok

Nagy Koppány Zsolt
író

Pávai István
népzenekutató

Pázmándi Antal
keramikusművész

Prokopp Mária
művészettörténész

Rostoka László
grafikusművész

Sántha Attila
költő

Sinkó István
festőművész

Sipos Enikő
textilrestaurátor

Smetana Ágnes
üvegművész

Szalay Tihamér
építész

Szarvas Péter
építész

Szegő György
építész

Szilágyi Varga Zoltán
rajzfilmrendező

Szotyory László
festőművész

Várbíró Judit
karvezető-énektanár

Viszlai József
építész

Zalavári József
formatervező

Zalán Tibor
költő

Anthony Gall
építész

Helmuth Rilling
karmester,
zenepedagógus
és Bach-specialista

Kobajasi Kenicsiro
karmester, a Magyar Kultúra Követe

Korzenszky Richárd
bencés szerzetes,
pedagógus

Malcolm Bilson
zongora- és fortepiano-művész,
pedagógus, zenetörténész

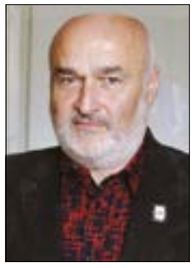

Pollák Róbert
muzeológus

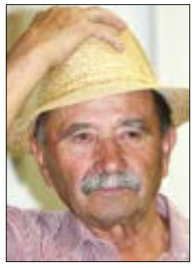

Takács András
néprajzkutató,
néptánc koreográfus

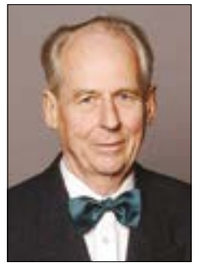

Taxner-Tóth Ernő
irodalomtörténész

Vörös Győző dr.
egyiptológus,
ókorkutató

arcképcsarnok

A Magyar Művészeti Akadémia pártoló tagjai

Burai-Kovács János dr.

Eisler Péter dr.

Gubcsi Lajos dr.

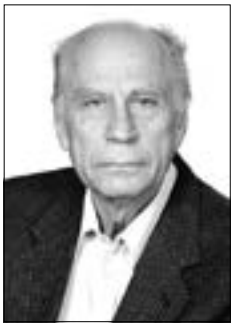

Albert Gábor
író

Almási István
népzenekutató

Ambrus Éva
keramikus,
iparművész

András Ferenc
filmrendező

Ág Tibor
népzenekutató,
karnagy

Balassa Sándor
zeneszerző

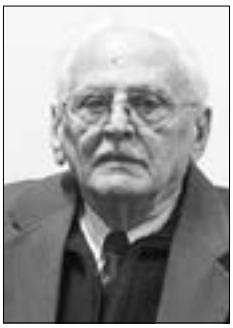

Bánszky Pál
művészettörténész,
néprajzkutató

Bencsik István
szobrászművész

Benedek György
festő, szobrászművész

Benkő Samu
művelődéstörténész

Bogdán László
író

Bohus Zoltán
szobrász,
üvegtervező

Budai Ilona
népdalénekes

Callmeyer Ferenc
építőművész

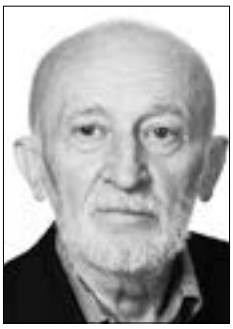

Csete György
építőművész

Csikós Attila
építőművész,
díszlettervező

arcképcsarnok

Csíkszentmihályi Róbert
szobrászművész

Czakó Gábor
író

Dávid Katalin dr.
művészettörténész

Deim Pál
festőművész

Demján Sándor
üzletember

Devich János
gordonkaművész

Dobos László
író

Duba Gyula
író

Duray Miklós
író, kultúrpolitikus

Eősze László
zenetörténész

Erdélyi Zsuzsanna
néprajztudós

Farkas Árpád
író, költő

Fekete György
belsőépítész

Ferdinandy György
író

Finta József
építőművész

Gál Sándor
költő

arcképcsarnok

Grendel Lajos
író

Gulyás János
filmrendező, operatőr

Gyulai Líviusz
grafikusművész

Halmos Béla
zenész,
népzeneoktató

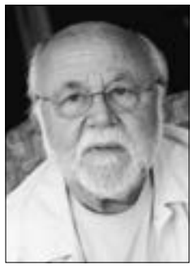

Haumann Péter
színművész

Ittzés Mihály dr.
karnagy, művészeti
író

Jakobovits Miklós
képzőművész

Jankovics Marcell
filmrendező

Jókai Anna
író

Kalász Márton
költő, műfordító

Kallós Zoltán
néprajztudós

Kampis Miklós
építőművész

Karátson Gábor
író, festő

Katona Katalin
ötvösművész

Katona Szabó Erzsébet
textilművész

Kányádi Sándor
költő

arcképcsarnok

Kemény Henrik
bábművész

Kerényi József Péter
építőművész

Kernács Gabriella
művészettörténész

Kévés György
építész

Király Levente
színművész

Kiss Dénes
író, költő

Kobzos Kiss Tamás
zenész, előadóművész, zenepedagógus

Kocsár Miklós
zeneszerző

Koller Györgyné, Soós Szabó Edith

Kovács Péter
festő- és grafikusművész

Kósa Ferenc
filmrendező

Kő Pál
szobrászművész

Kusztos Endre
festőművész, grafikus

Lantos Ferenc
festőművész

Lászlóffy Csaba
költő, író

Lelkes Péter dr.
formatervező iparművész

Lovas Ilona
képzőművész

Lugossy Mária
szobrászművész

Magyar László
festőművész

Makkai Ádám
költő, műfordító

Marosi Barna
író

Marosi Miklós
építőművész

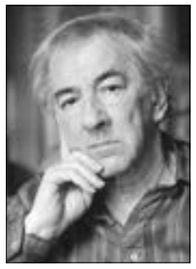

Marsall László
költő

Marton László
rendező, színigazgató

Mács József
író

Mészáros Éva
iparművész

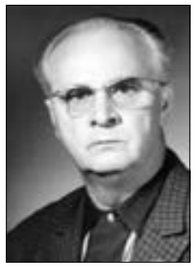

Morell Mihály
filmművész

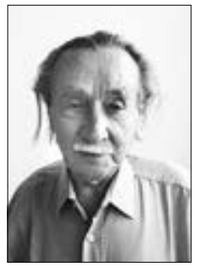

Mőcsényi Mihály
tájépítész

Nagy Attila dr.
drámatörténész

Nagy János
szobrászművész

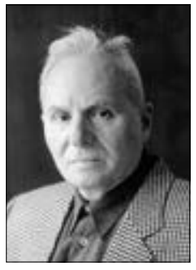

Nemeskürty István dr.
irodalom- és filmtörténész

Normantas Paulius
fotóművész

A Magyar Művészeti Akadémia néhai tagjai

arcképcsarnok

Novák Ferenc
koreográfus, rendező

Oláh János
költő, író

Paolo Portoghesi
építész, történész, teoretikus

Páll Lajos
költő, festőművész

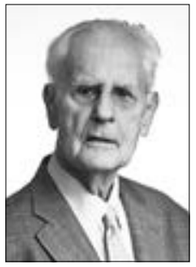

Párkai István
karmester

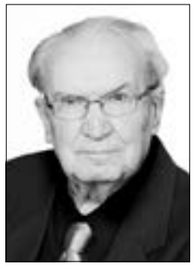

Plesz Antal
építőművész

Polgár Rózsa
kárpitművész

Prutkay Péter
képzőművész

Radványi György
építőművész

Sánta Ferenc
hegedűművész

Sára Sándor
operatőr, rendező

Scherer József
festő, grafikus, ipari formatervező

Sigmond István
író

Simon Károly
formatervező iparművész

Sipos László
festőművész

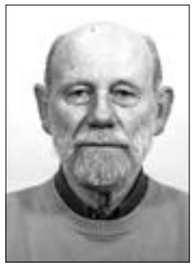

Szabados Árpád
képzőművész

Szalai Györgyi
rendező

Szenik Ilona
néprajzkutató

Szentkirályi Miklós Béla
restaurátorművész

Szilágyi István
író

Szokolay Sándor
zeneszerző

Szőcs István
író

Szőnyi Erzsébet
zeneszerző

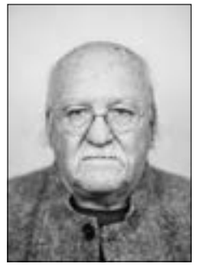

Szűcs Endre dr.
építőművész

Terényi Ede dr.
zeneszerző

Tornai József
költő, író, műfordító

Tóth Bálint
költő

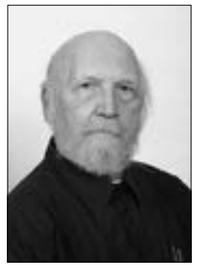

Tóth János
operatőr

Török Ferenc
építőművész

Török László
fotóművész

Turányi Gábor
építőművész

Vadász György
építőművész

A Magyar Művészeti Akadémia néhai tagjai

arcképcsarnok

Vathy Zsuzsa
író

Zalaváry Lajos
építőművész

Zsigmond Vilmos
operatőr

Bartha Dénes
zenetörténész,
egyetemi tanár
(1908–1993)

Bárdos Lajos
zeneszerző, karnagy,
zenetudós
(1899–1986)

Csókos Varga Györgyi
képző- és iparművész
(1926–2012)

Farkasdy Zoltán
építész, építészeti író
(1923–1989)

A Magyar Művészeti Akadémia Postumus honoris causa tagjai

Ferencsik János
karmester
(1907–1984)

Gaál István
filmrendező,
operatőr, fotóművész
(1933–2007)

Gyöngyössy Imre
filmrendező, író,
költő
(1930–1994)

Hajnóczi Gyula
építész
(1920–1996)

Hofer Miklós
építész
(1931–2011)

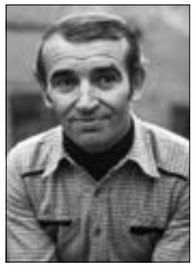

Huszárik Zoltán
filmrendező,
forgatókönyvíró
(1931-1981)

Kistétényi Melinda
zeneszerző,
orgonaművész
(1926-1999)

Kodolányi János
prózа- és drámaíró,
esszéista, szociográfus,
irodalomszervező
(1899–1969)

Kovács László
operatőr
(1933–2007)

Makoldi Sándor
festőművész,
néprajzkutató
(1945-2017)

Mensáros László
színművész
(1926-1993)

Pogány Frigyes
építész,
művészettörténész
(1909-1976)

Ratkó József
költő
(1936–1989)

Samu Géza
szobrászművész
(1947–1990)

Várkonyi Zoltán
színész, filmrendező,
színházigazgató (1912–1979)

A Magyar Művészeti Akadémia Postumus honoris causa

arcképcsarnok

Attalai Gábor
képzőművész

Bella István
költő

Berki Viola
festőművész

Bertha Bulcsu
író

Bozay Attila
zeneszerző

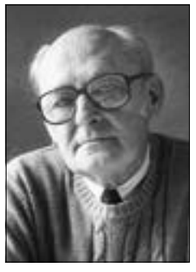

Csaba László
építőművész

Cserny József dr.h.c.
iparművész

Durkó Zsolt
zeneszerző

A Magyar Művészeti Akadémia posztumusz tiszteleti tagjai

arcképcsarnok

Eigel István
festőművész

Farkas Ferenc
zeneszerző

Fábri Zoltán
filmrendező

Fóth Ernő
festőművész

Gerzson Pál
festőművész

Gion Nándor
író

Gulyás Zoltán
építőművész

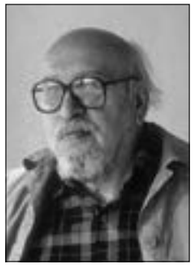

Gyarmathy Tihamér
festőművész

Gyurkovics Tibor
író

Hann Ferenc dr.
művészettörténész

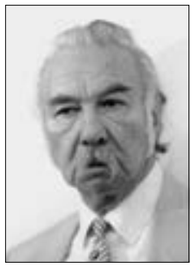

Határ Győző
költő, író

Hernádi Gyula
író

Horváth Anna
keramikusművész

Hubay Miklós
író

Jánossy György
építőművész

Jecza Péter
szobrászművész

A Magyar Művészeti Akadémia posztumusz tiszteleti tagjai

arcképcsarnok

Juhász Sándor
festőművész, költő

Jurcsik Károly
építőművész

Kalmár László
zeneszerző

Károlyi Amy
költő

Kemény Katalin
író

Király Ernő
zeneszerző

Kokas Ignác
festőművész

Kolozsvári Grandpierre Emil
író

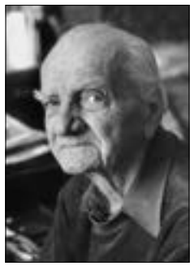

László Gyula dr.
régész, festőművész

Lászlóffy Aladár
költő, író

Lázár Ervin
író

Makovecz Imre
építőművész

Mészöly Dezső
költő, műfordító

Molnár Tamás
filozófus

Nagy Gáspár
költő

Paizs László
festő-
és szobrászművész

arcképcsarnok

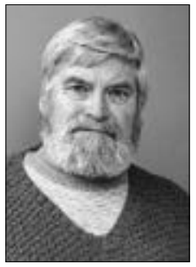

Patay László
festőművész

Páskándi Géza
író

Péri József
ötvösművész

Pongrácz Zoltán
zeneszerző

Sánta Ferenc
író

Schéner Mihály
festő,
grafikusművész

Sinkovits Imre
színművész

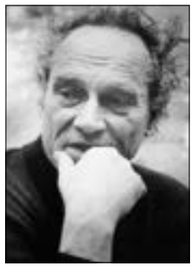

Somogyi József
szobrászművész

Somos Miklós
festőművész

Sulyok Imre
zeneszerző

Supka Magdolna dr.
művészettörténész

Sütő András
író

Szalay Lajos
grafikusművész

Szentkirályi Zoltán dr.
építőművész

Szőts István
filmrendező

Tolnay Klári
színművész

A Magyar Művészeti Akadémia posztumusz tiszteleti tagjai

arcképcsarnok

Tóth Lajos
festőművész

Utassy József
költő

Vágó Péter / Pierre Vago
építőművész

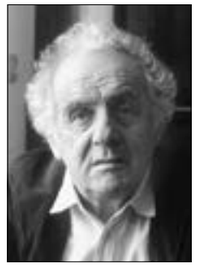

Vigh Tamás
szobrászművész

A Magyar Művészeti Akadémia nem akadémikus köztestületi tagjai és közgyűlési képviselői

arcképcsarnok

ÉPÍTŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

Aczél Gábor
Alexa Zsolt
Bachmann Bálint
Bálint Imre
Balogh Balázs
Balogh Emese
Bata Tibor
Benczúr László
Borbás Péter
Cséfalvay Gyula
Csizmadi Péter Dr.
Csóka Balázs
Csongrádi János
Csontos Györgyi
Dajka Péter
Dankó Zsófia
Deák Zoltán
Demény Tamás
Dénes Eszter Liliána
Dénes György
Détári György
Detre Villő
Dienes Szabolcs
Dobrosi Tamás
Erhardt Gábor
Farkas Gábor Dr.
Fekete Albert
Furu Xénia
Füzes András
Horváth Zoltán
Hübner Mátyás Dr.
Jakab Csaba
Jankovics Gergő
Jánosi János
Kálmán Ernő Béla
Kiss Gyula habil DLA Dr.
Kissné Járomi Irén
Koczor György
Kokas László
Kósa Balázs
Kovách István
Kovács Kázmér
Kováts András Miklós
Köllő Miklós
Krizsán András Géza Dr.
Kulcsár Attila
Kuli László
Kurucz Szabolcs
Lantay Attila
Lenzsér Péter
Lőrinczné Balogh Krisztina
Lukács István
Major György
Mányi István
Markó Balázs
Marton Tibor
Medvegy Gabriella Dr.
Miltenberger-Miltényi Miklós
Molnár Csaba
Mosdóssy Borbála
Nagy Gábor
Német András Imre
Osskó Judit
Zsuzsanna
Paládi-Kovács Ádám Zsolt
Pásztor József
Patonai Dénes
Paulinyi Gergely Dr.
Pernesz Ágnes
Peschka Alfréd Vilmos
Pirity Attila
Potzner Ferenc Péter
Puskás Péter
Rostás László
Sajtos Gábor
Salamin Miklós
Schreck Ákos
Sebestény Ferenc
Szécsi Zsolt
Szente-Vargáné Gerencsér Judit Anna
Szövényi István
Szuromi Imre
Terdik Bálint
Tóth Péter
Tóthfalusi Gábor
Váli István Frigyes
Varga Csaba
Vikár András
Vincze Attila
Wagner Péter
Zilahi Péter

FILM- ÉS FOTÓMŰVÉSZETI TAGOZAT

Apáti-Tóth Sándor
Bakos Edit
Bálint Zsigmond
Baranyi László
Bihari Antal
Csortos Szabó Sándor
Dézsy Zoltán
Dormán László
Eifert János
Fejér Zoltán György
Fülöp József
Füredi Vilmos
Gránitz Miklós
Gyenes Zsolt
Hartyándi Jenő
Hegedűs 2 László
Herendi Péter
Hollós László
Horváth Z. Gergely
Jokesz Antal
Kaiser Ottó
Katkó Tamás
Kelecsényi László Dr.
Kisfaludy András
Kiss Beáta
Kollarik Tamás Dr.
Koltay Gábor
Koncz Gabriella
Kormos Ildikó Dr.
Kóródy Ildikó
Kovács György
Kovács Melinda
Lakatos Iván
Lennert Géza
Lugossy István
Lukács Lóránt
Mihályfy László
Miklós Árpád
Mikulás Ferenc
Moharos Attila
Mohi Sándor
Moldoványi Judit
Molnár Attila
Nádorfi Lajos
Nagy András
Nagy Sándor István Dr.
Novák Emil
Nyilas Ilona
Papp Elek
Patyi Árpád
Peti Sándor
Pozsgai Zsolt
Surányi András
Szabó Ildikó
Szalay Péter
Szamódy Zsolt Olaf
Szekfü András
Szőke András
Tari János Mihály
Tóth Péter Pál
Tuba Mariann
Urbán Tamás
Varga Ágota
Varsányi Ferenc
Vékás Péter
Zalka Imre

IPARMŰVÉSZETI ÉS TERVEZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

Antal Pál
Ardai Ildikó
Attalai Zita
Auth Attila
B. Laborcz Flóra
Bachmann Erzsébet
Balás Benedek
Baliga Kornél
Balla Dóra
Balogh Eleonóra
Bánáti János
Bányász Judit
Bárd Johanna Mária
Bedő Csongor László
Bein Klára
Békés Rozi
Berzy Katalin
Borbás Dorka
Borkovics Péter
Borza Teréz
Bugár-Mészáros Károly György
Csemán Ilona
Darabos Anita
Debreczeni Sándor
Demjén Imre
E. Szabó Margit
Erdei Sándor
Fábry János
Fehér Erika
Fodor Lóránt
Gaál Endre
Gombos István
Gothárd Erzsébet
Göbölyös Márta
Gulyás Judit Krisztina
Gulyás Kati
Gyárfás Gábor
Haber Szilvia Adél
Harsay Ilona
Hegedűs Andrea
Hernádi Paula Mária
Jahoda Ernő István
Jajesnica Róbert
Jancsikityné dr. Lieber Erzsébet
Jankovics Zsuzsanna
Kaliczky Katalin
Kányási Holb Margit
Károsi Zoltán
Kecseti Gabriella
Kecskés Ágnes
Kisfaludy Márta
Kisné Köblitz Birgit
Kiss Ilona
Kiss Iringo Márta
Kiss István
Kneisz Eszter
Kovács Zoltán
Krajtsovits Margit
Latin Anna
Lázárné Balog Edit Dr.
Lencsés Ida
Lenkei Balázs
Lőrincz Attila Nándor
Lőrincz Győző
Lőrinczyné Velich Rita Veronika
Lukács Zsófia
M. Tóth Margit
Máder Indira
Málik Irén
Márkus Gábor
Mascher Róbert
Máté Tibor
Melcher Mihály
Mendelényi Zoárdné Tünde
Mester Éva Cecília Dr.
Minya Mária
Molnár Gyula
Nagy Judit
Nagy Tibor
Nemes Fekete Edit
Nyári Ildikó
Ózsvár Péter
Paál Zsuzsanna Virág
Pannonhalmi Zsuzsanna
Pápai Lívia
Papp-Vid Dóra
Pasqualetti Eleonóra
Pauli Anna
Pécsi Lajos Dániel
Polgár Ildikó
Polyák János
Prof. Dr. Morgós András
Rainer Péter
Regős Anna
Rényi Krisztina
Rozmann Ágnes
Sárváry Katalin
Simonffy Márta
Somodi Ildikó
Szabó Erzsébet
Szabó Kinga
Szávoszt Katalin
Székely Orsolya Angéla
Szekeres Attila István
Szemereki Teréz
Szentpéteri Tibor
Tankó Judit
Tihanyi Zsuzsanna
Tóth László
Tóth Lívia
Tóth Yoka Zsolt
Tóth Zoltán
Uherkovich Ágnes
Üveges Péter József
Vagyóczky Károly
Vajda Mária
Vereczkey Szilvia
Vertel Beatrix
Vida Győző
Vida Zsuzsa
Vinczellér Zsolt
Vizer József
Zala Tamás
Zelenák Katalin
Zidarics Ilona Mária
Zobor László
Zsigmond Attila

IRODALMI TAGOZAT

Alexa Károly
Alföldy Jenő
Arday Géza
Asperján György
Babics Imre
Báger Gusztáv
Bakonyi István Dr.
Balázs Ferenc Attila
Bata János
Bence Lajos
Bene Zoltán
Berta Zsolt
Bíró József
Bodó Imre József
Bognár Antal
Böszörményi Zoltán
Czigány György
Cs. Varga István
Cseke Péter
Csender Levente
Csernák Árpád
Csisztay Gizella Dr.
Csuday Csaba Dr.
Dupka György
Elmer István Ödön
Erős Kinga Andrea
Falusi Márton Dr.
Farkas Wellmann Endre
Farkas Wellmann Éva
Fecske Csaba
Fenyvesi Ottó
Filip Tamás Dr.
Finta Éva
Gáspár Ferenc
Halmai Tamás
Hász Róbert
Horváth Tamás Károly Dr.
Ilia Mihály Dr.
Jámborné Balogh Tünde
Jávor Béla dr.
Jávorszky Béla
Juhos-Kiss János
Kántás Balázs
Karácsonyi Zsolt
Kelemen Erzsébet Dr.
Kemsei István
Király László Farkas
Király Zoltán
Kocsis Csaba
Kovács Elemér
Kovács Ferenc László
Kövesdi Károly
Lovas Ildikó
Lörincz György
Madár János
Majoros Sándor
Mandics György
Marcsák Gergely
Marosi Gyula
Medvigy Endre
Molnár Miklós
Molnár Vilmos
Muszka Sándor
Oláh András
Oláh Tamás
Payer Imre Dr.
Péntek Imre
Petőcz András
Pintér Lajos
Pollágh Péter
Pósa Zoltán Csaba
Pusztay János
Reisinger Attila
Romhányi Török Gábor
Rostás-Farkas György
Rózsássy Barbara
Sarusi Mihály
Savanya István
Sutarski Konrad Bogumil
Szávai Géza
Szenyán Erzsébet
Szondi György Dr.
Takaró Mihály
Tari István
Tasnádi Edit
Toldi Éva
Tomaji Attila
Toót-Holló Tamás
Törő István
Urbán Gyula
Varga Attila
Vass Tibor
Végh Attila
Veszelka Attila
Zsille Gábor
Zsirai László Géza

KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT

Adorján Attila
Árkossy István
Bakos Ildikó
Baky Péter
Balanyi Károly
Balanyi Zoltán
Bánföldi Károly Zoltán
Barakonyi Zsombor
Bereznai Péter
Bíró Lajos
Blaskó János
Boros Miklós János
Budaházi Tibor
Budahelyi Tibor
Buhály József
Csavlek András
Daradics Árpád
Diénes Attila
Dóró Sándor
Drozsnyik István
Éltes Barna
F. Farkas Tamás
Fábián Zoltán
Fabókné Dobribán Fatime
Fazakas-Koszta Tibor
Felházi Ágnes Judit
Fodor-Lengyel Zoltán Gábor
Friedrich Ferenc
Gál András
Galambos Tamás
Gergely Réka
Gyarmati Zsolt
Gyémánt László
Haász Ágnes
Hajdú László
Halbauer Ede
Hangay George
Hegyi Csaba
Hérics Nándor
Hévizi Éva
Hidi Endre
Holdas György
Horkay István
Horváth Attila Csaba
Incze Mózes
Ingo Gerhardt Glass
Iski Kocsis Tibor
Józsa Bálint
Juha Richárd Attila
Kádár János Miklós
Kákonyi Csilla
Kavecsánszki Gyula Dr.
Kecskés András
Kéri Imre
Kligl Sándor
Komiszár János
Kopriva Attila
Koroknai Zsolt
Kótai Tamás
Kovács Attila Lajos
Kovács Imre
Kovács Péter Balázs
Kovács-Gombos Gábor
Krizbai Sándor
Lacza Márta
Lebó Ferenc
Lenkey-Tóth Péter
Lévay Jenő
Lipcsey György
Lonovics László
Lőrincz Vitus
Lucza Zsigmond
Lux Antal
Madarassy István
Magyari Márton
Márkus Péter Sándor
Matl Péter
Méhes Lóránt
Mihály Gábor
Móder Rezső

A Magyar Művészeti Akadémia nem akadémikus köztestületi tagjai és közgyűlési képviselői

arcképcsarnok

Molnár László József
Molnos Zoltán
Muzsnay Ákos László
Nagy Árpád
Nagy Gábor
Nyáry Éva
Olajos György
Ötvös Zoltán
Paizs Péter
Pál Mihály
Palkó Tibor
Péter Ágnes
Pintér András Ferenc
Pirk László
Pistyur Imre
Pogány Gábor Benő
R. Törley Mária
Radosza Attila Dr.
Rády Ferenc
Regős István
Rónai Péter
Sárkány Győző
Sáros András Miklós
Sejben Lajos
Serényi Hugó Zsigmond
Sinkó János
Somorjai-Kiss Tibor
Sulyok Gabriella
Sütő József
Szabó Ábel
Szabó Ákos Péter
Szabó Klarissza Médea Dr.
Szabó Ottó
Szakáll Ágnes
Szaplonczay Marianna
Széchy Beáta
Szegedi Csaba
Szentjóby Tamás
Szepessy Béla István
Szilágyi Imre
Szily Géza
Szkok Iván
Szmrecsányi Boldizsár
Tolnay Imre
Tóth Béla
Tóth Csaba
Tuzson-Berczeli Péter
Ulrcih Gábor
Váli Dezső
Varga István Gábor
Varga Patricia Minerva
Varga Tünde
Varga-Amár László
Várhelyi György
Veres Gábor
Veszely Beáta
Vincze Ottó
Wrobel Péter
Zielinski Tibor
Zöld Anikó
Zsemlye Ildikó
Zsin Judit

MŰVÉSZETELMÉLETI TAGOZAT

Aknai Tamás
Aniszi Kálmán
Antal-Lundström Ilona
Babus Antal
Bakó Zsuzsanna
Balázs Géza
Banner Zoltán
Bálint Péter Béla
Bán Teodóra
Biernaczky Szilárd
Deák László
Elek Tibor
Elekes Botond Áron
F. Orosz Sára
Fehér Anikó
Felföldi László
Ferenczíné Ács Ildikó
Garaczi Imre
Gaul Emil
Gazda József
Gombos László
Gopcsa Katalin
Hantos Károly
Hörcher Ferenc
Jánó Mihály
Juhász Judit
Kárpáti Andrea
Kővári Réka
Lévai Péter
Levente Péter
Limbacher Gábor Zoltán
Lovász Irén
Máté Zsuzsanna
Molnár Imre
Nagy Dénes
Nagy Imre
Nátyi Róbert
Palotai János
Pázmány Karolina Ágnes
Radics Éva
Rajnai Miklós
Sághy Ildikó
Sepsi Enikő
Vadas József
Váradi Judit
Vasy Géza
Vattay Dénes
Zsávolya Zoltán

NÉPMŰVÉSZETI TAGOZAT

Ament Éva
Árendás Péter
B. Kovács István
Bagossy Sándor
Balassa Ivánné (Dr. Zentai Tünde) Dr.
Balogh Kálmán
Bartha Júlia Dr.
Bérczi Jánosné
Berzeviczy-Fehér Jánosné
Beszprémy Katalin
Bocsi Éva
Bolya Mátyás
Bordácsné Kishonti Erika
Cz. Tóth Hajnalka Klára
Cselik Mária
Cseri Miklós Dr.
Csoóri Sándor
Debreczeni János
Decsi-Kiss Mária
Erdélyi Tibor
Ertl Péter
Faragó Laura
Fazekas Ferenc
Fiser Józsefné
Gaál János
Gáts Tibor Attila
Gergely Imre
Gergye Zoltán
Gonda István
Gönczi Antalné
Gulyás Magdolna
Gy. Kamarás Katalin
Haris Mária
Holló László
Horváth Szilárd József
Horváth Tibor Sándor
Igyártó Gabriella
Illés Károlyné Dr.
Istvánfi Balázs
Józsa Judit
Juhász Zsolt
Kasza Miklós
Kiss Árpádné
Kissné Portik Irén
Kocsor Imréné
Kolozsvári István
Konthur Mária
Kovács Szabolcs
Kozák Éva
Liber Endre
Lovász Zsolt
Lovászné Juhász Rita
Maczkó Mária Magdolna
Mónus Sándor Béla
Mucsi János
Nagy Csaba
Nagy György
Nagy Mária
Nagyné Kolumbán Zsuzsanna
Németh Ildikó Mária
Nepp Dénes
Nesó Sándor
Neszádeliné Kállai Mária
Nyitrai Marianna
Pados Zoltán
Pál István
Pál Lajos
Pánczél Attila
Pap Julianna Bernadett
Pataki Miklósné
Péter Lajos
Porkoláb Ferenc
Sánta Gergő András
Sasvári János József
Schneider Péterné
Sebestyén István
Sütő Levente Lehel
Szabó Attila
Szabó Szilárd
Szankovits Tibor
Szegedi Miklós János
Székely Orsolya
Szűcs Imre Albert
Takács András
Tolcsvai-Nagy Béla
Tóth Marietta Ildikó
Török János
Ulman István
Varga Zoltán
Zsigó Józsefné

SZÍNHÁZMŰVÉSZETI TAGOZAT

Almási-Tóth András
Árvai György
Balázs Péter János
Barta Dóra
Beke Sándor
Benedekfi Katalin
Berkes János
Blaskó Balázs
Blaskó Borbála
Bodó András-Ottó
Bodolay Géza
Bodrogi Gyula
Bombicz Barbara
Boráros Imre
Bozsik Yvette
Csányi János
Csasztvan-Gaál Orsolya
Csikos Sándor
Demcsák Ottó Zoltán
Dévai Nagy Kamilla
Egerházi Attila
Eötvös Loránd József
Fábry Sándor
Falussy Lilla
Fehér Ildikó
Fekete Péter
Feledi János
Fodor Zoltán
Fodorné Molnár Márta
Forgács Péter
Földi Béla
Frenák Pál Rudolf
Fried Péter
Galántai Csaba dr.
Harangozó Gyula György
Harsányi Gábor Zsolt

Herczeg Tamás dr.
Holb Ibolya
Horányi László
Horváth Lili
Hűvösvölgyi Ildikó
Jámbor József
Kalmár Magda
Kalmár Tibor
Kéglné Krausz Aliz
Kerényi Miklós Gábor
Kertesi Ingrid
Kiss József
Komlósi Ildikó
Kőhalmi-Kara Zsuzsanna
Könczei Árpád
Lázár Balázs
Lőrincz Ágnes
Lukács Gyöngyi
Majzik Edit
Mándy Ildikó
Mátyássy Szabolcs
Mészáros László
Mult István
Nagy Ferenc
Nagy Grácia
Nagy Tamás Zoltán
Nagyné Sümegi Eszter
Nemcsák Károly
Nemes Zsófia
Németh Zsófia
Pálosi István
Pápai Erika
Pfeifer Gyula
Pirókné Lippai Andrea
Pitti Katalin
Rácz István
Román Sándor
Rubold Ödön
Ruszina Szabolcs
Saárossy Kinga
Sáfár Mónika
Sárdi Mihály
Schnell Ádám
Simet László
Solymosi Tamás
Somogyi Szilárd
Sunyovszky Sylvia
Szalay Tamás
Szász Zsolt Ferenc
Szente Vajk
Szerednyey Béla
Szilágyi Enikő
Szirtes Balázs dr.
Szívós Károly
Szlávik István
Szolnoki Tibor
Szögi Csaba
Szűcs Gábor
Szűcs Lajosné Dr. Mohos Nagy Éva
Tímár Éva
Tisza Beáta
Tókos Attila
Topolánszky Tamás
Tordai Teri
Török Ágnes
Török Jolán
Újhelyi Annamária Kinga
Váradi Marianna
Varga Éva
Velekei László
Viczián Ottó
Vidáné Szent-Iványi Kinga Imola
Vincze Balázs
Vincze János
Vincze Tünde
Zalán János dr.
Zsadon Andrea
Zsuráfszkyné Vincze Zsuzsanna

ZENEMŰVÉSZETI TAGOZAT

Ábrahám Márta
Aldobolyi Nagy György
Antal Mátyás
Asztalos Bence
Balatoni Sándor Attila Dr.
Bánkövi Gyula
Baranyay László
Bednarik Anasztázia
Beischer-Matyó Tamás
Bényei Tamás
Béres Melinda
Binder Károly
Bonnyai Apolka Dr.
Breinichné Horváth Andrea
Bruckner Adrienne
Bubnó Tamás
Budai Lívia
Csanádi László
Császár Zsuzsanna Viktória Dr.
Csengery Adrienne
Cserna Ildikó Katalin
Csetényi Gyula Dr.
Csuhaj-Barna Tibor
Deákné Kecskés Mónika
Dienes Gábor
Dobra János
Dományné Szebellédi Valéria
Dombóvári János
Dominkó István
Döbrössy János
Dráfi Kálmán
Drahos Béla
Dubrovayné Ménes Aranka
Durkó Péter
Elek Szilvia
Elekes Zsuzsa
Ella István
Ember Csaba
Endrődy Sándor
Eötvös József
Falvai Sándor
Falvay Attila
Faragó Béla
Farkas Gábor
Fodor Gabriella
Frankó Tünde
Frenreisz Károly
Fűke Géza Gábor
Gábos Judit Mária Dr.
Gayer Ferenc
Girgás Ágnes
Gyüdi Sándor
Hamar Zsolt
Harazdy Miklós
Hegedűs Endre
Hegedüs Gönczy Katalin
Herencsár Viktória
Herpay Ágnes Mária Dr.
Hoffner Tibor
Horváth Anikó
Horváth Gábor
Horváth Mária Teréz
Horváth Márton Levente Dr.
Huzella Péter
Illényi Katica
Józsa Mónika
Juhász Előd Dr.
Káel Norbert Jenő
Káip Róbert Tibor
Kalmár Zoltán
Kapusi Kálmán
Kecskés András Jenő
Kecskés György
Kelemen Barnabás
Kelemen Gábor Imre
Kelemen László
Kerek Ferenc Csaba
Keresztes Nóra
Kertész Attila
Kesselyák Gergely
Kiss Csaba Márton
Kiss Gy. László
Kiszely-Papp Deborah
Klebniczki György Dr.
Klenyán Csaba
Klukon Edit
Kokas Katalin
Koltay Geregely
Koppányi Zsolt Dr.
Kosóczki Tamás Dr.
Kosztándi István
Kovács Lóránt
Kovács Szilárd Ferenc
Körmendi Klára
Kubina Péter
Lakatos György
Lakner Tamás
Lászlóffy Zsolt Géza
Lőte Enikő
Ludmány Géza
Márta István
Matuz István
Mechler Anna Eliza Dr.
Ménesi Gergely
Miháltz Gábor
Mocsári Károly
Molnár György
Nagy János
Németh Márta
Némethy Attila László
Oláh Vilmos
Ordasi Péter Béla
Pál Tamás
Pantea Ionel-Gavril
Pólus László
Prunyi Ilona
Rácz Zoltán
Raduly József
Rózsa Pál
Ruppert István
Sebestén Ernő
Sirák Péter Dr.
Smuta Attila
Somogyváry Ákos
Steve-Szabó István
Strausz Kálmán
Sugárné Mindszenty Zsuzsánna
Suki András
Szabadi Vilmos
Szabó István
Szabó János
Szabó László Imre Dr.
Szabó Orsolya Theodóra Dr.
Szabó Péter
Szakály Ágnes
Számadó Gabriella
Szefcsik Zsolt
Szilvay Csaba
Szilvay Géza
Szvorák Katalin
Temesi Mária Dr.
Terék József Dr.
Uhereczky Eszter Dr.
Váradi-Horváth Zita
Varga Laura Dr.
Várnagy Andrea
Vas Bence
Verebics Ibolya Csilla
Víg Tommy
Vigh Marianne
Virágh András
Virágh András Gábor
Zelinka Tamás (István)
Zombola Péter

A Magyar Művészeti Akadémia nem akadémikus köztestületi tagjai és közgyűlési képviselői

arcképcsarnok

arcképcsarnok

A Magyar Művészeti Akadémia örökös tiszteleti elnöke és főtitkára

Makovecz Imre
elnök

Kováts Flórián dr.
főtitkár

A Magyar Művészeti Akadémia Elnöksége

Turi Attila
elnök
2023. november 5-től

Kiss János
alelnök

Rátóti Zoltán
alelnök

Buglya Sándor
elnökségi tag

Haris László
elnökségi tag

Kulin Ferenc dr.
elnökségi tag

Pécsi Györgyi
elnökségi tag

Richly Gábor dr.
főtitkár

A Magyar Művészeti Akadémia művészeti tagozatainak vezetői

ÉPÍTŐMŰVÉSZETI TAGOZAT
Salamin Ferenc
építész

FILM- ÉS FOTÓMŰVÉSZETI TAGOZAT
Zsigmond Dezső
filmrendező

IPARMŰVÉSZETI ÉS TERVEZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT
Sára Ernő
tervezőgrafikus

IRODALMI TAGOZAT
Vári Fábián László
költő, író, műfordító, néprajzkutató

KÉPZŐMŰVÉSZETI TAGOZAT
Stefanovits Péter
képzőművész

MŰVÉSZETELMÉLETI TAGOZAT
Solymosi-Tari Emőke dr.
zenetörténész

NÉPMŰVÉSZETI TAGOZAT
Kékedi László
fafaragó, népi iparművész

SZÍNHÁZMŰVÉSZETI TAGOZAT
Nagy Viktor
színházi rendező

ZENEMŰVÉSZETI TAGOZAT
Tóth Péter
zeneszerző

A Magyar Művészeti Akadémia Felügyelő Testülete

A Magyar Művészeti Akadémiáról szóló 2011. évi CIX. törvény értelmében:
A felügyelő testület egy tagját a Kormány, egy tagját az Országgyűlés kulturális ügyekért felelős bizottsága nevezi ki és hívja vissza, további három tagját – az akadémikusok közül – pedig a közgyűlés nevezi ki és hívja vissza.

Erdélyi Rudolf Zalán
elnök, 2024. szeptember 12-éig
(a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. vezérigazgatója), az FT elnöke, az Országgyűlés kulturális ügyekért felelős bizottsága által delegált tag

Halász János
országgyűlési képviselő, elnök
2024. szeptember 12-étől

Bús Balázs
A Kormány által kinevezett tag

Galánfi András
A Felügyelő Testület tagja, MMA

Lajta Gábor
A Felügyelő Testület tagja, MMA

Szemadám György
A Felügyelő Testület tagja, MMA

A Magyar Művészeti Akadémia Társadalmi Tanácsadó Testülete

2024. december 21-ig

ELNÖK

Vizi. E. Szilveszter
Magyar Szent István-renddel és Magyar Corvin-lánccal kitüntetett Széchenyi-nagydíjas és Széchenyi-díjas orvos, farmakológus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia és a Szent István Tudományos Akadémia rendes tagja

TAGOK

Maróth Miklós
Magyar Corvin-lánccal kitüntetett, Széchenyi-díjas klasszika-filológus, orientalista, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja

Klinghammer István
a földrajztudományok doktora, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja

Jávor András
orvos, a Magyar Kormánytisztviselői Kar tiszteletbeli elnöke

Prőhle Gergely
a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Stratégiai Tanulmányok Intézetének igazgatója, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője

Parti Tamás
közjegyző, a Magyar Országos Közjegyzői Kamara elnökhelyettese

Stumpf István
politológus, szociológus, korábbi alkotmánybíró és kancelláriaminiszter

Schmittné Makray Katalin
olimpiai ezüstérmes tornász, közéleti személyiség

A Magyar Művészeti Akadémia Társadalmi Tanácsadó Testülete

arcképcsarnok

2024. december 22-től

ELNÖK

Maróth Miklós
Magyar Corvin-lánccal kitüntetett, Széchenyi-díjas klasszika-filológus, orientalista, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja,

TAGOK

Vizi E. Szilveszter
Magyar Szent István-renddel és Magyar Corvin-lánccal kitüntetett Széchenyi-nagydíjas és Széchenyi-díjas orvos, farmakológus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia és a Szent István Tudományos Akadémia rendes tagja

Klinghammer István
a földrajztudományok doktora, egyetemi tanár, az MTA rendes tagja

Jávor András
orvos, a Magyar Kormánytisztviselői Kar tiszteletbeli elnöke

Prőhle Gergely
a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Stratégiai Tanulmányok Intézetének igazgatója, a Magyarországi Evangélikus Egyház országos felügyelője

Stumpf István
politológus, szociológus, korábbi alkotmánybíró és kancelláriaminiszter

Schmittné Makray Katalin
olimpiai ezüstérmes tornász, közéleti személyiség

Baán László
közgazdász, a Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója, a Liget Budapest Program miniszteri biztosa

---

2024/1–5. sz.

Felelős kiadó
dr. Richly Gábor
a Magyar Művészeti Akadémia főtitkára

a szerkesztőbizottság elnöke
Turi Attila
a Magyar Művészeti Akadémia elnöke

A szerkesztőbizottság tagjai
Fabényi Julia, Farkas Ádám, Hörcher Ferenc, Lezsák Sándor, Richly Gábor, Tóth László, Vadász Bence

Főszerkesztő
dr. Falusi Márton

főszerkesztő-helyettes
dr. Sturm László

olvasószerkesztő
dr. Balogh Csaba

Az MMA Kiadó gondozásában kiadja a Magyar Művészeti Akadémia Titkársága.

2024/6. sz.

Felelős kiadó
dr. Richly Gábor
a Magyar Művészeti Akadémia főtitkára

a szerkesztőbizottság elnöke
Turi Attila
a Magyar Művészeti Akadémia elnöke

A szerkesztőbizottság tagjai
Hidas Zoltán, Hörcher Ferenc, Pécsi Györgyi, Richly Gábor, Szalai Zoltán, Szegő György

Főszerkesztő
dr. Falusi Márton

főszerkesztő-helyettes
dr. Balogh Csaba

Az MMA Kiadó gondozásában kiadja a Magyar Művészeti Akadémia Titkársága.

A Magyar Művészet folyóirat szerkesztősége

Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet

dr. Csáji László Koppány PhD
igazgató

www.mma-mmki.hu

Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ

dr. Almássy Kornél
igazgató

www.memmdk.hu

Műcsarnok

Medgyes Piroska
Szegő György
ügyvezetők

www.mucsarnok.hu

Pesti Vigadó

Nagy Zsombor
ügyvezető
2023. december 1-től

www.vigado.hu

MMA Kiadó

Fejérvári Gergely
megbízott ügyvezető és
dr. Szabó László
ügyvezetők
2023. december 1-től
2024. június 1-ig

Fejérvári Gergely
megbízott ügyvezető
2024. augusztus 1-ig

Szentmártoni János
ügyvezető
2024. augusztus 1-től

www.mmakiado.hu

A Magyar Művészeti Akadémia 2022. őszi közgyűlése regionális munkacsoportok létrehozásáról döntött annak érdekében, hogy a köztestület a hazai és a határon túli magyarlakta területeken tovább erősítse a művészeti-kulturális életben aktív jelenlétét, segítse a helyi szintű kapcsolatépítést. A munkacsoportok Debrecenben, Győrben, Kecskeméten, Miskolcon, Pécsett, Szegeden és Veszprémben kezdték meg a működésüket, akadémikus és nem akadémikus köztestületi tagokkal.

DEBRECEN
A munkacsoport elnöke **Vetró Mihály**, a köztestületi képviselője **dr. Váradi Judit**.

GYŐR
A munkacsoport elnöke **Hefter László**, a köztestületi képviselője **Velekei László**.
2024. március 1.: **Velekei László** a munkacsoporti képviselői megbízatásáról lemondott.
Május 22.: **Bombicz Barbarát** választották meg munkacsoporti képviselőnek. December 16.:
a munkacsoportnak két megválasztott munkacsoporti képviselője van: **Bombicz Barbara** és **Csóka Balázs**.

KECSKEMÉT
A munkacsoport elnöke **Cseke Péter**, a köztestületi képviselője **Barta Dóra** és **dr. Farkas Gábor**.

MISKOLC
A munkacsoport elnöke **Bodonyi Csaba**, a köztestületi képviselője **Vass Tibor**.

PÉCS
A munkacsoport elnöke **Dévényi Sándor**, a köztestületi képviselője **dr. Vas Bence**.

SZEGED
A munkacsoport elnöke **Vesmás Péter**, a köztestületi képviselője **Gyüdi Sándor**.

VESZPRÉM
A munkacsoport elnöke **Oberfrank Pál**, a köztestületi képviselője **Szalay Péter**.

A Magyar Művészeti Akadémia Intézményeinek vezetői

arcképcsarnok

A Magyar Művészeti Akadémia Regionális munkacsoportok vezetői

MMA OKTATÁSI, KÉPZÉSI, TUDOMÁNYOS BIZOTTSÁG

Az MMA Oktatási, Képzési és Tudományos Bizottságának (továbbiakban: Bizottság) tagjait az akadémikusok a Magyar Művészeti Akadémia köztestület rendes és levelező tagjai közül választják, tagozatonként egy-egy művészt delegálva. A jelen delegáltak mandátuma 2023. november 5. napjától érvényes, megbízatásuk határozott időre, három évre szól.

Elnök
Balázs Mihály (Építőművészeti Tagozat)

Alelnök
Barabás Márton (Képzőművészeti Tagozat)

Tagok
Csernyus Lőrinc (Művészetelméleti Tagozat),
Felsmann Tamás (Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozat),
Huszti Péter (Színházművészeti Tagozat),
Landgráf Katalin (Népművészeti Tagozat), **Lugossy László** (Film- és Fotóművészeti Tagozat),
Szörényi László (Irodalmi Tagozat),
Záborszky Kálmán (Zeneművészeti Tagozat)

A bizottsági ülések állandó meghívottjai tanácskozási joggal az MMA elnökségi és felügyelő testületi tagjai, illetve a bizottsági munkát segítő, oktatásügyben szakavatott akadémikusok, továbbá külső szakértők.

MMA NEMZETKÖZI ÉS HATÁRON TÚLI BIZOTTSÁG

Elnök
Kovács István (Irodalmi Tagozat)

Tagok
Elekes Károly (Képzőművészeti Tagozat),
Gulyás Gyula (Film- és Fotóművészeti Tagozat),
Jánosi András (Népművészeti Tagozat),
Kassai István (Zeneművészeti Tagozat),
Sulyok Miklós (Művészetelméleti Tagozat), póttag: **Csernyus Lőrinc** (Művészetelméleti Tagozat),
Szunyoghy András (Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozat),
Temesi Ferenc (Irodalmi Tagozat),
Tima Zoltán (Építőművészeti Tagozat),
Tordai Hajnal (Színházművészeti Tagozat)

A Bizottság tagjainak mandátuma 2026. november 4-ig szól.

PROFESSZORI FELTERJESZTÉSEK BIZOTTSÁG

Elnök
Szecsődi Ferenc (Zeneművészeti Tagozat)
A Professzori Felterjesztések Bizottsága a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvényben meghatározott követelményeknek megfelelő, az elnökség javaslatára a közgyűlés által megválasztott akadémikusokból áll. A Bizottság tagjai 2023. november 5-től 2026. november 4-ig: **Sturcz János** mandátuma megújítása mellett **Ferencz Marcel, Huszti Péter** és **Szörényi László** egyetemi tanárok.

ETIKAI BIZOTTSÁG

2023. november 1-től 2026. október 31-ig:
Építőművészeti Tagozat – **Sáros László György** (tag), **Szabó Tamás János** (póttag)
Film- és Fotóművészeti Tagozat – **Horváth Péter** (tag), **Cakó Ferenc** (póttag)
Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozat – **Hefkó Mihály**(tag), **Szenes István** (póttag)
Irodalmi Tagozat – **Tóth Erzsébet** (tag), **Szentmártoni János** (póttag)
Képzőművészeti Tagozat – **M. Novák András** (tag), **Filep Sándor** (póttag)
Művészetelméleti Tagozat – **Berlász Melinda** (tag), **Sebő Ferenc** (póttag)
Népművészeti Tagozat – **Budainé Kósa Klára** (tag), **Mihályi Gábor** (póttag)
Színházművészeti Tagozat – **Pregitzer Fruzsina** (tag), **Ráckevei Anna** (póttag)
Zeneművészeti Tagozat – **Olsvay Endre** (tag), **Mohay Miklós** (póttag)
közgyűlési képviselő – **Juhász Judit** (tag), **Kelecsényi László** (póttag)

A zsánerfotókat és az Akadémia rendes tagjainak portréit a könyvben, az itt jelzett kivételektől eltekintve Bogár Mariann, Cseresnyés Márk, Dénes György, Lugosi Lugo László, Nyirkos Zsófia, Nyirő Simon, Szathmáry Melinda, Szöllősi Mátyás, Török Máté, Walter Péter készítette.
Kivételek az Arcképcsarnokban: Baráti Kristóf, Bartha Dénes, Farkasdy Zoltán, Ferencsik János, Gaál István, Hajnóczi Gyula, Kobajasi Kenicsiro, Kodolányi János, Marton László, Mőcsényi Mihály, Pollák Róbert, Pregitzer Fruzsina, Rost Andrea, Rostoka László, Sass Sylvia, Szenik Ilona, Tokody Ilona, Turányi Gábor, Zoboki Gábor, Zsigmond Vilmos. Bárdos Lajos, Gyöngyössy Imre, Hofer Miklós, Lakner László, Ratkó József, Taxner-Tóth Ernő, Várkonyi Zoltán – az MTI Archívumából.
Korzenszky Richárd portréképét Thaler Tamás készítette.
Csókos Varga Györgyi portréképét Zsubori Ervin készítette.
A posztumusz tiszteleti tagok portréit az alább jelzett kivételektől eltekintve Lugosi Lugo László készítette.
Berki Viola, Határ Győző, Sinkovits Imre – MTI; Károly Amy – Geleta László; Lászlóffy Aladár – Szőcs Gyöngyi; Somogyi József – Ruska Judit; Takács András – Görföl Jenő (Csemadok); Pierre Vago – családi kép.

Kiadja
a Magyar Művészeti Akadémia, 2025-ben
www.mma.hu

MAGYAR MŰVÉSZETI
AKADÉMIA

Felelős kiadó: Turi Attila, az MMA elnöke

ISSN 2064-1001
Készült a Virtuóz Nyomdában

„A művészet szerepe minden társadalomban, mindig ugyanaz, vagyis az embert összekötni az Éggel.
A mai társadalom nem tud az Égről, mert bedeszkázta és az érdeket írta az Ég helyére. (…)
A deszkát le kell szedni, és akkor a szerelem ismét szerelem lesz, a barátság ismét barátság lesz, a haza ismét Haza lesz.”

Czakó Gábor

A MAGYAR MŰVÉSZETI AKADÉMIA ÉVKÖNYVE ▪ 2024